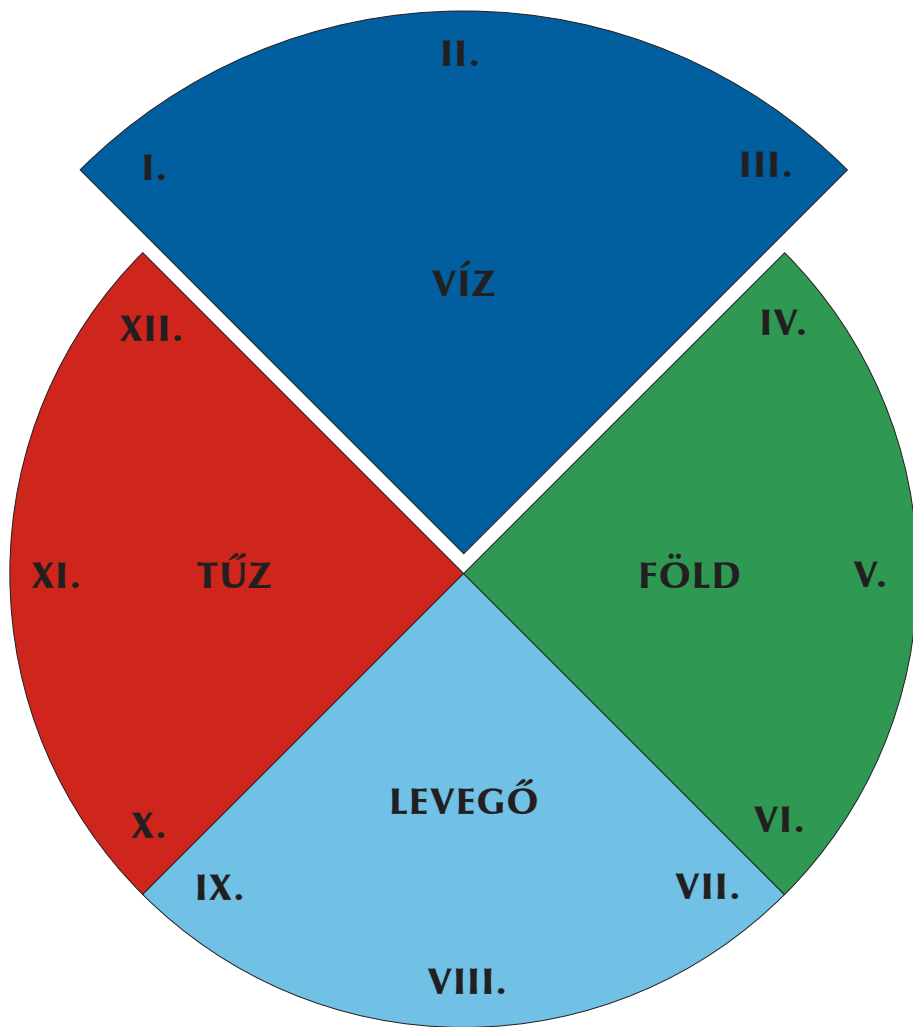

VÍZ

TARTALOM

Tématerv-javaslatok 3–4 éves gyermekek számára	4
Áttekintő táblázat	5
A külső világ tevékeny megismerése	7
Vizuális nevelés	40
Irodalom–anyanyelv	56
Tématerv-javaslatok 4–5 éves gyermekek számára	73
Áttekintő táblázat	74
A külső világ tevékeny megismerése	76
Vizuális nevelés	105
Irodalom–anyanyelv	121
Tématerv-javaslatok 5–6–7 éves gyermekek számára	137
Áttekintő táblázat	138
A külső világ tevékeny megismerése	139
Vizuális nevelés	186
Irodalom–anyanyelv	202

**TÉMATERV-JAVASLATOK
3–4 ÉVES GYERMEKEK SZÁMÁRA**

ÁTTEKINTŐ TÁBLÁZAT

TÉMA	NEVELÉSI TERÜLETEK		
	A külső világ tevékeny megismerése	Vizuális nevelés	Irodalom–anyanyelv
Víz 1.	„ESS, ESŐ ESS”		
	„Tisztulás” A víz az élet egyik lételeme A víz és az ember kapcsolata Takarékos vízfelhasználás, fenntarthatóság	„Esőcseppek” Ujjfestés	„Égzengés” A jaguár meg az eső (Indián népmese)
Víz 2.	VÍZI ÉLET		
	„Vízi világ” Vízben élő állatok és növények	„Halacskek” Halpikkely ragasztása papírra	„Ring a nád” Csukás István: Imhol itt az este (vers)
Víz 3.	HAVAZIK		
	„Szállongó hópihe” A víz körforgása, csapadékok A víz halmazállapotai	„Havas táj” Festés vattapamaccsal	Hógolyó Csoóri Sándor: Hókutya (vers)
Víz 4.	„CSEPEREG A VÍZ”		
	„Siklik a szán” Vízi közlekedési eszközök Téli „vizes” játékok, sportok	„Játék a kavicsal” Kavicsmozaik készítése agyagba	„Olvad a jégcsap” Weöres Sándor: Olvasás (vers)
Víz 5.	FOLYÓVÍZ		
	„Csobogó patak” A víz mozgása Folyó és állóvizek	„Dunai hajó” Képalakítás tépett papírból	„A nagy folyam” Weöres Sándor: Duna mellett) (vers)

TÉMA	NEVELÉSI TERÜLETEK		
	A külső világ tevékeny megismerése	Vizuális nevelés	Irodalom–anyanyelv
Víz 6.	SODRÓ		
	„Vízkerék” A víz, mint energiaforrás, annak hasznosítása	„Sodor az ár” Tutaj készítése és díszítése	„Vízbe estem” Restár Sándor: Vízbe estem (vers)
Víz 7.	VÍZPARTON		
	„Gyalogtúra” Vízparton élő állatok és növények	„Vízparti állatkák” Formázás só–liszt– gyurmából	„Békavacsora” Buda Ferenc: Gólya (vers)
Víz 8.	ELFOLYÓ		
	„Vízben–földben” A víz és a föld kapcsolata	„Folyóparti fák” Dörzsmásolat készítése zsírkrétával	„Brekeke” Weöres Sándor: Békák (vers)

A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

<p>TÉMA–1. „ESS, ESŐ ESS”</p>	<p>„TISZTULÁS” A VÍZ, AZ ÉLET EGYIK LÉTELEME A VÍZ ÉS AZ EMBEREK KAPCSOLATA TAKARÉKOS VÍZFELHASZNÁLÁS, FENNTARTHATÓSÁG</p>
<p>A tevékenység célja</p>	<p>Szociális képességek fejlesztése: mosdóbeli viselkedés alakításával, fenntarthatóságra nevelés takarékos vízhasználattal Értelmi képességek fejlesztése: tapasztalatok szerzése a víz fogyasztásáról, tisztító hatásáról, testséma-fejlesztéssel, fogalomismerettel, összehasonlítással, következtetéssel Verbális képességek fejlesztése: beszédértéssel, verbális kommunikációval, a nyelvi kifejezőkészség bővítésével Testi képességek fejlesztése: finommozgással</p>
<p>A tevékenység feladata</p>	<p>Tapasztalatszerzés a víz felhasználásáról cselekedtetés közben, vízivások alkalmával, megfigyelésekkel, valamint a családban szerzett tapasztalatok felidézésével A takarékos vízhasználat szokásainak kialakítása a napi tisztálkodások alkalmával, valamint vízivások alkalmával Az alapvető tisztálkodási szokások kialakítása, a mosdóban, naponkénti gyakorlással; a mosdóban annak a szokásnak a kialakítása, hogy egymást nem zavarják a WC-használat és a tisztálkodás közben Kézmosás, kéztörlés alkalmával tenyér, ujjak, kézfej és köröm dörzsölése, tisztítása; tenyér, ujjak érzékeltetése festéssel; tiszta és szennyezett víz összehasonlítása, tiszta és festékes kéz összehasonlítása, szárított, és vízbe áztatott csipkebogyó közötti különbségek megállapítása, ítéletalkotással, következtetések levonása; edényekből különböző halmazok képzése, számolással mennyiségek megállapítása Új szavatakarékos vízhasználat, szennyeződés, fonnyadt Ujjak összerendezett mozgásával finommozgás gyakorlása a tisztálkodásoknál, tenyér festésénél</p>

Ajánlott megelőző tevékenység	<p>Étkezések alkalmával beszélgetés a vízivás szükségességéről. A poharakban maradt vizet kancsókba töltjük, és azt felhasználjuk a növények öntözéséhez. Naponta alakítjuk, elmélyítjük a tisztálkodással kapcsolatos szokásokat. Megfigyeljük, beszélgetünk arról, hogyan tisztul meg a kezünk, arcunk, fogunk. A tükörben megnézzük az arcunkat, fogunkat, tisztálkodás előtt és után. Beszélgetünk arról, hogy a megnedvesített kezünket, amíg szappannal összedörzsöljük, vagy a körömkefét használjuk, addig a csapot elzárjuk, nem folytatjuk a vizet. Fogmosáskor pohárba engedünk vizet, amíg a fogunkat keféljük, addig a csapot elzárjuk, nem folytatjuk a vizet. A szánkát a pohárban lévő vízzel öblítjük ki. A fogkefét mossuk le a folyóvízben, a poharat kiöblítjük, valamint az arcunkat, kezünket megmossuk. A WC használata egyesével, csukott ajtó, vagy elhúzott függöny mögött történik, egymást nem zavarjuk, bent húzzuk fel a nadrágot, óvodapedagógustól kérünk segítséget szükség esetén.</p> <p>Beszélgetünk arról, hogy otthon honnan folyik a víz, a szülei mit dolgoznak a vízzel.</p> <p>Az ősszel gyűjtött, és aszalt csipkebogyó felét, a tevékenységet megelőző napon, kevés vízben beáztatjuk, közösen a gyermekekkel.</p>
Eszközök	Ételszínező festék, kis tálkák, papírtörölők, rajzlapok, szárított csipkebogyók, áztatott csipkebogyók, jénai tál, teafőző, üveggancsók, poharak, mosdótál tiszta vízzel, két mosogatótál tiszta vízzel, szivacsok, konyharuhák, mosogatószer, textiltörülközők, babakrém
Szervezeti keretek	csoportos és mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos és egyéni

Vázlat	<p>Kis tálkába ételszínező festéket készítünk. Minden gyermek kiválasztja a jelével ellátott rajzlapot, és egy üres asztalon elhelyezi. Az egyik tenyerünket, és azon az ujjainkat befestjük, majd mindenki a saját rajzlapjára rányomja a befestett tenyerét. (Tenyérnyomatot készítünk.) Ezt követően a kezünket megfigyeljük, mit látunk rajta. Egy-egy darab papírtörölt kap minden gyermek, megfigyeljük, mit látunk a papírtörölnön. Beletöröljük a kezünket, most látunk-e a törölnön valamit? Milyen lett a kezünk? Maradt rajta még festék? Nézzük meg a mosdótálban a vizet. Milyen a színe? Mossuk meg a kezünket alaposan, körömkefével! Változott a víz színe? Milyen lett? Mit gondoltok, miért? Milyen lett a kezünk? A vizet összepiszkoltuk, elszennyjeztük, a kezünk tiszta lett. Ha szomjasak lennénk, meginnánk ezt a szennyezett vizet? Mit gondoltok, miért nem? Elővesszük az előző napon beáztatott csipkebogyókat, és leszűrjük. Egy tálcára helyezük, melléteszünk olyan szemeket, amelyeket nem áztattunk be. Összehasonlítjuk a két halmazt. Mit gondoltok, miért változott meg az, amit beáztatunk? Felidézzük a narancs-, citromkarikák aszalását. Akkor a gyümölcsben lévő vizet kiszárítottuk, fonnyadt lett, most visszaadtuk a vizet a gyümölcsnek. Ha nem innánk rendszeresen vizet, a mi bőrünk is ilyen ráncos, gyűrött lenne, mint a szárított csipkebogyó héja. Nagyon fontos, hogy gyakran igyunk vizet, teát, különösen nagy melegben, és ha lázas betegek vagyunk. Mi is készítünk most teát. Az előre beáztatott csipkebogyót leforrázzuk egy jénai tálban, és néhány evőkanál mézzel édesítjük. Hagyjuk hűlni. Otthon mire használjátok még a vizet? Ki szokott segíteni a szüleinek a mosogatásban? Mosogassuk el közösen a babaszoba edényeit! Megnézzük, hogy a mosogatótálakban milyen a víz színe, majd kevés mosogatószert teszünk az egyik tál vízébe. Ebben az edényeket szivaccsal elmosogatjuk, majd a másik mosogatótálban előblítjuk. Csurgatórácsra helyezük, hagyjuk megszáradni. Azalatt a kezünket szárazra töröljük, azután babakrémmel bedörzsöljük. Megbeszéljük, hogy ezzel ápoljuk a bőrünket, hogy ne száradjon ki a bőrünk. A megszáradt edényeket szétválogatva a helyére rakjuk. Összehasonlítjuk a két mosogatótálban lévő víz színét. Mi a különbség? Mit gondoltok, miért? Befejezőként elfogyasztjuk a kihűlt teát.</p>
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>
	<p>Egyik kezünkön megszámloljuk az ujjainkat a festés előtt. A csipkebogyóból két halmaz képzése, halmazok összehasonlítása, mennyiségi megállapítások, melyikből van több, kevesebb? Az áztatottból, vagy a szárazból? Edények összehasonlítása, halmazok képzése forma és méret szerint; különböző halmazokon belül mennyiségi megállapításokat teszünk, számlálással.</p>

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Bőrzékelés fejlesztése száraz és vizes bőr érzetének összehasonlításával mosakodás, illetve tenyérnyomat készítése közben Hőérzet fejlesztése hideg és meleg víz használatával kézmosás során	Figyelem, összeha- sonlító-képesség fejlesztése tiszta és szennyezett víz, illetve vízbe ázta- tott és megszárított csipkebogyók megfi- gyelésével Testséma fejlesztése mosakodás közben (tenyér, kézfej, ujjak, köröm)	A víz fogyasztása, tisztító hatása, takarékos víz- használat, vízzel való egyszerű kísérletezés során következtetések levonása
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Számlálás gyakorlá- sa egy kéz ujjainak megszámlálásával Halmazképzés vízbe áztatott, illetve szárított csipkebogyó, edények szétválogatásával, összehasonlításával	Több-kevesebb meny- nyiségi reláció gyakor- lása számlálással (csip- kebogyó, edények). Melyikből van több, kevesebb?	Halmazképzés for- ma és méret szerint (edények). Mennyiségi relá- ció gyakorlása a különböző halmazo- kon belül számlálás- sal (több-kevesebb)
Szociális	Szokásismeret fejlesz- tése helyes kézmosás, fogmosás, tisztálkodás gyakorlásával, mosdó és WC-használat alakítá- sával	Szokásismeret, egészségmegőrzés, közösségi érzés fejlesz- tése csipkebogyótea készítésével, közös teázással	Környezettudatos magatartás, szokás- ismeret fejlesztése a takarékos vízhasz- nálat gyakorlásával, tudatosításával (Nem folytatjuk a vizet, a poharakban megmaradt vizet növények öntözésére összegyűjtjük.)
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Társas magatartás, együttműködési képes- ség fejlesztése közös cselekedtetéssel (válo- gatással, számlálással)	Jó megoldásra ösztönző belső igény, motiváció alakítása pozitív visszajelzéssel, megerősítéssel	Akarati tulajdonsá- gok fejlesztése figye- lem fejlesztésével

Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés tenyérynnyomat, körömkefe	Szókincsbővítés testrészek nevei: tenyér, kézfej, ujjak, köröm csipkebogyó, fonnyadt, szennyezett	Szókincsbővítés takarékos vízhasználat Mondatalkotási készség, összefüggő beszéd fejlesztése otthoni vízhasználat, vízzel kapcsolatos élmények felidézésé- vel, megbeszélésével
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Szókincsbővítés számok nevei	Szókincsbővítés ellentétpár megneve- zése (több–kevesebb)	Szókincsbővítés forma (kör, téglalap) méret (magasabb– alacsonyabb)
Testi	Finommotorika, szem– kéz-koordináció fejlesz- tése a helyes kézmosás, kéztörölés, körömkefe használat technikájá- nak gyakorlásával	Finommotorika, szem–kéz-koordináció fejlesztése tenyér fes- tésével, tenyérynnyomat készítésével	Finommotorika, szem–kéz- koordináció fej- lesztése edények mosogatásával, kéz krémezésével
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Finommotorika, szem–kéz-koordináció fejlesztése ujjak szám- lálásával, válogatással	Finommotorika, szem–kéz-koordináció fejlesztése halmazkép- zéssel, csipkebogyó és edények szétválogatá- sával	Finommotorika, szem–kéz- koordináció fej- lesztése edények rakogatásával, csoportosításfal, számlálásával

TÉMA–2. VIZI ÉLET	„VÍZI VILÁG” VÍZBEN ÉLŐ ÁLLATOK ÉS NÖVÉNYEK
A tevékenység célja	Szociális képességek fejlesztése természetvédelem megalapozásával, természeti ismeretek nyújtásával, pozitív érzelmek keltésével Értelmi képességek fejlesztése fogalomalkotással, mennyiségi és formai ismeretekkel, összehasonlításokkal Verbális képességek fejlesztése összefüggő beszéddel, szókincsbővítéssel Testi képességek fejlesztése finommozgással, mozgáskoordinációval
A tevékenység feladata	Vízben élő állatok és növények élőhelyének kialakítása a gyermekekkel közösen. Tapasztalatszerzés a vízben élő állatokról, növényekről. Az akvárium folyamatos gondozása, megfigyelése a gyermekekkel közösen. A halak színeiben, mozgásában gyönyörködés Vízben élő állatok, vízben élő növények fogalmának megismertetése cselekedtetés közben. Kavicsok, kőzetdarabok összehasonlításával formai- és mennyiségi megállapításokat teszünk. Három kavics vagy kőzetdarab kiválasztásával számlálás gyakorlása Otthoni tapasztalatok felidézésével beszédkézség fejlesztése Új szavak megismerése: törekeny, gondozás, állott víz, élőhely, rés, vízi világ A kavicsok, kőzetdarabok tisztogatása közben a finommozgás, azok akváriumba helyezésével, valamint a játék során az összerendezett mozgás gyakorlása
Ajánlott megelőző tevékenység	Az óvoda másik csoportosjában lévő akváriumot megfigyeljük, milyen, a vízben élő állatot látunk, vannak-e a vízben növények. Miket látunk még benne? Amennyiben van a közelben kisállat-kereskedés, séta alkalmával ott is megfigyeléseket teszünk, A tevékenységet megelőző napon vásárolunk kis halakat, vízinövényeket, vízcicsigákat, a gyermekekkel együtt válogatjuk ki azokat, figyelembe véve az eladó szakmai tanácsait. Vízrel teli befőttes üvegben elhelyezzük a természetsarokban. Beszélgetünk arról, kinél van otthon akvárium, mit tartanak benne? Van-e benne növény? Tiszta locsolókannát, tiszta vízzel megtöltünk, együtt a gyermekekkel, és azt is a csoportosszobába visszük.
Eszközök	Akvárium, különböző méretű kőzetdarabok, kavicsok, vízinövények, vízcicsigák, kis halak, két nagyobb edényben tiszta víz, körömkefék, tálcák, egy nagyméretű fedő; egy locsolókanna tiszta víz, a kis halak, vízinövények és vízcicsigák, búvóhelyeinek 2-3 kis méretű cserépedény, amelyen rések, nyílások vannak; üres csigaházak, kagylóhéjak, két darab vízhatlan asztalterítő
Szervezeti keretek	mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos és egyéni

Vázlat	<p>Két asztalt leterítjük a vízhatlan terítővel, az egyiket elhelyezzük az üres akváriumot, és a vízi élőlényeket. Megbeszéljük, hogy a befőttes üvegben lévő kis állatoknak készítünk olyan lakhelyet, ahol jól érzik magukat, ahol tovább élnek, vagyis az élőhelyüket. Ezt a vízi világot a jövőben közösen gondozzuk, mi szerzünk be élelmet a halaknak, mert ebben az akváriumban nem találunk ennivalót. Ha mi nem adunk enni nekik, elpusztulnak.</p> <p>A másik asztalra a kavicsokat, a kőzetdarabokat, a búvóhelyeknek alkalmas cserepeket, a csigaházakat és a kagylóhéjakat helyezzük. Megbeszéljük, hogy ezeket rakjuk az akvárium aljára, nagyon óvatosan, hogy el ne törjük az üveget, mert az üveg törékeny. Összehasonlításokat végzünk a kavicsokkal, majd a két, vízzel töltött edényt és a körömkéféket is az asztalra helyezzük. Mit gondoltok, miért tettük ide ezeket? Felidézzük, hogy a festett kezünket hiába töröltük le papírral, maradt rajta szennyeződés. Mielőtt a köveket, kavicsokat az edénybe tesszük, gondosan meg kell tisztítanunk körömkéfékkel. A vízben élő állatok és a növények tiszta vízben szeretnek élni, akkor nem lesznek betegek. Feltűrjük a ruhánk ujját. Tetszés szerint mindenki választ magának három tárgyat, alaposan megsikálja az egyik táblán, a másikon leöblíti, majd óvatosan az akvárium alján elhelyezi. (Az óvodapedagógus előtte bemutatja a munkafolyamatot.) Amikor már mindegyik a helyére került, a szükséges eligazításokat az óvodapedagógus elvégzi. Elmondja, hogy a búvóhelyekre azért van szükség, hogy tudjanak időnként a társaik elől elbújni, megpihenni. Ezután megkérdezi, mire van még szükség, ahhoz, hogy a halak, csigák, növények jól érezzék magukat. Mit kell még az akváriumba tenni? Mi is jól érezzük magunkat, ha növények vannak a közelünkben, az állatok ugyanúgy. Behelyezi az óvodapedagógus a növényeket, és a dajka segítségével a locsolókannában lévő vizet óvatosan, az akvárium oldalához illesztett fedőre önti, hogy ne kavarodjon fel a kavics. Beszélgetünk arról, hogy azért hoztuk be tegnap ezt a vizet, hogy álljon itt egy napig, állott víz legyen, és a szoba melegét vegye át. Hagyjuk a beöntött vizet kicsit „lenyugodni”, addig játszunk. Halacskává változunk, némán tátogunk, mint a halak. A szobánk egy nagy akvárium lett, amelyben a búvóhelyek az asztal alatt, a szék mögött, paraván mögött vannak. (Az adott csoportosszoba berendezése szerint.) Hangjelzésre a „halak” úszkálnak az „akváriumban” (úszó mozdulatokkal sétálnak, lassabban, gyorsabban járnak), újabb jelre keresnek egy búvóhelyet, ahol megpihennek. Újabb hangjelzésre ismét úszkálnak, és így folytatódik a játék. A halakból újra gyermekek lesznek, az akvárium köré gyűlnek, és megnézik, hogyan helyezi el benne az óvodapedagógus a halakat, vízi csigákat. Az elkészült akváriumot a természetsarokban, szemmagasságban elhelyezzük, belehelyezi az óvodapedagógus a levegőztető készüléket. Felidézzük, miért van erre szükség. Megbeszéljük, hogy minden héten, vasárnapot követően, amikor ebédelni készülünk, megetetjük a halakat is. Megbeszéljük, mivel táplálkoznak a halak, a csigák, és azt is, hogy nem nyúlhatunk bele, mert a kezünkkel a vizet szennyezhetjük, és a benne lévő élőlények betegek lehetnek. A továbbiakban szabadon figyelheti minden gyermek a kis vízi világot.</p>
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>
	<p>A kavicsok, kőzetdarabok forma- és nagyság szerinti összehasonlítása. Keresünk köztük olyat, ami hasonlít a labdára, csigára, vagy bármelyik általunk ismert tárgyra. Méregetjük a kezünkben, melyik nehezebb, próbáljuk összenyomni, tapasztaljuk, hogy kemény. Számlálás gyakorlása, a három tárgy kiválasztása alkalmával. Közösen számoljuk, mennyi hal, vízi csiga, növény, búvóhely, csigaház és kagylóhéj kerül az akváriumba.</p>

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális észlelés, figyelem fejlesztése kisállat-kereskedésben akvárium megfigyelésével, saját akvárium berendezéséhez szükséges eszközök és élőlények (hal, csiga, vízinövény) megfigyelésével	Tapintásos észlelés fejlesztése kavicsok, kőzetek megtisztításával, rakosgatásával (később vizualitás kizárásával, kavics kikeresése egyéb tárgy közül)	Vizuális differenciálás, összehasonlítás képességének gyakorlása kavicsok, kőzetek megfigyelésével, megkülönböztetésével Ok-okozati összefüggések megtapasztalása: Miért tisztítjuk meg a kavicsokat, köveket akváriumba tétel előtt? Miért etetjük a halakat?
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Kavicsok és kőzetek összehasonlítása, válogatása nagyság és forma szerint (hal-mazképzés)	Több-kevesebb mennyiségi reláció gyakorlása számlálással (kavicsok, kőzetek, csigák, kagylóhéjak)	Súlymérés becsléssel kavicsok és kőzetek súlyának összehasonlítása (könnyebb, nehezebb)
Szociális	Szokásismeret fejlesztése kisállat-kereskedésben való viselkedés és vásárlás gyakorlásával	Szokásismeret fejlesztése akvárium berendezésével, tapasztalatszerzéssel, a munkafolyamat megfigyelésével, gyakorlásával	Positív érzelmi viszony, hozzáállás formálása az állatokról való folyamatos gondoskodás (etetés, élőhely tisztítása) gyakorlásával, tudatosításával
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Kísérletezőkedv felkeltése, fenntartása közös tapasztalatszerzéssel	Akarati tulajdonságok fejlesztése figyelem fejlesztésével	Önálló tevékenységre kapott pozitív visszajelzéssel pozitív énkép formálása, további motivációs kedv fenntartása

Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés akvárium, vízi állat, vízi növény, vízi csiga, kagylóhéj	Szókincsbővítés törékeny, gondozás, élőhely, búvóhely, vízi világ, állott víz Artikulációs mozgás fejlesztése ajak gyakor- lattal (néma szájatógás- sal halak szájmozgásá- nak utánzása)	Mondatalkotási kész- ség, összefüggő beszéd fejlesztése beszélgetés- sel (Kinek van otthon akváriuma? Milyen? Mi található benne?)
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Szókincsbővítés kavics, kőzet kisebb–nagyobb	Szókincsbővítés ellentétpár megnevezé- se (több–kevesebb) számok nevei	Szókincsbővítés ellentétpár megneve- zése (könnyebb–ne- hezebb)
Testi	Nagymozgás fejlesz- tése járással, bújással, úszás mozdulatainak utánzásával	Finommotorika, szem- kéz-koordináció fejlesz- tése az akvárium beren- dezéséhez szükséges eszközök kikészítésével (locsólókanna, cse- répedények, kavicsok, kőzetek, csigák, halak, vízi növények)	Finommotorika, szem–kéz-koordináció fejlesztése kavicsok, kőzetek tisztításával, rakosgatásával
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Finommotorika, szem–kéz- koordináció fejleszté- se kavicsok, kőzetek válogatásával, össze- hasonlításával	Finommotorika, szem- kéz-koordináció fejlesz- tése kavicsok, kőzetek, csigák, kagylóhéjak rakosgatásával, számlá- lásával	Finommotorika, szem–kéz-koordináció fejlesztése kavicsok, kőzetek súlyának összszeméréssel

TÉMA–3. HAVAZIK	„SZÁLLONGÓ HÓPIHE” A VÍZ KÖRFORGÁSA, CSAPADÉKOK A VÍZ HALMAZÁLLAPOTAI
A tevékenység célja	Szociális képességek fejlesztése társas magatartás-, együttműködési képességek alakításával Értelmi képességek fejlesztése figyelem-, összehasonlítás képességének alakításával Verbális képességek fejlesztése konkretizálással, az emlékezet fejlesztésével, új fogalomismerettel Testi képességek fejlesztése finommozgásokkal
A tevékenység feladata	Tapasztalják meg az együttalkotás örömét. Várják meg, amíg mindenki elhelyezkedik a díszítéshez, hagyják egymást zavartalanul festeni. Megismerjük, hogy honnan esik az eső, hó. Ok–okozati összefüggéseha kint fagypon alatti hideg van, akkor a csapadék hó formában jelenik meg. Ismerkedünk a hóval, beszélgetünk arról, honnan hull. Nagytóval megfigyeljük a hópihék formáit. Tapasztalatot szerzünk az esőről, hóról, a hó tulajdonságairól. Nagyságbeli és mennyiségi összehasonlításokat végzünk. A tapasztalatokat verbálisan közöljük, szókincs bővítés: csapadék, égbolt, szállingózik, hófelhő, hólé. Gyurkáljuk a havat a csupasz tenyerünkkel, festjük a havat.
Ajánlott megelőző tevékenység	Folyamatosan figyeljük az időjárást, ha sötét felhők vannak az égen, akkor elered az eső. Folyamatos tapasztalatszerzés a vízről kézmosás, ivás, látogatás a folyóhoz, patakhoz, tóhoz. Az óvodakertben megfigyeljük a növények változását, a dér, zúzmara jelenségét. Megtapintjuk a dermedt tárgyak felületét, (mászóka), beszélgetünk arról, hogy miért hideg. Amikor nagyon hideg van, nem az eső, hanem a hó esik.
Eszközök	Nagyítók, növényi eredetű festékevöröshagyma burokleveléből barna –, céklából lila színű, festéket készítünk. Kis műanyag füles poharak és vastagabb ecsetek (minden gyermek részére) két nagyobb fémedény, homokozó vödrök, kétféle méretben, homokozó lapátok, összesen annyi, hogy minden gyermeknek legyen; színes karton lapocskák minden gyermek részére; törülközők
Szervezeti keretek	csoportos, egyéni
Munkaformák	csoportos, egyéni

Vázlat	<p>Kimegyünk az óvoda kertjébe, megfigyeljük a hóesést. Beszélgetünk arról, hogy milyen az égbolt, honnan hull a hó. Megfigyeljük a hópihéket nagyítóval a színes kartonon, majd a nyitott tenyerünkön, érezzük, hogyan olvad el a testünk melegétől, és látjuk, hogyan lesz belőle vízcsepp. Szárazra töröljük a kezünket, lehelgetéssel melegítjük, majd a kesztyűnket felhúzzuk. Beszélgetünk arról, hogy a hó is csapadék. Két ugyanolyan nagyságú fém edényt megtöltünk hóval, az egyiket a teraszon, a másikat a fűtőtest közelében helyezük el. A kert kijelölt lapos helyén hóvárat építünk, melyhez kisvödörökben hordjuk a havat. Egymásra öntögetjük, figyeljük, hogyan növekedik a hókupac. Közben lapogatjuk, simítgatjuk, formázzuk, alul szélesebbre, fölül keskenyebbre. Ezután egy másik helyen építkezünk, hasonló módon. Ha már a gyermekek vállmagasságát elérte mindkét vár, mindenki vesz egy neki tetsző festéket, és ecsetet. A két várat körbeálljuk úgy, hogy mindenki hozzáférjen és a festékekkel kidíszítjük, tetszés szerint. Addig „alkotunk”, amíg kedvünk van hozzá, majd bemegyünk. A teraszról bevisszük a korábban a fémedényben kirakott havat, összehasonlítjuk a bentivel. Mi történt? Levonjuk a következtetést. A megolvadt hólevet összehasonlítjuk tiszta csapvízzel, látjuk, hogy a hólé nem olyan tisztaságú, mint a csapvíz. Megbeszéljük, hogy ezért nem ehetünk havat, nem ihatunk hólevet.</p>
	<p><i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i></p>
	<p>A fémedények, a homokozó vödörök és lapátok nagyságának, mennyiségeinek összehasonlítása: kisebb, nagyobb, ugyanolyan, több, kevesebb? Ellentétpárok felfedezése: kint–bent, hideg–meleg. A hóvár építése közben méregetjük magunkhoz és a kettőt egymáshoz: alacsonyabb–magasabb, alul szélesebb felül keskenyebb.</p>

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális észlelés, figyelem fejlesztése eső, hóesés megfigyelésével, megkülönböztetésével, hópehely formájának nagyítóval való vizsgálatával, hóvár építésével	Bőrzékelés, hőérzet fejlesztése hópehely olvadásának megfigyelésével, megtapasztalásával meleg tenyerünkön, illetve hóvár építésével, és hideg felületek tapintásával	Vizuális differenciálás, összehasonlító-képesség fejlesztése csapvíz és hólé összehasonlításával, megfigyelésével. Ok-okozati összefüggések megtapasztalása Mikor esik hó? Honnan esik az eső, és honnan hull a hó? Miért olvadt el a csoportosszobában a hó, és miért nem az udvaron?
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Halmazképzés lapátok és vödörök szétválogatása méretbeli relációk megállapítása (kisebb vödör, nagyobb vödör, kisebb lapát, nagyobb lapát)	Több-kevesebb mennyiségi reláció gyakorlása számlálással. Miből van több, illetve kevesebb? (lapát, vagy vödör)	Magasság összeméresel való megállapítása, reláció felállítása (magasabb alacsonyabb) hóvár építése közben magunkhoz viszonyítva. Hol szélesebb, illetve keskenyebb?
Szociális	Kísérletező kedv felkeltése, fenntartása közös tapasztalatszerzéssel	Társas magatartás, együttműködési képesség fejlesztése hóvár építésével közösen Szokásismeret fejlesztése hőmérséklet mérésére hőmérőt használunk	Környezettudatos, környezetvédő magatartás fejlesztése hóvár festéséhez természetes anyagokat használunk (hagymahéj, céklalé)
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Társas magatartás, együttműködési képesség fejlesztése közös cselekedtetéssel, válogatással	Akarati tulajdonságok fejlesztése figyelem fejlesztésével	Közös feladatokkal, egymásra figyelemmel, együtt mozogva, tanulva örömszerzés, a közös lét igényének alakítása

Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés hóesés, hópehely, hófelhő, égbolt	Szókincsbővítés szállingózik, hullik, jég, hólé fogalombővítés: csapadék	Mondatalkotási készség, összefüggő beszéd fejlesztése esővel, hóval kapcsolatos élmények, tapasztalatok felidézésével, megbeszélésével
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Szókincsbővítés ellentétpár megnevezése (kisebb–nagyobb)	Szókincsbővítés ellentétpár megnevezése (több–kevesebb) számok nevei	Szókincsbővítés ellentétpár megnevezése (magasabb–alacsonyabb, keskenyebb–szélesebb)
Testi	Finommotorika, szem–kéz-koordináció fejlesztése nagyítóval való vizsgálódással	Finommotorika, szem–kéz-koordináció fejlesztése hólapátolással kis vödörkbe	Nagymozgás, finommotorika, szem– kéz-koordináció fejlesztése hóvár építésével.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Finommotorika, szem–kéz-koordináció fejlesztése lapátok és vödörök szétválogatásával, összemérésével	Finommotorika, szem–kéz-koordináció fejlesztése lapátok és vödörök rakosgatásával, számlálásával	Nagymozgás, finommotorika, szem– kéz-koordináció fejlesztése hóvár építésével

TÉMA–4. „CSEPEREG A VÍZ”	„SIKLIK A SZÁN” VÍZI KÖZLEKEDÉSI ESZKÖZÖK, TÉLI „VIZES” JÁTÉKOK, SPORTOK
A tevékenység célja	Szociális képességek fejlesztése: társas kapcsolatok erősítésével, együttműködéssel, az udvariasság szokásainak alakításával Értelmi képességek fejlesztése: fogalomalkotással, emlékezettel, képzelettel, figyelem és problémamegoldó gondolkodás fejlesztésével, halmazok létrehozásával, téri tájékozódással Verbális képességek fejlesztése: összefüggő beszéddel, szókincsbővítéssel Testi képességek fejlesztése
A tevékenység feladata	A szánkózás, hógolyózás szabályainak, az együttműködés, és udvariasság gyakorlása az udvari játék alkalmával. Korábbi tapasztalatok, élmények felidézésével emlékezet és figyelem fejlesztése. A terep berendezésével a képzelet, feladatmegoldás közben a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Gyűjtőfogalom megismerése: vízi közlekedési eszközök. Térbeli tájékozódás, térbejárással, körképzetének fejlesztése köralakítással. Heterogén halmazból egynemű halmaz létrehozása: a játékok közül a csónakok, hajók; a többféle képek közül a szánkózással kapcsolatos képek kiválogatásával A képek, fényképek segítségével az összefüggő beszédalképzés fejlesztése. Új fogalmavízi közlekedési eszközök, siklik, hunyjunk, hunyás Nagy mozgással, a játékhajók és csónakok elhelyezése a megfelelő helyre, a tó körbejárása
Ajánlott megelőző tevékenység	A családokkal közös kirándulás ősszel, tó vagy folyópartra. Megnézzük, látunk-e a vízen hajót, vagy a partján kikötött csónakot? Beszélgetünk arról, ki ült már csónakban, hajón? A családban szerzett tapasztalatok, élmények felidézése, a szülők segítségével Fotókat készítünk a vízparton látottakról. (A fényképek egy részén legyenek láthatóak a gyermekek, és családtagjaik is.) Közvetlen tapasztalatszerzés a víz különböző halmazállapotáról, a hóról, a jégről. Hógolyózás, hó szobrok, hóvárépítés Szánkózás az óvoda udvarán
Eszközök	Képek, amelyen emberek, gyermekek hajón, ülnek, csónakban, gumicsónakban eveznek, valamint az őszi kiránduláson készített fényképek; szánkózásról több kép, valamint bármilyen képek, amelyek közül majd ki kell válogatni a feladatnak megfelelőket; 1 db nagyméretű kék, és 2 db nagyméretű fehér textil, valamint egy takaró; a csoportos szobából válogatott játékok, köztük hajók, csónakok, szánkók
Szervezeti keretek	mikrocsoportos
Munkaformák	mikrocsoportos és egyéni

Vázlat	<p>Egy asztalra különféle játékokat készítünk, takaró alá. Távolabb két asztalt összetolunk. A csoportos szobában egy nagyobb, szabad térben, kék színű textilt leterítünk. Ez lesz most a tavunk. A „tavunkat” először körbejárjuk, óvatosan, nehogy „beleessünk a vízbe”, majd körbeálljuk. Az óvodapedagógus elmondja, hogy varázsolni fog, de csak akkor tud, ha a gyermekek nem nézik. Takarjuk el a szemünket, mindkét kezünkkel. Hunyjunk. Akkor lehet elvenni a kezeteiket, ha azt mondom: „szabad nézni!” Amíg a gyermekek hunynak, az óvodapedagógus a takaró alól, ahol különböző játékok vannak, egy játékhajót a „tóba” tesz. „Szabad nézni!” mondja. Mi változott meg a tavunkban? Miért tettem oda? Leveszem a takarót a játékokról, válogassátok ki, és tegyétek a tóba azt, ami odaillesik. A válogatás után ellenőrizzük a feladatmegoldást. Újra hunyunk, a szabályt az óvodapedagógus elismétli. Amíg a gyermekek hunynak, az óvodapedagógus letakarja fehér textíliával az összetolt két asztalt, valamint a „tavat”, és a képeket elhelyezi azon az asztalon, ahol korábban a játékok voltak. „Szabad nézni!” mondja az óvodapedagógus. Mi változott meg? Nézzetek szét a szobában máshol is. Láttok valahol változást? Mit gondoltok, mi történhetett? Amikor a hó leesett, milyen színű lett az udvar, az utca? Mivel tudunk siklani a havon? A képek közül válogassátok ki, amivel a havon siklani lehet, helyezétek el, ahol szerintetek szánkózni lehet. Ellenőrizzük a megoldást. Rögzítjük, hogy a tavon nem szabad szánkózni, mert balesetveszélyes. Beszakadhat a hó alatt lévő jégréteg. Csak felnőtt jelenlétében szabad rámenni, és csak akkor, ha azt kijelölték, meddig biztonságos. Megbeszéljük, hogy kimegyünk szánkózni, de előtte rendet rakunk. Elismételjük a szánkózás, hógolyózás szabályait.</p>
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>
	<p>Kör képzetének alakítása, körbejárás, körbeállással. Homogén halmazból egynemű halmaz képzése, megadott szempontok szerint: helyezétek el a tó vizén, illetve a folyó vizén a hajókat, és csónakokat. Mennyiségi megállapításokat teszünk, hol van több, kevesebb. A „tóban” létrehozott halmazon belül tárgyak összehasonlítása nagyság és szín szerint. Az azonos színű játékok megszámlálása. Mennyiségek összehasonlítása, melyik a több, kevesebb</p>

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális észlelés, a figyelem fejlesztése fotók nézegetésével	Vizuális észlelés, a figyelem, differenciálás fejlesztése a vizualitás kizárása után változások észrevételével (hajó kihelyezésével, asztal letakarásával) egyéb játékok közül a tóba illők kikeresésével, válogatásával	Emlékezet fejlesztése a őszi kirándulás élményeinek felidézésével. Ok-okozati összefüggések, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. mitől lett fehér a tó teteje? mivel tudunk siklani a havon és a jégen? hol szánkózhatunk, korcsolyázhatunk?
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Halmazképzés tárgyak válogatása, csoportosítása színek szerint mennyiségi reláció, több-kevesebb gyakorlása	Halmazképzés tó: csónakok folyó: hajók Mennyiségi reláció gyakorlása: miből van több, illetve kevesebb?	A „tóban” létrehozott halmazon belül csónakok válogatása, csoportosítása szín, majd nagyság szerint. A kör, mint mértani forma megtapasztalása tó kialakításával, körbejárásával
Szociális	Közösségi érzés, együvé tartozás mélyítése közös élményekről készült képek nézegetésével, élmények felidézésével	Szokásismeret fejlesztése a szánkózás, hógolyózás szabályainak rögzítésével, gyakorlásával	Szokásismeret, balesetvédelmi szabály bővítése a biztonságos szánkózás és korcsolyázás szabályainak ismertetésével
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Társas magatartás, együttműködési képesség fejlesztése közös cselekvéssel	Jó megoldásra ösztönző belső igény, motiváció alakítása pozitív visszajelzéssel, megerősítéssel	Akarati tulajdonságok fejlesztése figyelem fejlesztésével
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés fotó	Szókincsbővítés vízi közlekedési eszközök (csónak, hajó) siklik	Mondatalkotási készség, összefüggő beszéd fejlesztése élmények felidézésével, beszélgetéssel
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Szókincsbővítés színek nevei	Szókincsbővítés ellentétpár megnevezése (több-kevesebb)	Szókincsbővítés ellentétpár megnevezése (kisebb-nagyobb)

Testi	Nagymozgás, téri tájékozódás fejlesztése „tavunk” körbejárásával, körbeállításával	Finommotorika, szem-kéz-koordináció fejlesztése fotók válogatásával	Finommotorika, szem-kéz-koordináció fejlesztése tóba illő tárgyak kiválogatásával, elrendezésével
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Finommotorika, szem-kéz-koordináció fejlesztése tárgyak válogatásával	Finommotorika, szem-kéz-koordináció fejlesztése csónakok és hajók szétválogatásával	Finommotorika, szem-kéz-koordináció fejlesztése csónakok és hajók szín és nagyság szerinti válogatásával

TÉMA–5. FOLYÓVÍZ	„CSOBOGÓ PATAK” A VÍZ MOZGÁSA, FOLYÓ- ÉS ÁLLÓVIZEK (FORRÁS, PATAK, FOLYÓ, TÓ)
A tevékenység célja	Szociális képességek fejlesztése: együttműködési képesség, udvariasság alakításával Értelmi képességek fejlesztése: megfigyelőképesség fogalomismereti, ítélőképesség, problémamegoldó-képesség és matematikai viszonyításokkal, testséma erősítésével Verbális képesség fejlesztése: verbális kommunikációval, új fogalmakkal való ismerkedéssel Testi képességek fejlesztése: nagymozgással, finommotoros mozgás gyakorlásával
A tevékenység feladata	Figyelünk arra, hogy a játék során a homok–víz-asztaloknál ne lökjük meg egymást, aki végzett a játékkal, udvariasan maga elé engedi a játékba bekapcsolódó gyermeket. A vizsgálódás során megfigyeljük, hogy az általunk fakasztott forrásból hogyan lesz szerteágazó patak, majd tó. Forrás megfigyelése, különbségtétel a folyó- és állóvizeknél. Szemléltetés útján megtapasztaljuk, hogy a víz medret ás, több felé és gyorsan folyik, a végén összefolyik. Megszámláljuk, hány ágra ágazott szét a patakunk. Ok-okozati összefüggések felfedeztetése. Bal kar megtalálása, arra a karszalag felhúzása Beszélgetünk a forrásról, patakokról, folyókról, tavakról. Szókincsbővítés: fakasztás, meder, folyó, parafa, homok–víz-asztal, karszalag Nagymozgással eljátsszuk azt, hogy milyen kanyarogva folyik a patak. A hajó úsztatása játéknál, apró mozgásokkal engedjük el, illetve húzzuk vissza a hajót.
Ajánlott megelőző tevékenység	Felelevenítjük az előzetes tapasztalatainkat, amit a vízzel kapcsolatban megismertünk. Az „Erdőt járunk” tevékenység során az erdőben forrásvizet találtunk, azt megkóstoltuk, megfigyeltük annak tisztaságát, beszélgettünk arról, hogy ezt a földből természetes módon feltörő vizet forrásnak hívjuk. Séta a patak, a folyó, a tó partján. Megfigyeljük, hogy merre folyik a patak, valamint a folyó vize, csukott szemmel hallgatjuk, hogy milyen hangokat ad a víz folyása: csobog, zúdul. Megfigyeljük a víz sodrását, vízbe dőlt farönknél, nagyobb köveknél.
Eszközök	Piros és sárga karszalagok a gyermeklétszámnak megfelelő számban, 3 darab homok–víz-asztal, (gyermekasztal nagyságú mélyített horganylemezből készült asztal), 4 darab parafa csónak, gyermekméretű locsolókanna, vízzel megtöltve
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos, egyéni

Vázlat	<p>A gyermekek kiválasztják a nekik tetsző színű karszalagot, és felhúzzák a bal karjukra. Három homok-víz-asztalt készítünk a csoportoszobába. Kettőbe homokbuckaszerűen felpúposított homokot teszünk, a bucka tetejét kicsit ellapítjuk, a harmadikba vizet öntünk. A piros karszalagos csoportos a vizes asztalhoz megy, a délutános óvodapedagógussal. Az előző nap parafából készített kis csónakokat a vízre tesszük, amit a csónakra erősített zsinórral a gyermekek az asztal egyik végétől a másikig húznak. Egyszerre négy gyermek játszik, a többi drukkol, majd cserélnek. Aki elsőként ér a végére és vissza, azt megtapsolják.</p> <p>A sárga karszalagos csapat, a délelőtti óvodapedagógussal, az egyik homokbuckás asztalt állja körbe. Az óvodapedagógus felhívja arra a figyelmet, hogy vizet önt a bucka tetejére, figyeljék meg, mi fog történni. Az óvodapedagógus lassan csorgatja a vizet a homok tetejére. Megbeszéljük a víz mozgását, gyorsaságát, merre folyik, hogyan ássa, mélyíti a medrét, hogyan bomlik ágakra, kis patakokra, majd hogyan egyesül a víz ismét, és egy kis tó lesz belőle. Az általunk készített patakok összefolytak. Megbeszéljük, hogy a víz ereje a homokot magával sodorta. A vizsgálódás, megfigyelések után a két csoportos helyet cserél. Aki játszottak a hajóval, a másik homokbuckás asztalt állják körbe, és velük megismételjük az előzőekben leírtakat. A vizsgálódás befejezése után eljártunk a patak, folyó mozgását. A két csoportos külön-külön egy-egy patak. Megfogjuk egymás kezét, kanyarogva „folydogálunk”, majd összetalálkozunk, kört alakítva „tó” lesz belőlünk. A tó hullámzását karlengetéssel utánozzuk. Addig játszunk, amíg kedvük van hozzá.</p>
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>
	<p>Halmazképzés piros karszalagosok, sárga karszalagosok. Hol van több gyermek, hol van kevesebb gyermek.</p> <p>Összehasonlítjuk, melyik hajón van hosszabb-rövidebb zsinór. A kör formájának, alakjának megtapasztalása, tárgy körbeállításával, majd nagy mozgással, köralakítással. A víz lassan folyik, gyorsan folyik. Megszámoljuk, hány medret készített a forrásunk, hány ágú patakunk volt.</p>

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális észlelés, figyelem fejlesztése homokbuckák, illetve a homokbuckákra öntött víz mozgásának, viselkedésének megfigyelésével	Figyelemkoncentráció, koordinációs képesség fejlesztése parafából készült kis csónakok zsinórral való húzásával az asztal egyik végéből a másikba Testséma fejlesztése színes karszalag felhúzásával bal karra	Ok-okozati összefüggések megtapasztalása kísérletezés közben. Mi alakította ki a medreket a homokban? Általános tájékozottság, ismeretbővítés tőről, folyóról való beszélgetés során
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Halmazképzés piros és sárga karszalagos gyerekek szétválogatásával	Több-kevesebb mennyiségi reláció gyakorlása hol van több, és hol van kevesebb gyermek?	A kör, mint mértani forma megtapasztalása tárgy körbeállításával, köralakítással. Számlálás gyakorlása (hány medret vájt a forrás, hány ágú patakunk keletkezett?)
Szociális	Közös játékkal, a patak és tó mozgásának eljátszásával alkalmazkodás-képességének fejlesztése, együvé tartozás érzésének mélyítése	Társas magatartás formálása egymáshoz való alkalmazkodással, (egymás kivárással egyik helyszíntől a másikig) csoportosokra való tagolódással	Kitartás fejlesztése, versenyszellem megalapozása versenyjáték, ügyességi játék játszásával
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Társas magatartás, az együttműködés képességének fejlesztése közös cselekedtetéssel, együtt mozgással	Jó megoldásra ösztönző belső igény, motiváció alakítása pozitív visszajelzéssel, megerősítéssel	Akarati tulajdonságok fejlesztése figyelem fejlesztésével
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés homokbucka	Szókincsbővítés patak, tó, meder, folydogál	Beszédkedv fejlesztése, fokozása észrevételek meghallgatásával, szabad véleménynyilvánítással
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Szókincsbővítés karszalag, csoportos	Szókincsbővítés ellentétpár megnevezése (több-kevesebb)	Szókincsbővítés forrás, vájt számok nevei

Testi	Nagymozgás fejlesztése a patak kanyargó mozgásának, folydogálásának utánzásával. Köralakítással tóvá válás, a tó hullámvázának eljátszása karlengetéssel	Finommotorika, szem-kéz-koordináció fejlesztése csónakok zsinórral való húzásával	Nagymozgás, térérzékelés fejlesztése köralakítással, asztalok körbeállításával
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Finommotorika, szem-kéz-koordináció fejlesztése karszalagok kiválasztásával és felhúzásával	Nagymozgás fejlesztése csoportosba rendeződéssel	Nagymozgás, térérzékelés fejlesztése köralakítással, asztalok körbeállításával

TÉMA–6. SODRÓ	„VÍZKERÉK” A VÍZ, MINT ENERGIAFORRÁS, ANNAK HASZNOSÍTÁSA
A tevékenység célja	Szociális képességek fejlesztése: társas magatartás, együttműködési udvariasság képességének megalapozásával Értelmi képességek fejlesztése: összehasonlítással, megkülönböztetéssel, térbeli viszonyításokkal, az emlékezet képességének alakításával, fogalomismerettel, érzékeléssel Verbális képességek fejlesztése: verbális kommunikációval, beszédértéssel, tiszta beszéddel Testi képességek fejlesztése: nagymozgások, motoros képességek alakításával
A tevékenység feladata	A vízparton vigyázunk egymásra, nehogy beleessünk a vízbe. A víz sodrásának érzékelését a vízkerékkel, a kezünkkel. Ha már kipróbáltuk, engedjük, hogy a társunk is szerezzon tapasztalatot. Hasonlítsuk össze, hogy hol forog gyorsabban a vízikerek, a lépcsőnél, vagy ahol nincs lépcső. Ok-okozati összefüggések felfedeztetése. Térrel tájékozódás körbe futással, egymás mögé állással. Beszélgetünk arról, hogy a kezünkkel mit éreztünk a vízben. Figyelünk az érthető beszédre. Szókincsbővítés: a vízikerek, a sodrás, sekély fogalmak megismertetésével Gyakoroljuk a körbejárást, a két kör együttes mozgását, a vízikerek működésének eljátszásával.
Ajánlott megelőző tevékenység	Az előző tevékenységen szerzett tapasztalatok a víz folyásáról, az álló- és folyóvízről. Előző kirándulásokon, séták során a patak és folyóvíz sodrásának, különböző hordalékának megfigyelése
Eszközök	Minden gyermeknek egy vízikerek, (készen vásárolható), hátizsák, (a már ismert felszereléssel), kincses zsák, a gyermekek létszámának megfelelő facsipeszeken folyót és vízikereket ábrázoló kis képek facsipeszen, fele-fele arányban, törölközők, látcsövek, nagyítók
Szervezeti keretek	csoportos, egyéni
Munkaformák	csoportos, egyéni

Vázlat	<p>Kirándulunk a közeli patak, vagy folyópartra. A vízikereket levisszük a kiválasztott sekélyebb partra. Az óvodapedagógus megbeszéli a gyermekekkel, kis vízlépcsőt építenek. Ehhez kellene kisebb kőzetdarabok, kavicsok, fadarabok, egyéb környezetbarát hordalékanyagok. A gyermekek a kijelölt helyre összegyűjtik az anyagot, amiből az óvodapedagógus vízlépcsőt készít. Megfigyeljük, hogyan zúdul le a víz a vízlépcsőn. A vízikereket odatartjuk, és megfigyeljük, hogy a víz a folyás irányában forgatja a kereket.</p> <p>A parton egymás mögé állunk, a patak vonala mentén, legugolunk, majd felhúzzuk a ruhánk ujját. A víz felé eső kezünket beletesszük a vízbe úgy, hogy a tenyerünk a folyással ellenkező irányban legyen. Ugyanezt elvégezzük az általunk készített lépcső alatt is. Ugyanezt végigpróbáljuk a vízikerekkel is. Ezt követően megtöröljük a kezünket, majd megbeszéljük, hogy mit éreztünk. Hol sodorta erősebben, és hol kevésbé erősen a víz a kezünket, a kerekünket? Beszélgetünk arról is, hogy a nagyobb folyóban, folyamban több víz van, aminek nagyobb az ereje.</p> <p>Játsszuk el a vízikerek mozgását!</p> <p>A facsipeszekon lévő képek közül, amelyek egy tarisznyában vannak, mindenki húz egyet.</p> <p>Akik folyót húztak, megfogják egymás kezét, és kört alakítanak, nyújtott karral jól kihúzzák a kört. Akik a vízikereket ábrázoló képet húzták, szintén kört alakítanak a másik kör közepén, de ők szorosabban állnak egymás mellett, csak annyira, hogy kényelmesen tudjanak körbehaladni, és szemben álljanak a külső körben álló egy-egy társukkal. Az óvodapedagógus ismerteti a játék szabályát: mindkét körben lévő gyermekek menetirányban elindulnak lassan, majd az óvodapedagógus utasítására gyorsítanak, újabb utasításra lassítanak, majd megállnak. A „vízikerek” gyermekek ugyanolyan irányban körbehaladnak, figyelve arra, hogy a párjukkal mindig szemben maradjanak. A két kör cseréjével lehet a játékot tovább játszani. (Ha a gyermekek páratlan számban vannak, egy gyermek lehet az óvodapedagógussal játékvezető, majd a csere alkalmával lehet ezt a szerepet is cserélni.)</p> <p>A továbbiakban szabadon, önállóan gyűjtögethet, nagyítóval, távcsővel felfedezéseket tehet minden gyermek.</p>
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>
	<p>Oszlopalakítás egymás mögé állással</p> <p>Halmazok képzése: folyót ábrázoló képet választó gyermekek, vízikereket ábrázoló képet választó gyermekek</p> <p>A kör felismerése a vízikerekén. Kisebb kör, nagyobb kör fogalmának elmélyítése.</p> <p>Megállapítjuk, hogy mindkét körben ugyanannyi gyermek van, mert mindenkinek van párja, akivel szemben áll.</p>

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális észlelés, figyelem fejlesztése kirándulás során patak, vagy folyó megfigyelésével. kis vízlépcső, illetve a víz folyásirányának megfigyelésével	Bőrzérezékelés fejlesztése kezünk vízbe mártásával úgy, hogy tenyerünk a folyással ellenkező irányban van. ugyanez az általunk készített vízlépcső alatt (sodrás erősség érzékelése bőrünk felületén)	Ok-okozati összefüggések fejlesztése mi mozgatja a kereket? mire használhatjuk a víz erejét?
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Kör, mint mértani forma megtapasztalása vízikerek használatával, köralakítással. Oszlopalakítás egymás mögé állással	Halmazképzés folyót ábrázoló képet választó gyerekek vízikereket ábrázoló képet választó gyerekek	Számlálás gyakorlása mindkét halmazban lévő gyermekek számának megállapítása számlálással. Az „ugyanannyi” fogalmának gyakorlása
Szociális	Szokásismeret fejlesztése vízlépcső építésével, vízikerek bemutatásával	Közös játékkal, tapasztalatszerzéssel a kísérletező kedv felkeltése, fenntartása	Szociális érettség fejlesztése szabályhoz való alkalmazkodás gyakorlásával (két kör együtt mozgása, egymással szembefordulva körbejárás)
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Egymásra figyelés, alkalmazkodás képességének gyakorlása formák együttes létrehozásával	Akarati tulajdonságok fejlesztése figyelem fejlesztésével	Szociális érettség fejlesztése feladattartással
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés patak, folyó, vízikerek, vízlépcső	Szókincsbővítés sodrás, sodráserősség, sekély	Mondatalkotási készség, összefüggő beszéd fejlesztése beszélgetés során
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Szókincsbővítés oszlop, kör	Szókincsbővítés vízikerek, folyó	Szókincsbővítés ugyanannyi számok nevei

Testi	Nagymozgás fejlesztése köralakítással (első kör folyó, második kör vízikerék)	Nagymozgás, összerendezett mozgás fejlesztése két kör együttes mozgásával, körben járással. (továbbiakban a két kör cseréjével folytatódik a játék)	Finommotorika, szem-kéz-koordináció fejlesztése kis vízlépcső építésével, kavicsok, kövek, fadarabok gyűjtögetésével.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Nagymozgás fejlesztése oszlopba rendeződéssel, köralakítással	Nagymozgás fejlesztése két kör kialakításával, csoportosba rendeződéssel	Nagymozgás, összerendezett mozgás fejlesztése két kör együttes mozgásával, körben járással. (továbbiakban a két kör cseréjével folytatódik a játék)

TÉMA–7. VÍZPARTON	„GYALOGTÚRA” VÍZPARTON ÉLŐ ÁLLATOK ÉS NÖVÉNYEK
A tevékenység célja	Szociális képességek fejlesztése: környezet- és természetvédelem alapozása, túrázás szokásainak alakítása, természetjárással, természeti ismeretek nyújtásával Alkalmazkodás együttműködéssel Értelmi képességek fejlesztése: téri tájékozódással, megfigyelőképességgel, emlékezettel, feladattartással, látás- és hallásérzékeléssel, valamint téri viszonyításokkal Verbális képességek fejlesztése: összefüggő folyamatos beszéddel, szókincsbővítéssel Testi képességek fejlesztése: nagymozgással, állóképesség növelésével
A tevékenység feladata	Az adott területen a helyes viselkedés szabályainak elmondása, megbeszélése. Az utazás alkalmával az elhelyezkedésben egymás segítése. Közvetlen tapasztalatszerzés, a vízpart élővilágáról, gyönyörködés a madarak röptében, a vadkacsák mozgásában Közvetlen megfigyelések, látás és hallás útján. A vízparton állva, önmagunkhoz mérten, téri viszonyítások, közelebb-távolabb lévő fák, alacsonyabban–magasabban szálló madarak. Lassabban–gyorsabban úszó kacsák Az összefüggő beszéd fejlesztése: az előzménynél a korábbi kiránduláson készült fotók segítségével az élmények felidézésével, az átélt élmények elmondásával, valamint a látottak, hallott megfogalmazásával. Új fogalmazóddal, üreg, telelés A vízparton a játék, szabad tevékenység során térbejárások, futkározások
Ajánlott megelőző tevékenység	Ősszel: ismerkedünk az óvodai-, a közeli házak kerti tavának a növényeivel, állataival. A szülőkkel együtt tanuljuk a kirándulóindulónkat, kirándulunk a családokkal együtt ősszel egy tó, vagy egy folyópartra. Ezen a kiránduláson megfigyeljük, hogy milyen állatokat, növényeket látunk. Hallgatózunk, milyen hangokat hallunk? Beszélgetünk arról, hogy a békák, bogarak elbújnak a parti növényzetben. A madarak is el tudnak ott rejtőzni, ott fészkelnek, hogy nagyobb állatok, és az emberek ne vegyék észre őket. Figyeljük a vadkacsákat, ahogyan lebuknak a vízbe, megcsodáljuk színes tollazatukat. Megnevezzük a növényeket, a megfigyelt madarakat. Utánozzuk az állatok, növények mozgását. Bebújunk a szomorúfűz sátra alá, elénekeljük Gryllus Vilmos „Hajlik a fűzfa” c. dalát. A tevékenység előtti napokban beszélgetünk a fényképek segítségével a családdal tett vízparti kirándulásokról, az ott szerzett tapasztalatokról.
Eszközök	Képek, fényképezőgép, színes fotók, egyfülű, nyakba akasztható kincses zsák, látcsövek, nagyítók; hátizsák, benne tisztasági csomag, szendvics és kulacsban tea, egy csomag, illatosítás nélküli, kamillás törülköző

Szervezeti keretek	csoporthos
Munkaformák	csoporthos és egyéni
Vázlat	<p>Kirándulunk arra a vízpartra, ahol ősszel a családdal együtt voltunk. Indulás előtt elénekeljük a kirándulóindulónkat. Felidézzük, milyen volt ősszel, milyen növényeket, állatokat láttunk akkor. Megfigyeljük, miket látunk most, tél végén? Milyenek a növények? A fűzfa már kezd zöldelleni. Keresünk a kopasz fákon, a nádasban fészket látcsővel. Most jobban észrevehetőek, mert még nem takarják a fák levelei, a lomb. Követjük a madarak röptét a tekintetünkkel. Megpróbáljuk utánozni a madarak röptét, kitarjuk a „szárnyainkat”, és csapkodunk vele lassabban–gyorsabban, megállapítjuk, hogy mi nem tudunk felemelkedni a földről, nem tudunk repülni. Tovább szemlélődünk. Látunk-e, hallunk-e a parton békákat? Vajon miért nem? Elbújnak nagyobb üregekbe, a földbe, hogy ott teleljenek át. Keressünk üregeket a vízparton. Emlékszünk még a békák hangjára? Próbáljuk utánozni? Utánozzuk az ugrálását is. Elugrálunk egy közeli fáig, vagy bokorig, és vissza. Megvizsgáljuk az elszáradt növényi részeket, gyűjtünk kincseket, szép kavicsokat, üres csigaházat, egyéb kincseket, amit már a természet elengedett. Nagytóval is megnézegetjük. Megállapítjuk, mi az, ami nem oda illő a vízpartra, amit emberek dobáltak szét. Törökendővel megtisztítjuk a kezünket. Elfogyasztjuk a szendvicseket, a keletkező hulladékot a gyűjtőedénybe tesszük, vagy ennek hiányában haza visszük. Megbeszéljük, hogy mi nem hagytunk magunk után semmi szemetet. Buszra szállunk, és hazaindulunk. Hagyjuk a gyermekeket pihenni.</p> <p style="text-align: center;"><i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i></p> <p>Térbejárás, téri irányok gyakorlása nagymozgással. Megfigyelésünk alkalmával meghatározásokat teszünk, mit látunk közel, távol. Látunk alacsonyan, magasan szálló madarakat. A gyűjtött „kincseknél” nagyságbeli, és formai összehasonlításokat végzünk. Miből találtunk többet, kevesebbet</p>

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális észlelés, figyelem, megfigyelőképesség fejlesztése növények elszáradt növényi részek, úszó kacsák, madarak röptének megfigyelésével, nagyító, távcső használatával, fészek, üreg felkutatásával	Vizuális differenciálás fejlesztése vízpartra nem illő dolgok ki-keresésével (szemét), „kincsek” keresésével	Emlékezet fejlesztése a csoportos indulójának, az őszi kirándulás emlékeinek felidézésével. Ok-okozati összefüggések felfedeztetése a természetben látható szemét kapcsán. Hová való a hulladék?
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Térirányok, téri relációk felállítása, becslése, gyakorlása (közel-távol)	Térirányok, téri relációk felállítása, becslése, gyakorlása (alacsony-magas)	A természet által elengedett „kincsek” gyűjtése. Nagyságbeli és formai összehasonlítások. Mennyiségi relációk gyakorlása (több-kevesebb)
Szociális	Közösségi érzés, együvé tartozás formálása közös kirándulással	Szenzitivitás fokozása a természet hangjainak észlelésével, természetjárással	A természet tudatos védelmének formálása szabályok felállításával, betartásával (nem szemetelünk, nem törjük le az ágakat stb.) Túrázás szokásainak alakítása természetjárással, természeti ismeretek nyújtásával
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Alkalmazkodás, az egymásra figyelés képességének gyakorlása együttmozgással	Élővilág (növények, állatok szeretetének megalapozása megfigyelésükkel, védelmükkel, ismeretek gyűjtésével)	A természet iránti pozitív viszony formálása a természet védelmével (csak „elengedett kincseket” gyűjtünk)

Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés zöldell, üreg, telelés	Szókincsbővítés hulladék, távcső, nagyító	Mondatalkotási készség, összefüggő beszéd fejlesztése élmények felidézésével, a látottakról való beszélgetéssel
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Szókincsbővítés ellentétpár megnevezése (közel-távol)	Szókincsbővítés ellentétpár megnevezése (alacsony-magas)	Szókincsbővítés ellentétpár megnevezése (több-kevesebb)
Testi	Nagymozgás fejlesztése, állóképesség növelése kirándulás során járással, sétával, hosszabb távon is, illetve futkározással	Nagymozgás fejlesztése karlengetéssel lassabban-gyorsabban (madarak röptének utánzása), illetve békaugrással	Finommotorika, szem-kéz-koordináció fejlesztése „kinckereséssel”, kavicsok, üres csigaházak, érdekes fadarabok gyűjtésével
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Nagymozgás fejlesztése közeli és távoli dolgok keresése közben járással, futással	Nagymozgás fejlesztése karlengetéssel lassabban-gyorsabban (madarak röptének utánzása), illetve békaugrással	Finommotorika, szem-kéz-koordináció fejlesztése „kinckereséssel”, kavicsok, üres csigaházak, érdekes fadarabok gyűjtésével

TÉMA–8. ELFOLYÓ	„VÍZBEN–FÖLDBEN” A VÍZ ÉS FÖLD KAPCSOLATA
A tevékenység célja	Szociális képességek fejlesztése: a társas magatartás és együttműködési képesség alakításával. Környezetvédelem alapozása a talaj-, illetve a vízszennyezés bemutatásával Értelmi képességek fejlesztése: fogalomismerettel, összehasonlítással, ítéletalkotással, tapintásérzékeléssel Verbális képességek fejlesztése: a beszédértéssel Testi képességek fejlesztése: a nagymozgásokkal
A tevékenység feladata	Nem lökdössük egymást a vizsgálódás során, részt veszünk a feladatok végzésében. Tapasztalatot szerzünk a termőtalaj, illetve a víz szennyeződéséről. Összehasonlítjuk a pillepalackok, a befőttes üvegek a gyermekek mennyiségét. Megállapítjuk, hogy melyikből van több, kevesebb, ugyanannyi. A talajféleségeknél megállapítjuk, hogy melyik a lazább, melyik az érdekesebb, simább talaj. Próbálják érthetően, önállóan megfogalmazni a mondanivalójukat. Guggolás, bújás, felemelt kézzel járás a játék során
Ajánlott megelőző tevékenység	Eső után kimegyünk az óvodaudvarra, megvizsgáljuk a földet, hogy mennyire ázott át. Megnézzük a bokrok alján lévő talajt, valamint olyan helyen, ahol nincs fa, bokor. (Ott nedvesebb a talaj, ahol van bokor, fa.) Az ok–okozati összefüggéseket levonjuk.
Eszközök	3 darab pillepalack, amelynek az alján előzőleg több lyukat fúrtunk. 3 darab befőttesüveg, 3 gyermekasztal, termőtalaj, homok, agyag, parafa és fadarabok, 2 alagút; (ez lehet a kereskedelemben kapható textil-alagút, vagy takaróval borított Greiswald-tornaszer illetve gyermekasztal.); körömkefe, szappan, 2-3 mosdótálban víz
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoportos, egyéni
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos, egyéni

Vázlat	<p>Elhelyezzük a három egyforma nagyságú edénybe a különböző talajokat. (Termőtalaj, homok, agyag.) Sorba megtapintjuk mindegyiket, súlyukat érzékeljük, morzsolgatjuk, összenyomjuk, ismerkedünk az anyagokkal. Majd alaposan kezet mosunk, megtöröljük a kezünket.</p> <p>Három pohár vízbe fűrészport keverünk. Megfigyeljük, hogyan változik meg a víz színe, állaga. A 3 db pillepalackot egy-egy befőttes üvegre helyezük, azt egy-egy asztalra tesszük. A gyermekek elhelyezkednek az asztalok köré, és kis lapáttal mindegyik pillepalack alá termőföldet tesznek. Ügyesen kell megoldani, hogy ne szóródjon mellé, az asztalra, ezért nagyon kell egymásra figyelni, kívárni, amíg a társuk ellép az asztaltól. A poharakból a fűrészporral szennyezett vizet ráöntjük a pillepalackokban lévő talajra. Megnézzük, hogy mi történt a vízzel. Mi történt a fűrészporral? Mit gondoltok, ha más szennyező anyag lenne a vízben, azzal mi történne? Nézzük meg! Most egy-egy pohár vízbe műanyag-gyöngyöket rakunk, ezt is ráöntjük a talajra. Hová lett a víz, hol vannak a gyöngyök? A következtetéseket levonjuk. (Ezzel a föld vízáteresztő képességét és a tisztító, szűrő hatását szemléltetjük, valamint azt, hogy a vízben lévő szennyeződések a talajt is szennyezik.)</p> <p>Most játszunk el, hogy ti vagytok a víz, a talaj pedig a két alagút! Mindenki keressen párt magának. A párok egymás mögé állnak, majd elengedik egymás kezét, a két alagút előtt.</p> <p>Átfolyunk a „talajon” (az alagúton, guggolva átmegyünk), kiérve magasra tartjuk a kezünket, ezzel jelezzük, hogy a vízcseppecskék megtisztultak. Visszakanyarodunk, újra párba állunk, és a játékot addig játszunk, amíg kedvünk van hozzá.</p>
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>
	<p>Pár és oszlopok alakítása, majd halmazképzés. Több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának meghatározása: mindenkinek van párja; ugyanannyi gyermek van az egyik oszlopban, mint a másikban, a pillepalack ugyanannyi, mint a befőttesüveg. A palackok, poharak számosságának meghatározása.</p>

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális észlelés, figyelem fejlesztése a föld és a víz kapcsolatát szemléltető eszközök (edények, poharak, palackok, gyöngyök, talaj típusok) kihelyezésével, kísérletezés közbeni megfigyelésekkel (a föld vízáteresztőképességét vizsgálva)	Bőrérzékelés, tapintásos észlelés és differenciálóképesség fejlesztése talajtípusok tapintásával (termőtalaj, homok, agyag)	Ok–okozati összefüggések fejlesztése kísérletezés közben (talaj és vízszennyezés szemléltetése során)
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Számlálás gyakorlása, számosság meghatározása (edények, poharak, palackok, üvegek)	Pár és oszlop fogalmának alakítása párok és oszlopok felállításával tárgyakkól, illetve gyerekekből	Több–kevesebb, ugyanannyi mennyiségi reláció gyakorlása számlálással
Szociális	Társas magatartás, együttműködési képesség fejlesztése közös cselekvéssel	Kísérletező kedv felkeltése, fenntartása közös tapasztalatszerzéssel	Környezettudatos magatartás fejlesztése, környezetvédelem megalapozása talaj- és vízszennyezés szemléltetésével
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Társas magatartás, együttműködési képesség fejlesztése közös cselekvéssel	Jó megoldásra ösztönző belső igény, motiváció alakítása pozitív visszajelzéssel, megerősítéssel	Akarati tulajdonságok fejlesztése figyelem fejlesztésével
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés palack, talaj, fűrészpor	Szókincsbővítés talajtípusok (termőtalaj, homok, agyag)	Szókincsbővítés vízáteresztő, szűrő
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Szókincsbővítés számok nevei	Szókincsbővítés pár, oszlop	Szókincsbővítés több–kevesebb, ugyanannyi

Testi	Nagymozgás fejlesztése guggoló járással, illetve karok magas tartásával (a víz átfolyását utánozva)	Finommotorika, szem-kéz-koordináció fejlesztése különböző talajtípusok összenyomásával, morzsolgatásával, tapintásával	Finommotorika, szem-kéz-koordináció fejlesztése termőföld lapátolásával palackokba, víz öntésével kísérletezés közben
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Finommotorika, szem-kéz-koordináció fejlesztése tárgyak rakosgatásával, számlálásával	Nagymozgás, finommotorika, szem-kéz-koordináció fejlesztése párba és oszlopba állással, tárgyak oszlopba és párba rendezésével	Finommotorika, szem-kéz-koordináció fejlesztése tárgyak rakosgatásával, számlálásával

VIZUÁLIS NEVELÉS

TÉMA–1. „ESS, ESŐ ESS”	„ESŐCSEPPEK” UJJFESTÉS
A tevékenység célja	A finommozgás és a tapintásos észlelés fejlesztése a technika gyakorlása során. A rajzi képzetek forma- és színvilágának fejlesztése festés közben Az értelmi képességek fejlesztése a tevékenységet megelőző, és az azt követő beszélgetés során
A tevékenység feladata	A rajzlap felületén való tájékozódáskor finomodjon a gyerekek ujjmozgása a festés által. Gyakorolják a színek neveit a festékek használatakor. Beszélgetés az esőről és a gyerekek esővel kapcsolatos élményeiről.
Ajánlott megelőző tevékenység	Az ujjfestés technikájának gyakorlása Esővel kapcsolatos versek, dalok mondogatása, énekelgetés
Eszközök	családos szerepjáték kellékei, játékesernyők, rajzlap, tálkákban vízzel hígított, különböző színű festékek, vizes tálkák, rongy, terítő, nagyítók
Szervezeti keretek	mikrocsoportos
Munkaformák	mikrocsoportos és egyéni
Vázlat	Egy esős délelőtt alkalmas lehet a motiválásra. A gyerekek idézzék fel esővel kapcsolatos élményeiket. Kezdeményezhetünk egy családos szerepjátékból is. (Használjunk néhány játékesernyőt!) Javasoljuk a gyerekeknek, hogy fessenek az ujjukkal „esőt”, esős képet. Munka közben énekelhetünk esőről szóló dalokat, vagy éppen naphívogatókat.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	A vizuális észlelés, a figyelem fejlesztése az eső ablakból való megfigyelésével és az esőcsepp formájának nagyítóval történő vizsgálatával	A tapintásos észlelés és a bőrérzékelés fejlesztése az ujjfestés technikájának gyakorlásával	A forma- és színvilág fejlesztése, a kompozíciós készség alakítása „esős kép” megalkotásával, a megfigyelések és a tapasztalatok felhasználásával

Szociális	A technika- és az anyagismeret bővítése az ujjfestés gyakorlásával	Az ábrázoló tevékenység örömeinek megtapasztalása kreatív önmegvalósítással	Pozitív énkép formálása a sikerélményhez juttatással, és az önálló tevékenységre kapott pozitív visszajelzéssel
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés (esőcsepp, csepereg, zuhog)	Szókincsbővítés a színek neveivel. A verbális emlékezet és a beszédrítmus fejlesztése ismert dal, vers gyakorlásával (A dalok, versek az esőről vagy a napról szólnak.)	A mondatalkotási és a kifejezőkészség fejlesztése esővel kapcsolatos élmények felidézésével.
Testi	A kéz és az ujjak izomzatának erősítése, a finommotoros képességek fejlesztése az esőcseppek esésének utánzásával (ujjak mozgatása)	A finommotoros képességek és a szem-kéz-koordináció fejlesztése a festékek ujjal való kikeverésével	A finommotoros képességek és a szem-kéz-koordináció fejlesztése az ujjfestés gyakorlásával, a képalkotással

TÉMA–2. VÍZI ÉLET	„HALACSKÁK” HALPIKKELY RAGASZTÁSA PAPIRRA
A tevékenység célja	Tapasztalatszerzés a ragasztásról, mint új díszítési lehetőségről A tapintásos észlelés és a finommotorika fejlesztése A vizuális ritmus fejlesztése ragasztás közben Az értelmi képességek fejlesztése a tevékenység alatti beszélgetés során
A tevékenység feladata	A technikai ismeretek bővítése a díszítőmunka lehetőségeinek kihasználásával Tájékozódás a papír felületén. A gyerekek ujjmozgása finomodjon a kis papírdarabok fogásával és ragasztásával Beszélgetés a vízben élő állatokról, főleg a halakról és azok jellemzőiről (pl. pikkely borítja a testüket, kopoltyúval lélegeznek, uszonyaik vannak, stb.) Beszélgetés a gyerekekkel, halakkal kapcsolatos élményeikről
Ajánlott megelőző tevékenység	A ragasztás technikájának gyakorlása A halak jellemzőinek közvetett vagy közvetlen megfigyeltetése a gyerekekkel Vízi állatokkal kapcsolatos versek, dalok mondogatása, énekelgetése
Eszközök	kenőfejes ragasztó, (az óvodapedagógus által előre kivágott) kétoldalas színes karton halformák és színes papír „pikkely” formák, terítő, horgászós és főzőcskés játékok kellékei, „akvárium”, vízi állatokról (főleg halakról) szóló képeskönyvek
Szervezeti keretek	mikrocsoportos
Munkaformák	mikrocsoportos és egyéni
Vázlat	A gyerekekkel közösen nézzük meg az óvoda akváriumát. Ha ez nem áll módunkban, akkor nézegessünk vízi állatokról, halakról szóló képeskönyveket. Beszéljük meg a halak jellemzőit, tulajdonságait. („Milyen érdekességeket fedezhetünk fel rajtuk? Milyen halakat ismertek, meg tudnátok-e nevezni őket? Mihez hasonlít a formájuk?”) Motiválhatjuk a gyerekeket horgászós vagy főzőcskés játékból is. „Süssünk halat!” Készítsünk, díszítsünk halacskákat mi is kedvünkre! Az óvodapedagógus által előre kivágott, halat formázó papírra a gyerekek „pikkely” formákat (előre kivágott, kisebb kettévágott korongforma) ragaszthatnak tetszésük, elképzelésük szerint.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	A vizuális észlelés és a figyelem fejlesztése akvárium, halak megfigyelésével, halak képeskönyvből való kikeresésével. A verbális memória fejlesztése vízi állatokról szóló mondókák, versek, dalok felidézésével, gyakorlásával	A tapintásos észlelés fejlesztése papírdarabok fogásával és ragasztásával. Az alak- és a forma-állandóság fejlesztése előre kivágott halforma pikkelyekkel való befedésével	A vizuális ritmus és a kompozíciós készség fejlesztése a halpikkelyek felragasztásával. A természettudományos ismeretek bővítése (a halak jellemzői)
Szociális	A technikai ismeretek bővítése a ragasztás gyakorlásával	A társas kapcsolatok alakítása közös játékkal (sütögetős, úszós, horgászós játékok)	Az akarati tulajdonság, a türelem fejlesztése a halpikkelyek felragasztásával, az elkezdett munka befejezésével
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés (pikkely, kopoltyú, uszony, a halak nevei)	Az aktív és a passzív szókincs fejlesztése mesehallgatással (halról szóló mese)	A tiszta artikuláció fejlesztése a halak szájmozgásának utánzásával (tátogás)
Testi	A nagymozgás és az összerendezett mozgás fejlesztése az úszás mozdulatainak utánzásával	A szem-kéz-koordináció fejlesztése a horgászattal, a babakonyhában való halsütögetéssel	A finommotoros képességek és a szem-kéz-koordináció fejlesztése a halpikkelyek ragasztásával, a ragasztó használatával.

TÉMA–3. HAVAZIK	„HAVAS TÁJ” FESTÉS VATTAPAMACCSAL
A tevékenység célja	A finommotorika és a tapintásos észlelés fejlesztése az új technika alkalmazása során A forma- és színvilág fejlesztése festéssel Az értelmi képességek fejlesztése a tevékenység alatti beszélgetés során
A tevékenység feladata	Az ujjmozgások finomítása a vattapamacs fogása és a vele való festés közben Az ábrázoló- és a kifejezőképesség fejlesztése a „Havas táj” megformálásával Beszélgetés a télről, a hóról, jellemzőikről, valamint a gyerekek ezzel kapcsolatos élményeiről
Ajánlott megelőző tevékenység	A festés technikájának gyakorlása Téllel, hóval kapcsolatos versek mondogatása, énekek énekelgetése Játék a hóban, a hóesés megfigyelése
Eszközök	vattapamacsok, tálkákban hígított fehér festékek, terítő, fekete kartonpapírok, havas képek, családi szerepjáték kellékei, nagyítók
Szervezeti keretek	csoportos
Munkaformák	csoportos és mikrocsoporthoz
Vázlat	Jó alkalom lehet a motiválásra egy téli délelőtt, amikor az ablakból lehet nézni a havazást, de felidézhetjük közös emlékeinket képek nézegetésével is. Kezdeményezhetjük a tevékenységet családi szerepjátékból is. Meleg, téli ruhákat is használjunk a játék során. Fessünk havas, hóeséses képet vattapamaccsal! Munka közben énekelhetünk hóról szóló dalokat, ismételhetünk verseket.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	A vizuális észlelés és a figyelem fejlesztése a hóesés ablakból való megfigyelésével, a hópehely formájának nagyító alatti vizsgálatával	A tapintásos észlelés és a bőrérzékelés fejlesztése a vattapamacs fogásával, tapintásával, a vele való festéssel	A forma- és színvilág fejlesztése, a kompozíciós készség alakítása „havas táj” megalkotásával, a megfigyelések és tapasztalatok felhasználásával
Szociális	A technika- és az anyagismeret bővítése, az ötletesség megtapasztalása vattapamaccsal való festéssel	Pozitív énkép formálása az alkotás örömeinek megtapasztalásával	A közösségi érzés fejlesztése közös játékkal, illetve a csoportos munka díszítésével (saját készítésű képek felhasználása)

Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés (hópehely, havazás, vattapamacs)	Az artikuláció finomí- tása és a légzéstechni- ka gyakorlása a fújás erősségének fokozásá- val, váltakoztatásával (vattapamacsok fújása)	A mondatalkotási és a kifejezőkészség fej- lesztése a téllal, hóval kapcsolatos élmények felidézésével
Testi	A kéz és az ujjak izmainak erősítése a vattapamacs pum- pálásával, nyomko- dásával (lassabban, gyorsabban)	A finommotoros ké- peségek és szem- kéz-koordináció fejlesztése hógolyó (vattapamacs) gurí- tásával (egymásnak gurítják a gyerekek)	A finommotoros ké- peségek és a szem- kéz-koordináció fejlesztése a vattapa- maccsal való festéssel

TÉMA–4. „CSEPEREG A VÍZ”	„JÁTÉK A KAVICCSAL” KAVICSMOZAIK KÉSZÍTÉSE AGYAGBA
A tevékenység célja	A finommotorika, a tapintásos észlelés, és a vizuális ritmus fejlesztése az új tevékenységgel A gondolkodási műveletek gyakorlása a vizuális munka során A gyerekek szerezzenek tapasztalatot az agyag tulajdonságairól megmunkálása során A gyurmázás (agyagozás) alaptechnikáinak gyakorlása (gömbölyítés, lapítás)
A tevékenység feladata	Az ujjak izomzatának erősítése agyagozás és kavicsrakás közben A kompozíciókészítés élményének átélése munka közben A rész–egész viszonyának érzékeltetése a kavicsok folyamatos felrakása, és az agyag formázása során Az élményszerzés biztosítása az agyaggal való mintázás során
Ajánlott megelőző tevékenység	Az agyagozás technikájának gyakorlása Kisebb kavicsok közös gyűjtése kirándulás, séta alkalmával
Eszközök	agyagtömb, damil (az agyag vágásához, kizárólag óvodapedagógusi használatra), munkalapok, kavicsok, kis tálkákban víz, gesztenyék
Szervezeti keretek	mikrocsoportos
Munkaformák	mikrocsoportos
Vázlat	Az élősarokban elhelyezett kis kavicsokkal a gyerekek kedvükre játszhatnak (pl. főzés, építkezés, osztályozás, csoportosítás, stb.). Motiváljuk őket arra, hogy készítsenek agyagképet. Egy darab lelapított, lehetőleg kerek formájú agyalapba nyomkodjanak kavicsokat sorba, vagy motívumot alkotva.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	A vizuális differenciálás fejlesztése kavicsok gesztenyék közül való kikeresésével, összegyűjtésével	A tapintásos észlelés és a bőrérzékelés fejlesztése az agyag gyúrásával, tapintásával, a kavicsok felületének simításával és a kavicsok rakosgatásával	A vizuális ritmus és a kompozíciós készség fejlesztése kavicsmozaik készítésével agyagba (kavicsok sorba rendezése, körberakása, stb.)
Szociális	A technika- és az anyagismeret bővítése az agyaggal való munkálkodással, kavicsmozaik készítésével agyagba	A társas kapcsolatok alakítása közös játékkal (kavicsgurítás, főzés, stb.)	Az akarati tulajdonság, a türelem fejlesztése az elkezdett munka befejezésével, az agyalap egész felületének kirakásával

Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés (agyag, kavics)	Szókincsbővítés (agyagtömb, kavicsmozaik, damil)	Szókincsbővítés a technika gyakorlása közbeni tapasztalatok megfogalmazásával (puha, képlékeny, bemélyed)
Testi	A kéz és az ujjak izmainak erősítése, a finommotoros képességek és a szem-kéz-koordináció fejlesztése „csibeversennyel” Ki tud több kukoricát (kavicsot) felcsipegetni a csőrével (hüvelyk- és mutatóujj segítségével)?	A finommotoros képességek és a szem-kéz-koordináció fejlesztése a kavicsok kavargatásával, a kavicsok célba gurításával	A finommotoros képességek és a szem-kéz-koordináció fejlesztése az agyag gyúrásával, lapításával, kavicsmozaik készítésével (kavicsok agyagba nyomkodása)

TÉMA–5. FOLYÓVÍZ	„A (DUNAI, TISZAI, BALATONI) HAJÓ” KÉPALAKÍTÁS TÉPETT PAPIRBÓL
A tevékenység célja	A finommozgások fejlesztése tépéssel, ragasztással A technikai ismeretek bővítése tematikus képkalkotással A gondolkodási műveletek fejlesztése a tevékenység és a közös beszélgetés során
A tevékenység feladata	Finomodjon az ujjak mozgása, és fejlődjön a tapintásos észlelés a papírok tépésével, hasogatásával, valamint az apróbb elemek felragasztásával Az alkotókedv fokozása a síkon való tájékozódás során A rész–egész viszonyának érzékeltetése az elemek folyamatos ragasztása közben Az alaklátás és a fantázia fejlesztése a hajó megformálásakor
Ajánlott megelőző tevékenység	Hajókról, a Dunáról, a Tiszáról, a Balatonról, a folyókról szóló könyvek (képek) nézegetése Hajóval kapcsolatos versek mondogatása, dalok énekelgetése A ragasztás technikájának gyakorlása
Eszközök	színes papír, színes újságpapír, kenőfejes ragasztó, rajzlap, terítő, ceruza, kockák, papírhajók
Szervezeti keretek	mikrocsoportos és egyénre tervezett
Munkaformák	mikrocsoportos és egyéni
Vázlat	Kezdeményezhetjük a tevékenységet a kockázó szőnyegen kikötő építéséből, vagy az óvodapedagógus által készített papírhajóval való játékból. Beszéljük meg a gyerekekkel, ki milyen hajót látott már, utazott-e hajón, és az milyen volt? A gyerekek színes papírból vagy újságpapírból tépjenek, hasítsanak olyan elemeket, darabokat, melyeket felragasztva hajót tudnak formázni. (Hozzárajzolással is adhatnak kifejezést a foltábrának.) Fogadjuk el a gyerekek egyéni képkalkotási megoldásait.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	A vizuális észlelés és a figyelem fejlesztése „A hajó” készítéséhez szükséges eszközök megfigyelésével, megnevezésével, hajós könyvek nézegetésével	A tapintásos észlelés fejlesztése papírok tépésével, ragasztásával	Az absztrakciós képesség fejlesztése a kreativitás és a képzelet aktivizálásával. A rész–egész viszonyának érzékeltetése a hajó papírelemekből, illetve hozzárajzolással való formázásával

Szociális	A technika- és az anyagismeret bővítése az ábrázolási technika gyakorlásával (tépés, ragasztás, képkiegészítés)	Az ábrázoló tevékenység örömeinek megtapasztalása kreatív önmegvalósítással	Pozitív énkép formálása a sikerélményhez juttatással és az önálló tevékenységre kapott pozitív visszajelzéssel
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés (papírtépés, kikötő, hajónevek, úsztatás)	A verbális emlékezet és a beszédritmus fejlesztése hajóval kapcsolatos mondókák, dalok felidézésével, mondogatásával	A mondatalkotási és a kifejezőkészség fejlesztése a „hajós” élmények felidézésével
Testi	A finommotoros képességek és a szem-kéz-koordináció fejlesztése a szőnyegen való kikötőépítéssel	A finommotoros képességek és a szem-kéz-koordináció fejlesztése a papírhajó úsztatásával.	A finommotoros képességek és a szem-kéz-koordináció fejlesztése a tépéssel, a ragasztással, a hozzárajzolással

TÉMA–6. SODRÓ	„SODOR AZ ÁR” TUTAJ KÉSZÍTÉSE ÉS DÍSZÍTÉSE
A tevékenység célja	A finommotorika és a vizuális memória fejlesztése A gondolkodási műveletek fejlesztése a tevékenység és a közös beszélgetés során
A tevékenység feladata	Az ujjak más típusú mozgatására ad lehetőséget a tutaj (segítséggel való) elkészítése és díszítése A fantázia, a képzelet, az emlékezet és a rész–egész-viszony érzékelésének fejlesztése a hullámpapír megmunkálása és a kis tutaj összerakása során
Ajánlott megelőző tevékenység	A festés technikájának gyakorlása „A (dunai, tiszai, balatoni) hajó” Hajókkal kapcsolatos versek, mesék, történetek hallgatása Hajós könyvek nézegetése Játék a vízzel
Eszközök	előre kivágott hullámpapír-darabok, szívószál, rajzlap, festék, ecset, tálkában víz, terítő, tavi terepasztal, kirándulós szerepjáték kellékei
Szervezeti keretek	mikrocsoportos és egyéni
Munkaformák	mikrocsoportos és egyéni
Vázlat	Tavi terepasztallal való játékból vagy kirándulós szerepjátékból motíválhatjuk a gyerekeket. Készítsünk kis tutajokat! (Mutassunk előre elkészített mintát a gyerekeknek!) A gyerekek kedvükre, fantáziájukra bízva fessék meg a hullámpapír darabot, mely a tutaj alapját fogja képezni. Díszítsék az előre formára vágott rajzlapot is, mely a vitorla lesz. Ha megszáradtak, a vitorla alján és tetején, középen formáljon az óvodapedagógus lukat, melyen a gyerekek „átfűzhetik” a szívószálat. A végét erősen nyomják bele a megfestett hullámpapírba. Kész a tutaj. (Ha módunkban áll, bocsássuk vízre.)

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	A vizuális észlelés és a figyelem fejlesztése a tutaj készítéséhez szükséges eszközök megfigyelésével, megnevezésével, hajós könyvek nézegetésével	A tapintásos észlelés fejlesztése a hullámpapír redőinek letapogatásával	A rész–egész viszonyának érzékeltetése kis tutaj összerakásával

Szociális	A technika- és az anyagismeret bővítése a barkácsolás során a különböző anyagok megismerésével és megmunkálásával (hullámpapír, szívószál)	A kreatív önmegvalósítás fejlesztése produktum létrehozásával	A közösségi érzés, a kooperációs készség fejlesztése a terepasztalon való közös játékkal. Egészséges versenyszellem formálása az elkészített tutajok versenyeztetésével (fújás)
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés (tutaj, vitorla, ár)	Az artikuláció finomítása fújással (tutaj fújása vízen) kinek a tutaja ér először partot?	A mondatalkotási és a kifejezőkészség fejlesztése a „hajós” élmények felidézésével.
Testi	A finommotoros képességek, a szem-kéz-koordináció és a térészlelés fejlesztése a tavi terepasztalon való játékkal	A finommotoros képességek és a szem-kéz-koordináció fejlesztése tutaj készítésével (hullámpapír szálirányos festése, vitorla díszítése)	A finommotoros képességek és a szem-kéz-koordináció fejlesztése tutaj készítésével (szívószál „átfűzése” a vitorlán) és vízre bocsátásával

TÉMA–7. VÍZPARTON	„VÍZPARTI ÁLLATKÁK” FORMÁZÁS SÓ–LISZT-GYURMÁBÓL
A tevékenység célja	A gyurmázás alaptechnikáinak gyakorlása (gömbölyítés, sodrás, lapítás, stb.) A finommotorika és a tapintásos észlelés fejlesztése Térbeli formák létrehozása Az értelmi képességek fejlesztése a tevékenység közbeni beszélgetés során
A tevékenység feladata	A gyurma felületén való tájékozódás gyakorlása a megmunkálás és az alakítás során Az ujjak mozgásának finomodása az alkotás és a díszítés örömeinek átélése közben A fantázia és az emlékezet fejlesztése azáltal, hogy beszélgetünk a gyerekekkel a vízparti állatokról és azok jellemzőiről
Ajánlott megelőző tevékenység	A gyurmázás technikájának gyakorlása Állatos mesék, versek hallgatása A természetről szóló könyvek nézegetése
Eszközök	előre elkészített só–liszt-gyurma, terítő, munkalapok, bors, szegfűszeg (szemnek), állatos szerepjáték és állatkertes játékok kellékei, állatos kártyák, képek
Szervezeti keretek	mikrocsoportos
Munkaformák	mikrocsoportos
Vázlat	Kezdeményezhetjük a tevékenységet állatos szerepjátékból vagy drámajátékból, de készíthetünk állatkertet is a kockázó szőnyegen. Motiválhatjuk a gyerekeket állatos kártyák nézegetéséből is. Készítsünk mi is kedvünkre vízparti állatkákat só–liszt-gyurmából!

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	A vizuális észlelés és a figyelem fejlesztése vízparti állatok készítéséhez szükséges eszközök megfigyelésével, megnevezésével, a természetről szóló könyvek, állatos kártyák nézegetésével	A tapintásos észlelés fejlesztése a só–liszt-gyurma gyúrásával, sodrásával, gömbölyítésével, lapításával	Az emlékezet fejlesztése a vízparti állatok és jellemzőik felidézésével
Szociális	A technika- és az anyagismeret bővítése só–liszt-gyurma használatával, az alaptechnikák gyakorlásával (sodrás, gömbölyítés, lapítás)	Pozitív énkép formálása az alkotás, a díszítés örömeinek átélésevel	A közösségi érzés, a kreativitás fejlesztése a saját kézzel készített állatkák felhasználásával a közös játék során

Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés (vízparti állatok nevei)	Szókincsbővítés az alaptéchnikák meg- nevezésével (sodrás, gömbölyítés, lapítás)	A mondatalkotási és a kifejezőképesség fejlesztése a gyur- mázás közbeni beszélgetés, illetve az élményfelidézés során
Testi	A finommotoros képes- ségek és a szem-kéz-koordináció fejlesztése az eszközök kikészítésével, a köny- vek lapozgatásával, a kártyák sorba rendezé- sével	A kéz és az ujjak izma- inak erősítése, a finom- motoros képességek fejlesztése az alaptéch- nikák gyakorlásával (sodrás, gömbölyítés, lapítás).	A finommotoros ké- pességek és a szem- kéz-koordináció fejlesztése a só-liszt- gyurmából készült állatfigurák játék közben történő mozgatásával

TÉMA–8. ELFOLYÓ	„FOLYÓPARTI FÁK” DÖRZSMÁSOLAT KÉSZÍTÉSE ZSÍRKRÉTÁVAL
A tevékenység célja	A finommotorika és a tapintásos észlelés fejlesztése A technikai ismeretek bővítése a dörzsmásolat készítésének megismertetésekor A gondolkodási műveletek fejlesztése a tevékenység alatti beszélgetés során
A tevékenység feladata	Az ujjak izomzatának erősítése a vízparti fák közvetlen (érezkszervre ható) megismerésekor, és a zsírkréta használatának alkalmával. Fejlődjön a gyerekek alkotókedve a szabadban végzett újfajta tevékenység által. Az ok–okozati összefüggések felfedeztetése a fák kérgéről való dörzsmásolat készítése során
Ajánlott megelőző tevékenység	Séta a közeli tó vagy folyó partjára A dörzsmásolat készítés technikájának gyakorlása bármilyen domború felületen (csipke, érme, öv, mattírozott üveg, stb.)
Eszközök	vastagabb papír, zsírkréta, „vízparti fák”
Szervezeti keretek	frontális és páros
Munkaformák	páros és egyéni
Vázlat	Helyszíni tevékenység: Közös vízparti kirándulás, séta alkalmával motiváljuk a gyerekeket, hogy a szép vízparti fák (melyek nevét és jellemzőit ismertetjük) kérgéről készítsenek zsírkréta segítségével dörzsmásolatot. A gyerekek álljanak párba. Az egyikük tartsa a papírt a fa kérgén, míg a másik átdörzsöli a mintázatot, majd cseréljenek.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	A vizuális észlelés és a figyelem fejlesztése vízparti fák, illetve a fák kéregmintázatának megfigyelésével	A tapintásos észlelés és a bőrérzékelés fejlesztése fakéreg tapintásával, simításával. A vizuális és a tapintásos differenciálás fejlesztése fák és kéregnyomatok összehasonlításával, megkülönböztetésével	Az ok–okozati összefüggések felfedeztetése dörzsmásolat készítése közben. „Miért hagy nyomot a papíron a fakéreg?” (domború felület)
Szociális	A technika- és az anyagismeret bővítése, a kísérletezőkedv felkeltése a dörzsmásolat-készítés technikájának gyakorlásával	A közösségi érzés mélyítése, az alkalmazkodóképesség fejlesztése közös vízparti sétával	Az egymásra figyelem, az alkalmazkodás képességének fejlesztése, az alkotókedv felkeltése a páros alkotással, az együttes munkával

Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés (fakéreg, fák nevei)	Szókincsbővítés (dörzsmásolat, mintázat, domború)	Az egymás közötti kommunikáció, információcsere fejlesztése páros kapcsolathelyzet kialakításával
Testi	A nagymozgás és a térészlelés fejlesztése vízparti sétával	A finommotoros képes- ségek és a szem-kéz- koordináció fejlesztése fakéreg letapogatásá- val, simításával.	A finommo- toros képességek és a szem-kéz- koordináció fejlesz- tése dörzsmásolat készítésével (a papír fára tartása, a mintá- zat zsírkrétával való átdörzsölése)

IRODALOM–ANYANYELV

TÉMA–1. „ESS, ESŐ ESS”	„ÉGZENGÉS” A JAGUÁR MEG AZ ESŐ (INDIÁN NÉPMESE)¹
A tevékenység célja	Az új mese élményszerű bemutatása A mese hangulatának, mondanivalójának érzékeltetése óvodapedagógusi bemutatással Az értelmi képességek, a gondolkodási műveletek fejlesztése a tevékenység utáni beszélgetés során
A tevékenység feladata	Kifejező előadásmóddal érzékeltessük a mese cselekményét. Beszélgetés a gyerekekkel az esőről, esővel kapcsolatos élményeiről A figyelem és a koncentráció fejlesztése a mese hallgatása során A képzelet, az emlékezet és a fantázia fejlesztése a mese „eljátszása” során Szókincsbővítés: függőágy, kunyhó, jaguár
Ajánlott megelőző tevékenység	Esővel kapcsolatos versek, dalok énekelgetése, mondogatása Beszélgetés az időjárásról, az esőről, az eső jellemzőiről (villámlás, dörögés, szemerkélés, szakadó eső, stb.)
Eszközök	általunk készített jaguár és esőcsepp síkbábok
Szervezeti keretek	csoportos
Munkaformák	csoportos vagy mikrocsoporthoz
Vázlat	Kezdeményezzünk szokásrendünknek megfelelően „mesegyertyával”, mesetarisznyával, meseszőnyeggel vagy párnákkal. Motiválhatjuk a gyerekeket esős idő alkalmával úgy, hogy megfigyeljük az időjárást az ablakból, majd felidézzük emlékeinket, tapasztalatainkat. Motiválhatjuk még a gyerekeket egy jaguár és egy esőcsepp síkbábbal is. Mutassuk be a mesét. Többszöri bemutatás után adjunk lehetőséget a gyerekeknek az általuk kiválasztott részek bemutatására.

¹Mackó anyó dajkát keres, 12. o., Móra Könyvkiadó IF 1769-e-7375

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	A figyelemkoncentráció fejlesztése az eső megfigyelésével, és a mese végighallgatásával	A képzelet, a fantázia, és a reprodukciós készség fejlesztése a mesehallgatással, a mese egyes részeinek eljátszásával	Az emlékezet fejlesztése az esős időjárás jellemzőinek felidézésével, a meserészek eljátszásával; A gondolkodás fejlesztése, a következtetés műveletének gyakorlása a mese utáni beszélgetés során
Szociális	A szokásrend fejlesztése a mesekezdeményezés módjának gyakori ismétlésével (mesegyertya, mesepárna, stb.)	Az empátia, a beleélőképesség fejlesztése a meseszereplőkkel való azonosulás során	Az együttműködés, az alkalmazkodás képességének gyakorlása a meserészlet eljátszásával (többszöri ismétlés után)
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés (függőágy, kunyhó, jaguár)	A nyelvi kifejezőkészség fejlesztése a mese szóhasználatának, kifejezéseinek megismertetésével, használatával a mesehallgatás, illetve a meserészek eljátszása során	A meseértés, a szövegértés fejlesztése a mese mondanivalójának kiemelésével
Testi	A nagymozgás fejlesztése a mesepárnákon való töröküléssel	A finommotoros képességek és a szem-kéz-koordináció fejlesztése a síkbábok mozgatásával	A nagymozgás és a téri tájékozódás fejlesztése a meserészlet eljátszásával

TÉMA–2. VÍZI ÉLET	„RING A NÁD” CSUKÁS ISTVÁN: IMHOL ITT AZ ESTE (VERS)²
A tevékenység célja	A vers élményszerű bemutatása A vers játékos hangulatának érzékeltetése óvodapedagógusi bemutatással Az értelmi képességek fejlesztése a vers bemutatása és a közös beszélgetések során Az érzelmi biztonság fokozása, ha a verset ringatóként, altatóként adjuk elő, ölbe véve a gyerekeket
A tevékenység feladata	A játékoság fokozása a versben szereplő hangutánzó szavak segítségével („Dú-dú szól a szél”) Beszélgetés a gyerekekkel a „vízi világról”, vízi növényekről, állatokról és jellemzőikről, valamint a gyerekek ezzel kapcsolatos élményeiről A tapintásos észlelés fejlesztése a vers egymással vagy játék babákkal történő eljátszása során Szókincsbővítés: nád, nádirigó
Ajánlott megelőző tevékenység	Ringató, höcögtető, altató versek, mondókák mondogatása Vízi életről kapcsolatos könyvek, képek nézegetése
Eszközök	képek, könyvek, rigó síkbáb, babaszobai szerepjáték kellékei
Szervezeti keretek	mikrocsoportos vagy egyéni
Munkaformák	mikrocsoportos és egyénre tervezett
Vázlat	A nádirigó képének nézegetésével vagy egy rigó síkbábbal motiválhatjuk a gyerekeket, de jó alkalom lehet a kezdeményezésre egy spontán szerveződött babaszobai szerepjáték is. (Megvigasztalhatunk a vers bemutatásával egy elesett, arra rászoruló kisgyereket.) Mutassuk be a verset. Beszéljünk a gyerekekkel vízparti, vízi élményeiről, elképzeléseikről.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	A vizuális észlelés és a figyelem fejlesztése a nádirigó képének megfigyelésével	A belső képi világ, a fantázia fejlesztése a vers szemléletes bemutatásával, befogadásával A tapintásos észlelés és a ritmusérzék fejlesztése babák ringatásával, altatásával	Az emlékezet fejlesztése a vízparti, vízzel kapcsolatos élmények felidézésével és a vers gyakorlásával

² Szeret engem a világ, 233. o., Magyar Könyvklub ISBN 963 547 308 7

Szociális	Az irodalmi érdeklődés felkeltése a korosztálynak megfelelő irodalmi élmény közvetítésével	A közösségi érzés fejlesztése közös babázgatással, közös verseléssel	A pozitív érzelmekkel való azonosulás képességének gyakorlása (az érzelmi biztonság megteremtése, fokozása az ölbévétellel, ringatással)
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés (nád, nádirigó)	Szókincsbővítés a hangutánzó szavak használatával („Dú-dú, szól a szél”)	A mondatalkotási készség és az összefüggő beszéd fejlesztése az élmények felidézésével, megosztásával
Testi	A finommotoros képességek és a szem-kéz-koordináció fejlesztése vízi étellel kapcsolatos könyvek lapozgatásával	A finommotoros képességek és a szem-kéz-koordináció fejlesztése babák ringatásával	A finommotoros képességek és a szem-kéz-koordináció fejlesztése rigó síkbáb mozgatásával

TÉMA–3. HAVAZIK	„HÓGOLYÓ” CSOÓRI SÁNDOR: HÓKUTYA (VERS)³
A tevékenység célja	A vers élményszerű bemutatása A vers játékosságának, hangulatának érzékeltetése óvodapedagógusi bemutatással A gondolkodási műveletek fejlesztése a vers bemutatása, és az azt követő beszélgetés során
A tevékenység feladata	Szemléletes bemutatással érzékeltessük a vers lendületét, dinamikáját. Beszélgetés a gyerekekkel a télről, jellemzőiről, a tél örömeiről, téli játékokról, sportokról és ezekkel kapcsolatos élményeiről A figyelem, az emlékezet és a képzelet fejlesztése a vers bemutatása és a közös beszélgetés során Szókincsbővítés: komondor, hókutya
Ajánlott megelőző tevékenység	Téllel, téli játékokkal kapcsolatos versek, dalok mondogatása, énekelgetése A téli örömek, játékok közvetlen vagy közvetett megtapasztalása
Eszközök	„hó” (ha udvari tevékenység), téli képek, könyvek, só–liszt-gyurma, terítő
Szervezeti keretek	mikrocsoportos
Munkaformák	mikrocsoportos
Vázlat	Kezdeményezhetünk az udvaron hóember építése közben, vagy ha nincs rá módunk téli képek nézegetése, élmények felelevenítése közben. Motiválhatjuk a gyerekeket azzal is, hogy só–liszt-gyurmából hóembert készítsünk velük. Mutassuk be a verset.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	A vizuális észlelés és a figyelem fejlesztése téli képek nézegetésével, válogatásával	Az alak- és a forma-állandóság fejlesztése hóember építésével, gyurmából való formázásával	Az emlékezet fejlesztése a beszélgetés során a tél jellemzőinek és a téli élményeknek a felidézésével, a vers gyakorlásával A fantázia, a belső képi világ fejlesztése a vers szemléletes bemutatásával, befogadásával
Szociális	Az akarati tulajdonság, a türelem fejlesztése a vers végighallgatásával	A közösségi érzés, az egymásra figyelés képességének fejlesztése közös építéssel, formázással, verseléssel	Az együvé tartozás érzésének fokozása, a kompetenciahatárok megtapasztalása a játék során a munkamegosztással

³Szeret engem a világ, 16. o., Magyar Könyvklub ISBN 963 547 308 7

Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés (komondor, hókutya)	A hangsúly-, a ritmus-érzék és a tiszta artikuláció fejlesztése a vers többszöri ismétlésével, gyakorlásával	A mondatalkotási készség és az összefüggő beszéd fejlesztése az élmények felidézésével, megosztásával
Testi	A nagymozgás és a szem–kéz-koordináció fejlesztése hóember építésével	A finommotoros képességek és a szem–kéz-koordináció fejlesztése téli képek válogatásával	A finommotoros képességek és a szem–kéz-koordináció fejlesztése só–liszt-gyurmából való hóember készítésével

TÉMA–4. „CSEPEREG A VÍZ”	„OLVAD A JÉGCSAP” WEÖRES SÁNDOR: OLVADÁS (VERS)⁴
A tevékenység célja	A vers élményszerű bemutatása A vers hangulatának, az „olvadásnak” érzékeltetése óvodapedagógusi bemutatással Az értelmi képességek fejlesztése a vers bemutatását megelőző, és az azt követő beszélgetés során A finommozgások fejlesztése a vers eljátszásakor, mozgással történő követésekor
A tevékenység feladata	Szemléletesen érzékeltessük a vers dinamikáját, ritmusát. Az óvodapedagógus érzékeltesse a vers játékosságát, báját. Beszélgetés a gyerekekkel az időjárás változásairól (ha enyhül az idő, kevesebb ruha kell; olvad a hó, a jég, stb.), a víz halmazállapot-változásairól A figyelem és az emlékezet fejlesztése a vers bemutatása és gyakorlása során A gyerekek ujjainak mozgása finomodjon a csepegő víz utánzásakor.
Ajánlott megelőző tevékenység	Téllel, tavasszal kapcsolatos versek, dalok mondogatása, énekelgetése Játék a hóval, jéggel
Eszközök	„hó”, „jégcsap”, jégkocka-tartó, „mélyhűtő”
Szervezeti keretek	csoportos vagy mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos vagy mikrocsoportos
Vázlat	Udvari játék során engedjük a gyerekeket a hóval, jéggel játszani. Tapasztalják meg, hogy mi történik a hóval és a jéggel meleg tenyerükben. Jégcsapokat akár a csoportosszobába is bevihetünk. Ha az időjárás nem megfelelő, kísérletezhetünk jégkockákkal is. (Készítsünk közösen jeget! Figyeljük meg, mi történik a vízzel a mélyhűtőben, és mi lesz a megfagyott vízzel szobahőmérsékleten, vagy a fűtőtest felett, vagy a tenyerünkben.) Mutassuk be a verset.

⁴Óvodai nevelés játékkal, mesével Tavasz, 7. o. Eötvös József Kiadó

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	A vizuális észlelés, a figyelem, a differenciálás fejlesztése olvadó jégcsap megfigyelésével, a jég és a víz megkülönböztetésével	A figyelemkoncentráció fejlesztése a vers végighallgatásával. A tapintásos észlelés és a bőrérzékelés fejlesztése víz és jég tapintásával, a jég tenyéren való olvadásával	Az emlékezet fejlesztése a vers gyakorlásával. Az ok-okozati összefüggések meg tapasztalása kísérletezés során (halmazállapot-változás) (Mitől fagy meg a víz? Mitől olvad el a jég?)
Szociális	Az irodalmi élmények iránti igény, érdeklődés felkeltése a vers hangulatát, dinamikáját, játékosságát kifejező előadással	A kreatív önmegvalósítás, az önkifejezés fejlesztése az olvadó jégcsap eljátszásával (a beleélőképesség fejlesztése)	A közösségi érzés, az alkalmazkodás erősítése, fejlesztése a kísérletezés során való összedolgozással.
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés (jégcsap, csepereg)	Az artikuláció fejlesztése a versmondás során a hangok tiszta, érthető, helyes formálásával és a tagolt versmondással	A mondatalkotási készség, az összefüggő beszéd fejlesztése az élmények felidézésével, megosztásával
Testi	A szem fixáló képességének erősítése, fejlesztése olvadó jégcsap megfigyelésével	A finommotoros képességek és a szem–kéz-koordináció fejlesztése csepegő jégcsap ujjakkal való utánzásával	A finommotoros képességek és a szem–kéz-koordináció fejlesztése jégkocka készítésével (víz töltése a jégkocka-tartóba)

TÉMA–5. FOLYÓVÍZ	„A NAGY FOLYAM” WEÖRES SÁNDOR: DUNA MELLETT (VERS)⁵
A tevékenység célja	Az új vers élményszerű bemutatása A vers hangulatának, képi világának érzékeltetése óvodapedagógusi megformálással A gondolkodási műveletek gyakorlása a vers bemutatását megelőző, és az azt követő beszélgetés során
A tevékenység feladata	A vers ritmusának, dinamikájának érzékeltetése szemléletes bemutatással Beszélgetés a gyerekekkel különféle földrajzi vizekről (tó, tenger, folyó, patak, stb.) és azok jellemzőiről (nagyságuk, folyó vagy állóvíz, stb.), valamint a Dunáról, és a gyerekek ezzel kapcsolatos élményeiről Az emlékezet, a képzelet és a fantázia fejlesztése a vers bemutatása, és az azt követő beszélgetés során Szókincsbővítés: kopár
Ajánlott megelőző tevékenység	Folyókkal, vizekkel kapcsolatos versek, dalok énekelgetése, mondogatása, vagy az óvodapedagógusi bemutatás meghallgatása Ha van rá módunk, sétáljunk közösen a Duna partján. (Ha nincs, képekkel szemléltessük.)
Eszközök	Kirándulós szerepjáték kellékei, fotók a Dunáról, dió, fogpiszkáló, ragasztó, színes papír
Szervezeti keretek	csoportos vagy mikrocsoporthoz
Munkaformák	csoportos vagy mikrocsoporthoz
Vázlat	Idézzük fel a gyerekekkel közösen Duna-parti sétánk emlékeit (ha módunkban állt ott sétálni), vagy nézegessünk képeket, fotókat a Dunáról. Motiválhatjuk a gyerekeket kirándulós szerepjátékból is, vagy készíthetünk közösen kis dióhajókat is a vers bemutatása előtt, melyeket egy nagy tálba vízre is bocsáthatunk. (Fél, kibelezett dióhéjra színes papírkorongot ragasztunk, hogy befedje azt, majd előre elkészített apró, fogpiszkálós zászlót szúrunk a közepébe.) Mutassuk be a verset. Beszélgessünk a gyerekekkel nyári folyami, tavi élményeikről.

⁵Óvodai nevelés játékkal, mesével Nyár, 36. o. Eötvös József Kiadó

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	A vizuális észlelés és a figyelem fejlesztése fotók nézegetésével (Duna-parti képek)	A belső képi világ, a fantázia fejlesztése a vers szemléletes bemutatásával, befogadásával	Az emlékezet fejlesztése vízparti, vízzel kapcsolatos élmények felidézésével és a vers gyakorlásával
Szociális	A közösségi érzés, a társas kapcsolatok alakítása együttjátszással (kirándulós játék), fotók nézegetésével	Az irodalmi élmények iránti igény, érdeklődés felkeltése a vers hangulatát, dinamikáját, játékosságát kifejező előadással	Az egymásra figyelés, a türelem képességének fejlesztése az élménymegosztás során egymás meghallgatásával, kivárással
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés (kopár)	A hangsúly-, a ritmusérzék és az artikuláció fejlesztése a vers gyakorlásával	A mondatalkotási készség és az összefüggő beszéd fejlesztése az élmények felidézésével, megosztásával
Testi	A nagymozgás és a téri tájékozódás fejlesztése kirándulós játék során sétával, a tér adott irányba történő be-mozgásával	A finommotoros képességek és a szem- kéz koordináció fejlesztése fotók rakosgatásával	A finommotoros képességek és a szem- kéz koordináció fejlesztése dióhajó készítésével, úsztatásával

TÉMA–6. SODRÓ	„VÍZBE ESTEM” RESTÁR SÁNDOR: VÍZBE ESTEM (VERS)⁶
A tevékenység célja	Az új vers élményszerű bemutatása A gondolkodási műveletek gyakorlása a vers bemutatása és a közös beszélgetés során
A tevékenység feladata	A vers hangulatának, játékoságának, dinamikájának szemléletes óvoda-pedagógusi bemutatása A képzelet és a fantázia fejlesztése a vers bemutatása, és az azt követő beszélgetés során Az emlékezet fejlesztése a vers gyakorlása során Szókincsbővítés: árad
Ajánlott megelőző tevékenység	Különböző játékok a vízzel Vízzel kapcsolatos dalok énekelgetése, versek, mesék mondogatása
Eszközök	rajzlap, szivacs, festék, ecset, vizes tál, babaszobai szerepjáték kellékei
Szervezeti keretek	csoportos
Munkaformák	csoportos és mikrocsoportos
Vázlat	Babaruhák mosásából vagy strandos, fürdőzős szerepjátékból motiválhatjuk a gyerekeket. Kezdeményezésként festhetünk is a gyerekekkel. Általunk előre kivágott póló alakú rajzlapot a gyerekek kis szivacsdarabkákkal nedvesítsenek meg, majd festékpöttyöket ejtve rá, hagyják szétfolyni a színeket. Figyeljük meg közösen, milyen lassan szárad a nedves papír. Mutassuk be a verset. Beszélgessünk a gyerekekkel nyári, strandolós élményeiről, valamint a vízparton előforduló balesetekről és megelőzési lehetőségeikről. (Csak felnőttel legyünk vízparton, kijelölt helyen fürdőzzünk életkorunknak és magasságunknak megfelelő vízben! stb.)

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	A figyelemkoncentráció fejlesztése a vers végighallgatásával	A belső képi világ, a fantázia fejlesztése a vers szemléletes bemutatásával, befogadásával	Az emlékezet fejlesztése vízparti, strandolós élmények felidézésével és az új vers, illetve vízzel kapcsolatos versek, dalok gyakorlásával, ismétlésével A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése a vízi balesetek megelőzésével kapcsolatos beszélgetés során

⁶Szeret engem a világ, 163. o., Magyar Könyvklub ISBN 963 547 308 7

Szociális	Az akarati tulajdonság, a türelem fejlesztése a vers végighallgatásával	A társas kapcsolatok alakítása együtt játsszával (fürdőzős játék, babaruhák mosása), együtt verseléssel	A szokásrend fejlesztése a balesetmentes fürdőzés és a vízparton való tartózkodás szabályainak megbeszélésével A felelősségtudat megalapozása a szabályok betartásával a közös fürdőzés során
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés (árad)	Az artikuláció fejlesztése a versmondás során a hangok tiszta, érthető, helyes formálásával és a tagolt versmondással	A mondatalkotási és a kifejezőkészség fejlesztése a beszélgetés, az élménymegosztás során
Testi	A nagymozgás és az összerendezett mozgás fejlesztése az úszás mozgulatainak utánzásával fürdőzős játék során	A finommotoros képességek és a szem–kéz-koordináció fejlesztése babaruhák mosásával	A finommotoros képességek és a szem–kéz-koordináció fejlesztése festéssel (póló festése)

TÉMA–7. VÍZPARTON	„BÉKAVACSORA” BUDA FERENC: GÓLYA (VERS)⁶
A tevékenység célja	A vers élményszerű bemutatása A nagy- és a finommozgások gyakorlása a vers mozgással történő követése során Az értelmi képességek fejlesztése a vers bemutatását megelőző, és az azt követő beszélgetés során
A tevékenység feladata	A vers játékos hangulatának, képi világának szemléletes óvodapedagógusi és gyermeki megformálása A vers részeinek eljátszása, elmutogatása során (pl. fűzfa hajladozása; ide-oda pillantás úgy, hogy kezünkkel árnyékoljuk a szemünket; gólya csőrének mozgása úgy, hogy mind a két kezünk előre van nyújtva; stb.) finomodjon a gyerekek mozgása Beszélgetés a tóparti állatokról és jellemzőikről, valamint a gyerekek ezzel kapcsolatos élményeiről Szókincsbővítés: fűzfa, lából
Ajánlott megelőző tevékenység	Gólyás, békás versek mondogatása, hallgatása Természetről szóló könyvek nézegetése
Eszközök	Képeskönyvek, gólya és béka síkbábok és fejdíszek, kék anyagdarab, állatkertes játék elemei
Szervezeti keretek	mikrocsoportos
Munkaformák	mikrocsoportos
Vázlat	Kezdeményezhetünk általunk készített gólya és béka síkbábbal, vagy akár képeskönyvek nézegetéséből. Jó alkalom lehet a motiválásra egy állatkert építése a szőnyegen tavi, tópart közelében élő állatok bevonásával. (A tavat szimbolizáljuk egy kék anyagdarabbal.) Mutassuk be a verset, majd fejdíszeket (gólya, béka) kínálva, és a kék anyagdarabot is felhasználva biztassuk a gyerekeket a vers eljátszására.

⁶Szeret engem a világ, 94. o., Magyar Könyvklub ISBN 963 547 308 7

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	A vizuális észlelés és a figyelem fejlesztése természetéről szóló könyvek nézegetésével	A vizuális differenciálás fejlesztése gólyák könyvekből, illetve fotók közül való kikeresésével A szimbolizációs készség fejlesztése az építés során (a tó szimbolizálása kék anyaggal)	Az emlékezet fejlesztése a vers többszöri gyakorlásával, ismétlésével, élmények felidézésével A természettudományos ismeretek bővítése tóparti állatok, a vízpart élővilága, a tápláléklánc (egyszerű szemléltetése is)
Szociális	Az irodalmi élmények iránti igény fejlesztése az érdeklődés felkeltésével és a vers kezdeményezésével játék és könyvnézegetés során	Az együttműködés képességének fejlesztése közös könyvnézegetéssel, fotók válogatásával, közös versmondással	A környezettudatos, az állatvédő magatartás megalapozása a védett fajokról való beszélgetéssel a vers kapcsán
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés (fűzfa, lából)	A ritmus- és a hangsúlyérzék fejlesztése a vers dinamikus, lendületes előadásával, gyakorlásával	A verbális és nonverbális kifejezőeszközök összekapcsolása a vers eljátszásával, mondogatásával
Testi	A nagymozgás fejlesztése a vers eljátszásával (gólyajárás, fűzfa hajladozásának utánzása) A finommotoros képességek és a szem-kéz-koordináció fejlesztése a gólya csőrmozgását karokkal utánozva	A finommotoros képességek és a szem-kéz-koordináció fejlesztése képeskönyvek lapozgatásával, tópart építésével a szőnyegen	A finommotoros képességek és a szem-kéz-koordináció fejlesztése síkbábok mozgatásával (gólya, béka)

TÉMA–8. ELFOLYÓ	„BREKEKE” WEÖRES SÁNDOR: BÉKÁK (VERS)⁷
A tevékenység célja	A vers élményszerű bemutatása A gondolkodási műveletek gyakorlása a vers bemutatása és a közös beszélgetés során
A tevékenység feladata	A vers hangulatának, képi világának érzékeltetése szemléletes óvodapedagógusi bemutatással A vers játékosságának fokozása a hangutánzó szavakkal (brekeke) A képzelet, a figyelem és az emlékezet fejlesztése a vers bemutatása, valamint a verset megelőző és az azt követő beszélgetés során
Ajánlott megelőző tevékenység	Békás versek mondogatása Békákról szóló képeskönyv nézegetése
Eszközök	kirándulós szerepjáték kellékei, játékesernyők, természetet ábrázoló képek, hajtogatott békák
Szervezeti keretek	mikrocsoportos
Munkaformák	mikrocsoportos
Vázlat	Kezdeményezhetünk családos, kirándulós szerepjátékból (melyben játékesernyőket is használunk), vagy különböző békák képeinek nézegetéséből. Motiválhatjuk a gyerekeket azzal is, hogy előre elkészítünk több origami békát, melyekkel a gyerekek szabadon játszhatnak. Mutassuk be a verset. Idézzünk fel még békás verseket.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	A vizuális észlelés és a figyelem fejlesztése természetről szóló könyvek nézegetésével	A vizuális differenciálás fejlesztése békák könyvekből, illetve fotók közül való kikeresésével	Az emlékezet fejlesztése a vers többszöri gyakorlásával, ismétlésével, élmények felidézésével. A természettudományos ismeretek bővítése tóparti állatok, a vízpart élővilága (jellemzőik, hasznuk).
Szociális	Az irodalmi élmények iránti igény, érdeklődés felkeltése a vers hangulatát, dinamikáját, játékosságát kifejező előadással	Az együttműködés képességének fejlesztése közös könyvnézegetéssel, fotók válogatásával, közös verseléssel, kirándulós játékkal	A környezettudatos, állatvédő magatartás megalapozása a védett fajokról való beszélgetéssel a vers kapcsán

⁷Óvodai nevelés játékkal, mesével Nyár, 63. o. Eötvös József Kiadó

Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés a hangutánzó szó használatával (brekeke)	A hangsúly-, a ritmus-érzék és az artikuláció fejlesztése a vers gyakorlása során	A mondatalkotási készség, az összefüggő beszéd fejlesztése az élmények felidézésével, megosztásával
Testi	A nagymozgás fejlesztése békaugrással	A finommotoros képességek és a szem–kéz-koordináció fejlesztése képeskönyvek lapozgatásával, fotók rakosgatásával	A finommotoros képességek és a szem–kéz-koordináció fejlesztése hajtogatott békák ugratásával az asztalon (békaversegy)

**TÉMATERV-JAVASLATOK
4–5 ÉVES GYERMEKEK SZÁMÁRA**

ÁTTEKINTŐ TÁBLÁZAT

TÉMA	NEVELÉSI TERÜLETEK		
	A külső világ tevékeny megismerése	Vizuális nevelés	Irodalom–anyanyelv
Víz 1.	„VÍZ, VÍZ, TISZTA VÍZ”		
	„Zöld levelecske” A víz az élet egyik lételeme A víz és a növények kapcsolata Takarékos víz felhasználás, fenntarthatóság	„Vízbe mártott papír” Márványos papír készítése	„Zab szaporodjék” Ess, eső, ess... (népköltés)
Víz 2.	VÍZI VILÁG		
	„Csobbanás” Vízben élő állatok és növények	„Állatok a vízben” Ábrázolás krétával és festékkel	„Békavár” Weöres Sándor: Békakirály (vers)
Víz 3.	„CSEPP, CSEPP, CSEPEREG”		
	„Jégdíszek” A víz körforgása, csapadékok A víz halmazállapotai	„Hőember” Hőemberkép készítése dugónyomattal	„Olvadó hó” A nyúl meg a tavaszi hó (mongol népmese)
Víz 4.	HALÁSZOK		
	„Horgászunk” Vízi közlekedési eszközök „Vizes” játékok, sportok	„Fogjunk halat!” Horgászós játék készítése közös filctollrajz, vágás, barkácsolás	„Tóparton” A hattyú, a csuka meg a rák (orosz népmese)
Víz 5.	KÉKLŐ NAGY VÍZ		
	„A mi tengervizünk” A víz mozgása Folyó- és édes állóvizek és sós vizek	„Balatoni hajó” Evezős hajó rajzolása és barkácsolása miltonkapoccsal	„Magyar tenger” Váci Mihály: Balatoni félrevezető (vers)

TÉMA	NEVELÉSI TERÜLETEK		
	A külső világ tevékeny megismerése	Vizuális nevelés	Irodalom–anyanyelv
Víz 6.	HULLÁMZÁS		
	„Zuhatag” A víz, mint energiaforrás, annak hasznosítása A víz romboló hatása	„Kishajó” Hajó hajtogatása és díszítése krumpli- dúccal	„Fodrozódik ez a tó” Nemes Nagy Ágnes: Tó és fűzfa (vers)
Víz 7.	VÍZPARTON		
	„Szárnyalás” Vízparton élő állatok és növények	„Vízparti kirándu- lás” Emlékezet utáni Zsírkréta-rajz	„Siklók, békák, pókok” Weöres Sándor: Éren-nádon (vers)
Víz 8.	CSORGÓ		
	„Elillanó víztócsák” A víz és a föld kapcsolata	„Díszes kövek” Kő festése, díszítése	„Egy veder víz” Petőfi Sándor: Arany Lacinak (verses mese)

A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

TÉMA–1. „VÍZ, VÍZ, TISZTA VÍZ”	„ZÖLD LEVELECSKE” A VÍZ, AZ ÉLET EGYIK LÉTELEME A VÍZ ÉS AZ EMBEREK KAPCSOLATA TAKARÉKOS VÍZFELHASZNÁLÁS, FENNTARTHATÓSÁG
A tevékenység célja	Szociális képességek fejlesztése mosdóbeli viselkedés alakításával, fenntarthatóságra nevelés takarékos vízhasználattal Értelmi képességek fejlesztése tapasztalatok szerzése a víz fogyasztásáról, tisztító hatásáról, testséma fejlesztéssel, fogalomismerettel, összehasonlítással, következtetéssel Verbális képességek fejlesztése beszédértéssel, verbális kommunikációval, nyelvi kifejezőkészség bővítésével Testi képességek fejlesztése finommozgással
A tevékenység feladata	Tapasztalatszerzés a víz felhasználásáról cselekedtetés közben, vízivások alkalmával, megfigyelésekkel, valamint a családban szerzett tapasztalatok felidézésével A takarékos vízhasználat szokásainak kialakítása a napi tisztálkodások alkalmával, valamint vízivások alkalmával. Az alapvető tisztálkodási szokások kialakítása, a mosdóban, naponkénti gyakorlással. A mosdóban annak a szokásnak a kialakítása, hogy egymást nem zavarják a WC. használat, és a tisztálkodás közben Kézmosás-, kéztörölések alkalmával tenyér, ujjak, kézfej és köröm dörzsölése, tisztítása. Tenyér, ujjak érzékeltetése festéssel. Tiszta és szennyezett víz összehasonlítása, tiszta és festékes kéz összehasonlítása, szárított, és vízbe áztatott csipkebogyó közötti különbségek megállapítása, ítéletalkotással következtetések levonása. Edényekből különböző halmazok képzése, számolással mennyiségek megállapítása Új szavatakarékos vízhasználat, szennyeződés, fonnyadt Ujjak összerendezett mozgásával finommozgás gyakorlása a tisztálkodásoknál, tenyér festésénél

Ajánlott megelőző tevékenység	<p>Étkezések alkalmával beszélgetés a vízivás szükségességéről. A poharakban maradt vizet kancsókba töltjük, és azt felhasználjuk a növények öntözéséhez. Naponta alakítjuk, elmélyítjük a tisztálkodással kapcsolatos szokásokat. Megfigyeljük, beszélgetünk arról, hogyan tisztul meg a kezünk, arcunk, fogunk. A tükörben megnézzük az arcunkat, fogunkat, tisztálkodás előtt és után. Beszélgetünk arról, hogy a megnedvesített kezünket, amíg szappannal összedörzsöljük, vagy a körömkefét használjuk, addig a csapot elzárjuk, nem folytatjuk a vizet. Fogmosáskor pohárba engedünk vizet, és amíg a fogunkat keféljük, addig a csapot elzárjuk, nem folytatjuk a vizet. A szánkát a pohárban lévő vízzel öblítjük ki. A fogkefét mossuk le a folyóvízben, a poharat kiöblítjük, valamint az arcunkat, kezünket megmossuk. A WC használata egyesével, csukott ajtó, vagy elhúzott függöny mögött történik, egymást nem zavarjuk, bent húzzuk fel a nadrágot, óvoda-pedagógustól kérünk segítséget szükség esetén. Beszélgetünk arról, hogy otthon honnan folyik a víz, a szülei mit dolgoznak a vízzel.</p> <p>Az őszelel gyűjtött és aszalt csipkebogyó felét a tevékenységet megelőző napon kevés vízben beáztatjuk, közösen a gyermekekkel.</p>
Eszközök	<p>Ételszínező festék, kis tálkák, papírtörülők, rajzlapok, szárított csipkebogyók, áztatott csipkebogyók, jénai tál, teafőző, üvegkancsók, poharak, mosdótál tiszta vízzel, két mosogató tál tiszta vízzel, szivacsok, konyharuhák, mosogatószer, textiltörülközők, babakrém</p>
Szervezeti keretek	<p>csoporthos és mikrocsoporthos</p>
Munkaformák	<p>csoporthos és egyéni</p>

Vázlat	<p>Kis tálkába ételszínező festéket készítünk. Minden gyermek kiválasztja a jelével ellátott rajzlapot, és egy üres asztalon elhelyezi. Az egyik tenyerünket és azon az ujjainkat befestjük, majd mindenki a saját rajzlapjára rányomja a befestett tenyerét. (Tenyérnyomatot készítünk.) Ezt követően a kezünket megfigyeljük, mit látunk rajta. Egy-egy darab papírtörölt kap minden gyermek, megfigyeljük, mit látunk a papírtöröln. Beletöröljük a kezünket, most látunk-e a törlőn valamit? Milyen lett a kezünk? Maradt rajta még festék? Nézzük meg a mosdótálban a vizet! Milyen a színe? Mossuk meg a kezünket alaposan körömkefével. Változott a víz színe? Milyen lett? Mit gondoltok, miért? Milyen lett a kezünk? A vizet összepiszkoltuk, elszennyeyztük, a kezünk tiszta lett. Ha szomjasak lennénk, meginnánk ezt a szennyezett vizet? Mit gondoltok, miért nem?</p> <p>Elővesszük az előző napon beáztatott csipkebogyókat, és leszűrjük. Egy tálcára helyezük, mellé teszünk olyan szemeket, amelyeket nem áztatunk be. Összehasonlítjuk a két halmazt. Mit gondoltok, miért változott meg az, amit beáztatunk? Felidézzük a narancs, citromkarikák aszalását. Akkor a gyümölcsben lévő vizet kiszárítottuk, fonynyadt lett, most visszaadtuk a vizet a gyümölcsnek. Ha nem innánk rendszeresen vizet, a mi bőrünk is ilyen ráncos, gyűrött lenne, mint a szárított csipkebogyó héja. Nagyon fontos, hogy gyakran igyunk vizet, teát, különösen nagy melegben, és ha lázas betegek vagyunk. Mi is készítünk most teát. Az előre beáztatott csipkebogyót leforrázzuk, egy jénai tálban, és néhány evőkanál mézzel édesítjük. Hagyjuk hűlni. Otthon mire használjátok még a vizet? Ki szokott segíteni a szüleinek a mosogatásban? Mosogassuk el közösen a babaszoba edényeit. Megnézzük, hogy a mosogatótálakban milyen a víz színe, majd kevés mosogatószert teszünk az egyik tál vízébe. Ebben az edényeket szivaccsal elmosogatjuk, majd a másik mosogatótálban előblítjük. Csurgatórácsra helyezük, hagyjuk megszáradni. Az alatt a kezünket szárazra töröljük, azután babakrémmel bedörzsöljük. Megbeszéljük, hogy ezzel ápoljuk a bőrünket, hogy ne száradjon ki. A megszáradt edényeket szétválogatva a helyükre rakjuk.</p> <p>Összehasonlítjuk a két mosogatótálban lévő víz színét. Mi a különbség? Mit gondoltok miért? Befejezésként elfogyasztjuk a kihűlt teát.</p>
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>
	Egyik kezünkön megszámloljuk az ujjainkat a festés előtt. A csipkebogyóból két halmaz képzése, halmazok összehasonlítása, mennyiségi megállapítások, melyikből van több, kevesebb? Az áztatottból, vagy a szárazból? Edények összehasonlítása, halmazok képzése forma, és méret szerint. A különböző halmazokon belül mennyiségi megállapításokat teszünk, számlálással.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális percepció, testséma fejlesztése megfigyeléssel, összehasonlítással, a testrészek azonosításával	Vizuális percepció, gondolkodás, testséma fejlesztése megfigyeléssel, ok-okozati összefüggések megvilágításával, a testrészek azonosításával, megnevezésével, egymás tés-tén való megmutatással	Vizuális percepció, gondolkodás, testséma fejlesztése megfigyeléssel, ok-okozati összefüggések megállapításával, a testrészek azonosításával, megnevezésével, tükörbeli megmutatásával Gondolkodás, logikai műveletek, számfogalom fejlesztése összehasonlítással, több, kevesebb, ugyanannyi megállapításával, számlálással, párosítással, kis mennyiségi különbség mellett
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Gondolkodás logikai műveletek, fejlesztése, összehasonlítással, több-kevesebb megállapításával éles mennyiségi különbség mellett	Gondolkodás, logikai műveletek, számfogalom fejlesztése összehasonlítással, több-kevesebb megállapításával kis mennyiségi különbség mellett, ujjak számlálásával	Gondolkodás, logikai műveletek, számfogalom fejlesztése összehasonlítással, több, kevesebb, ugyanannyi megállapításával, számlálással, párosítással, kis mennyiségi különbség mellett
Szociális	Közösségi szokások, akarati tényezők fejlesztése a mosdóbeli szokásokkal való ismerkedéssel, magyarázattal	Közösségi szokások, akarati tényezők fejlesztése a mosdóbeli szokások ismeretével, azok gyermekek általi magyarázatával	Közösségi szokások, társas magatartás, akarati tényezők fejlesztése a mosdóbeli szokások ismeretével, azok betartásával, a társak segítségével

Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Beszédértés fejlesztése szókincsbővítéssel, az új fogalmakkal való ismerkedéssel	Beszédértés, nyelvi kifejezőkészség fejlesztése az új fogalmakkal való ismerkedéssel, azok használatával, párbeszédes segítséssel	Nyelvi kifejezőkészség, verbális kommunikáció fejlesztése az új fogalmak használatával, azok összefüggő, folyamatos beszédben történő alkalmazásával, segítő kérdésekkel
Testi	Finommotorika, mozgáskoordináció fejlesztése a tenyér befestésével, papírra nyomásával	Finommotorika, mozgáskoordináció fejlesztése a tenyér, ujjak differenciált befestésével	Finommotorika, mozgáskoordináció fejlesztése tenyérnyomat készítésével, a tenyérre festett sematikus minták lenyomatával

TÉMA–2. VÍZI VILÁG	„CSOBBANÁS” VÍZBEN ÉLŐ ÁLLATOK ÉS NÖVÉNYEK
A tevékenység célja	<p>Szociális képességek fejlesztése: természetvédelem megalapozásával, természeti ismeretek nyújtásával, pozitív érzelmek keltésével</p> <p>Értelmi képességek fejlesztése: fogalomalkotással, mennyiségi és formai ismeretekkel, összehasonlításokkal.</p> <p>Verbális képességek fejlesztése: összefüggő beszéddel, szókincsbővítéssel</p> <p>Testi képességek fejlesztése: finommozgással, mozgáskoordinációval</p>
A tevékenység feladata	<p>Vízben élő állatok és növények élőhelyének kialakítása a gyermekekkel közösen. Tapasztalatszerzés a vízben élő állatokról, növényekről. Az akvárium folyamatos gondozása, megfigyelése a gyermekekkel közösen. A halak színeiben, mozgásában gyönyörködés</p> <p>Vízben élő állatok, vízben élő növények fogalmának megismertetése cselekedtetés közben. Kavicsok, kőzetdarabok összehasonlításával formai és mennyiségi megállapításokat teszünk. Három kavics vagy kőzetdarab kiválasztásával számlálás gyakorlása</p> <p>Otthoni tapasztalatok felidézésével beszédkézség fejlesztése.</p> <p>Új szavak megismerése: törekeny, gondozás, állott víz, élőhely, rés, vízi világ</p> <p>A kavicsok, kőzetdarabok tisztogatása közben a finommozgás-, azok akváriumba helyezését, valamint a játék során, az összerendezett mozgás gyakorlása</p>
Ajánlott megelőző tevékenység	<p>Az óvoda másik csoportosjában lévő akváriumot megfigyeljük, milyen vízben élő állatot látunk, vannak-e vízben növények. Miket látunk még benne?</p> <p>Amennyiben van a közelben kisállat-kereskedés, séta alkalmával ott is megfigyeléseket teszünk,</p> <p>A tevékenységet megelőző napon vásárolunk kis halakat, vízi növényeket, vízi csigákat, a gyermekekkel együtt válogatjuk ki azokat, figyelembe véve az eladó szakmai tanácsait. Vízrel teli befőttes üvegben elhelyezzük a természetsarokban. Beszélgetünk arról, kinek van otthon akvárium, mit tartanak benne? Van-e benne növény? Tiszta locsolókannát, tiszta vízzel megtöltünk, együtt a gyermekekkel, és azt is a csoportosszobába visszük.</p>
Eszközök	<p>akvárium, különböző méretű kőzetdarabok, kavicsok, vízinövények, vízicsigák, kis halak, két nagyobb edényben tiszta víz, körömkefék, tálcák, egy nagyméretű fedő; egy locsolókanna tiszta víz, a kis halak, vízinövények és vízicsigák búvó helyeinek 2-3 kisméretű cserépedény, amelyen rések, nyílások vannak; üres csigaházak, kagylóhéjak, két darab vízhatlan asztalterítő</p>
Szervezeti keretek	mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos és egyéni

Vázlat

Két asztalt leterítjük a vízhatlan terítővel, az egyiket elhelyezzük az üres akváriumot, és a vízi élőlényeket. Megbeszéljük, hogy a befőttes üvegben lévő kis állatoknak készítünk olyan lakhelyet, ahol jól érzik magukat, ahol tovább élnek, vagyis az élőhelyüket. Ezt a vízi világot a jövőben közösen gondozzuk, mi szerzünk be élelmet a halaknak, mert ebben az akváriumban nem találnak ennivalót. Ha mi nem adunk enni nekik, elpusztulnak.

A másik asztalra a kavicsokat, a kőzetdarabokat, a búvóhelyeknek alkalmas cserepeket, a csigaházakat, és a kagylóhéjakat helyezzük. Megbeszéljük, hogy ezeket rakjuk az akvárium aljára, nagyon óvatosan, hogy el ne törjük az üveget, mert az üveg törékeny. Összehasonlításokat végzünk a kavicsokkal, majd a két, vízzel töltött edényt, körömkefét is az asztalra helyezzük. Mit gondoltok, miért tettük ide ezeket? Felidézzük, hogy a festett kezünket hiába töröltük le papírral, maradt rajta szennyeződés. Mielőtt a köveket, kavicsokat az edénybe tesszük, gondosan meg kell tisztítanunk körömkefével. A vízben élő állatok és a növények tiszta vízben szeretnek élni, akkor nem lesznek betegek. Feltűrjük a ruhánk ujját. Tetszés szerint mindenki választ magának három tárgyat, alaposan megsikálja az egyik tálban, a másikban leöblíti, majd óvatosan az akvárium alján elhelyezi. (Az óvodapedagógus előtte bemutatja a munkafolyamatot.) Amikor már mindegyik a helyére került, a szükséges eligazításokat az óvodapedagógus elvégzi. Elmondja, hogy a búvóhelyekre azért van szükség, hogy tudjanak időnként a társaik elől elbújni, megpihenni. Ezután megkérdezi, mire van még szükség, ahhoz, hogy a halak csigák, növények jól érezzék magukat? Mit kell még az akváriumba tenni? Mi is jól érezzük magunkat, ha növények vannak a közelünkben, az állatok ugyanúgy. Behelyezi az óvodapedagógus a növényeket, és a dajka segítségével a locsolókannában lévő vizet óvatosan, az akvárium oldalához illesztett fedőre önti, hogy ne kavardjon fel a kavics. Beszélgetünk arról, hogy azért hoztuk be tegnap ezt a vizet, hogy álljon itt egy napig, állott víz legyen, és a szoba melegét vegye át. Hagyjuk a beöntött vizet kicsit „lenyugodni”, addig játszunk. Halacsává változunk, némán tátogunk, mint a halak. A szobánk egy nagy akvárium lett, amelyben a búvóhelyek az asztal alatt, a szék mögött, paraván mögött vannak. (Az adott csoportosszoba berendezése szerint.) Hangjelzésre a „halak” úszkálnak az „akváriumban” (úszó mozdulatokkal sétálnak, lassabban, gyorsabban járnak), újabb jelre keresnek egy búvóhelyet, ahol megpihennek. Újabb hangjelzésre ismét úszkálnak, és így folytatódik a játék. A halakból újra gyermekek lesznek, az akvárium köré gyűlnek, és megnézik, hogyan helyezi el benne az óvodapedagógus a halakat, vízi csigákat. Az elkészült akváriumot a természetsarokban, szemmagasságban elhelyezzük, behelyezi az óvodapedagógus a levegőztető készüléket. Felidézzük, miért van erre szükség. Megbeszéljük, hogy minden héten, vasárnapot követően, amikor ebédelni készülünk, megetetjük a halakat is. Megbeszéljük, mivel táplálkoznak a halak, a csigák, és azt is, hogy nem nyúlhatunk bele, mert a kezünkkel a vizet szennyezhetjük, és a benne lévő élőlények betegek lehetnek. A továbbiakban szabadon figyelheti minden gyermek a kis vízi világot.

	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>
	A kavicsok, kőzetdarabok forma és nagyság szerinti összehasonlítása. Keresünk köztük olyat, ami hasonlít a labdára, csigára, vagy bármelyik általunk ismert tárgyra. Méregetjük a kezünkben, melyik nehezebb, próbáljuk összenyomni, tapasztaljuk, hogy kemény. Számlálás gyakorlása, a három tárgy kiválasztása alkalmával. Közösen számoljuk, mennyi hal, vízi csiga, növény, búvóhely, csigaház és kagylóhéj kerül az akváriumba.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS

<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Emlékezet, gondolkodás fejlesztése megfigyeléssel, beszélgetéssel	Emlékezet, gondolkodás fejlesztése megfigyeléssel, az akváriumban, az elmúlt napokban történt változások felidézésével	Emlékezet, gondolkodás, logikai műveletek fejlesztése az akváriumban, az elmúlt időszakban történt változások felidézésével, ok-okozati összefüggések megállapításával
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Vizuális percepció, logikai műveletek fejlesztése megfigyeléssel, összehasonlítással, hasonló alakú keresésével	Vizuális percepció, logikai műveletek, számfogalom fejlesztése megfigyeléssel, összehasonlítással, alak, forma megnevezésével, a tárgyak számlálgatásával	Vizuális percepció, logikai műveletek, számfogalom fejlesztése megfigyeléssel, több szempontú összehasonlítással, a tárgyak számlálgatásával, relációk megállapításával
Szociális	Érzelmek, motivációk fejlesztése az állatokról való gondoskodás gyakorlásával	Érzelmek, motivációk fejlesztése az állatokról való gondoskodással, az igényeik megbeszélésével, kielégítésével	Érzelmek, motivációk, akarati tényezők fejlesztése az állatokról való gondoskodással, az igényeik megbeszélésével, kielégítésével, a gondoskodó, felelősségteljes állattartás szemléletének alakításával
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Beszédértés fejlesztése szókincs bővítéssel, az új fogalmakkal való ismerkedéssel, azok használatával párbeszéd formában	Beszédértés, verbális kommunikáció fejlesztése az új fogalmak mondatbeli használatával, az összefüggő, folyamatos beszéd ösztönzésével, segítő kérdésekkel	Verbális kommunikáció, összefüggő, folyamatos beszéd fejlesztése az élmények elmesélésével, azok összefüggő, folyamatos beszédben történő előadásának segítésével, segítő kérdésekkel

Testi	Finommotorikus mozgások, mozgáskoordináció fejlesztése rakosgatással	Finommotorikus mozgások, mozgáskoordináció fejlesztése rakosgatással, a tárgyak határozott célú elhelyezésével, illesztéssel	Finommotorikus mozgások, mozgáskoordináció fejlesztése a tárgyak elhelyezésével, illesztéssel, kavicsokból kis építmények, kuckók készítésével
-------	--	--	--

TÉMA–3. „CSEPP, CSEPP, CSEPEREG”	„JÉGSZIGETEK” A VÍZ KÖRFORGÁSA, CSAPADÉKOK A VÍZ HALMAZÁLLAPOTAI
A tevékenység célja	Szociális képességek fejlesztése: társas magatartás-, együttműködési képességek alakításával Értelmi képességek fejlesztése: figyelem-, összehasonlítás képességének alakításával Verbális képességek fejlesztése: konkretizálással, emlékezet fejlesztésével, új fogalomismerettel Testi képességek fejlesztése: finommozgásokkal
A tevékenység feladata	Tapasztalják meg az együtt alkotás örömét. Várják meg, amíg mindenki elhelyezkedik a díszítéshez, hagyják egymást zavartalanul festeni. Megismerjük, hogy honnan esik az eső, hó. Ok–okozati összefüggéseha kint fagypon alatti hideg van, akkor a csapadék hó formában jelenik meg. Ismerkedünk a hóval, beszélgetünk arról, honnan hull. Nagyítóval megfigyeljük a hópihék formáit. Tapasztalatot szerzünk az esőről, hóról, a hó tulajdonságairól. Nagyságbeli és mennyiségi összehasonlításokat végzünk. A tapasztalatokat verbálisan közöljük, szókincs bővítés: csapadék, égbolt, szállingózik, hófelhő, hólé. Gyurkáljuk a havat a csupasz tenyerünkkel, festjük a havat.
Ajánlott megelőző tevékenység	Folyamatosan figyeljük az időjárást, ha sötét felhők vannak az égen, akkor elered az eső. Folyamatos tapasztalatszerzés a vízről: kézmosás, ivás, látogatás a folyóhoz, patakhoz, tóhoz. Az óvodakertben megfigyeljük a növények változását, a dér, zúzmara jelenségét. Megtapintjuk a dermedt tárgyak felületét (mászóka), beszélgetünk arról, hogy miért hideg. Amikor nagyon hideg van, nem az eső, hanem a hó esik.
Eszközök	Nagyítók, növényi eredetű festékevöröshagyma burokleveléből barna, céklából lila színű festéket készítünk. Kis műanyag, füles poharak és vastagabb ecsetek (minden gyermek részére); két nagyobb fémedény, homokozóvödrök, kétféle méretben, homokozólapátok, összesen annyi, hogy minden gyermeknek legyen; színes kartonlapocskák minden gyermek részére; törülközők
Szervezeti keretek	csoportos, egyéni
Munkaformák	csoportos, egyéni

Vázlat	<p>Kimegyünk az óvoda kertjébe, megfigyeljük a hóesést. Beszélgetünk arról, hogy milyen az égbolt, honnan hull a hó. Megfigyeljük a hópihéket nagyítóval a színes kartonon, majd a nyitott tenyerünkön, érezzük, hogyan olvad el a testünk melegétől, és látjuk, hogyan lesz belőle vízcsepp. Szárazra töröljük a kezünket, lehelgetéssel melegítjük, majd a kesztyűnket felhúzzuk. Beszélgetünk arról, hogy a hó is csapadék. Két ugyanolyan nagyságú fémedényt megtöltünk hóval, az egyiket a teraszon, a másikat a fűtőtest közelében helyezük el. A kert kijelölt lapos helyén hóvárat építünk, melyhez kisvödörökben hordjuk a havat. Egymásra öntögetjük, figyeljük, hogyan növekedik a hókupac. Közben lapogatjuk, simítgatjuk, formázzuk, alul szélesebbre, fölül keskenyebbre. Ezután egy másik helyen építkezünk, hasonló módon. Ha már a gyermekek váll magasságát elérte mindkét vár, mindenki vesz egy neki tetsző festéket és ecsetet. A két várat körbeálljuk úgy, hogy mindenki hozzáférjen, és a festékekkel kidíszítjük, tetszés szerint. Addig „alkotunk”, amíg kedvünk van hozzá, majd bemegyünk. A teraszról bevisszük a korábban a fémedényben kirakott havat, összehasonlítjuk a bentivel. Mi történt? Levonjuk a következtetést. A megolvadt hólevet összehasonlítjuk tiszta csapvízzel, látjuk, hogy a hólé nem olyan tisztaságú, mint a csapvíz. Megbeszéljük, hogy ezért nem ehetünk havat, nem ihatunk hólevet.</p>
	<p><i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i></p>
	<p>A fémedények, a homokozóvödörök és lapátok nagyságának, mennyiségeinek összehasonlítása: kisebb, nagyobb, ugyanolyan, több, kevesebb? Ellentétpárok felfedezése: kint–bent, hideg–meleg. A hóvár építése közben méregetjük magunkhoz és a kettőt egymáshoz: alacsonyabb–magasabb, alul szélesebb–felül keskenyebb.</p>

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS

Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Percepciók (vizuális, taktilis, hő) fejlesztése, érzékenyítése tapasztalással	Percepciók (vizuális, taktilis, hő) fejlesztése, érzékenyítése tapasztalással, megfigyeléssel, összehasonlítással	Vizuális percepció fejlesztése, percepciók érzékenyítése, gondolkodás fejlesztése megfigyeléssel, összehasonlítással, ok–okozati összefüggések megállapításával
Szociális	Társas magatartás, együttműködési képesség fejlesztése a gyermekek együtt alkotásának segítségével, a munkamenet segítségével, egyéni ötletadással	Társas magatartás, együttműködési képesség fejlesztése a gyermekek együtt alkotásának segítségével, a munkafázisok egymás közötti felosztásának segítségével	Társas magatartás, együttműködési képesség fejlesztése a gyermekek együtt alkotásának gyakorlásával, az egymás ötleteinek végighallgatásával, annak kivitelezésében való segítséssel

Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Beszédértés fejlesztése szókincsbővítéssel, az új fogalmakkal való ismerkedéssel, azok párbeszédes használatával	Beszédértés fejlesztése szókincsbővítéssel, az új fogalmak használatával, mondatalkotással	Verbális kommunikáció, összefüggő folyamatos beszéd fejlesztése a megfigyelések, összefüggések megfogalmazásával, összefüggő, folyamatos beszéd használatának ösztönzésével, segítségével
Testi	Mozgáskoordináció, izomtónus-szabályozás fejlesztése a hógyúrásával	Mozgáskoordináció, kézízmok fejlesztése a hógyúrásával, építéssel	Mozgáskoordináció, finommotorikus mozgások fejlesztése a hóalakításával, gyúrással, formázással

TÉMA–4. HALÁSZOK	„HORGÁSZUNK” VÍZI KÖZLEKEDÉSI ESZKÖZÖK, TÉLI „VIZES” JÁTÉKOK, SPORTOK
A tevékenység célja	Szociális képességek fejlesztése: társas kapcsolatok erősítésével, együttműködéssel, udvariasság szokásainak alakításával Értelmi képességek fejlesztése: fogalomalkotással, emlékezettel, képzelettel, figyelem és problémamegoldó gondolkodás fejlesztésével, halmazok létrehozásával, téri tájékozódással Verbális képességek fejlesztése: összefüggő beszéddel, szókincsbővítéssel Testi képességek fejlesztése
A tevékenység feladata	A szánkózás, hógolyózás szabályainak, az együttműködés, és udvariasság gyakorlása az udvari játék alkalmával Korábbi tapasztalatok, élmények felidézésével emlékezet és figyelem fejlesztése. A terep berendezésével a képzelet, feladatmegoldás közben a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Gyűjtőfogalom megismerése: vízi közlekedési eszközök. Térbeli tájékozódás, térbejárással, körképzetének fejlesztése köralakítással. Heterogén halmazból egynemű halmaz létrehozása: a játékok közül a csónakok, hajók-; a többféle képek közül a szánkózással kapcsolatos képek kiválogatásával A képek, fényképek segítségével az összefüggő beszédkézség fejlesztése. Új fogalmavízi közlekedési eszközök, siklik, hunyjunk, hunyás Nagy mozgással, a játékajók és csónakok elhelyezése a megfelelő helyre, a tó körbejárása
Ajánlott megelőző tevékenység	A családokkal közös kirándulás ősszel, tó vagy folyópartra. Megnézzülatunk-e a vízen hajót, vagy a partján kikötött csónakot? Beszélgetünk arról, ki ült már csónakban, hajón? A családban szerzett tapasztalatok, élmények felidézése a szülők segítségével Fotókat készítünk a vízparton látottakról. (A fényképek egy részén legyenek láthatóak a gyermekek, és családtagjaik is.) Közvetlen tapasztalatszerzés a víz különböző halmazállapotáról, a hóról, a jégről. Hógolyózás, hószobrok, hóvárépítés. Szánkózás az óvoda udvarán
Eszközök	képek, amelyen emberek, gyermekek hajón, ülnek, csónakban, gumicsónakban eveznek, valamint az őszi kiránduláson készített fényképek; szánkózásról több kép, valamint bármilyen képek, amelyek közül majd ki kell válogatni a feladatnak megfelelőket; 1 db nagyméretű kék, és 2 db nagyméretű fehér textília, valamint egy takaró; a csoportoszóbából válogatott játékok, köztük hajók, csónakok; szánkók
Szervezeti keretek	mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos és egyéni

Vázlat	<p>Egy asztalra különféle játékokat készítünk, takaró alá. Távobbb két asztalt összetolunk. A csoportosozobában egy nagyobb, szabad térben, kék színű textilt leterítünk. Ez lesz most a tavunk. A „tavunkat” először körbejárjuk, óvatosan, nehogy „beleessünk a vízbe”, majd körbeálljuk. Az óvodapedagógus elmondja, hogy varázsolni fog, de csak akkor tud, ha a gyermekek nem nézik. Takarjuk el a szemünket, mindkét kezünkkel. Hunyjunk. Akkor lehet elvenni a kezetekeket, ha azt mondom: „szabad nézni!” Amíg a gyermekek hunynak, az óvodapedagógus a takaró alól, ahol különböző játékok vannak, egy játékhajót a „tóba” tesz. „Szabad nézni!” mondja. Mi változott meg a tavunkban? Miért tettem oda? Leveszem a takarót a játékokról, válogassátok ki, és tegyétek a tóba azt, ami odaillik. A válogatás után ellenőrizzük a feladatmegoldást. Újra hunyunk, a szabályt az óvodapedagógus elismétli. Amíg a gyermekek hunynak, az óvodapedagógus letakarja fehér textíliával az összetolt két asztalt, valamint a „tavat”, és a képeket elhelyezi azon az asztalon, ahol korábban a játékok voltak. „Szabad nézni!” mondja az óvodapedagógus. Mi változott meg? Nézzetek szét a szobában máshol is. Láttok valahol változást? Mit gondoltok, mi történhetett? Amikor a hó leesett, milyen színű lett az udvar, az utca? Mivel tudunk siklani a havon? A képek közül válogassátok ki, amivel a havon siklani lehet, helyezzétek el, ahol szerintetek szánkózni lehet. Ellenőrizzük a megoldást. Rögzítjük, hogy a tavon nem szabad szánkózni, mert balesetveszélyes. Beszakadhat a hó alatt lévő jégréteg. Csak felnőtt jelenlétében szabad rámenni, és csak akkor, ha azt kijelölték, meddig biztonságos. Megbeszéljük, hogy kimegyünk szánkózni, de előtte rendet rakunk. Elismételjük a szánkózás, hógolyózás szabályait.</p>
	<p><i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i></p>
	<p>Kör képzetének alakítása, körbejárás, körbeállással. Homogén halmazból egynemű halmaz képzése, megadott szempontok szerint: helyezzétek el a tó vizén, illetve a folyó vizén a hajókat, és csónakokat. Mennyiségi megállapításokat teszünk, hol van több, kevesebb. A „tóban” létrehozott halmazon belül tárgyak összehasonlítása nagyság és szín szerint. Az azonos színű játékok megszámlálása. Mennyiségek összehasonlítása, melyik a több, kevesebb</p>

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális percepció, figyelem fejlesztése megfigyeléssel	Vizuális percepció, figyelem, emlékezet fejlesztése megfigyeléssel, összehasonlítással	Vizuális percepció, figyelem, emlékezet fejlesztése megfigyeléssel, összehasonlítással, több szempont figyelembevételével
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Vizuális percepció, gondolkodás, logikai műveletek fejlesztése a körforma megfigyelésével, a több-kevesebb megállapításával és különbség mellett	Vizuális percepció, gondolkodás, logikai műveletek fejlesztése a körforma képzetének alakításával, a több-kevesebb megállapításával, párosítással	Vizuális percepció, gondolkodás, logikai műveletek fejlesztése a formafelismerés gyakorlásával, halmozok tulajdonságainak összehasonlításával (mennyiség, forma, szín), számlálással
Szociális	Társas kapcsolatok, társas magatartás fejlesztése az udvariasság szokásainak magyarázatával	Társas kapcsolatok, társas magatartás fejlesztése az udvariasság szokásainak gyakorlásával	Társas kapcsolatok, társas magatartás fejlesztése az udvariassági szokások betartásával, azok megfogalmazásával
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés, verbális kommunikáció fejlesztése az udvariassági szokások szófordulatainak használatával, párbeszédkezdeményezésével	Szókincsbővítés, verbális kommunikáció fejlesztése az udvariassági szokások szófordulatainak gyakorlásával, azok mondatba építésével, segítő kérdésekkel	Szókincsbővítés, verbális kommunikáció fejlesztése az udvariassági szokások szófordulatainak használatával, azok összefüggő, folyamatos beszédben történő alkalmazásával, segítő kérdésekkel
Testi	Nagymozgások, mozgáskoordináció fejlesztése a hóban történő játékkal	Nagymozgások, mozgáskoordináció fejlesztése a hóban történő játékkal, futásokkal	Nagymozgások, mozgáskoordináció fejlesztése a hóban történő játékkal, futásokkal, irányított mozgásformákkal

TÉMA–5. KÉKLŐ NAGY VÍZ	„A MI TENGERVIZÜNK” A VÍZ MOZGÁSA, FOLYÓ ÉS ÁLLÓVIZEK ÉS SÓS VIZEK
A tevékenység célja	<p>Szociális képességek fejlesztése: együttműködési képesség, udvarias- ság alakításával</p> <p>Értelmi képességek fejlesztése: megfigyelőképesség fogalomismereti, ítélőképesség, problémamegoldó képesség és matematikai visz- nyításokkal, testséma erősítésével</p> <p>Verbális képesség fejlesztése: verbális kommunikációval, új fogal- makkal való ismerkedéssel</p> <p>Testi képességek fejlesztése: nagymozgással, finommotoros mozgás gyakorlásával</p>
A tevékenység feladata	<p>Figyelünk arra, hogy a játék során a homok–víz-asztaloknál ne lökjük meg egymást, aki végzett a játékkal, udvariasan maga elé engedi a játékba bekapcsolódó gyermekeket.</p> <p>A vizsgálódás során megfigyeljük, hogy az általunk fakasztott forrás- ból hogyan lesz szerteágazó patak, majd tó. Forrás megfigyelése, különbségtétel a folyó és állóvizeknél. Szemléltetés útján meg- tapasztaljuk, hogy a víz medret ás, több felé és gyorsan folyik, a végén összefolyik. Megszámláljuk, hány ágra ágazott szét a pata- kunk. Ok–okozati összefüggések felfedeztetése. Bal kar megtalálá- sa, arra a karszalag felhúzása</p> <p>Beszélgetünk a forrásról, patakokról, folyókról, tavakról. Szókincsbővítés: fakasztás, meder, folyó, parafa, homok–víz-asztal, karszalag</p> <p>Nagymozgással eljátsszuk azt, hogy milyen kanyarogva folyik a patak. A hajó úsztatása játéknál: apró mozgásokkal engedjük el, illetve húzzuk vissza a hajót.</p>
Ajánlott megelőző tevékenység	<p>Felelevenítjük az előzetes tapasztalatainkat, amit a vízzel kapcso- latban megismertünk. Az „Erdőt járunk” tevékenység során az erdőben forrásvizet találtunk, azt megkóstoltuk, megfigyeltük an- nak tisztaságát, beszélgettünk arról, hogy ezt a földből természetes módon feltörő vizet forrásnak hívjuk. Séta a patak, a folyó, a tó part- ján. Megfigyeljük, hogy merre folyik a patak, valamint a folyó vize, csukott szemmel hallgatjuk, hogy milyen hangokat ad a víz folyása: csobog, zúdul. Megfigyeljük a víz sodrását, vízbe dőlt farönknél, nagyobb köveknél.</p>
Eszközök	<p>piros és sárga karszalagok a gyermeklétszámnak megfelelő szám- ban, 3 darab homok–víz-asztal (gyermekasztal nagyságú mé- lyített horganylemezből készült asztal); 4 darab parafacsónak, gyermekméretű locsolókanna, vízzel megtöltve</p>
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos, egyéni

VÁZLAT	<p>A gyermekek kiválasztják a nekik tetsző színű karszalagot, és felhúzzák a bal karjukra. Három homok–víz-asztalt készítünk a csoportosszobába. Kettőbe homokbuckaszerűen felpúposított homokot teszünk, a bucka tetejét kicsit ellapítjuk, a harmadikba vizet öntünk. A piros karszalagos csoportos a vizes asztalhoz megy, a délutános óvodapedagógussal. Az előző nap parafából készített kis csónakokat a vízre tesszük, és ezeket a rájuk erősített zsinórral a gyermekek az asztal egyik végétől a másikig húzzák. Egyszerre négy gyermek játszik, a többi drukkol, majd cserélnek. Aki elsőként ér a végére és vissza, azt megtapsolják.</p> <p>A sárga karszalagos csapat, a délelőtti óvodapedagógussal az egyik homokbuckás asztalt állja körbe. Az óvodapedagógus felhívja arra a figyelmet, hogy vizet önt a bucka tetejére, figyeljék, mi fog történni. Az óvodapedagógus lassan csorgatja a vizet a homok tetejére. Megbeszéljük a víz mozgását, gyorsaságát, merre folyik, hogyan ássa, mélyíti a medrét, hogyan bomlik ágakra, kis patakokra, majd hogyan egyesül a víz ismét, és egy kis tó lesz belőle. Az általunk készített patakok összefolytak. Megbeszéljük, hogy a víz ereje a homokot magával sodorta. A vizsgálódás, megfigyelések után a két csoportos helyet cserél. Akik játszottak a hajóval, a másik homokbuckás asztalt állják körbe, és velük megismételjük az előzőekben leírtakat. A vizsgálódás befejezése után, eljátsszuk a patak, folyó mozgását. A két csoportos külön, külön egy-egy patak. Megfogjuk egymás kezét, kanyarogva „folydogálunk”, majd összetalálkozunk, kört alakítva „tó” lesz belőlünk. A tó hullámozását karlengetéssel utánozzuk. Addig játszunk, amíg kedvük van hozzá.</p>
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>
	<p>Halmazképzés piros karszalagosok, sárga karszalagosok. Hol van több gyermek, hol van kevesebb gyermek?</p> <p>Összehasonlítjuk, melyik hajón van hosszabb, illetve rövidebb zsinór. A kör formájának, alakjának megtapasztalása, tárgy körbeállításával, majd nagy mozgással, köralakítással. A víz lassan folyik, gyorsan folyik. Megszámoljuk, hány medret készített a forrásunk, hány ágú patakunk volt.</p>

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Gondolkodás, logikai műveletek fejlesztése a víz mozgásának, „nyomhagyásának” megfigyelésével	Gondolkodás, logikai műveletek fejlesztése a víz mozgásának, „nyomhagyásának” megfigyelésével, az anyag változásának, helyzetkedésének megállapításával	Gondolkodás, logikai műveletek fejlesztése a víz mozgásának, „nyomhagyásának” megfigyelésével, az anyag változásának, helyzetkedésének megállapításával, ok-okozati összefüggések megállapításával
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Gondolkodás, logikai műveletek fejlesztése mennyiségek összehasonlításával, nagyobb különbség mellett, kevesebb–több, rövidebb–hosszabb megállapításával	Gondolkodás, logikai műveletek fejlesztése mennyiségek összehasonlításával, kisebb különbség mellett, kevesebb–több, rövidebb–hosszabb megállapításával, párosítással, összeméréssel	Gondolkodás, logikai műveletek, szám-fogalom fejlesztése mennyiségek összehasonlításával, kisebb különbség mellett, kevesebb–több, rövidebb–hosszabb megállapításával, párosítással, összeméréssel, számlálással
Szociális	Társas magatartás, társas kapcsolatok fejlesztése az együttműködés biztosításának lehetőségével, az együttműködések támogatásával	Társas magatartás, társas kapcsolatok fejlesztése az együttműködés gyakorlásával tevékenység közben	Társas magatartás, társas kapcsolatok fejlesztése az együttműködés gyakorlásával, a konfliktushelyzetek önálló megoldásának motiválásával
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Verbális kommunikáció fejlesztése, az együttműködést kísérő verbalitás segítségével, párbeszéd kezdeményezésével	Verbális kommunikáció fejlesztése, az együttműködést kísérő verbalitás, az összefüggő, folyamatos beszéd gyakorlásának segítségével	Verbális kommunikáció fejlesztése, az együttműködést kísérő verbalitás, az összefüggő, folyamatos beszéd használatával, segítő kérdésekkel
Testi	Nagymozgások, mozgáskoordináció fejlesztése dramatikus játékkal, a víz mozgásának eljátszásával, mozgásutánzással	Nagymozgások, mozgáskoordináció fejlesztése dramatikus játékkal, a víz mozgásának eljátszásával, kreatív mozgásformák kitalálásával	Nagymozgások, mozgáskoordináció fejlesztése dramatikus játékkal, a víz mozgásának eljátszásával, kifejező mozgással

TÉMA–6. HULLÁMZÁS	„ZUHATAG” A VÍZ, MINT ENERGIAFORRÁS, ANNAK HASZNOSÍTÁSA
A tevékenység célja	Szociális képességek fejlesztése: társas magatartás, együttműködési udvariasság képességének megalapozásával Értelmi képességek fejlesztése: összehasonlítással, megkülönböztetéssel, térbeli viszonyításokkal emlékezet képességének alakításával, fogalomismerettel, érzékeléssel Verbális képességek fejlesztése: verbális kommunikációval, beszédértéssel, tiszta beszéddel Testi képességek fejlesztése: nagymozgások, motoros képességek alakításával
A tevékenység feladata	A vízparton vigyázunk egymásra, nehogy bele essünk a vízbe. A víz sodrásának érzékelését a vízkerékkel, a kezükkel. Ha már kipróbáltuk, engedjük, hogy a társunk is szerezzon tapasztalatot. Hasonlítsuk össze, hogy hol forog gyorsabban a vízikerek, a lépcsőnél, vagy ahol nincs lépcső. Ok-okozati összefüggések felfedeztetése. Téri tájékozódás körbe futással, egymás mögé állással. Beszélgetünk arról, hogy a kezünkkel mit éreztünk a vízben. Figyelünk az érthető beszédre. Szókincs bővítés: a vízikerek, a sodrás, sekély fogalmak megismertetésével. Gyakoroljuk a körbe járást, a két kör együttes mozgását, a vízikerek működésének eljátszásával.
Ajánlott megelőző tevékenység	Az előző tevékenységen szerzett tapasztalatok a víz folyásáról, az álló- és folyóvízről. Előző kirándulásokon, séták során a patak- és folyóvíz sodrásának, különböző hordalékának megfigyelése
Eszközök	Minden gyermeknek egy vízikerek, (készen vásárolható), hátizsák, (a már ismert felszereléssel), kincseszsák; a gyermekek létszámának megfelelő, folyót és vízikereket ábrázoló kis képek facsipeszen, fele-fele arányban, törölközők, látcsövek, nagyítók
Szervezeti keretek	csoportos, egyéni
Munkaformák	csoportos, egyéni

Vázlat	<p>Kirándulunk a közeli patak-, vagy folyópartra. A vízikereket levisszük a kiválasztott sekélyebb partra. Az óvodapedagógus megbeszéli a gyermekekkel, hogy kis vízlépcsőt építenek. Ehhez kellene kisebb kőzetdarabok, kavicsok, fadarabok, egyéb környezetbarát hordalékanyagok. A gyermekek a kijelölt helyre összegyűjtik az anyagot, amiből az óvodapedagógus vízlépcsőt készít. Megfigyeljük, hogyan zúdul le a víz a vízlépcsőn. A vízi kereket oda tartjuk, és megfigyeljük, hogy a víz a folyás irányában forogja a kereket.</p> <p>A parton egymás mögé állunk, a patak vonala mentén, legugolunk, majd felhúzzuk a ruhánk ujját. A víz felé eső kezünket beletesszük a vízbe úgy, hogy a tenyerünk a folyással ellenkező irányban legyen. Ugyanezt elvégezzük az általunk készített lépcső alatt is. Ugyanezt végigpróbáljuk a vízi kerékekkel is. Ezt követően megtöröljük a kezünket, majd megbeszéljük, hogy mit éreztünk. Hol sodorta erősebben-kevésbé erősen a víz a kezünket, a kerékünket? Beszélgetünk arról is, hogy a nagyobb folyóban, folyamban több víz van, aminek nagyobb az ereje.</p> <p>Játsszunk el a vízikerek mozgását!</p> <p>A facsipeszeken lévő képek közül, amelyek egy tarisznyában vannak, mindenki húz egyet.</p> <p>Akik folyót húztak, megfogják egymás kezét, és kört alakítanak, nyújtott karral jól kihúzzák a kört. Akik a vízikereket ábrázoló képet húzták, szintén kört alakítanak a másik kör közepén, de ők szorosabban állnak egymás mellett, csak annyira, hogy kényelmesen tudjanak körbe haladni, és szemben álljanak a külső körben álló egy-egy társukkal. Az óvodapedagógus ismerteti a játék szabályát: mindkét körben lévő gyermekek menetirányban elindulnak lassan, majd az óvodapedagógus utasítására gyorsítanak, újabb utasításra lassítanak, majd megállnak. A „vízikerek” gyermekek ugyanolyan irányban körbehaladnak, figyelve arra, hogy a párjukkal mindig szemben maradjanak. A két kör cseréjével lehet a játékot tovább játszani. (Ha a gyermekek páratlan számban vannak, egy gyermek lehet az óvodapedagógussal játékvezető, majd a csere alkalmával lehet ezt a szerepet is cserélni.)</p> <p>A továbbiakban szabadon, önállóan gyűjtögethet, nagyítóval, távcsővel felfedezéseket tehet minden gyermek.</p>
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>
	<p>Oszlopalakítás egymás mögé állással.</p> <p>Halmazok képzése: folyót ábrázoló képet választó gyermekek, vízikereket ábrázoló képet választó gyermekek</p> <p>A kör felismerése a vízikeréken. Kisebb kör, nagyobb kör fogalmának elmélyítése</p> <p>Megállapítjuk, hogy mindkét körben ugyanannyi gyermek van, mert mindenkinek van párja, akivel szemben áll.</p>

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Figyelem, gondolkodás, téri tájékozódás fejlesztése a víz, és a kerék mozgásának megfigyelésével	Figyelem, gondolkodás, téri tájékozódás fejlesztése a víz és a kerék mozgásának megfigyelésével, ok-okozati összefüggések magyarázatával	Figyelem, gondolkodás, téri tájékozódás fejlesztése a víz és a kerék mozgásának megfigyelésével, ok-okozati összefüggések megállapításával
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Vizuális percepció, gondolkodás, logikai műveletek fejlesztése a körforma megfigyelésével, valamihez való hasonlításával, az alak tudatosításával, a gyermekek páralkotásakor az ugyanannyi megfogalmazásával	Vizuális percepció, gondolkodás, logikai műveletek fejlesztése a körforma felismerésének gyakorlásával, az ugyanannyi megfogalmazása a páralkotás összefüggésében	Vizuális percepció, gondolkodás, logikai műveletek fejlesztése a körforma felismerésével, az ugyanannyi megfogalmazásával, páralkotással, és kis mennyiségnél számlálással
Szociális	Társas magatartás, társas kapcsolatok fejlesztése az együtt-tevékenykedés során, az egymás mellett dolgozás gyakorlásával	Társas magatartás, társas kapcsolatok fejlesztése az együtt-tevékenykedés során, az együttműködés, kivárási gyakorlásával	Társas magatartás, társas kapcsolatok fejlesztése az együtt-tevékenykedés során, az együttműködés, a másikkal való alkalmazkodás gyakorlásával
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Tiszta beszéd fejlesztése a patak hangjának utánzásával	Verbális kommunikáció fejlesztése a társas együttműködést kísérő beszélgetés alakításával, kérdésekkel való segítséssel, a kifejező beszéd motiválásával	Verbális kommunikáció fejlesztése a társas együttműködést kísérő beszélgetés alakításával, kérdésekkel való segítséssel, az összefüggő, folyamatos beszéd motiválásával
Testi	Nagymozgások, mozgáskoordináció fejlesztése a malomjáték során járásokkal	Nagymozgások, mozgáskoordináció fejlesztése a malomjáték során járásokkal, karkörzésekkel	Nagymozgások, mozgáskoordináció fejlesztése a malomjáték során járásokkal, karkörzésekkel, a szemben levő párral tükrözéssel, a mozgás társhoz való igazításával

TÉMA–7. VÍZPARTON	„SZÁRNYALÁS” VÍZPARTON ÉLŐ ÁLLATOK ÉS NÖVÉNYEK
A tevékenység célja	<p>Szociális képességek fejlesztése: környezet- és természetvédelem alapozása, túrázás szokásainak alakítása, természetjárással, természeti ismeretek nyújtásával</p> <p>Alkalmazkodás együttműködéssel</p> <p>Értelmi képességek fejlesztése: téri tájékozódással, megfigyelőképességgel, emlékezettel, feladattartással, látás- és hallásérzékeléssel, valamint téri viszonyításokkal</p> <p>Verbális képességek fejlesztése: összefüggő folyamatos beszéddel, szókincs bővítéssel</p> <p>Testi képességek fejlesztése: nagymozgással, állóképesség növelésével</p>
A tevékenység feladata	<p>Az adott területen a helyes viselkedés szabályainak elmondása, megbeszélése. Az utazás alkalmával az elhelyezkedésben egymás segítése. Közvetlen tapasztalatszerzés, a vízpart élővilágáról, gyönyörködés a madarak röptében, a vadkacsák mozgásában</p> <p>Közvetlen megfigyelések, látás, és hallás útján. A vízparton állva önmagunkhoz mérten, téri viszonyítások, közelebb-távolabb lévő fák, alacsonyabban–magasabban szálló madarak. Lassabban–gyorsabban úszó kacsák</p> <p>Az összefüggő beszéd fejlesztése: az előzménynél a korábbi kiránduláson készült fotók segítségével az élmények felidézésével, az átélt élmények elmondásával, valamint a látottak, hallott megfogalmazásával. Új fogalmazóddal, üreg, telelés.</p> <p>A vízparton a játék, szabad tevékenység során térbejárások, futkározások</p>
Ajánlott megelőző tevékenység	<p>Ősszel: ismerkedünk az óvodai-, a közeli házak kerti tavának a növényeivel, állataival.</p> <p>A szülőkkel együtt tanuljuk a kirándulóindulónkat, kirándulunk a családokkal együtt ősszel egy tó-, vagy egy folyópartra. Ezen a kiránduláson megfigyeljük, hogy milyen állatokat, növényeket látunk. Hallgatózunk, milyen hangokat hallunk? Beszélgetünk arról, hogy a békák, bogarak elbújnak a parti növényekben. A madarak is el tudnak ott rejtőzni, ott fészkelnek, hogy nagyobb állatok, és az emberek ne vegyék észre őket. Figyeljük a vadkacsákat, ahogyan lebuknak a vízbe, megcsodáljuk színes tollazatukat. Megnevezzük a növényeket, a megfigyelt madarakat. Utánozzuk az állatok, növények mozgását. Bebújunk a szomorúfűz sátra alá, elénekeljük Gryllus Vilmos: „Hajlik a fűzfa” c. dalát.</p> <p>A tevékenység előtti napokban beszélgetünk a fényképek segítségével a családdal tett vízparti kirándulásokról, az ott szerzett tapasztalatokról.</p>
Eszközök	képek, fényképezőgép, színes fotók, egyfűlű- nyakba akasztható kincseszsák, látcsövek, nagyítók; hátizsák, benne tisztasági csomag, szendvics és kulacsban tea; egy csomag illatosítás nélküli, kamillás törlkendő

Szervezeti keretek	csoportos
Munkaformák	csoportos és egyéni
Vázlat	<p>Kirándulunk arra a vízpartra, ahol ősszel a családdal együtt voltunk. Indulás előtt elénekeljük a kirándulóindulónkat. Felidézzük, milyen volt, ősszel, milyen növényeket, állatokat láttunk akkor. Megfigyeljük, miket látunk most, tél végén. Milyenek a növények? A fűzfa már kezd zöldelleni. Látcsővel keresünk a kopasz fákon, a nádasban fészket. Most jobban észrevehetőek, mert még nem takarják a fák levelei, a lomb. Követjük a madarak röptét a tekintetünkkel. Megpróbáljuk utánozni a madarak röptét, kitárjuk a „szárnyainkat”, és csapkodunk vele lassabban–gyorsabban, megállapítjuk, hogy mi nem tudunk felemelkedni a földről, nem tudunk repülni. Tovább szemlélődünk. Látunk-e, hallunk-e a parton békákat? Vajon miért nem? Elbújnak nagyobb üregekbe, a földbe, hogy ott teleljenek át. Keressünk üregeket a vízparton. Emlékszünk még a békák hangjára? Próbáljuk utánozni? Utánozzuk az ugrálását is. Elugrálunk egy közeli fáig, vagy bokorig, és vizsgáljuk az elszáradt növényi részeket, gyűjtünk kincseket, szép kavicsokat, üres csigaházat, egyéb kincseket, amit már a természet elengedett. Nagyítóval is megnézegetjük. Megállapítjuk, mi az, ami nem oda illő a vízpartra, amit emberek dobáltak szét. Törülőkendővel megtisztítjuk a kezünket. Elfogyasztjuk a szendvicseket, a keletkező hulladékot a gyűjtőedénybe tesszük, vagy ennek hiányában hazavisszük. Megbeszéljük, hogy mi nem hagytunk magunk után semmi szemetet. Buszra szállunk, és hazaindulunk. Hagyjuk a gyermekeket pihenni.</p> <p style="text-align: center;"><i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i></p> <p>Térbejárás, téri irányok gyakorlása nagymozgással. Megfigyelünk alkalmával meghatározásokat teszünk, mit látunk közel, távol. Látunk alacsonyan, magasan szálló madarakat. A gyűjtött „kincseknél” nagyságbeli, és formai összehasonlításokat végzünkből találtunk többet, kevesebbet.</p>

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Figyelem, emlékezet fejlesztése megfigyelésekkel, beszélgetéssel, a korábbi élmények felidézésével	Figyelem, emlékezet fejlesztése megfigyelésekkel, beszélgetéssel, a korábbi élmények felidézésével, a korábban megismert állatok tulajdonságainak felidézésével	Figyelem, emlékezet, gondolkodás fejlesztése megfigyelésekkel, korábbi ismeretek felidézésével, ok-okozati összefüggések megfogalmazásával az állatok életmódja és az évszak figyelembe vételével
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Vizuális percepció, téri tájékozódás fejlesztése távolságbeli relációk megfigyelésével, megállapításával	Vizuális percepció, téri tájékozódás fejlesztése kétszempontrú megfigyeléssel, távolság- és magasságbeli relációk megfigyelésével, megállapításával	Vizuális percepció, téri tájékozódás fejlesztése kétszempontrú megfigyeléssel, távolság- és magasságbeli relációk megfigyelésével, megállapításával, különböző természeti kincsek formáinak összehasonlításával
Szociális	Érzelmek, motivációk fejlesztése a környezet- és természetvédelem szemléletének alakításával, a túrázás szokásainak megbeszélésével	Érzelmek, motivációk fejlesztése a környezet- és természetvédelem szemléletének alakításával, a túrázás szokásainak megbeszélésével, azok betartásának gyakorlási lehetőségével	Érzelmek, motivációk fejlesztése a környezet- és természetvédelem szemléletének alakításával, a túrázás szokásainak megbeszélésével, azok betartásával, a társak segítő figyelmeztetésével
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés, verbális kommunikáció fejlesztése a természetjárás közben alakított párbeszéddekkel	Szókincsbővítés, verbális kommunikáció fejlesztése a természetjárás közben alakított beszélgetésekkel, a gyermekek ösztönzésével, hogy a látottakat, az élményeket fogalmazzák meg, és osszák meg társaikkal. Segítő kérdésekkel az összefüggő, folyamatos beszéd kezdeményezése	Szókincsbővítés, verbális kommunikáció, összefüggő, folyamatos beszéd fejlesztése az élmények, gondolatok megfogalmazásának összefüggő, folyamatos beszédbe öntésével, annak gyakorlásával

Testi	Nagymozgások, téri tájékozódás nagymozgással való fejlesztése mozgásutánzással, a tér bejárásával	Nagymozgások, téri tájékozódás nagymozgással való fejlesztése állatok mozgásának utánzásával, a tér bejárásával, közben különböző nagymozgásokkal	Nagymozgások, téri tájékozódás nagymozgással való fejlesztése állatok mozgásának kifejező utánzásával, a tér bejárásával, közben kifejező nagymozgások kivitelezésével, pl. fák hajladozásának utánzásával
-------	---	---	--

TÉMA–8. CSORGÓ	„ELILLANÓ VÍZTÓCSÁK” A VÍZ ÉS FÖLD KAPCSOLATA
A tevékenység célja	Szociális képességek fejlesztése: a társas magatartás és együttműködési képesség alakításával. Környezetvédelem alapozása a talaj-, illetve a vízszennyezés bemutatásával Értelmi képességek fejlesztése fogalomismerettel, összehasonlítással, ítéletalkotással, tapintásérzékeléssel Verbális képességek fejlesztése a beszédértéssel Testi képességek fejlesztése a nagymozgásokkal
A tevékenység feladata	Nem lökdössük egymást a vizsgálódás során, részt veszünk a feladatok végzésében. Tapasztalatot szerzünk a termőtalaj, illetve a vízszennyeződésről. Összehasonlítjuk a pillepalackok, a befőttesüvegek a gyermekek mennyiségét. Megállapítjuk, hogy melyikből van több, kevesebb, ugyanannyi. A talajféleségeknél megállapítjuk, hogy melyik a lazább, melyik az érdekesebb, simább talaj. Próbáljanak érthetően, önállóan megfogalmazni a mondanivalójukat Guggolás, bújás, felemelt kézzel járás a játék során
Ajánlott megelőző tevékenység	Eső után kimegyünk az óvodaudvarra, megvizsgáljuk a földet, hogy mennyire ázott át. Megnézzük a bokrok alján lévő talajt, valamint olyan helyen, ahol nincs fa, bokor. (Ott nedvesebb a talaj, ahol van bokor, fa.) Ok–okozati összefüggéseket levonjuk.
Eszközök	3 darab pillepalack, amelynek az alján előzőleg több lyukat fúrtunk; 3 darab befőttesüveg, 3 gyermekasztal, termőtalaj, homok, agyag, parafa- és fadarabok, 2 alagút (ez lehet a kereskedelemben kapható textil-alagút, vagy takaróval borított Greiswald-tornaszer, illetve gyermekasztal); körömkefe, szappan, 2-3 mosdótálban víz
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoportos, egyéni
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos, egyéni

Vázlat	<p>Elhelyezzük a három egyforma nagyságú edénybe a különböző talajokat. (Termőtalaj, homok, agyag.) Sorba megtapintjuk mindegyiket, súlyukat érzékeljük, morzsolgatjuk, összenyomjuk, ismerkedünk az anyagokkal. Majd alaposan kezet mosunk, megtöröljük a kezünket.</p> <p>Három pohár vízbe fűrészport keverünk. Megfigyeljük, hogyan változik meg a víz színe, állaga. A 3 db pillepalackot egy-egy befőttesüvegre helyezük, azt egy-egy asztalra tesszük. A gyermekek elhelyezkednek az asztalok köré, és kis lapáttal mindegyik pillepalack alá termőföldet tesznek. Ügyesen kell megoldani, hogy ne szóródjon mellé, az asztalra, ezért nagyon kell egymásra figyelni, kivárni, amíg a társuk ellép az asztaltól. A poharakból a fűrészporral szennyezett vizet ráöntjük a pillepalackokban lévő talajra. Megnézzük, hogy mi történt a vízzel? Mi történt a fűrészporral? Mit gondoltok, ha más szennyező anyag lenne a vízben, azzal mi történne? Nézzük meg. Most egy-egy pohár vízbe műanyag-gyöngyöket rakunk, ezt is ráöntjük a talajra. Hová lett a víz, hol vannak a gyöngyök? A következtetéseket levonjuk. (Ezzel a föld vízáteresztő-képességét és a tisztító, szűrő hatását szemléltetjük, valamint azt, hogy a vízben lévő szennyeződések a talajt is szennyezik.)</p> <p>Most játszunk el, hogy, ti vagytok a víz, a talaj pedig a két alagút. Mindenki keressen párt magának. A párok egymás mögé állnak, majd elengedik egymás kezét, a két alagút előtt.</p> <p>Átfolyunk a „talajon” (az alagúton, guggolva átmegyünk), kiérve magasra tartjuk a kezünket, ezzel jelezzük, hogy a vízcseppecskék megtisztultak. Visszakanyarodunk, újra párba állunk, és a játékot addig játszunk, amíg kedvünk van hozzá.</p> <p style="text-align: center;"><i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i></p> <p>Pár és oszlopok alakítása, majd halmazképzés. Több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának meghatározása: mindenkinek van párja ugyanannyi gyermek, van az egyik oszlopban, mint a másikban, a pillepalack ugyanannyi, mint a befőttesüveg A palackok, poharak számosságának meghatározása</p>
--------	---

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális percepció, gondolkodás fejlesztése a megfigyelésekkel, magyarázattal	Vizuális percepció, gondolkodás fejlesztése megfigyelésekkel, magyarázattal, ok-okozati összefüggések megvilágításával	Vizuális percepció, gondolkodás fejlesztése megfigyelésekkel, magyarázattal, ok-okozati összefüggések megállapításával
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Vizuális percepció, gondolkodás, logikai műveletek fejlesztése halmazalkotással, csoportosítással.	Vizuális percepció, gondolkodás, logikai műveletek, szám-fogalom fejlesztése halmazalkotással, csoportosítással, következtetéssel, ítéletalkotással, halmazok számosságának számlálásával	Vizuális percepció, gondolkodás, logikai műveletek, szám-fogalom fejlesztése halmazalkotással, csoportosítással, következtetéssel, általánosítással, osztályozással, halmazok számosságának megállapításával
Szociális	Érzelmek, motivációk fejlesztése a környezeti érzékenység finomításával, a talaj- és vízszennyezés problémájának bemutatásával, kísérlettel	Érzelmek, motivációk fejlesztése a környezeti érzékenység finomításával, a talaj- és vízszennyezés problémájának bemutatásával, beszélgetéssel, a természetvédelemre törekvés lehetőségeinek megbeszélésével	Érzelmek, motivációk fejlesztése a környezeti érzékenység finomításával, a talaj- és vízszennyezés problémájának bemutatásával, beszélgetéssel, a természetvédelemre törekvés feladatainak megfogalmazásával, gyermekek ötleteinek megbeszélésével
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Beszédértés fejlesztése az új téma érthető, párbeszédés közvetítésével, a kísérlettek kísért beszélgetéssel	Beszédértés fejlesztése az új téma érthető közvetítésével, beszélgetésekkel, a gyermekek verbális közléseinek a motiválásával, segítő kérdésekkel	Beszédértés fejlesztése az új téma érthető közvetítésével, az új szavak használatának motiválásával, a gondolatok megfogalmazásának összefüggő, folyamatos beszédbe való öntésével
Testi	Nagymozgások, téri tájékozódás nagymozgással történő fejlesztése a dramatikus játék során mozgásutánzással	Nagymozgások, téri tájékozódás nagymozgással történő fejlesztése a dramatikus játék során a mozgásformák pontos kivitelezésével	Nagymozgások, téri tájékozódás nagymozgással történő fejlesztése a dramatikus játék során a mozgásformák pontos kivitelezésével, új mozgásformák kitalálásával

VIZUÁLIS NEVELÉS

TÉMA–1. „VÍZ, VÍZ, TISZTA VÍZ”	„VÍZBE MÁRTOTT PAPÍR” MÁRVÁNYOS PAPÍR KÉSZÍTÉSE
A tevékenység célja	Tapintásos észlelés és finommotorika fejlesztése az újszerű technikai eljárással Gondolkodási műveletek fejlesztése a tevékenység alatti beszélgetés közben
A tevékenység feladata	Finomodjon eszközfogásuk a rajzlap felületén való tájékozódáskor. Ok–okozati összefüggések felfedeztetése a víz, a festék és a papír egymásra gyakorolt hatásainak megfigyelése és megbeszélése közben
Ajánlott megelőző tevékenység	Márványozás technikájának gyakorlása Ismerkedés az olajfestékekkel
Eszközök	terítő, papír, alkohollal hígított olajfesték, egy nagy vizeslavór vízzel töltve
Szervezeti keretek	egyéni
Munkaformák	egyénre tervezett
Vázlat	Érdekes mintájú papírok nézegetése vagy az olajfesték kipróbálása után kezdeményezhetünk, de az újfajta technika magában is motiváló erő lehet. Az óvodapedagógus előre keverjen össze kis tálba kevés olajfestéket hígítóval, melyből a gyerekek ecset segítségével cseppentsenek egy nagyobb lavór vízbe. (A festék a víz felületén marad.) Keverjünk ki egy másik, szint és azt is cseppentsük a vízre. Az ecset végével keverjük el finoman. A papírlapot a sarkainál fogva helyezzék a gyerekek a víz felszínére. A festék rá fog tapadni. Hirtelen mozdulattal emeljék ki, úgy próbálva, hogy a minták ne folyjanak össze. Biztosítsunk helyet a száradásra, mely után megismételhetjük a folyamatot további színek felhasználásával!

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális-, taktilis percepció, gondolkodás fejlesztése a színazonosítással, a létrejött formák megfigyelésével	Vizuális, taktilis percepció, gondolkodás fejlesztése a színazonosítással, a létrejött formák valamihez való hasonlításával.	Vizuális, taktilis percepció, gondolkodás, keresztcsatornák fejlesztése a szín- és formaazonosítással, a cseppentésnél valamilyen forma létrehozására törekvéssel
Szociális	Érzelmek, motivációk fejlesztése a színek iránti érzékenyítéssel, különböző színek használatának felkínálásával	Érzelmek, motivációk fejlesztése a színharmonóra törekvéssel, a színhasználat bátorításával	Érzelmek, motivációk fejlesztése az esztétikumra való törekvéssel, a színhasználat érzékenyítésével, a színek kifejezőerejének próbálgatásával
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Beszédértés fejlesztése a színek neveinek gyakorlásával	Beszédértés, nyelvi kifejezőképesség fejlesztése a színek neveinek használatával, az azokkal való mondatalkotással	Beszédértés, nyelvi kifejezőképesség fejlesztése a színek neveinek használatával, azok összefüggő, folyamatos beszédben történő alkalmazásával
Testi	Finommotorikus mozgások, mozgáskoordinációs képességek fejlesztése a festékes vízbe való mártogatással	Finommotorikus mozgások, mozgáskoordinációs képességek fejlesztése a bemártott papír határozott, lendületes kezelésével	Finommotorikus mozgások, mozgáskoordinációs képességek fejlesztése a bemártott papír határozott, lendületes kezelésével, a vízen az olajfesték-folt alakításával

TÉMA–2. VÍZI VILÁG	„ÁLLATOK A VÍZBEN” ÁBRÁZOLÁS KRÉTÁVAL ÉS FESTÉKKEL
A tevékenység célja	Vízben élő állatok megfigyeltetése a gyerekekkel közvetlen (megfigyelés) vagy közvetett (szemléltetés) módon Gondolkodási műveletek fejlesztése a motiválás és tevékenység alatti közös beszélgetés alatt Anyagismereti tapasztalatok megszerzésének biztosítása Alkalmazott technikák vegyítése, színeképzetek gazdagítása
A tevékenység feladata	Tudjanak megnevezni vízben élő állatokat és azok jellemzőit, tulajdonságait (pl.: halfélék, kopoltyú, pikkely, uszony, ikra, rák, olló, csillag, teknős, medúza, stb.). Az önkifejezés szabadságán keresztül egyedi színbeli és formabeli kombinációk létrehozásának gyakorlása Érzékeljék, tapasztalják meg, hogy a zsírkréta taszítja a híg festéket, így mindkét anyag meg fogja őrizni kedvező tulajdonságát.
Ajánlott megelőző tevékenység	Beszélgetés és képek nézegetése vízben élő állatokról Ha módunkban áll, látogassunk el az állatkert akváriumához Biztonságos eszközhasználat és technikai tudás gyakorlása
Eszközök	rajzlap, zsírkréta, festék, ecset, vizes tál, terítő, kártya, állatos szerepjáték kellékei
Szervezeti keretek	csoportos
Munkaformák	mikrocsoportos
Vázlat	Állatos kártyákkal való játék vagy állatos szerepjáték játszása közben motiváljuk a gyerekeket arra, hogy készítsék el, hogy ők milyenek képzelik el a vízi világot. Zsírkrétával készítsék el a gyerekek témájuk részletgazdag elemeit, de a szokottnál erősebben nyomják rá a papírra. Ha kész, fessék be a kép egész felületét híg festékekkel!

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális, taktilis percepció, figyelem fejlesztése a különböző hatású anyagok (vizualitás, tapintás) megtapasztalásával, használatával	Vizuális, taktilis percepció, gondolkodás fejlesztése az anyaghasználat megfigyelésével, a zsírosabb anyag, vízszerű anyag és az egymásra kerülésük hatásának megfigyelésével	Vizuális, taktilis percepció, gondolkodás fejlesztése az anyaghasználat megfigyelésével, a zsírosabb anyag, vízszerű anyag és az egymásra kerülésük hatásának megfigyelésével, okozati összefüggések megállapításával
Szociális	Érzelmek, motivációk fejlesztése az alkotókedv motiválásával	Érzelmek, motivációk fejlesztése, az alkotókedv motiválásával, az elkészült munka örömeinek tudatosításával	Érzelmek, motivációk fejlesztése az alkotókedv motiválásával, az elkészült munka esztétikai élményének tudatosításával
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Beszédértés, nyelvi kifejezőkészség fejlesztése az alkotómunkát kísérő párbeszédekkel	Beszédértés, nyelvi kifejezőkészség fejlesztése az alkotómunkát kísérő beszélgetésekkel, a gondolatok verbális megfogalmazásával	Beszédértés, nyelvi kifejezőkészség fejlesztése az alkotómunkát kísérő beszélgetésekkel, a gondolatok összefüggő, folyamatos beszédben történő előadásával
Testi	Finommotorikus mozgások fejlesztése a zsírkrétarajz lendületes festésével	Finommotorikus mozgások, koordinációs képességek fejlesztése a zsírkrétarajz részletességének alakításával, a festéssel való kiemelésre törekvéssel	Finommotorikus mozgások, koordinációs képességek fejlesztése a zsírkrétarajz részletességének alakításával, a festéssel való fedés, kiemelés, áttetszés egyensúlyára való törekvéssel

TÉMA–3. „CSEPP, CSEPP, CSE- PEREG”	„HÓEMBER” HÓEMBERKÉP KÉSZÍTÉSE DUGÓNYOMATTAL
A tevékenység célja	Finommozgások és tapintásos észlelés fejlesztése az újszerű technika alkalmazásakor Értelmi képességek fejlesztése a foglalkozás közbeni beszélgetés alatt
A tevékenység feladata	Gyakorolják ujjaik finommozgását a dugó fogásával és nyomdaként való használatával. Beszélgetés a gyerekekkel a téli évszak jellemzőiről, csapadékairól, a víz halmazállapot-változásairól Emlékezet, képzelet, fantázia fejlesztése a beszélgetés és az emlékek felidézése alatt
Ajánlott megelőző tevékenység	Téli havas, hóemberes versek, mesék mondogatása, dalok énekelgetése Dugónyomat technikájának gyakorlása
Eszközök	sötét színű vastagabb papír vagy karton, ceruza (a tervezéshez), tálkában vízzel hígított fehér, piros (kalap, orr), barna (seprű) festék, dugók, téli képek, hóember síkbáb
Szervezeti keretek	mikrocsoportos
Munkaformák	mikrocsoportos
Vázlat	Téli, havas képek nézegetéséből, vagy közös udvari hóemberes élmények felidézéséből kezdeményezhetjük a tevékenységet. Motiválhatjuk a gyerekeket egy általunk készített hóemberszerű síkbábbal is. Készítsünk hóember-képet dugónyomatok segítségével! Beszélgessünk a gyerekekkel: „Melyik évszakban lehet hóembert építeni? Miért? Ha melegszik az idő, mi történik vele? Ha bevinnénk a havat a szobába, mi történne vele?” stb.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális percepció, figyelem fejlesztése a dugónyomatozással, a nyomhagyás megfigyelésével	Vizuális percepció, figyelem, téri tájékozódás fejlesztése a dugónyomatok egymás fölé helyezésével	Vizuális percepció, gondolkodás, téri tájékozódás fejlesztése a dugónyomatok egymás fölé helyezésével, a rész és egész viszonyának megfigyelésével

Szociális	Érzelmek, motivációk fejlesztése a hóban való játék felidézésével	Érzelmek, motivációk, társas magatartás fejlesztése a hóemberépítés örömeinek felidézésével	Érzelmek, motivációk, társas magatartás fejlesztése a hóemberépítés örömeinek, a társakkal való közös játék örömeinek felidézésével
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés, beszédértés fejlesztése a le, fel szavak segített értelmezésével, munka közbeni használatával, ha szükséges segítséssel	Szókincsbővítés, beszédértés fejlesztése az alatt, fölött, le, fel, egymás fölé szavak értelmezésével, munka közbeni használatával	Szókincsbővítés, beszédértés fejlesztése az alatt, fölött, le, fel, egymás fölé szavak differenciálásával, munka közbeni használatával
Testi	Finommotorikus mozgások fejlesztése a dugó stabil megtartásával, papírra nyomásával	Finommotorikus mozgások, koordinációs képességek fejlesztése a dugó koordinált papírra helyezésével	Finommotorikus mozgások, koordinációs képességek fejlesztése a dugónyomat koordinált egymás fölé helyezésével

TÉMA–4. HALÁSZOK	„FOGJUNK HALAT!” HORGÁSZÓS JÁTÉK KÉSZÍTÉSE KÖZÖSEN FILCTOLLRAJZ, VÁGÁS, BARKÁCSOLÁS
A tevékenység célja	A téma során alkalmazott technikák vegyítése Akarati tulajdonságok fejlesztése (türelem, kitartás) Finommotorika fejlesztése
A tevékenység feladata	Rajzi képzetek, forma és színvilág fejlesztése a filctollrajz, a vágás, és a barkácsolás során Ösztönözzük kitartásra a gyerekeket az esetlegesen hosszadalmasabb munkafolyamatok kapcsán. A rajzolás és vágás munkafogásain keresztül finomodjon ujjuk mozgása.
Ajánlott megelőző tevékenység	Biztonságos eszközhasználat és technikai tudás gyakorlása Halas könyvek nézegetése
Eszközök	Cipősdoboz alja, műszaki rajzlap, filctoll, olló, Milton-kapocs, hurkapálca, spárga, kis mágnes darabok, festék, ecset, vizes tál, terítő,
Szervezeti keretek	csoportos
Munkaformák	csoportos és egyénre tervezett
Vázlat	Kezdeményezzük a tevékenységet horgászós szerepjátékból vagy az óvodai (csoportos) akvárium nézegetéséből. Készítsünk közösen egy horgászós játékot! Egy cipősdoboz lehet a tó, melyet a gyerekek ki is festhetnek. Készítsenek különböző nagyságú és formájú halakat filctollal, melyeket vágjanak is ki. A halformákba, kb. a szájuk környékére szúrjunk Milton-kapcsot. Óvodapedagógusi segítséggel hurkapálcikára kössünk madzagot, mely végére mágnesdarabot erősítettünk (ez lesz a horgászbót).

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális, taktilis percepció fejlesztése a halak színezésével, a vágással járó tapasztalatokkal	Vizuális, taktilis percepció, gondolkodás fejlesztése az akváiumi tartozékok végiggondolásával, azok elkészítésével (rajzolással, vágással, színpedéssel)	Vizuális, taktilis percepció, gondolkodás fejlesztése az akváiumi tartozékok végiggondolásával, az akváiumkészítés menetének megtervezésével, a tartozékok elkészítésével (rajzolással, vágással, színpedéssel)
Szociális	Akarati tényezők fejlesztése egy munkafolyamat végigdolgozásának motiválásával	Akarati tényezők fejlesztése egy akváiumi tartozék elkészítésének motiválásával	Akarati tényezők fejlesztése a tervezés, kivitelezés folyamatát kísérő fáradás leküzdésével

Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Beszédkedv növelése, beszédgátlás oldása a munkafolyamatokat kísérő beszélgetéssel	Beszédkedv, verbális kommunikáció fej- lesztése a különböző részmunkák egyezte- tésével járó beszélge- téssel	Verbális kommuni- káció, összefüggő, folyamatos beszéd fejlesztése a tervezést, kivitelezést kísérő gondolatok megfo- galmazásával, azok összefüggő, folyama- tos beszédben történő előadásával
Testi	Finommotorikus mozgások fejlesztése rajzolással, színezés- sel, a vágással való próbálkozással	Finommotorikus mozgások, mozgásko- ordinációs képesség fejlesztése rajzolással, vágással	Finommotorikus mozgások, mozgásko- ordinációs képesség fejlesztése rajzolással, vágással, finomabb mozgást igénylő moz- dulatokkal (átszúrás, átfűzés, kötözés)

TÉMA–5. KÉKLŐ NAGY VÍZ	„BALATONI HAJÓ” EVEZŐS HAJÓ RAJZOLÁSA ÉS BARKÁCSOLÁSA MILTON-KAPOCCSAL
A tevékenység célja	A különböző technikák (rajzolás, vágás) gyakorlása és kombinálása Gondolkodási műveletek fejlesztése a tevékenység alatti beszélgetés közben Rész–egész viszonyának érzékeltetése a munka folyamán
A tevékenység feladata	Síkon való tájékozódás során színeképzetek gazdagítása és finommozgások gyakorlása Beszélgetés a hajókról, a Balatonról, a különböző vízfelületekről (folyó, tenger, ér, tó, patak, stb.) és jellemzőikről (álló vagy folyó, édes vagy sós, nagyságuk milyen, stb.), Magyarország vizeiről A gyerekek fantáziájának, emlékezetének fejlesztése a téma feldolgozása során Szerzzenek tapasztalatot a szerkesztő–összerakó munkáról.
Ajánlott megelőző tevékenység	Tudjanak megnevezni néhány hajótípust. Képeskönyvek nézegetése ezzel kapcsolatban Hajós versek mondogatása
Eszközök	műszaki rajzlap, színes ceruza, olló, Milton-kapocs, nyaralásos képek, kockák, játékhajók, képeskönyvek
Szervezeti keretek	mikrocsoportos
Munkaformák	mikrocsoportos és egyénre tervezett
Vázlat	Nyaralásos képek nézegetése és emlékek felidézése után kezdeményezhetjük a tevékenységet, vagy a kockázószőnyegen hajókikötő építéséből. Motiválhatjuk a gyerekeket egy (hajó-)kirándulásos szerepjátékból is. Készítsenek a gyerekek fantáziájuk szerint, egy hajót, ceruzarajzzal. Külön rajzolják le az evezőket, melyeket kivágás után Milton-kapoccsal rögzíthetnek a hajóhoz, így imitálható lesz annak mozgása.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális, taktilis percepció, gondolkodás fejlesztése a hajó-séma létrehozásával	Vizuális, taktilis percepció, gondolkodás fejlesztése a rész–egész viszonyának értelmezésével	Vizuális, taktilis percepció, gondolkodás fejlesztése a rész–egész viszonyának értelmezésével, a részek funkcióinak egységben látásával, ok–okozati összefüggések megfogalmazásával

Szociális	Akarati tényezők fejlesztése az ollóhasználatot kísérő szabályokkal való ismerkedéssel	Akarati tényezők fejlesztése az ollóhasználatot kísérő szabályok gyakorlásával	Akarati tényezők fejlesztése az ollóhasználatot kísérő szabályok betartásával
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Beszédértés fejlesztése az ollóhasználatot kísérő beszélgetés értelmezésével	Beszédértés, nyelvi kifejezőkészség fejlesztése az ollóhasználat gyermekek általi magyarázatával	Nyelvi kifejezőkészség, nyelvhelyesség fejlesztése a szabályok gyermekek általi megfogalmazásával
Testi	Finommotorikus mozgások, mozgáskoordináció fejlesztése rajzolással	Finommotorikus mozgások, mozgáskoordináció fejlesztése rajzolással, vágással	Finommotorikus mozgások, mozgáskoordináció fejlesztése rajzolással, vágással, átszúrással, összeillesztéssel

TÉMA–6. HULLÁM- ZÁS	„KISHAJÓ” HAJÓ HAJTOGATÁSA ÉS DÍSZÍTÉSE KRUMPLIDÚCCAL
A tevékenység célja	A téma során alkalmazott technikák vegyítése Finommotorika fejlesztése Ízlésformálás, térbeli eszköz létrehozása Szerezzenek ismereteket vízi közlekedési eszközökről, funkcióikról, tulajdonságaikról (pl.: teher- és személyszállítás, vitorlás, evezős vagy motoros, stb.)!
A tevékenység feladata	Gyakorolják ujjaik finommozgását hajtogatás és nyomdahasználat közben Az alkotás és díszítés örömeinek átélése munka közben Beszélgetés a hajóról, működéséről, a víz lehetőségeiről (pl.: ivóvíz, esővíz a növényeknek, vízi állatvilág, vízi közlekedés, stb.)
Ajánlott megelőző tevékenység	Hajtogatás technikájának gyakorlása Krumplinyomda használatának elsajátítása Vízzel, hajóval kapcsolatos versek, mesék mondogatása Hajók megfigyelése közvetve, vagy közvetlenül
Eszközök	nagy, kék színű papír, fakockák, képeskönyv, különböző méretű, könnyen hajtogatható papírok, óvodapedagógus által előre elkészített, többféle mintájú krumplidúc, ecset, festék, vizes tálka, terítő
Szervezeti keretek	mikrocsoportos
Munkaformák	mikrocsoportos és egyéni
Vázlat	Egy nagyobb, kék papírra (ami egy tavat szimbolizál) készíthetünk, építhetünk a gyerekekkel kockákból hajókikötőt, vagy nézegethetünk járműves könyveket is kezdeményezésként. Beszélgessünk a gyerekekkel, hajóval kapcsolatos élményeikről. („Ki utazott már hajón? Milyen típusú volt? Melyik folyón, taven, tengeren?” stb.) Készítsünk mi is egy kishajót! Óvodapedagógusi segítséggel hajtogassák meg, majd díszítsék ki krumplinyomdával kedvükre.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS

Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális, taktilis percepció, téri tájékozódás, gondolkodás fejlesztése az egyszerű hajtások utánzásával, hajtásvonalak melletti formaalakítással	Vizuális, taktilis percepció, téri tájékozódás, megfigyelőképesség, gondolkodás fejlesztése a hajtogatással, a hajtásvonalakat követő folyamatos formaalakítással	Vizuális, taktilis percepció, téri tájékozódás, megfigyelőképesség, gondolkodás fejlesztése a hajtogatással, a hajtásvonalakat követő folyamatos formaalakítással, az önálló folyamatkövetéssel

Szociális	Érzelmek, motivációk fejlesztése a díszítést kísérő öröm megélésével	Érzelmek, motivációk fejlesztése a díszítést kísérő beszélgetéssel, ízlésformálással	Érzelmek, motivációk fejlesztése a díszítést kísérő beszélgetéssel, ízlésformálással, az esztétikai érzék fejlesztésével
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés, beszédértés fejlesztése, különböző hajófajták neveinek, jelentés tartalmának megismerésével, beszélgetéssel	Beszédértés, nyelvi kifejezőkészség, nyelvhelyesség fejlesztése a különböző hajófajtákról, azok funkciójáról való beszélgetéssel	Nyelvi kifejezőkészség, nyelvhelyesség, összefüggő, folyamatos beszéd fejlesztése hajós történetek, élmények elmesélésével
Testi	Finommotorikus mozgások fejlesztése a papír hajtásával	Finommotorikus mozgások fejlesztése a papír hajtogatásával, hajtásvonalak menti összehajtással	Finommotorikus mozgások, mozgáskoordinációs képesség fejlesztése pontos hajtásokkal, a hajtásvonalak menti pontos összehajtással

TÉMA–7. VÍZPARTON	„VÍZPARTI KIRÁNDULÁS” EMLÉKEZET UTÁNI ZSÍRKRÉTARAJZ
A tevékenység célja	Finommozgások fejlesztése Rajzi képzetek forma és színvilágának fejlesztése Gondolkodási műveletek fejlesztése a tevékenység közben felidézett történetek és a közös beszélgetés alatt
A tevékenység feladata	A rajzlap felületén való tájékozódáskor finomodjon az eszközfogás technikája. Karakteres figurák (törekedve a finomodó részletgazdagságra) létrehozásának élménye Élmények átélése, emlékezet, fantázia fejlesztése a TÉMA–feldolgozása során
Ajánlott megelőző tevékenység	Zsírkrétarajz gyakorlása Beszélgetés a családról, az otthoni, nyaralásos, kirándulós, vízpartos élményeiről Beszélgetés a természetvédelemről
Eszközök	rajzlap, zsírkréta, fényképek, kirándulós szerepjáték kellékei
Szervezeti keretek	csoportos
Munkaformák	csoportos vagy mikrocsoportos
Vázlat	Közös családi nyaralásos fényképek nézegetése vagy kirándulós szerepjáték átélése után motiválhatjuk a gyerekeket arra, hogy rajzolják le élményeiket, emlékeiket. Bízassuk őket, hogy munka közben is beszéljenek élményeiről, meséljék el tapasztalataikat.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Emlékezet, gondolkodás fejlesztése vízparti játék felidézésével	Emlékezet, gondolkodás fejlesztése vízparti élmények felidézésével	Emlékezet, gondolkodás fejlesztése vízparti élmények, élőlények felidézésével
Szociális	Érzelmek, motivációk fejlesztése az élmények megfogalmazásának vizuális útjával, a játékok felidézésével, próbálkozással a vizuális megjelenítéshez	Érzelmek, motivációk fejlesztése az élmények megfogalmazásának vizuális útjával, a vízparti élmények papírra vetítésével	Érzelmek, motivációk fejlesztése az élmények, élőlények felidézésével, a vizuális önkifejezésre törekvéssel

Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Verbális kommunikáció fejlesztése egy jó vízparti játék felidézésével, beszélgetéssel	Verbális kommunikáció, nyelvi kifejezőképesség fejlesztése vízparti élmények felidézésével, azokról való meséléssel	Verbális kommunikáció, nyelvi kifejezőképesség, összefüggő, folyamatos beszéd fejlesztése a vízparti élmények, emlékek felidézésével, az azokról való részletgazdag előadással, gondolatok, érzések megfogalmazásával
Testi	Finommotorikus mozgások fejlesztése rajzolással, grafikus formaalakítással	Finommotorikus mozgások fejlesztése rajzolással, a tér kitöltésére törekvéssel	Finommotorikus mozgások fejlesztése rajzolással, a tér kitöltésére törekvéssel, részletgazdag ábrázolással

TÉMA–8. CSORGÓ	„DÍSZES KÖVEK” KÖVEK FESTÉSE, DÍSZÍTÉSE
A tevékenység célja	Vizuális ritmus és kompozíciós készség fejlesztése. Finommotorika és tapintásos észlelés fejlesztése. A téma feldolgozása során a gyerekek fantáziájának, belelátó-képességének fejlesztése.
A tevékenység feladata	Egyszerű festési technikákkal ritmusos sor vagy fantáziakép festése a kövekre. A kövek fogása, és az ecsethasználat közben finomodjon ujjpercük mozgása. A kövek festésekor bízzuk fantáziájukra, kreativitásukra az alkotást.
Ajánlott megelőző tevékenység	Festés technikájának gyakorlása. Kövek gyűjtése közös séta, kirándulás során.
Eszközök	Tenyérfényi, vagy annál kisebb, lehetőleg sima felületű kövek, hobbifesték, ecset, vizes tál, terítő
Szervezeti keretek	csoportos
Munkaformák	csoportos vagy mikrocsoportos
Vázlat	Vigyünk be a gyerekeknek a különböző nagyságú köveket, melyeket játszhatunk (pl.: építkezés, főzőcske), vagy matematikai feladatokat oldassanak meg (pl.: több–kevesebb, kisebb–nagyobb, könnyebb–nehezebb stb.). Javasoljuk nekik, hogy akár képeket, mintákat is festhetnek a kövekre, melyekből száradás után kiállítást is rendezhetünk, vagy játszhatunk velük tovább.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális-, taktilis percepció, emlékezet fejlesztése és kövekre való festéssel, egyszerű, sémaszerű formalakítással, jelentéstartalommal való összekapcsolással. (pl.: pirosra festés, fekete pöttyözéssel, ez katicabogár lesz)	Vizuális-, taktilis percepció, gondolkodás, ritmusfejlesztés díszítő soralkotással	Vizuális-, taktilis percepció, gondolkodás, képzelet, ritmusfejlesztés díszítő soralkotással, kőre festett kis képekkel
Szociális	Érzelmek, motivációk fejlesztése egyszerű tárgy (kő) vizuális alkotással való átalakításával, képzelet megélésével (katicabogár, méhecske...).	Érzelmek, motivációk fejlesztése egyszerű tárgy (kő) vizuális alkotással való átformálásával, esztétikai élményszintű megélésével.	Érzelmek, motivációk fejlesztése a képzelet, fantázia belső örömeinek megragadásával.

Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Nyelvi kifejezőkészség fejlesztése az elképzelés, pontos tárgyszerű megfogalmazásával.	Nyelvi kifejezőkészség fejlesztése a vizuális ritmus verbális megfogalmazásával, érthető közreadásával	Nyelvi kifejezőkészség összefüggő, folyamatos beszéd fejlesztése a fantáziaképek, képzeletbeli vizuális képek verbális részlet-gazdag megfogalmazásával.
Testi	Finommotorikus mozgások, izomtónus-szabályozás fejlesztése a kövek fogásával, az azon való dolgozással.	Finommotorikus mozgások, izomtónus-szabályozás fejlesztése a kövek fogásával, tartásával, az azon való dolgozással, díszítő munkával.	Finommotorikus mozgások, mozgáskoordinációs képesség fejlesztése a kövekre való kreatív, vizuális alkotással.

IRODALOM–ANYANYELV

TÉMA–1. „VÍZ, VÍZ, TISZTA VÍZ”	„ZAB SZAPORODJÉK” ESS, ESŐ, ESS... (NÉPKÖLTÉS)¹
A tevékenység célja	Az új vers bemutatása, gyakorlása A vers hangulatának érzékeltetése óvodapedagógusi bemutatással és gyermeki megformálással Értelmi képességek fejlesztése a vers bemutatását megelőző és követő beszélgetés során
A tevékenység feladata	Kifejező előadásmóddal érzékeltessük a vers játékosságát, ritmusát. Beszélgetés a gyerekekkel, esővel kapcsolatos élményeikről, az esős idő hangulatáról Figyelem, emlékezet, képzelet fejlesztése a szemléletes bemutatással és a közös beszélgetéssel Szókincsbővítés: zab, szaporodjék
Ajánlott megelőző tevékenység	Esővel kapcsolatos versek, énekek mondogatása, énekelgetése Esővel kapcsolatos képek, könyvek nézegetése
Eszközök	Kirándulós szerepjáték kellékei (fontos a gyerekesernyő vagy az esőkabát is, mint kellék!), festék, ecset, papír, vizes tál
Szervezeti keretek	mikrocsoportos
Munkaformák	mikrocsoportos
Vázlat	Kirándulós szerepjátékból kezdeményezhetünk vagy egy esős napon az időjárás megfigyelése után. Mutassuk be a verset. Beszélgessünk a gyerekekkel az esőről, esővel kapcsolatos élményeikről. „Ki mit szeret, vagy nem szeret az esőben? A növényeknek fontos-e, és miért? Milyen fajtájú esőket ismerünk? (Zápor, zivatar, ónos eső, szitáló eső, havas eső, jégeső, vihar, stb.) Melyik évszakra melyik jellemző?” Fessék le, hogy milyennek látják az esőt, milyen élményeik voltak esővel kapcsolatban!

¹Óvodai nevelés játékkal, mesével –Tavaszi 13. o. Eötvös József Kiadó

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Figyelem, képzelet fejlesztése a vers meghallgatásával, belső vizuális képek alakításával	Figyelem, képzelet, emlékezet fejlesztése a vers meghallgatásával, mondogatásával, belső vizuális képek alakításával	Figyelem, képzelet, emlékezet fejlesztése a vers meghallgatásával, mondogatásával, önálló előadásával, részletgazdag, belső vizuális kép alakításával
Szociális	Érzelmek, motivációk fejlesztése, a természet szépségei iránt érzékenyítés a vershallgatással	Érzelmek, motivációk fejlesztése, a természet szépségei iránt érzékenyítés a vers mondogatásával	Érzelmek, motivációk fejlesztése, a természet szépségei iránt érzékenyítés a vers önálló előadásával
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szókincsbővítés, beszédértés fejlesztése a zab, szaporodjék szavak értelmének megvilágításával, a vershallgatás, beszélgetés során	Szókincsbővítés, beszédértés fejlesztése a zab, szaporodjék szavak értő használatával a vers mondogatása, beszélgetés során	Szókincsbővítés, nyelvi kifejezőkészség fejlesztése a zab, szaporodjék szavak használatával a vers önálló előadása, a természetről alkotott gondolatok megfogalmazása során
Testi	Finommotorikus mozgások fejlesztése az esőcseppek hullásának utánzásával, az ujjak mozgatásával	Finommotorikus mozgások fejlesztése az esőcseppek hullásának utánzásával, az ujjak váltott tempójú mozgatásával	Finommotorikus mozgások fejlesztése az esőcseppek hullásának utánzásával, az ujjak váltott tempójú, koordinált mozgatásával

TÉMA–2. VÍZI VILÁG	„BÉKAVÁR” WEÖRES SÁNDOR: BÉKAKIRÁLY (VERS)²
A tevékenység célja	A vers bemutatása, esetlegesen gyermekekkel történő eljátszása A vízi világ, a tó, és a tópart élőlényei, jellegzetességeinek, bemutatása, érzékeltetése a kifejező előadásmóddal Gondolkodási műveletek fejlesztése a vers bemutatása közben, valamint a közös beszélgetés alatt
A tevékenység feladata	Az óvodapedagógusi előadásmóddal érzékeltessük a vers játékosságát, dinamikáját Beszélgetés a gyerekekkel vízparti élményeikről Figyelem, emlékezet, képzelet fejlesztése a szemléletes bemutatással és a bemutatást követő beszélgetés közben
Ajánlott megelőző tevékenység	Vízzel, vízparttal, vízi állatokkal kapcsolatos versek, énekek mondogatása, énekelgetése Természetkönyvek nézegetése Ha módunk van rá, látogassunk el az állatkertbe, és nézzük meg az akváriumokat, terráriumokat
Eszközök	békabáb, fejdíszek, korona, természetkönyvek
Szervezeti keretek	mikrocsoportos
Munkaformák	mikrocsoportos
Vázlat	Kezdeményezzük a verset egy békabábbal, vagy természetkönyvek nézegetéséből. Idézzék fel a gyerekek, békákkal kapcsolatos emlékeiket, élményeiket. „Milyennek képzelitek az állatok életét a vízben?” Esetleg el is játszhatják, le is rajzolhatják. Mutassuk be a verset, és folyamatosan motiválva a gyerekeket, engedjük, hogy el is játsszák, hogyan képzelik el a vers tartalmát. Osszák ki egymás között a szerepeket (békakirály, vízi népe, szárazföldi nép) és az eszközöket (korona, fejdíszek). Komplexitásra lehetőség: Gryllus Vilmos <i>Békavacsora</i> című dalának ³ meghallgatása

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Figyelem, képzelet fejlesztése a vershallgatással, a vers játékosságának, dinamikájának érzékeltetésével	Figyelem, képzelet, emlékezet fejlesztése a vers mondogatásával, a vers játékosságának, dinamikájának megélésével	Figyelem, emlékezet, képzelet fejlesztése a vers hallgatásával, önálló mondogatásával, a vers játékosságának, dinamikájának megélésével, játékos előadással

²Óvodai nevelés játékkal, mesével –Tavaszi 62. o. Eötvös József Kiadó

³Gryllus Vilmos: *Dalok óvodásoknak és kisiskolásoknak 2.* (CD) Treff Kft. Budapest, 1998.

Szociális	Érzelmek, motivációk fejlesztése, a természet közelebb hozatalával, a béka figurájának eljátszásával	Érzelmek, motivációk fejlesztése, a természet közelebb hozatalával, a béka figurájának eljátszásával, az állat pozitív érzelmi megközelítésével	Érzelmek, motivációk fejlesztése a természet közelebb hozatalával, a béka figurájának pozitív érzelmi megközelítésével, az állatról az információk bővítésével
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Beszédértés, nyelvi kifejezőkészség fejlesztése a vers hallgatásával, a játékosság érzékelésével	Beszédértés, nyelvi kifejezőkészség fejlesztése a vers mondogatásával, a játékosság érzékelésével	Beszédértés, nyelvi kifejezőkészség fejlesztése a vers előadásával, a játékosság érzékelésével, értelmezésével
Testi	Nagymozgások fejlesztése békaugrással	Nagymozgások fejlesztése békaugrással, a koordinált mozgásra törekvéssel	Nagymozgások, téri tájékozódás fejlesztése nagymozgással, békaugrással, a koordinált mozgásra törekvéssel, iránymegjelöléssel

TÉMA–3. „CSEPP, CSEPP, CSEPEREG”	„OLVADÓ HÓ” A NYÚL MEG A TAVASZI HÓ (MONGOL NÉPMESE)⁴
A tevékenység célja	Az új mese élményszerű bemutatása, és a mesében szereplő párbeszédet játékos előadása Mesetudat és gondolkodási műveletek fejlesztése Ok–okozati összefüggések felfedeztetése a bemutatás során és a közös beszélgetés alkalmával
A tevékenység feladata	Az óvodapedagógus kifejező előadásmódjával érzékeltesse a mese hangulatát, képi világát. A mese szemléletes bemutatásával fejlesszük a koncentrációt és a képzeletet. Beszélgetés a hóról, az olvadásról, az időjárás és a természeti jelenségek kapcsolatáról, törvényszerű változásairól Szókincsbővítés: bucka, fejemalja, derékaljam, roskad, zsugorodik
Ajánlott megelőző tevékenység	Hóval, természettel kapcsolatos versek, dalok mondogatása, énekelgetése Játékok, játékos kísérletek a hóval Beszélgetés az állatok életéről télen
Eszközök	tál, hó, nyuszibáb, nyuszi, fa, hópohely fejdíszek
Szervezeti keretek	csoportos
Munkaformák	csoportos vagy mikrocsoportos
Vázlat	Kezdeményezzük a mesét szokásrendünknek megfelelően „mesegyertyával”, meseszőnyeggel, tarisznyával, párnákkal, stb. Motiválhatjuk a gyerekeket nyuszibábbal, vagy hóval való játékkal is. (Nézzük meg, hogy reagál a hó a melegre. Mi történik vele?) Mutassuk be a mesét. Adjunk lehetőséget a gyerekeknek többszöri meghallgatás után a mese eljátszására!

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS

<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Figyelem, képzelet fejlesztése a mese hallgatásával	Figyelem, koncentráció, képzelet fejlesztése a mese hallgatásával, a párbeszédet előadásával	Figyelem, koncentráció, gondolkodás fejlesztése a mese hallgatásával, ok–okozati összefüggések megfogalmazásával, a játékos előadással

⁴ Gyermekirodalmi szöveggyűjtemény 116. o. Tankönyvkiadó, ISBN 963 17 7762 6

Szociális	Akarati tényezők fejlesztése, a figyelem, kivárás helyzeteinek gyakorlásával, a mese végighallgatásával	Akarati tényezők fejlesztése a figyelem, kivárás helyzeteinek gyakorlásával, a mese végighallgatásával, a párbeszéd előadásával	Akarati tényezők fejlesztése a figyelem, kivárás helyzeteinek gyakorlásával, a mese végighallgatásával, előadásával, az ok-okozati összefüggések megoldásával
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Beszédértés fejlesztése az új szavakkal bucka, fejemalja, derékaljam, roskad, zsugorodik való ismerkedéssel a mesehallgatás során	Beszédértés, nyelvi kifejezőképesség fejlesztése az új szavakkal bucka, fejemalja, derékaljam, roskad, zsugorodik való ismerkedéssel, azok használatával az előadott párbeszéd során	Beszédértés, nyelvi kifejezőképesség fejlesztése az új szavakkal bucka, fejemalja, derékaljam, roskad, zsugorodik való ismerkedéssel, azok használatával a meseelőadás során
Testi	Nagymozgások fejlesztése nyúlugrással	Nagymozgások fejlesztése nyúlugrással, a koordinált mozgásra való törekvéssel	Nagymozgások, téri tájékozódás nagymozgással történő fejlesztése, nyúlugrással, a koordinált mozgásra való törekvéssel, iránykövetéssel

TÉMA–4. HALÁSZOK	„TÓPARTON” A HATTYÚ, A CSUKA MEG A RÁK (OROSZ NÉPMESE)⁵
A tevékenység célja	Az új mese élményszerű bemutatása, a párbeszédetek játékos előadása A mesetudat és gondolkodási műveletek fejlesztése a mese bemutatásával és a beszélgetéssel
A tevékenység feladata	Kifejező előadásmóddal érzékeltesük a mese játékoságát, hangulatát. Beszélgetés a vízben élő állatokról, jellemzőikről, tulajdonságaikról. Képzlet, fantázia fejlesztése a mese bemutatását követő és megelőző beszélgetés során Szókincsbővítés: pej színű, fészker, csuka, alkony, istráng
Ajánlott megelőző tevékenység	Vízi állatokkal, vízparttal kapcsolatos versek, dalok mondogatása, énekelgetése Természetkönyvek nézegetése Horgászós játékok játszása
Eszközök	Természetkönyvek, játék szekér, családos szerepjáték kellékei, hattyú, hal, rák, bagoly fejdíszek, játéktó kék anyagból
Szervezeti keretek	csoportos
Munkaformák	csoportos vagy mikrocsoportos
Vázlat	Kezdeményezzük a mesét szokásrendünknek megfelelően „mesegyertyával”, meseszőnyeggel, tarisznyával vagy párnákkal, stb. Motiválhatjuk a gyerekeket halas könyvek nézegetéséből, vagy egy játékszeker, játékkiskocsi bevonásával a családos szerepjátékba. Mutassuk be a mesét. Engedjük a gyerekeknek, hogy a mese, általuk kiválasztott részét, többszöri meghallgatás után eljátsszák. Biztosítsuk hozzá az eszközöket. Komplexitásra lehetőség: Gryllus Vilmos: <i>Élet a tóban</i> című dalának ⁶ meghallgatása.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS

Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Figyelem, képzelet fejlesztése a mese hallgatásával	Figyelem, képzelet, gondolkodás fejlesztése a mese hallgatásával, részletgazdag elképzelésével, a belső vizuális kép kibontakoztatására törekvéssel	Figyelem, képzelet, gondolkodás, keresztcsatornák működésének fejlesztése a mese hallgatásával, részletgazdag elképzelésével, a belső vizuális kép kibontakoztatására törekvéssel, az elképzelt történések előadásával

⁵ Gyermekirodalmi szöveggyűjtemény 120. o. Tankönyvkiadó, ISBN 963 17 7762 6

⁶ Gryllus Vilmos: *Dalok óvodásoknak és kisiskolásoknak 2.* (CD) Treff Kft. Budapest, 1998.

Szociális	Társas magatartás, udvariassági szokások fejlesztése egymás végighallgatásával	Társas magatartás, udvariassági szokások, akaratú tényezők fejlesztése egymás végighallgatásával, az érdeklődés felkeltésével a másik mondani-valója iránt	Társas magatartás, udvariassági szokások, akaratú tényezők fejlesztése egymás végighallgatásával, kivárással a sorra kerüléshez
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Beszédértés nyelvi kifejezőkészség fejlesztése a mese hallgatásával, az új szavakkal való ismerkedéssel: pej színű, fészter, csuka, alkony, istráng	Beszédértés nyelvi kifejezőkészség fejlesztése a mese hallgatásával, az új szavakkal való ismerkedéssel: pej színű, fészter, csuka, alkony, istráng, majd a mesehallgatást követő beszélgetés során az új szavak használatával	Beszédértés nyelvi kifejezőkészség fejlesztése a mese előadásával, az előadás során az új szavak használatával: pej színű, fészter, csuka, alkony, istráng
Testi	Nagymozgások fejlesztése a mese előadását követően az állatok mozgásának utánzásával	Nagymozgások, koordinációs képességek fejlesztése az előadás során az állatok mozgásának kifejező utánzásával	Nagymozgások, koordinációs képességek fejlesztése a mese előadását kísérő kifejező mozgásformákkal

TÉMA–5. KÉKLŐ NAGY VÍZ	„MAGYAR TENGER” VÁCI MIHÁLY: BALATONI FÉLREVEZETŐ (VERS)⁷
A tevékenység célja	Az új vers élményszerű bemutatása A vers hangulatának, képi világának érzékeltetése óvodapedagógusi megformálással Gondolkodási műveletek gyakorlása a vers bemutatását megelőző és követő beszélgetés közben
A tevékenység feladata	A vers ritmusának, játékosságának érzékeltetése a szemléletes bemutatással Beszélgetés a Balatonról, a gyerekek vele kapcsolatos élményeiről, emlékeikről Emlékezet, képzelet, fantázia fejlesztése a vers bemutatásakor és a gyerekekkel történő közös beszélgetéskor Szókincs bővítés: átlábolni, sereg
Ajánlott megelőző tevékenység	Képek, könyvek nézegetése a Balatonról Családi fotók gyűjtése
Eszközök	Családi fotók a Balatonról, családos, kirándulós szerepjáték kellékei, ceruza, papír
Szervezeti keretek	mikrocsoportos
Munkaformák	mikrocsoportos
Vázlat	Kezdeményezhetjük a verset nyári élmények felidézésével, családi, nyaralásos fotók (Balatoni nyaralás) nézegetésével. Mutassunk a gyerekeknek képeket a Balatonról, és érdeklődjunk emlékeikről, élményeiről. Motiválhatjuk a gyerekeket családos, kirándulós szerepjátékból is. Mutassuk be a verset. Beszélgessünk a gyerekekkel: „Milyen víz a Balaton? Álló vagy folyó? Édes vizű vagy sós? Ki tud még Magyarországon folyókat, tavakat? Miért szeretitek a Balatont? Miket lehet benne játszani, sportolni?” stb. A gyerekek emlékezetből le is rajzolhatják élményeiket, elképzeléseiket. Komplexitásra lehetőség: Gryllus Vilmos: <i>Kárókatona</i> című dalának ⁸ meghallgatása.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Képzelet, gondolkodás fejlesztése a vers meghallgatásával	Képzelet, gondolkodás fejlesztése a vers meghallgatásával, a beszélgetések során az ismeretek bővítésével	Képzelet, gondolkodás fejlesztése a vers meghallgatásával, a beszélgetések során az ismeretek bővítésével, ok–okozati összefüggések megvilágításával, megfogalmazásával

⁷ Szeret engem a világ 102. o. Magyar Könyvklub ISBN 963 547 308 7

⁸ Gryllus Vilmos: *Dalok óvodásoknak és kisiskolásoknak 2.* (CD) Treff Kft. Budapest, 1998.

Szociális	Érzelmek, motivációk fejlesztése a vershallgatással, az irodalmi élmény közelebb hozatalával	Érzelmek, motivációk fejlesztése a vershallgatással, majd az azt követő beszélgetéssel, az irodalmi élmény megélésének közelebb hozatalával	Érzelmek, motivációk fejlesztése a vershallgatással, majd az azt követő beszélgetéssel, annak során az irodalom élményének megfogalmazásával, annak próbálgatásával
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Beszédértés fejlesztése az átlábolni, sereg szavak tartalmi megvilágításával a vershallgatás során	Beszédértés, nyelvi kifejezőképesség fejlesztése beszélgetéssel, párbeszéd alakításával. Szókincsbővítés: átlábolni, sereg	Beszédértés, nyelvi kifejezőképesség fejlesztése beszélgetéssel, gondolatok megfogalmazásával, véleménycserével. Szókincsbővítés: átlábolni, sereg
Testi	Nagymozgások fejlesztése dramatikus játék során mozgásutánnal	Nagymozgások fejlesztése dramatikus játék során mozgásformák megjelenítésével, mozgásutánnal	Nagymozgások fejlesztése dramatikus játék során kifejező mozgással a következők megjelenítésére: tó, patak, kis folyó, folyam

TÉMA–6. HULLÁM- ZÁS	„FODROZÓDIK EZ A TÓ” NEMES NAGY ÁGNES: TÓ ÉS FŰZFA (VERS)⁹
A tevékenység célja	Az új vers élményszerű bemutatása A tó, a tópart, a hullámozás bemutatása a szemléletes előadásmóddal. Értelmi képességek fejlesztése a vers bemutatásával és a közös beszélgetéssel
A tevékenység feladata	A vers hangulatának, játékosságának, ritmusának érzékeltetése az óvodapedagógus kifejező előadásmódjával Beszélgetés tavakról, jellemzőikről, növény és állatvilágukról, és a gyerekeknek ezzel kapcsolatos élményeikről Figyelem, emlékezet, képzelet fejlesztése a vers bemutatásával, a motiválás és a beszélgetés alatt Szókincs bővítés: vékony fodra, sustorogtató
Ajánlott megelőző tevékenység	Természettel, tóparttal kapcsolatos versek, dalok énekelgetése, mondogattása. Ha módunk van rá, látogassunk el egy közeli tó vagy folyó partjára.
Eszközök	Kirándulás szerepjáték kellékei, nagy, kék anyag
Szervezeti keretek	csoportos vagy mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos vagy mikrocsoportos
Vázlat	Ha módunk van rá, kezdeményezzük helyszínen a tevékenységet. (Egy közeli tó partján.) A csoportos szobában motiválhatjuk a gyerekeket családos, kirándulás szerepjátékból, amibe egy nagyobb kék anyagot is beveszünk. Ez lesz a tó, melyet a gyerekek szélénél mozgathatnak, mint ha hullámozna. Elevenítsük fel a gyerekek tóval, tóparttal kapcsolatos élményeiket. Mutassuk be a verset. Engedjük a gyerekeknek eljátszani, képzeletük szerint a vers tartalmát.

⁹ Óvodai nevelés játékkal, mesével Nyár 22. o. Eötvös József Kiadó

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Figyelem, képzelet fejlesztése a vers hallgatásával	Figyelem, emlékezet, képzelet fejlesztése a vers hallgatásával, mondogatásával	Figyelem, emlékezet, képzelet fejlesztése a vers hallgatásával, mondogatásával, a vers tartalmának eljátszásával
Szociális	Érzelmek, motivációk fejlesztése, a természetvédő gondolkodás alakítása a természet közelebb hozatalával, a vers hallgatásával, a természetben való élményszerzéssel	Érzelmek, motivációk fejlesztése, a természetvédő gondolkodás alakítása a természet közelebb hozatalával, a vers mondogatásával, a természetben való élményszerzéssel, „szépségkereséssel”	Érzelmek, motivációk fejlesztése, a természetvédő gondolkodás alakítása a természet közelebb hozatalával, a vers mondogatásával, a természetben való „szépségkereséssel”, finom részletek kiemelésével, észrevételével
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Beszédértés, nyelvi kifejezőképesség fejlesztése a versben előforduló új szavak vékony fodra, sustorogtató szövegkörnyezeti értelmezésével	Beszédértés, nyelvi kifejezőképesség fejlesztése a versben előforduló új szavak vékony fodra, sustorogtató mondogatásával, a versmondás közbeni értő használatlaltal	Beszédértés, nyelvi kifejezőképesség fejlesztése a versben előforduló új szavak vékony fodra, sustorogtató beszélgetés közbeni értő használatlaltal
Testi	Nagymozgások fejlesztése a víz hullámozgásának utánzásával, karmozdulatokkal	Nagymozgások fejlesztése a víz hullámozgásának utánzásával, a dramatikus játék során mozgásformákkal	Nagymozgások fejlesztése a dramatikus játékkal, kifejező, koordinált mozgásformák kivitelezésével

TÉMA–7. VÍZPAR- TON	„SIKLÓK, BÉKÁK, PÓKOK” WEÖRES SÁNDOR: ÉREN-NÁDON (VERS)¹⁰
A tevékenység célja	Az új vers élményszerű bemutatása Folyó, patak, ér, és azoknak növény és állatvilágának, a vers hangulatának, játékosságának érzékeltetése óvodapedagógusi, gyermeki megformálással Gondolkodási műveletek gyakorlása a vers bemutatásakor, valamint a közös beszélgetés közben
A tevékenység feladata	A vers hangulatának fokozása a versben szereplő játékos ikerszavak segítségével (pl.: Éren-nádon, patak-ágyon) Beszélgetés a gyerekek folyókkal, patakokkal, érrel kapcsolatos élményeiről, emlékeiről Figyelem, emlékezet, képzelet fejlesztése a motiválás és a bemutatás alatt Szókincsbővítés: ér
Ajánlott megelőző tevékenység	Nyári, őszi vízparti séták, megfigyelések Vízi élőlényekkel kapcsolatos versek, dalok mondogatása, éneklése Természetkönyvek nézegetése
Eszközök	Agyag, terítő, tálkában víz, nád, sás levél, fűzfaágak, spárga, olló, hurkapálca, maradék anyag (árbocnak)
Szervezeti keretek	mikrocsoportos
Munkaformák	mikrocsoportos és egyéni
Vázlat	Készítsünk a gyerekekkel vízben, vagy víz közelében élő állatokat agyagból. (Pl.: kacsacsalád, sikló, halak, stb.) Beszéljük meg jellemzőiket, lakhelyüket! Motiválhatjuk a gyerekeket azzal is, hogy nádat, sás levelet, fűzfaágakat viszünk be nekik, és abból kedvükre barkácsolhatnak. (Pl.: csónakot) Mutassuk be a verset. A gyerekek el is játszhatják a vers tartalmát, a kedves állatfigurákkal Komplexitásra lehetőség: Gryllus Vilmos: <i>Sikló</i> című dalának ¹¹ meghallgatása.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS

<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Figyelem, képzelet fejlesztése a vershallgatással, és az agyagállatokkal való játékkal	Figyelem, emlékezet, képzelet fejlesztése a vershallgatással, és a vízparti „állatos” élmények felidézésével	Figyelem, emlékezet, gondolkodás fejlesztése a vershallgatással, és az állatok életmódjáról való beszélgetéssel

¹⁰ Óvodai nevelés játékkal, mesével Tavasz 99. o. Eötvös József Kiadó

¹¹ Gryllus Vilmos: *Dalok óvodásoknak és kisiskolásoknak 2.* (CD) Treff Kft. Budapest, 1998.

Szociális	Érzelmek, motivációk, természetvédő magatartás alakítása a vershallgatással, az agyagállatokkal való játékkal	Érzelmek, motivációk fejlesztése, a természetvédő magatartás alakítása a vershallgatással, és a vízi állatokkal kapcsolatos élmények felidézésével	Érzelmek, motivációk fejlesztése, a természetvédő magatartás alakítása a vershallgatással, és a víz környékén élő állatokról, a védelmükről való beszélgetéssel
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Beszédértés, nyelvi kifejezőképesség fejlesztése a versben előforduló új szó megvilágításával, értő használatával: ér	Verbális kommunikáció, nyelvi kifejezőképesség fejlesztése a magyar nyelvjátekosságának, választékosságának bemutatásával, az ikerszavak kiemelésével: éren- nád, patak-ágyon	Verbális kommunikáció, nyelvi kifejezőképesség fejlesztése a magyar nyelvjátekosságának, választékosságának bemutatásával, az ikerszavak kiemelésével, azokkal való mondatalkotással.: éren-nád, patak-ágyon
Testi	Nagymozgások fejlesztése állatok mozgásának utánzásával	Nagymozgások, tértájékozódás nagymozgással történő fejlesztése az állatok mozgásának utánzásával, iránykövetéssel	Finommotorikus mozgások fejlesztése vízi járművek barkácsolásával

TÉMA–8. CSORGÓ	„EGY VEDER VÍZ” PETŐFI SÁNDOR: ARANY LACINAK (VERSES MESE)¹²
A tevékenység célja	A vers élményszerű bemutatása A vers hangulatának érzékeltetése óvodapedagógusi megformálással Gondolkodási műveletek gyakorlása a bemutatást követő és megelőző beszélgetés közben
A tevékenység feladata	Kifejező előadásmóddal érzékeltessük a vers képi világát Beszélgetés az ürgeöntésről, a mezőgazdasági életről, valamint ezek érzékeltetése a szemléletes bemutatással Képzelet, figyelem, fantázia fejlesztése a vers tartalmának megbeszélésekor Szókincsbővítés: veder, délibáb, kender, rest
Ajánlott megelőző tevékenység	Vízzel kapcsolatos versek, dalok mondogatása, énekelgetése
Eszközök	pillangó, bajuszos ember báb, képeskönyv az ürgéről
Szervezeti keretek	mikrocsoportos
Munkaformák	mikrocsoportos
Vázlat	Kezdeményezhetünk pillangó vagy bajuszos ember bábbal, de képeskönyvben megnézhetjük az ürge fényképét, jellemzőit is. (Mivel ez hosszú vers és csak hallgatásra, bemutatásra való, kezdeményezhetjük meseként is szokásrendünknek megfelelően.) Mutassuk be a verset. Beszélgessünk a gyerekekkel a víz jótékony és kártékony hatásáról. Van, akinek segíthet egy vödör víz, és van, akit el is pusztíthat.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS

<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Figyelem, gondolkodás fejlesztése a vers végighallgatásával	Figyelem, képzelet, gondolkodás fejlesztése a vershallgatással, a belső vizuális kép részletgazdag megjelenítésével	Figyelem, képzelet, gondolkodás fejlesztése a vershallgatással, a belső vizuális kép részletgazdag megjelenítésével, a versben lefestetett természeti környezetről való beszélgetéssel

¹² Óvodai nevelés játékkal, mesével Nyár 121. o. Eötvös József Kiadó

Szociális	Érzelmek, motivációk fejlesztése a különleges irodalmi élménnyel, vershallgatással	Érzelmek, motivációk fejlesztése a különleges irodalmi élménnyel, a hangulat megragadásával	Érzelmek, motivációk fejlesztése a különleges irodalmi élménnyel, a hangulat megragadásával, a versben lefestett természeti képek megélésével
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Beszédértés fejlesztése szókincsbővítéssel, a versben található új szavak hallgatásával, a vers érthető közreadásával: veder, délibáb, kender, rest	Beszédértés, nyelvi kifejezőképesség fejlesztése a versben található új szavak értelmezésével, azok használatával kezdeményezett párbeszéd	Beszédértés, nyelvi kifejezőképesség fejlesztése a versben található új szavak értelmezésével, azok használatával kezdeményezett beszélgetéssel, folyamatos, összefüggő beszédre törekvéssel
Testi	Nagymozgások, koordinált mozgás fejlesztése „víz-átugrással”, kisebb pocsolólyák feletti ugrásokkal	Nagymozgások, koordinált mozgás fejlesztése „víz-átugrással”, kisebb pocsolólyák feletti ugrásokkal, oldallépésekkel, karlendítéssel	Nagymozgások, koordinált mozgás fejlesztése „víz-átugrással”, kisebb pocsolólyák feletti ugrásokkal, a távolság növelésével, a talaj jelölésével, ugrásokkal, karlendítéssel

**TÉMATERV-JAVASLATOK
5–6–7 ÉVES GYERMEKEK SZÁMÁRA**

ÁTTEKINTŐ TÁBLÁZAT

TÉMA	NEVELÉSI TERÜLETEK		
	A külső világ tevékeny megismerése	Vizuális nevelés	Irodalom–anyanyelv
Víz 1.	HÓ, VÍZ, JÉG		
	Vizek partján jártam Folyó- és tengervizek	Élet a víz alatt.	Újévi köszöntők (vers)
Víz 2.	JÉGVILÁG		
	Jégvár A jég, mint a víz egyik halmazállapota	Vízbe fújt buborék	Jégország királya (mese)
	A VÍZ NYOMÁBAN		
Víz 3.	Állatok védelme A víz, az élet egyik lételeme	Vízzel hígított festék	Devecseri Gábor: Bundás Medve (mese)
Víz 4.	TÉLI ÖRÖMÖK		
	Hófelhők A víz körforgása, csapadékok	Vizes, havas téli estékre	Weöres Sándor: Nagy a hó (vers)
Víz 5.	VÁLTOZÁSOK		
	Hangkereső Játékok, tevékenységek a vízzel	Vízi állatok farsangja	Móra Ferenc: Csókai Csóka (vers)
Víz 6.	VÍZPARTON		
	Nádi hegedű Kirándulás egy tópartra	Víz nélküli akvárium	Weöres Sándor: Béka fa tövén (vers)
Víz 7.	VISZI, VISZI KISPATAK		
	Papírhajó Kirándulás egy folyó, vagy patakpartra	Vízen úszik a tutaj	Móra Ferenc: Tél apó haragja (mese)
Víz 8.	HOMOKORSZÁG		
	Barlangkutatók A víz és föld kapcsolata	Vízparti homokkép	Móra Ferenc: Homokország (mese)

A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

TÉMA–1. HÓ, VÍZ, JÉG	VIZEK PARTJÁN JÁRTAM FOLYÓ- ÉS TENGERVIZEK
A tevékenység célja	<p>Szociális képességek fejlesztése: udvariassággal, alkalmazkodással.</p> <p>Értelmi képességek fejlesztése: számfogalmak és téri relációk gyakorlásával, téri irányok gyakorlásával, fogalomismerettel.</p> <p>Verbális képességek fejlesztése: összefüggő tiszta beszéddel, új fogalmak megismerésével.</p> <p>Testi képességek fejlesztése: nagymozgással és finommozgással.</p>
A tevékenység feladata	<p>Türelmes kivárással, a térképnél lévő gyermekek folyó-, illetve a tavak keresésekor. A növekvő sor kialakításánál a sorban kijelölt hely elfogadásával.</p> <p>A pár- és a számfogalmak gyakorlása a patak és a folyók kialakításával. Téri relációk gyakorlása, az asztal alá bújással, kibújással, az asztalok közé beüléssel, az asztalok közötti járással.</p> <p>Gyűjtőfogalmak megerősítése, a folyók és a tavak keresésével. Élményeik elmondása összefüggő, tiszta beszéddel, az ismert fogalmak helyes alkalmazásával. Új kifejezés megismerésével: vízér.</p> <p>Nagymozgás gyakorlása lassúbb, gyorsabb mozgással, asztal alá bújással, futással, helycserés játékkal, békaugrással, egyensúlyozó állással. Finommozgás gyakorlása a folyók és tavak vonalának körbe rajzolásával.</p>
Ajánlott megelőző tevékenység	<p>„Csobogó patak”, tevékenység a kiscsoportosban, „Csobbanás” és „A mi tengervizünk” tevékenységek a középső csoportosban.</p> <p>Nádszálból sípot, madársípot és nádi hegedűt készítünk. (A nádi hegedű elkészítése: a nádszálból levágunk az egyik csomótól a másikig egy darabot. A csomók között felhasítjuk az egyik oldalán 2-3 centis távolságban a szárát. Alá, a két végénél két letört fejtű gyufaszálat dugunk keresztbe, úgy, hogy a kiálló végeire befőttes gumit tudjunk kifeszíteni. Ez a „hegedű húrja”, amit pengethetünk.)</p> <p>Próbáljuk a hangszereinket megszólaltatni.</p> <p>Természeti könyveket nézegetünk a vizek élővilágáról, keresünk olyan élőlényeket, amelyeket, már láttunk a szabadtermeszetben. Olyan könyveket is nézegetünk, amelyekben tengeri és óceáni állatokat látunk. Megnevezzük azokat. Visszaidézzük az előző évben tett kirándulásunkat az állatkertbe, ott mely állatokat láttuk ezek közül. Visszaemlékezünk „A mi tengervizünk” tevékenységen tapasztaltakra.</p> <p>Mondogatunk verseket, dalokat, amelyeket a témával kapcsolatban korábban megismertünk.</p>

Eszközök	„Síp, dob, nádi hegedű” - Kis Természetbúvár sorozat Passage Kiadó 2000. (A súp, és a madársúp elkészítésének leírása található benne.) Kisebb térképek, valamint Magyarország fali térképe. Magnetofon, vagy CD lejátszó, zenei lemezek A csoportos szoba asztalai. Képek vízi-, és egyéb állatokról, annyi, hogy minden gyermek találjon vízi állatot közötté.
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos

Vázlat

A csoportoszoba asztalait körben úgy helyezzük el, hogy köztük legalább két gyermek egy időben átmelessen. Az asztalokra lefelé fordítva képeket rakok, megkérem a gyermekeket, hogy azt most ne nézzék meg, később lesz rá szükségünk. Felakasztom a fal térképet. Mondok egy találos kérdést, ki tudja mi az? „Megyen, megyen, meg sem áll, hanyatt fekszik, fel sem áll. (Folyó) Mutatok a térképen egy folyót, az ujjammal végig követem az útját. Ki szeretne ennél a folyónál rövidebb hosszabb folyót keresni? Egy-egy jelentkezőt szólítok, ők is végig vezetik az ujjukat a megkeresett folyók vonalán. Mutatok egy tavat. Körbe rajzolom az ujjammal. Ki szeretne ennél a tónál kisebbet nagyobbat találni? Egy-egy jelentkező azokat is körbe rajzolja az ujjával. Megkeressük a lakóhelyünket, a lakóhelyünkhöz legközelebb lévő folyót, tavat. Megnevezzük azokat. Az óvodapedagógus (ha van arról dal) elénekel egyet. (Pl.: Tisza partján mandulafa virágzik...Széles a Duna...Altal mennék én a Dunán ladikon...Debrecennek van egy vize...Komáromi kisleány...Széles a Balaton vize...stb.) Ki emlékszik arra, mit meséltem, hogyan keletkezik a folyó? (A hegy belsejéből előtörő forrásból, a csapadékokból keletkező vizekből, az olvadó hóból.) A forrásvizek többnyire iható vizek, van közöttük ásványvíz és gyógyvíz is. Ittatok már ásványvizet? Voltatok már gyógyvizes fürdőben? A gyógyvizes fürdők a felnőttek betegségeit gyógyítják. Gyermekeknek nem ajánlják az orvosok. Melyik vers jut eszetekbe a patakról? Mondjuk el: Szalai Borbála: Fut a patak... c. versét. A patakok a hegyi lejtőkön gyorsan futnak, több patak összetalálkozik, akkor együtt már folyók lesznek, már lassabban folynak. A folyók is összetalálkoznak, és együtt folynak tovább. Mielőtt a tengerbe ömlik, egészen lelassul, nagyobb lesz a medre, ekkor már folyam a neve.

Játsszuk el, hogyan alakulnak ki a folyók, folyamok. Ismertetem a játék menetét: két asztalt összetolunk, és takaróval leterítjük. Minden gyermek az asztal alá bújik, ti lesztek a földalatti üregekben összegyűlt víz. Amikor már sokan vagytok, nem fértek el és a víz, forrásként előbújik, kidugjátok a fejeteket. Ha azt kiáltom: „Patak!” patakká változtok, futva, kanyarogva haladtok az asztalok között. Ha azt kiáltom: „Folyó!”, három, vagy négy patak összetalálkozik, folyók lesztek, vagyis hárman, vagy négyen egymás kezét megfogva, egy soros vonalban kanyarogtok tovább, de már rendes járással.

Amikor azt kiáltom: „Folyam!” minden folyó összetalálkozik, és egy nagy mederben kanyarog tovább a folyam. Vagyis, kézen fogva, egysoros vonalban, lassú járással haladtok. Vigyázzatok arra, hogy ne ütközzetek össze, kerüljétek ki egymást, lehet egymás mellett is haladni. Amikor már egy nagy folyam van, és azt kiáltom „Tenger”, beömlik a folyam a tengerbe, vagyis elengeditek egymás kezét és az asztalok által határolt körbe beültök. Ott van a tenger. Indul a játék. A játékot 2-3-szor eljátsszuk, majd az utolsó játéknál az asztalokat hátrébb toljuk. Ismét gyermekekké váltok. Üljétek ki a „víz partjára” egy-egy ülőpárnára. Milyen nevet adnátok a tengerünknek?

	<p>(Meghallgatjuk a válaszokat.) Nevezzük el ezt a vizet, amit körbe ülünk, Balatonnak. A Balaton egy nagyon kicsi tenger, inkább azt mondjuk rá, hogy tó. Ki volt már a Balatonnál? Mit lehet ott sportolni, játszani? (Hagyjuk a gyermeket gondolkodni, felsorolni saját élményeiket, elképzeléseiket: fürödni, napozni, úszni, vízisízni, vízi biciklizni, csónakázni, hajóval utazni, vitorlázni, búvárkodni, stb. A gyermekek ismereteit megerősítjük, ha szükséges javítunk, kiegészítünk.) Képzeljétek, ebből a Balatonból egy csalafinta vízi manó kifogta a vízi állatokat, összegyűjtötte a vízparti állatokat is és a szárazföldre, a hegyekre elvitte. Összekeverte őket. Most nem találják vissza. Segítsetek nekik visszajutni az élőhelyükre. Az asztal a hegy, ott találjátok a képeket. Hagyjuk a gyermekeket önállóan válogatni, elhelyezni a képeket. Ülünk vissza a partra és nézzük végig, milyen élőlényeket látunk a vízben és a vízparton? Felsoroljuk, közben javíthatjuk a tévedéseket.</p> <p>Aki tud találós kérdést mondani valamelyikről, kérdezzen meg bennünket. (Meghallgatjuk a gyermekeket, súgathatunk is nekik, amit ők tesznek fel a társaiknak: „Úton-útfélen úrfiak ugrálnak.” - Béka. „Sok pénzem van, nem beszélek, tiszta vízben vígan élek.” - Hal. „Vízben élek, brekegek, ismertek-e gyerekek? Szúnyoglábon élek, a gólyától félek.” Béka. „Amíg éltem, lyukban volt a palotám, holtom után vörös selyem a ruhám” Rák.) Nekem valami hiányzik ebből a vízi-, vízparti élőhelyből. Nektek nem? (Hagyjuk a gyermekeket gondolkodni, találgatni.) A növények hiányoznak. Ki milyen növényt szeretne válni, és hol lenne a helye? Álljon oda, ahová való. (A vízbe, a víz széléhez, vagy a partra.) A jelentkezőket sorban szólítjuk, elmondják, milyen növényt váltak, és miért választották azt a növényt. Amikor mindenki sorra került, visszaválaszolunk óvodásokká. Segítsetek átrendezni a termet. Elrakjuk az eszközöket, az asztalokat is félre rakjuk. A körben elhelyezett ülőpárnákkal megnagyobbítjuk a kört.</p> <p>Tudunk egy mondókát a békáról, mondjuk el: „Béka, béka, brekeke, jól vigyázz a bőrödre, mert a gólya erre jár, megeszen a csőrivel.”</p> <p>Most játsszuk el ezt a mondókát. Ismertetem a játék szabályát: a párnák jelzik a tópartot, azon belül a víz van. Egy gyereket választok, aki gólya lesz, a többiek békák lesznek. A gólya a tótól kissé távolabb áll, gólyalábon. (fél lábon) A békák békaugrásban össze- visszaugrálnak a parton, és brekegnek. Ha a gólya elindul, a békák a tóba beugranak, hogy ne kapja el őket a gólya. Akit elkap, azt megeszi, vagyis kiesik a játékból. A játékot szerepcserével is játszhatjuk, amíg kedvük van hozzá.</p>
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>
	<p>Hosszabb rövidebb folyók keresése. Kisebb nagyobb tavak keresése. Téri reláció: asztal alá, alatt, lakóhelyhez közel. Tér bejárása kanyargós útvonalon, egyedül, párban, majd három pár összefogódzásával, végül egy soros vonalban, kézen fogva. Kör képzetének erősítése körbe üléssel.</p>

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Intermodalitás fejlesztése, a patak szó kiáltásra kanyargós szaladgálás reagálással. (aztán: folyó- 2-3-a összekapaszkodnak, folyam-minden gyermek összekapaszkodik egy vonalba .	Intermodalitás és szeriális emlékezet fejlesztése. A játék ugyanaz, de a „vizeket” előre felsorolva, már csak taps jeleket adunk, mikor vízmozgás változás jön.	Intermodalitás és szeriális emlékezet fejlesztése. A játék ugyanaz, de a „vizeket” előre felsorolva, már csak pislantással jelezzük a vízmozgás váltást.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Gondolkodás, vizuális percepció fejlesztése a vizek hosszúságának, szélességének összehasonlításával (hosszabb-rövidebb, szélesebb- keskenyebb.	Gondolkodás, vizuális percepció fejlesztése a vizek hosszúságának és szélességének egyidejű összehasonlításával (hosszabb- rövidebb, szélesebb- keskenyebb.	Gondolkodás, vizuális percepció fejlesztése a vizek hosszúságának és szélességének, alakjának egyidejű összehasonlításával (hosszabb- rövidebb, szélesebb- keskenyebb.
Szociális	A társas kapcsolatok erősítése a közös játékkal.	A társas kapcsolatok erősítése a kapcsolódásokkal, kapcsolatépítéssel.	A társas kapcsolatok erősítése a kapcsolódásokkal, a kapcsolatépítés során egymás segítségével.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Az összeállók számosságának számlálásával.	Az összeállók számosságának átlátásával.	Az összeállók számosságának átlátásával, irányításával.
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Összefüggő, folyamatos beszéd fejlesztése a játékszabály visszakérdésével, a kérdésre adott feleletekkel.	Összefüggő, folyamatos beszéd fejlesztése a játékszabály visszakérdésével, a gyermekek saját megfogalmazásával.	Összefüggő, folyamatos beszéd fejlesztése a játékszabály gyermekek általi, érthető, pontos elmondásával.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Hány szabályelemre kell figyelni- kérdésre, számlálásos válaszadással.	A játékszabály sorrendi megfogalmazásával.	A játékszabály sorrendi megfogalmazásával, a szabályelemek számosságának átlátásával.

Testi	Nagymozgások fejlesztése a békaugrásokkal.	Nagymozgások, és végtag összerendezettség fejlesztése a békaugrásokkal szép ritmikus mozgásra törekedve.	Egyensúly fejlesztés „gólyaállással”.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Hányat ugrott a béka a gólya elől?- számlálással.	Hány békát fogott a gólya?- számlálással.	Hányat lépett a gólya, mire elkapott egy békát?- számlálással.

TÉMA–2. JÉGVILÁG	JÉGVÁR A JÉG, MINT A VÍZ EGYIK HALMAZÁLLAPOTA
A tevékenység célja	<p>Szociális képességek fejlesztése: szabálytudat erősítésével, baleset megelőzésével. Környezet- és természetvédelemmel.</p> <p>Értelmi képesség fejlesztése: feladattartással, képzelettel, problémamegoldó képesség fejlesztésével, látás- és tapintásérzékeléssel.</p> <p>Verbális képességek fejlesztése: fogalom ismerettel, verbális emlékezettel, verseléssel, vers hallgatásával.</p> <p>Testi képességek fejlesztése: nagy- és finommozgással, mozgáskoordinálással.</p>
A tevékenység feladata	<p>A szabályjátékban, csúszkálásnál, a szabályok elfogadásával, betartásával. Ismerkedjenek meg a télen alkalmazható környezet- és természetkímélő anyagok használatával.</p> <p>A jégvár építésénél kitartással, és a díszítésénél, önálló feladat megoldással, egymás segítségével. Természeti jelenségek megismerésével, a jég tulajdonságainak megismerése, látással, tapintással.</p> <p>A látottak, tapintás útján érzéklek helyes megfogalmazásával. A már korábban megismert fogalmak helyes alkalmazásával. Szívesen verseljenek, hallgassanak új verseket. Ismerjenek meg új fogalmakat: dér, zúzmara, ónos eső, zeolit, eresz.</p> <p>Nagymozgás fejlesztése csúszkálással, finommozgás és mozgáskoordináció fejlesztése a gombok terelgetésével.</p>

Ajánlott megelőző tevékenység

„Jégdíszek” tevékenység a középső csoportosban. Megismerkedünk az ónos esővel, és annak veszélyeivel. (Az ónos eső az erősen lehűlt, utakra, tárgyakra és a növényekre ráfagyó jeges eső.) A fák, bokrok ágait letörheti a ráfagyó jégréteg súlya. A csúszós utakon nehéz közlekedni, több baleset fordulhat elő. Csúszkálnak az autók, és az emberek is a járdán. Beszélgetünk arról, hogy sokan sózzák az utakat, mert a só megolvassza a jeget. Ez károsítja a talajt, a talajban élő állatok élőhelyét. (A sólé a talajba kerül.) Az utat és az autók gumiját is károsítja. Megfigyeljük, hogy a csizmánkon is átüt a sós lé. Megismergetjük a gyermekekkel, hogy vannak környezetbarát, környezetkímélő csúszásgátlók is, az óvodában mi azt használjuk. (Kvarchomok, amelyet száraz időben össze lehet söpörni, és újra felhasználni, vagy zeolit, amely a csapadékkal feloldódva a talajba kerül, és ott a növényeket táplálja.)

Megfigyeljük a zúzmarát a bokrok ágain. Mini „jégpályákat” készítünk. (Kijelölünk az óvodakert félreeső részén, 2 útszakaszt, egymással párhuzamosan. Köztük kb. 1 m-t hagyunk ki. Leöntjük vízzel, ha megfagyott a víz, újra locsoljuk, ezt néhányszor megismételjük. Az utolsó réteg elkészítése előtt, az egyik oldalon, egyvonalban a két pályán, kék színű, a másik végén piros fonalat helyezünk el keresztben.) Beszélgetünk olyan sportokról, amit a jégen lehet űzni: jégghoki, korcsolyázás, jégtánc.

Homokozó vödrökbe és formákba vizet öntünk. A formákba lehet festőnövényekből, előzetesen készített, többféle színű festéket önteni. Hagyjuk megfagyni. (Ez lesz a jégvár építő- és díszítő anyaga.) Jégcsapot készítünk: jég rúdkészítőbe vizet öntünk.

(Ha nincs jég rúdkészítőnk, egy lapos edény is megfelel, négyrétű alufóliából hajtogathatunk bele „válaszfalakat”. Minden részbe tegyünk akasztót.)

A mélyedés egyik végébe kettéhajtott fonalat teszünk, az lesz az akasztója. Amikor megfagyott a víz benne, kivesszük, felaggatjuk a bokrok ágaira. Megfigyelhetjük, hogyan olvadozik enyhébb időben, és csöpög le a víz a talajra. Meghallgatjuk a lecsöpögő víz hangját. Megfigyeljük azt is, hogy a lecsöpögő víz, hogyan mélyíti ki a talajt. Mondogatjuk Weöres Sándor: Olvadás c. versét.

Meghallgatjuk az ereszről lefolyó víz hangját is. Mi a különbség a két hang között.

Ismerkedünk más irodalmi alkotásokkal. (Például.: Kiss Dénes - Jön a fagy, Zelk Zoltán - Január, Áprily Lajos Fa vagyok, Veress Miklós- Jég, stb.)

Az „üzen a természet” hirdetőjére kitesszük a „méhecske” képet, és a felhívást: „Beszélgetni szeretnénk a téli évszakhoz, és egy „jeges” játékot megismerni. Ehhez gyűjtünk: nagyobb méretű lapos gombokat, (amire már nincs otthon szükségük!) valamint téli tájat ábrázoló, művészi értékű képeket, télen készült családi fotókat, amelyeken a szabadban tevékenykedik a család. Köszönjük!” (A képeket folyamatosan nézegetjük, beszélgetünk róluk.)

Ismerkedünk más irodalmi alkotásokkal. (Például.: Kiss Dénes - Jön a fagy, Zelk Zoltán - Január, Áprily Lajos Fa vagyok, Veress Miklós- Jég, stb.)

	<p>Az „üzen a természet” hirdetőjére kitesszük a „méhecske” képet, és a felhívást: „Beszélgetni szeretnénk a téli évszakhoz, és egy „jeges” játékot megismerni. Ehhez gyűjtünk: nagyobb méretű lapos gombokat, (amire már nincs otthon szükségük!) valamint téli tájat ábrázoló, művészi értékű képeket, télen készült családi fotókat, amelyeken a szabadban tevékenykedik a család. Köszönjük!” (A képeket folyamatosan nézegetjük, beszélgetünk róluk.)</p>
Eszközök	<p>Nagyítók, színes kártyák, kéztörlők, az összes homokozó vödör, ami található az óvodában, néhány homokozó forma. 2 db piros-, 2 db kék színű fél-fél méteres fonal, locsoló kannaiban víz, nagyobb méretű lapos gombok, minimum annyi, amennyi gyermek van, 2 db járdasöprű. Az óvoda emblémájával díszített zászló, jégrúd készítő, (vagy egy lapos edény és alufólia) Begyűjtött képek.</p>
Szervezeti keretek	csoporthoz, mikrocsoporthoz, egyéni
Munkaformák	csoporthoz, mikrocsoporthoz

Vázlat

Gyönyörködünk a téli tájban, de azt is megbeszéljük, hogy nehéz terhet cipelnek az ágak, bizony előfordul, hogy a zúzmara súlya alatt letörik az ág. A tenyerünkbe szedünk belőle, hagyjuk, hogy megolvadjon a testünk melegétől. Megtapasztaljuk, hogy az is víz. Megtöröljük a kezünket, nehogy kifújja a szél. Elmondjuk, hogyan keletkezik a zúzmara: a levegőben lévő pára lecsapódik a hidegebb ágakra, tárgyakra és ott megfagy. Óvatosan minden gyermek leszedhet a bokrok ágairól egy színes kártyalapra zúzmarát, és megvizsgálhatja nagyító alatt. Az a pára, ami a talaj közelében csapódik le, és ott fagy meg, azt dérnek nevezzük. Visszaemlékezünk arra, hogy ősszel is láttunk a talaj közelébe lecsapódó párát, de az akkor nem fagyott meg, azt harmatnak neveztük.

Játszunk a jéggel: a két, korábban készített jégpálya elé, de kb. 2 méterrel távolabb, kis „jégvárat” építünk, a homokozó vödörben fagyasztott „jégtéglákkal.” Díszítjük a formákkal. (Előtte zsíros kézkrémmel bekenjük a kezünket, hogy védjük a bőrünket.) Közben tapasztalatokat szerzünk a formák méreteiről, eltérő formáiról, a jég hőmérsékletéről, áttetszéséről, a vékonyabb réteg átláthatóságáról, szilárdságáról, törékenységéről, eltérő súlyáról, valamint arról, hogy a kezünk a jégtömböktől újra vizes lesz. Akinek fázik a keze, szárazra megtörli, és felhúzza a kesztyűjét. Kis idő elteltével megkérdezzük, mit érez? Ha elkészül a várunk, kitézzük a tetejére az óvoda emblémáját ábrázoló zászlót. Gyönyörködünk az építményünkben, találgatunk mese hőst, vajon kik lakhatnak benne? Elmondjuk Veress Miklós - Jég c. versét:

„Jég! Jég! Jég! Palota az ég. -- Hókirálynak jégvárában állok talpig zúzmarában. --Ha volna még, - könnyem hullna. Az is csak jég-eső volna.”

Két csapatot alkotunk, mindkét csapat a várat szeretné elfoglalni, vagyis be akarja venni. Ismertek olyan dalt, amely a várról szól? (Hagyjuk a gyermeket gondolkodni, majd segítünk, ha szükséges dúdolással.) Ha felismerték a dalt, elénekeljük: „Hej vára, vára, Nada vára, vára...” - segítetek énekelni. Ismertetem a játék szabályát: a vár két oldalánál zajlik a csata. A két csapat, felsorakozik egy-egy jégpálya előtt, szemben a várral. Az elől állók egy-egy járdaseprűt fognak a kezükben. Minden harcos egy gombot a jégpályára tesz, a piros fonalra. (Kivesz egyet a homokozó vödörből.) A gombot a jégpályán a vár felé kell terelni a söprűvel. Ha elért a pálya túloldalára, a kék fonalig, megfogja, és beleteszi az ott lévő vödörbe. Visszaszalad, átadja a söprűt a soron következőnek, akinek ugyanaz a feladata. Mindenkinek át kell vezetni egy gombot a pályán. Ha a jégpályáról kívülre esik a gomb, az „el a csapat lesz a győztes, vagyis vette be a várat, akik gyorsabban gyűjtöttek több gombot össze a pálya végén lévő vödörbe. Játsszunk el egy próbajátékot, majd kezdődik a verseny. Az egyes játék végén minden csapat által gyűjtött gombot megszámláljuk, így ellenőrizzük, kinek van több gombja. A játékot többször játszunk el, ha kedvük van hozzá.

Végül elrakjuk az eszközöket és szabadon csúszkálhatnak a jégpályákon. Játék közben megtapasztalhatják, hogy a jég csúszik. (A következő napokban csúszkálhatnak, gombot

	vezethetnek söprűvel, szabadon kitalálhatnak játékot, mindaddig amíg olvadni nem kezd a pálya. Ekkor újabb megfigyeléseket lehet tenni.)
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>
	A jégpálya hosszának, valamint a színes fonalak helyének kimérése, egyenlő távolságra. Az építő- és díszítő formák összehasonlítása, nagyság-, mennyiség- és súlyuk szerint. Formák elhelyezése a térben, egymásra rakásánál a statikai súlypont megtalálása, stabilitás elérése. A gombok formájának meghatározása, kisebb- nagyobb, egyforma megállapítások. A gyűjtött gombok mennyiségi meghatározása.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS

Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális, taktilis percepció, gondolkodás fejlesztése, ok- okozati összefüggések megláttatásával, a jég vizsgálatával, a halmaz állapotváltozás megfigyelésével.	Vizuális, taktilis percepció, gondolkodás fejlesztése, ok- okozati összefüggések megláttatásával, a különböző fagyott csapadékok vizsgálatával, a halmazállapotok változásának figyelésével.	Vizuális, taktilis percepció, gondolkodás fejlesztése, ok- okozati összefüggések megláttatásával, a különböző fagyott csapadékok vizsgálatával, a halmazállapotok változásának figyelésével, az átalakulás folyamatának figyelemmel kíséréssel.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	A jégpálya hosszának összehasonlítása levágott fonaldarabokkal, összeméréssel.	A jégpálya hosszának összehasonlítása levágott fonaldarabokkal, összeméréssel, relációk megállapításával (rövidebb, hosszabb, ugyanolyan hosszú).	A jégpálya hosszának összehasonlítása levágott fonaldarabokkal, összeméréssel, relációk megállapításával (rövidebb, hosszabb, ugyanolyan hosszú), ítéletalkotással.

Szociális	A szabálytudat alakítása, a csúszkálásra vonatkozó szabályok betartásával.	A szabálytudat alakítása, a csúszkálásra vonatkozó szabályok megfogalmazásával, azok betartásával.	A szabálytudat alakítása, a csúszkálásra vonatkozó szabályok megfogalmazásával, azok betartásával.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	A betartandó szabály tagolásával.	A betartandó szabályok felsorolásával, sorba rendezéssel.	A betartandó szabályok felsorolásával, sorba rendezéssel, sorszámok használatával.
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Folyamatos, összefüggő beszéd fejlesztése a játék összefoglalásával.	Folyamatos, összefüggő beszéd fejlesztése, a játék elmondásával, a gyermekek felé közvetítésével.	Folyamatos, összefüggő beszéd fejlesztése, a játék elmondásával, a gyermekek felé közvetítésével, lehetséges új szabályok kitalálásával, azok megfogalmazásával.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	A játék részekre bontásával.	A játék elemeinek felsorolásával.	A játékelemek számosságának megállapításával.
Testi	Egyensúly fejlesztése a csúszkálással.	A gombterelgetéssel összerendezett, koordinált mozgás fejlesztése.	A gombterelgetéssel összerendezett, szemmel irányított, koordinált, szép mozgás fejlesztése.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Csúszások számlálásával.	Az átterelt gombok számlálásával.	A csapat által átterelt gombok számlálásával.

TÉMA–3. A VÍZ NYOMÁBAN	VÍZ, VÍZ, TISZTA VÍZ A VÍZ, AZ ÉLET EGYIK LÉTELEME
A tevékenység célja	<p>Szociális képességek fejlesztése: udvariassággal, szabályok betartásával, környezet- és természetvédelem alapozásával.</p> <p>Értelmi képességek fejlesztése: emlékezettel, összehasonlításokkal, mennyiség- és forma ismerettel, probléma megoldással.</p> <p>Verbális képességek fejlesztése: összefüggő beszéddel, új fogalom megismerésével.</p> <p>Testi képességek fejlesztése: nagy- és finommozgással, egyensúlyozó járással.</p>
A tevékenység feladata	<p>Egymás meghallgatásával, a megbeszélt szabályok betartásával, a víztakarékos magatartás alakításával. Felelősségtudat erősítésével, a madáritató tisztántartásával, folyamatos feltöltésével.</p> <p>Emlékezettel a korábbi, az óvodában és az otthon szerzett tapasztalataikra, ismereteikre. A mennyiségek, formák felismerésével, pontos meghatározásával, a probléma helyzetek önálló megoldásával.</p> <p>Összefüggő beszéddel, az ismert gyűjtőfogalmak helyes alkalmazásával, új kifejezések megismerésével: ártalmas, erezet, vérér, ábra, csordul, háztartás.</p> <p>A tér bejárásával, az utasításnak megfelelően, a padon járással, pohárral a kézben. A virággal finom, óvatos bánással, hogy ne sérüljön.</p>

Ajánlott megelőző tevékenység	<p>„Tisztulás” tevékenység a kiscsoportosban, „Zöld levelecske” tevékenység a középső csoportosban.</p> <p>Ősszel reggelente, amikor óvodába jönnek, figyeljék meg útközben a növényeken lévő harmatcseppeket. Kora délelőtt, az óvoda kertjében mi is megfigyeljük, megcsodáljuk a napfényben színes gyöngyszemként megcsillanó harmatot. Megbeszéljük, hogyan keletkezik. (Amikor jelentős a napi hőingadozás, a lehűlt tárgyakra, növényekre a levegő páratartalma lerakódik.) Mesét mondunk, amelyben a víz fontos szerepet tölt be. (Például: „Örök ifjúság”, „Háromágú tölgyfa tündére”, „Vízi Péter, Vízi Pál”, stb.)</p> <p>A tevékenységet megelőzően, 2-3 nappal korábban, három csokor gyöngyvirágot szétszedünk, mindenki fog egy szálát a kezébe. Szagolgatjuk, mit éreztek? Megnézegetjük a kis virágok formáját, mire hasonlít? (Kis csengőre, harangra.) Milyen színeket látunk rajta? Számolja meg mindenki, mennyi kis virág van a kezében lévő virágszálon. Kié több, kevesebb, ugyanannyi? Most a négy színes kartonlapra helyezték el a virágszálakat úgy, hogy mindegyiken ugyanannyi szál legyen. Ellenőrizzük le.</p> <p>Találtok a tálcán bébiételes üveget. Mennyi van belőle, milyen a formája? Keressetek rajta körformát. Az üvegeket most vázának használjuk, segítsetek vizet önteni bele úgy, hogy félig legyen benne a víz. Egyet elveszek, azt üresen hagyjuk. Amikor készen vagyunk, sorba rakjuk a tálcán.</p> <p>Az elsőbe egy kanál piros, a másodikba kék színű ételfestéket tesztek. Két gyermeket megkérek, hogy keverje össze a festéket a vízzel. A harmadik vázánkba nem teszünk festéket, azt a vizet úgy hagyjuk, ahogyan a csapból kifolyt. Látjuk, hogy a festék feloldódik, elkeveredik a vízzel. Nézzünk át a négy üvegen, melyiken látunk át a legjobban? Gyönyörködünk a színekben, közben megbeszéljük, hogy az ételszínező nem mérgező, nem betegíti meg az embereket, ha az ételbe kerül, és a növényeknek sem ártalmas. Segítsetek a négy csokrot elhelyezni úgy, hogy mindegyik „vázában” egy csokor legyen. Elhelyezzük a tálcát a virágokkal a természetsarokban, és megbeszéljük, hogy néhány nap múlva megnézzük, mi történt vele. Addig is nézegethetik a gyermekek.</p> <p>Az „Üzen a természet” táblájára kitesszük a „bagoly” képet, és a kérést a szülők felé: „A gyermekek szeretnék megtudni, hogyan lehet a háztartásban takarékoskodni a vízzel. Kérjük, tapasztaltassák és beszéljék meg a gyermekeikkel. Köszönjük szépen.”</p>
Eszközök	Minimum annyi szál gyöngyvirág, hogy mindenki egyet a kezébe tudjon venni. Egy tálca, két kisméretű locsolókanna vízzel megtöltve, 4 db tisztára mosott, bébiételes üveg, két kanál. Egy tálcán egy üres pohár és egy kancsó víz. Egy asztal, rajta 4 vízzel telt kancsó, egy tálcán annyi műanyag pohár, ahány gyermek van. Egy tányér, két tornapad és két kosár.
Szervezeti keretek	csoportos
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos

Vázlat

Elővesszük a gyöngyvirágos vázáinkat, megnézzük, mi történt. Megbeszéljük a tapasztalatokat, következtetéseket vonunk le. (A piros, és a kék festékes vizet felszívó gyöngyvirág erei elszíneződtek, a festékes vizet szívták fel. Megnézzük a kis erezeteket, ereket rajta. Keresünk a saját kezünkön is ereket, amit látunk a bőrünk alatt. Összehasonlítjuk, melyik a vastagabb, melyiket látjuk hosszabban? A mi ereinkben ki tudja, mi folydogál?

A tiszta vízben lévő virágok fehérek maradtak. Amelyik nem kapott vizet, lekókadtt, elhervadt. Mutassuk a testünkkel, hogyan állt egyenesen a virág szála, és most kókadttan hogyan áll. Visszaidézzük a korábbi tapasztalatainkat is, a növények hajtásáról. Mi is rendszeresen iszunk, amikor érezzük, hogy szomjasak vagyunk. Játsszuk el, hogy most az erdőben vagyunk, szomjasak vagyunk, de nincs mindenkinek ivóvíze. A csoportos egyik fele forrást talált, és a társaiknak is visznek a friss, finom forrásvízből. Alakítsatok négy csapatot úgy, hogy minden csapatban ugyanannyi gyermek legyen. (Hagyjuk a gyermekeket önállóan csapatot alakítani, csak akkor avatkozunk be, ha indokolt. Addig elrendezzük a terepet: két tornapadot párhuzamosan elhelyezünk, közzé az egyik végénél, egy asztalra 4 kancsóban vizet, egy tálcán pedig annyi műanyag poharat teszünk, amennyi gyermek van. A poharak kettéosztva, egymásban vannak elhelyezve.)

Ellenőrizzük a csapatok létszámát, és ismertetjük a játék szabályát: a csapatok a két pad két végénél helyezkednek el úgy, hogy szemben áll egymással egy-egy csapat. Akik az asztal felőli oldalon állnak, ők a forrásnál vannak, a kancsó a forrás. A forrásból félig kell tölteni egy poharat, azt a hídon úgy kell átvinni, hogy a víz ne lötyögjön ki. A tornapad a híd. A szemben álló csapattársaknak kell átadni a poharat, mindig annak, aki elöl áll. Ő megissza a vizet, és azzal a társával, aki vitte neki a vizet, párban a sor végére áll. Akik a forrásnál állnak, a vizet kiönthetik a pohárba, amikor sorra kerülnek, de csak akkor indulhatnak el a hídon, amikor az előttük lévő csapattársuk arról lelépett a túloldalon. Az a csapat győz, akik a forrástól a leggyorsabban átérnek, és nem lötyögtettek ki sok vizet. A használt poharakat a hídon túli csapat mögött lévő kosárba kell gyűjteni, mert az erdőben nem dobáljuk el a hulladékot. „Rajtra” indul a játék. Felkészülni, rajt! (A játékot megismételjük úgy, hogy most azok jönnek a forráshoz, akik az előbb a túloldalon voltak.)

A játék befejeztével a gyermekek segítségével távolabb visszük az asztaltól a tornapadokat, és arra leülnek, úgy helyezzük el a padokat, hogy az asztalra lássanak a gyermekek.

Tudjuk, hogy nekünk, az embereknek, és a növényeknek is szükséges a víz az életben maradáshoz. Szüksége van még valakiknek, vagy valamiknek ivóvízre? (Az állatoknak.) A növények és állatok hogyan oltják a szomjukat? (A növények: esővízzel, harmattal, vagy mi gondoskodunk a locsolásról. Mi az a harmat? Az állatok tócsákból, folyókból, tavakból isznak, vagy itatóból. Hogyan hívjuk a növényeket, állatokat és az embereket egy szóval? (Élőlényeknek.) Megállapítjuk, hogy az élőlényeknek szükségük van ivóvízre, nélküle elpusztulnának, nem maradnának életben. A népmesékben az életvíze új életet

ad, megfiatalít. Melyik mesében hallottunk az életető vízről? Egy tányérra tett pohárba vizet öntök, figyeljétek, meddig önthettek, és szóljatok, ha tele van, hogy elég. (A gyerekek szólnak, de tovább öntöm a vizet, addig, amíg kicsordul.) Bocsánat, nem figyeltem eléggé, kicsordult a víz. Mit gondoltok, miért nem csurog ki belőlünk az a sok víz, amit megiszunk? (Hagyjuk a gyermekeket gondolkodni, találgatni.) Az élőlények folyamatosan vizet veszítenek, és azt mindig pótolni kell. Hogyan veszítünk vizet? (Izzadással, pisiléssel, hányással. Tudatosítom, hogy ilyen esetekben még több vizet, teát szükséges inni.) Az állatok is hasonlóan veszítenek vizet, mint mi, az emberek. A növények hogyan veszítenek vizet? (Párologtatással.) Az elvesztett vizet mindig pótolni kell, mert ha nem pótoljuk, betegek lehetünk. Ezért aki szomjas, mindig igyon. Gondolkozzatok, mi az, amit a gyerekek ihatnak, és mi az, amit nem. Aki tud mondani valamit, jelentkezzen. (Hagyjuk a gyermekeket gondolkodni, felsorolni, és ha kell állást foglalunk.)

Sok országban nincs elegendő tiszta, édes víz, ezért nagyon takarékosan bánnak vele. Mit jelent az, hogy édes víz? A víz, amit iszunk valóban édes? A mi hazánkban is egyre kevesebb a tiszta víz. Ha azt szeretnénk, hogy még sokáig elég legyen az élőlényeknek, nekünk is takarékoskodnunk kell vele. Mi már tudjuk, hogyan lehet takarékosan használni a vizet. Aki tud mondani egyet, jelentkezzen. Ha jól válaszol, kap egy képet. Mindenki egyet mondhat egyszerre. Az a győztes, aki a legtöbb képet gyűjtötte. (A gyermekek korábbi tapasztalataik alapján a következőket sorolhatják: amikor fogat mosunk, pohárba engedünk vizet, és a csapot elzárjuk. Kézmosáskor, amíg szappanozunk, elzárjuk a csapot. Az ivásnál megmaradt vizet összegyűjtjük, és azzal locsoljuk a virágokat. Zuhanyzásnál, amíg szappanozzuk magunkat, nem folytatjuk a vizet. A csöpögő vízcsapot, azonnal megjavítjuk. Mosogatáshoz kiengedünk két edénybe vizet, abban mosogatunk, és öblögetünk, nem folytatjuk végig a vizet. A babaruha mosásánál egy vízben több ruhát kimosunk, és kiöblítünk. - A WC -ben, pisilésnél kevesebb vízzel öblítünk, stb.)

Megszámoljuk, kinek mennyi kép gyűlt össze. Kie a legtöbb? Aki nem gyűjtött egyet sem, választhat a tálcáról egyet. Nézzétek meg, mit láttok a képeken. Aki úgy gondolja, hogy a képen látható ábra élőlény, szüksége van ivóvízre, álljon az ablak elé. Aki úgy gondolja, hogy a képen látható ábrának nincs szüksége ivóvízre, álljon az asztal mellé. Ellenőrizzük a megoldást. (Kakukktójásként tegyünk a képek közé játék mackó képet, bocsássuk vitára, ha nem jó döntést hozott a gyermek. Ha valakinél több kép van, és az egyikkel az ablak elé, a másikkal az asztal mellé kellene állnia, hagyjuk gondolkodni, hogyan oldja meg a feladatot. Ha nem sikerül, a többi gyermeket kérdezzük, mi a teendő? Elfogadható megoldások: Lehet átadni az egyik csoportoshoz tartozó képet a társának, aki már a megfelelő helyen áll, és a másikkal csatlakozni a másik csoportoshoz. - Lehet az asztaltól és az ablaktól távolabb, középre állni. Lehet elhelyezni a képet oda, ahová illik.)

Elrakjuk a képeket, és megbeszéljük, hogy ha kimentünk az udvarra, körbejárjuk, hová helyezhetünk el madáritatót, hogy a kertünkben lévő madarak könnyen találjanak ivóvizet.

	(A továbbiakban gondoskodunk a folyamatos tisztításáról, feltöltéséről.) Rendet rakunk a szobában a gyermekek segítségével.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>
	A gyöngyvirágszál számolása, mennyiségi összehasonlítások, megállapítások, egyenlő mennyiségű halmazok létrehozása. Az egy szálon lévő kis virágok megszámlálása, mennyiségi összehasonlítása. A tálca és a bébiételes üvegek formájának meghatározása, az üvegen körforma keresése. Csapatalakításnál mennyiségi összehasonlítások számlálással, halmazok egyenlővé tétele. Téri irányok gyakorlása, szembe állunk, mögé ülünk, ablak elé állunk. Pár képzetének erősítése, páros leüléssel. A gyűjtött képek mennyiségi összehasonlítása, kié a több, legtöbb, ki az első második, harmadik győztes. Halmazok létrehozása a képeken látható ábrák segítségével. Hol állnak többen, kevesebben?

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	<i>Differenciálási szintek</i>		
	<i>I. szint</i>	<i>II. szint</i>	<i>III. szint</i>
Értelmi	Vizuális percepció és a gondolkodás fejlesztése a képek értelmezésével, és az élőlények vízszükségletének megbeszélésével.	Vizuális percepció és a gondolkodás fejlesztése a képek értelmezésével, és az élőlények vízszükségletének, és vízszerzési lehetőségnek megbeszélésével.	Vizuális percepció és a gondolkodás fejlesztése a képek értelmezésével, és az élőlények vízszükségletének, és vízszerzési lehetőségének, a víztisztítás- folyamatának megbeszélésével.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	A pohárban levő folyadék mennyiségének megállapításával (kevés, félig, tele).	A pohárban levő folyadék mennyiségének megállapítása (kevés, félig, tele), a különböző poharakban levő folyadékok összemérése egymás mellé állítással, (több, kevesebb, ugyanannyi megállapításával).	A pohárban levő folyadék mennyiségének megállapítása (kevés, félig, tele), a különböző poharakban levő folyadékok összemérése egymás mellé állítással, (több, kevesebb, ugyanannyi megállapításával). Ugyanannyivá tétellel, öntés.

Szociális	Közösségi érzés erősítése, a sorban egymás kivárásával.	Közösségi érzés erősítése, a sorban egymás kivárásával, buzdításával, segítségével.	Közösségi érzés erősítése, a sorban egymás kivárásával, buzdításával, az igény alakításával egymás segítésére.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	A sorban előttük állók mennyiségének megállapításával (sok- kevés).	A sorban előttük állók mennyiségének megállapításával, számlálással.	A sorban előttük állók mennyiségének megállapításával, számlálással, és a már átjutottak számlálásával, halmazalkotással.
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Szövegértés, és a kifejező beszéd fejlesztése, a feladatot kísérő beszéd értelmezésével, és az arra adott verbális válasszal.	Szövegértés, és a kifejező beszéd fejlesztése, a feladatot kísérő beszéd értelmezésével, és az arra adott verbális válasszal, ill. a kivitelezések megfogalmazásával.	Szövegértés, és a kifejező beszéd fejlesztése, a feladatot kísérő beszéd értelmezésével, és az arra adott verbális válasszal, ill. a kivitelezések megfogalmazásával, másoknak segítő magyarázattal.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Az elhangzott instrukciók szakaszokra bontásával.	Az elhangzott instrukciók sorba rendezésével, a feladatok sorrendiségével, sorszámok használatával.	A megoldások összegzésével, sorba rendezésükkel, sorszámok használatával.
Testi	Egyensúly fejlesztése, egyensúlyozó járással a padon, a pohár vízen szemkontrollal, egyensúlyozó tartással.	Egyensúly fejlesztése, egyensúlyozó járással a padon, szem előre irányításával, egyensúlyozó tartással.	Egyensúly fejlesztése, egyensúlyozó járással a padon, szem előre irányításával, egyenes testtartással.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	A padon visszalevő út vizuális kontrolljával.	A padon megtett és még visszalevő út vizuális kontrolljával.	A padon megtett út vizuális kontrolljával, és a visszalevő út egymáshoz viszonyításával.

TÉMA-4. TÉLI ÖRÖMÖK	HÓFELHŐK A VÍZ KÖRFORGÁSA, CSAPADÉKOK
A tevékenység célja	<p>Szociális képességek fejlesztése: együttműködéssel, környezet- és természetvédelem erősítése pozitív érzelmekkel, új ismerettel.</p> <p>Értelmi képességek fejlesztése: megfigyelésekkel, emlékezettel, probléma megoldásokkal, látás- és tapintás érzékenyítésével, fogalomismerettel.</p> <p>Verbális képességek fejlesztése: összefüggő beszéddel, új fogalmakkal, árnyalt kifejezésekkel.</p> <p>Testi képességek fejlesztése: nagy- és finommozgással, ritmikus mozgással.</p>
A tevékenység feladata	<p>A hó szobrok készítésénél együttműködéssel, a hó festésénél a környezet- és természetbarát festék használatával, hulladékpapír felhasználásával. Pozitív érzelmek keltése a madarakról való gondoskodással. a szép téli táj, és a tájat ábrázoló művészeti képekkel.</p> <p>A hófelhő, a havazás, a hópelyhek formájának megfigyelésével, az átélt élményekre való visszaemlékezéssel, a hó „szobor park” létrehozásánál, az építés és díszítés, önálló megoldásával.</p> <p>Természeti jelenségek, valamint a hó tulajdonságainak megismerése, látással, megfigyelésekkel, tapintással.</p> <p>A látottak, tapintás útján érzettek helyes megfogalmazásával.</p> <p>A már korábban megismert fogalmak helyes alkalmazásával.</p> <p>A hóesés árnyalt kifejezéssel, új kifejezések megismerésével: pilingél, szoborpark, duzzaszt, síelni, sízni. Verseléssel, vers hallgatásával.</p> <p>A szánkózásnál, a hó szobrok készítésénél és a „vízcsepp” játéknál nagymozgással, a törpék festésénél finommozgással, és a labdaadogatásnál összerendezett, változó ritmikus mozgással.</p>

Ajánlott megelőző tevékenység	<p>Az esőfelhők, és az eső megfigyelése. Megfigyeljük a hófelhőket, a hóesést. Eljátsszuk a játékgyűjteményből a II-B/1. sz. játékot. (Időjárás jelentés: hóesés. Változatos kifejezéseket keresünk a hóesésre: hull, szállingózik, pilinkél, szakad.) Nagyító alatt megvizsgáljuk a színes kártyára felfogott hópihét, megnevezzük a formáját, próbáljuk lerajzolni a hóba az ujjunkkal. Emlékezet útján különbségeket állapítunk meg a zúzvara formájával. A hóeséshez illő verset mondogatunk. (Pl.: Kányádi Sándor: Ez a tél Nemes Nagy Ágnes: Hóesésben, stb.) Gyönyörködünk a havas tájban, de azt is megbeszéljük, hogy a sok hó terhe alatt a fák, bokrok ágai letörhetnek, a madarak nem találnak élelmet, mert a hó betakarja. Folyamatosan feltöltjük a madáretetőket, készítünk mogyoró és faggyú füzérek a fák ágaira.</p> <p>Játszunk a hóval: (Előtte zsíros krémmel bekenjük a kezünket, védjük a bőrünket.) Készítünk hóembert, hókuttyát, elkészítjük Hófehérekét és a hét törpét. A törpék ruháját növényi festékekkel színezzük. Közben megtapasztaljuk, hogy olvad a kezünk melegétől, vizes lesz a kezünk tőle, a nedvesebb hó jobban tapad, ha görgetjük, újabb hóréteg tapad rá, hideg, súlya van, stb. Ha fázik a kezünk, szárazra töröljük, és a kesztyűben melegejtjük.</p> <p>Élőlények nyomait keressük a hóban, a madáretető alatt, találgatjuk, ki, vagy mi hagyta ott. Mi is hagyunk nyomot magunk után, a talpunk és tenyerünk lenyomatát. Tetszés szerint válogatunk, és ismerkedünk további versekkel. (Például: Kányádi Sándor: Aki fázik - Weöres Sándor: Csupa fehér Kormos István: Téli álom - Csoóri Sándor: Hókutya, stb.)</p>
Eszközök	<p>Dr. Fejes Erzsébet Kanczler Gyuláné dr.: „Mesélő természet” könyve, Kincs Könyvkiadó 1995. Fehér Anna: „Játszunk? Természetesen!” játékgyűjteménye. Fonalak, földimogyoró, faggyú darabok. Hólapátok, növényi festékek, törpesapkák, gesztenyék, gombok, (szemeknek, gomboknak) söprű, lapátok, ecsetek, műanyag poharak a festékeknek. Kéztörölők. Egy hurkapálcika, amelyet alufóliával előzetesen bevontunk. (Varázspálca.) Egy kosárban kék színű, tíz literes kukazsákok, amelyek az aljára, és két oldalára nyílást vágunk. 7 8 különböző méretű és szabálytalan görbe vonalakkal körbe vágott, szürke kartonból kivágott forma. Két kosár, az egyikben különböző méretű labdák. Legalább kétszer annyi papírlabda, amennyi gyermek van. (Az előző napokban begyűjtött, régi újságokból gyúrjuk össze a gyermekekkel.)</p>
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoporthoz és egyéni
Munkaformák	csoportos, mikrocsoporthoz

Vázlat	<p>Kikészítem a kosarat a kék színű zsákokkal és a varázspálcámát. A gyermekek körém gyűlnek. Mondok egy találós kérdést, aki kitalálja, mi az, ne árulja el, jelentkezzen: „Hol vizet önt, hol havat hint, hol jeget szór fejedre, s elszáll pedig szárnya sincsen nyugatra, keltre.” Mi az? (Felhő) Miért van a találós kérdésben az, hogy hol vizet, hol havat, hol jeget önt? Felidézzük a korábbi tapasztalatainkat, a felhőkről (eső-, hófelhő, a ködről, ami alacsonyan keletkező felhő) és a csapadékok fajtáiról. Beszélgetünk arról, hogy amikor a hó elolvad, a hólé egy része bekerül a talajba, más része a patakokba és a folyókba, duzzasztja azoknak a vizét.</p> <p>Most, akit a varázspálcámmal megérintek, vízcseppé változik, vagyis belebújik egy kék színű zsákba. A kezeteket oldalt ki tudjátok dugni. A zsákot a kosárban találjátok. „Csiribi – csiribá, legyél vízcseppeske!”</p> <p>Amikor minden gyermek vízcseppé változott, ismertetem a játék menetét. A vízcseppek gurulnak, vagyis körbejártok. Ha azt kiáltom: „Pára!”, felszálltok a magasba, vagyis magasba emelitek a kezeteket. Amikor azt kiáltom: „Felhő!” és egy számot mondok, a vízcseppek a magasban összegurulnak, vagyis kapaszkodjatok össze egy-egy felhővé, annyian, amennyi számot mondok. Ha azt kiáltom: „Eső!”, engedjétek el egymás kezét, és hulljatok le a földre, vagyis leguggoltok. Ha azt kiáltom: „Vízcepp!”, újra vízcseppek lesztek, és gurultok, vagyis körbejártok újra. Nagyon figyeljétek, mert aki eltéveszti, kiesik a játékból. Először próbajátékot játszunk, még nem esik ki senki. (Végigveszünk minden variációt, amíg a szabályt mindenki megérti.)</p> <p>Kezdődik a kiesős játék! Addig folytatódik, amíg 3-4 gyermek marad.</p> <p>Most visszavarázssollak benneteket: „Csiribi csiribá, újra óvodások vagytok. „Bújjatok ki a zsákból, és tegyétek vissza a kosárba.”</p> <p>Most egy másik találós kérdést mondok, aki tudja mi az, jelentkezzen: „Tiszta fehér születése, lucskos, sáros temetése.” Mi az? (Hó.) (Hagyjuk a gyermekeket gondolkodni és felsorolni, ami eszükbe jut.)</p> <p>Most játsszuk el, hogy kint vagyunk az udvaron és esik a hó. A hópihe lassan szállingózik, mutassuk az ujjainkkal, hogyan? Magasra emeljük a karunkat, az ujjakat mozgatjuk, közben lassan leeresztjük a karunkat. Lehullott a sok hó. Hótakaró borítja a talajt. Miért jó ez? (Védi a növényeket a megfagyástól.) Az óvoda kertjében is nagy a hó. Nem találnak a madarak élelmet. Hogyan segíthetünk nekik? (Etetéssel.)</p> <p>Gyúrjunk a hóból hógolyót és dobáljuk meg egymást. (A papírból gyúrt labdák a hógolyók.) Készítsünk hóembert is. Gurítsuk a hógolyónkat, hadd hízzon, hadd növekedjen. Az enyém már elég nagy, ez lesz a teste. Tiétek is készen van? Gyúrjunk egy másik golyót is, görgessük egy kicsit, ez lesz a feje. Mi kell még hozzá, segítsetek? (Elkészítjük a képzeletbeli hóembert.) Mit játszottunk még a hóban? Ismertek olyan sportot, amit</p>
--------	---

a hóban lehet űzni? Ki volt már síelni, sízni? (Meghallgatjuk a gyermekek válaszait.) Most felmelegedett az idő, kisütött a Nap. Melegen süt, mi történt? Sok tócsa keletkezett. (Gyorsan szabálytalan formájú, különböző méretű szürke kartonból kivágott lapokat helyezek el a gyermekek útvonalában.) Induljatok el körben, de vigyázzatok, bele ne lépjete a tócsába. Nagyokat lépjete, vagy ugorjátok át a tócsákat. Bemegyünk az udvarról a csoportoszóba. Mit kell tennünk előtte? Mondjuk és mutassuk. (Cipőtalpát alaposan letörölni, lecserélni, levetkőzni, fésülni, kezet mosni.) Beértünk a csoportoszóba. Tovább beszélgetünk. Nem csak hóval játszottunk, csúszka pályát is készítettünk. Hogyan? Felidézzük a „jégpálya” készítését. A jégen mit lehet még sportolni? (Meghallgatjuk a gyermekek válaszait.) Mit készítettünk még jégből? (Jégcsapokat.) Amikor felmelegedett az idő, a jégcsapokat sütötte a Nap, mi történt vele? (Olvadni kezdett, és lecsepegett a víz a talajra. Ott kis mélyedés keletkezett.) Tudunk erről verset mondani? Elmondjuk W. Sándor: „Olvadás” c. versét.

Emlékeztek, amikor kevésbé sütött a Nap, lassabban csöpögött a víz, amikor melegebb volt, gyorsabban. Most játszunk el a víz lecsöpögését. Én leszek a jégcsap, én fogom a vízcseppet indítani, vagyis egy labdát. Ti álljatok nagyság szerint egy sorba úgy, hogy a legmagasabb gyermek álljon mellettem, a legalacsonyabb gyermek a sor végén. (Hagyjuk a gyermekeket önállóan kialakítani a sort, csak akkor segítünk, ha szükséges.) Minden labda egy vízcsepp, kisebb, vagy nagyobb, lassabban, vagy gyorsabban csöpög. Én átadom a mellettem lévő gyermeknek, aki tovább adja a következőnek, így megy végig. Aki a sorban utolsóként kapja meg, belejti a kosárba, vagyis leejti a földre. Gyorsan át kell adni egymásnak, hogy ne ériék utol egymást a vízcseppek. Figyeljete, indul a játék. Addig játszunk, amíg kedvük van hozzá. (Ha a kosaram kiürült megcseréljük a két kosarat.)

Matematikai tartalmú tapasztalatok

A hógolyó, a hó szobrok készítésénél, a labdák formáinak felismertetése, megnevezése. Összehasonlítások, nagyság és mennyiség szerint, kisebb nagyobb, melyik a több- kevesebb? A formák egymásra helyezése, statikai súlypontjuk megtalálása. A törpék mennyiségi meghatározása. A testmagasság szerinti soralakításnál, egymással a magasságok összemérése.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Intermodalitás fejlesztése a vízcsepp játékkal, szükség esetén párban állva, a pár segítségével.	Intermodalitás fejlesztése a vízcsepp játékkal.	Intermodalitás fejlesztése a vízcsepp játékkal, továbbfejlesztési lehetőséget adva, új mozdulatokra.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Hógolyó, hóember elemek alakjának összehasonlításával, a gömbölyű megfigyelésével.	Hógolyó, hóember elemek alakjának összehasonlításával, a gömbölyű megfigyelésével, gömb fogalom vizuális belső képhez kapcsolásával.	Hógolyó, hóember elemek alakjának összehasonlításával, a gömbölyű megfigyelésével, gömb fogalom vizuális belső képhez kapcsolásával, más gömb formák keresésével.
Szociális	Társas kapcsolatok erősítése az együttjátás örömeivel.	Társas kapcsolatok erősítése az együttjátás örömeinek tudatosításával.	Társas kapcsolatok erősítése az együttjátás örömeinek saját indíttatású előidézésével.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Az együtt játszók számosságának megnevezésével (sokan, kevesen)	Az együtt játszók számosságának megállapításával.	Az együtt játszók számosságának megállapításával, a kívánt létszám eléréséhez szükséges gyermekek számának megállapításával.
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Összefüggő, folyamatos beszéd fejlesztése, a játékot kísérő spontán szófordulatokkal.	Összefüggő, folyamatos beszéd fejlesztése, a játékot kísérő szervezési beszélgetésekkel.	Összefüggő, folyamatos beszéd fejlesztése, a játékot kísérő stratégias megbeszélésekkel.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Hógolyó számlálással.	Hógolyók felhalmozásával, relációk, nagyságok megállapításával	Stratégias pontok sorba rendezésével.

Testi	Nagymozgások fejlesztése, karlendítéssel, hajítással.	Nagymozgások fejlesztése, karok összehangolt vezérlése karlendítéssel, hajítással.	Nagymozgások fejlesztése, az egész test összehangolt vezérlése karlendítéssel, hajítással.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Ellentétes irányú végtagmozgással	Ellentétes irányú végtagmozgással, jobb- és bal differenciálásával	Ellentétes irányú végtagmozgással (lábak is), jobb- és bal differenciálásával.

TÉMA–5. VÁLTOZÁSOK	HANGKERESŐ JÁTÉKOK, TEVÉKENYSÉGEK A VÍZZEL
A tevékenység célja	<p>Szociális képességek fejlesztése: a szabályokhoz való alkalmazkodással, természetvédelem pozitív viselkedési szokások erősítésével.</p> <p>Értelmi képességek fejlesztése: figyelemmel, feladattartással, emlékezettel, hallás- és szaglás érzékenyítésével.</p> <p>Verbális képességek fejlesztése: verbális kommunikációval, ismert fogalmak nyelvi alkalmazásával.</p> <p>Testi képességek fejlesztése: nagy- és finommozgással, mozgás-koordinálással.</p>
A tevékenység feladata	<p>A különféle szabályjátékoknál a szabályok betartásával, a különböző vízszennyezés megismerésével, a tó élőhelyének megtisztításával.</p> <p>A verbális információk figyelemmel kísérésével, a kapott feladatok végrehajtásával. A korábbi tapasztalatokra való emlékezésekkel. Dallamfelismeréssel, a hangkereső játéknál a hangok-, az útkereső játéknál a szagok differenciálásával.</p> <p>A felidézett tapasztalatok megfogalmazásával, ismert fogalmak helyes alkalmazásával.</p> <p>Finommozgások a képek vágásával, ragasztásával, szem-kéz koordináció a horgászással, a labda elkapással, szem-test koordináció a béka vadászattal.</p>
Ajánlott megelőző tevékenység	<p>Az „Üzen a természet” hirdetőjére kitesszük a „méhecske” képet és a kérést. „Kiállításunkhoz, gyűjtünk színes újságokból, művészi értékű képeket, fotókat a forrásokról, patakokról, folyókról, tavakról, tengerek, óceánok, azok élővilágáról, valamint barlangokról. Aki tud segíteni, kérjük, küldjön be képet. Köszönjük!”</p> <p>A beérkezett képeket folyamatosan nézegetjük, megnevezzük, mit látunk rajta, kiválogatjuk, kivágjuk, amelyeket a kiállításra szánunk. Elrendezzük, szétválogatjuk folyók-, tavak-, tengerek és óceánok élővilága szerint. A kartonokra elhelyezzük, felragasszuk és kitesszük a folyosóra, hogy mindenki megnézhesse.</p>

Eszközök	<p>Fehér Anna: „Játszunk? Természetesen!” című játékgyűjteménye.</p> <p>A gyermekek által behozott újságokból kivágott képek, 4 db. kartonlap, ollók, ragasztók.</p> <p>6-7 m hosszú kék szalag, házilag készített horgászbót minden gyermek részére, (Botokra zsineget kötözünk, annak a végére egy kis darab mágneses lapot kötünk.) Képes kártyák, különféle vízi állatokról, vízi növényekről, egyéb tárgyokról, hátlapjukon kis fémlapocskával. (Például: műanyag palack, műanyag pohár, sajtos doboz, fél pár cipő, törött virágcserep, stb.) A kártyákból annyi legyen, amennyi gyermek van. Egy kis vizes vödör és egy kosár.</p> <p>Egy tálcán üvegpoharakban víz, eltérő vízmagassággal, behangolva egy egyszerű dallam skálájával, egy fém pálca. A nádból készített madársíp, egy kancsó víz, egy üres tál, egy esernyő.</p> <p>Egy labda, mosdószivacs, egy üres tál. Két pohárban, tiszta csapvíz, a harmadikban ecet. Egy pohárban szívószál minden gyermeknek, cserépedényben sok kavics. Kéztörlők.</p> <p>Locsolókannákban víz, alufólia.</p>
Szervezeti keretek	csoportos és mikrocsoportos és egyéni.
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos

Vázlat

A csoportosozobában a kék színű szalaggal kialakítunk egy tavat, és köré ülünk. A tóba elhelyezem a képeket, az ábrával lefelé fordítva. Minden gyermek kap egy horgászbotot. Kimentünk a tópartra horgászni. Sajnos, vannak olyan emberek, akik a vízbe dobáltak olyan tárgyakat, ami nem oda való. Ti szeretnétek olyan tóban úszkálni, élni, amiben sok a szemét? Segítsetek megtisztítani a tó vizét. Miért kell megtisztítani? Mindenki kifoghat valamit, amelyik képet kifogta, megnézi, és megnevezi, mit lát rajta. Eldönti, hogy a vízbe való, vagy nem való a vízbe. Ami a vízbe való, vizes vödörbe gyűjtjük, ami nem, a kosárba. A végén megszámloljuk, melyikből találtunk többet. Most már visszahelyezhetjük a vízi élőlényeket a tóba, nem fognak megbetegedni a szeméttől. Sajnos vannak olyan szennyeződések is, amelyeket nem tudunk kihalászni.

Egy pohár vízbe cseppentünk egy kicsit az étolajból. Megnézzük, hogyan úszik a víz tetején. Beszélünk arról, hogy ha az autót vízparton mossák az emberek, olajszennyeződés kerülhet a vízbe. Az elzárja a levegőtől a vizet, az élőlények nem kapnak friss levegőt.

Sokszor nem is látjuk, hogy szennyeződés van a vízben, csak a szagáról lehet megérezni, hogy nem tiszta a víz. Próbáljuk ki, ti meg tudjátok-e állapítani, melyik a tiszta víz, melyik iható, melyik nem. Eljátsszuk a játékgyűjteményből a III-C/3-as játékot. (Útjelző)

Az a víz, amelyik a lakásokban a csapból folyik, tisztított víz. (Ha tudtunk látogatást tenni víztisztító üzemben, felelevenítjük az ott tapasztaltakat.)

Félkört alakítunk a székekből. Álljatok a szék elé. Soroljuk fel gyorsan, mire használjuk mi emberek a vizet. Akinek dobom a labdát, az válaszolhat. (Lehet a háztartásban, tisztálkodásban, sportolásban, állattartásban, szórakozásban, növénytermesztésben.)

Én tudok valami mást is mutatni nektek. Előveszem a behangolt „vízi orgonát” és lejátszom rajta az ismert dalt. Felismertétek, melyik dalt hallottátok? Énekeljük el.

Keressünk más hangokat is. Üljetek le, elmondom a játék szabályát: egy ernyőt kinyitva egy asztalra teszek. Elbújok az ernyő mögé, bizonyos tárgyakkal. Ti azt nem láthatjátok. Amikor azt mondom, „Csukd be a szád, nyisd ki a füled”, hallgatóztok, hogy mit hallotok. Amikor megkérdem: „Minek a hangját hallottad?” jelentkezzen, aki tudja. Akinek a nevét mondom, ő válaszolhat. Ha nem találta el, mást szólítok. Indul a játék. Hunyjátok be a szemeteket, amíg azt nem mondom: „Szabad”. Az ernyő mögé készítek egy kancsó vizet, egy üres poharat, egy tál vizet, egy mosdószivacsot és a nádból készített madársípöt. Én is mögé bújok. „Szabad.” „Csukd be a szád, nyisd ki a füledet!” A kancsóból egy pohárba vizet öntök. „Minek a hangját hallottad?” (Meghallgatjuk a válaszokat.) „Csukd be a szád, nyisd ki a füled!” Megszólaltatom a nádból készített madársípöt. „Minek a hangját hallottad?” (Meghallgatjuk a válaszokat.) „Csukd be a szád, nyisd ki a füled!” Egy pillanatra egy szivacsot a vízbe mártok, majd a víz fölött magasba tartva hagyom kifolyni, majd kicsöpögni a vizet. „Minek a hangját

hallottad?” Meghallgatjuk a válaszokat.
A vízzel mást is tudunk játszani. Gyertek ide az asztalhoz. Az esernyőt becsukjuk és elrakjuk. Csak a vizes tál marad az asztalon és egy cserépedényben kavicsokat, egy pohárban szívószálakat teszünk még oda. Minden játékos kap egy kéztörölt, amit maga elé tesz az asztalra és egy pohárból választ magának szívószálát. Beleöntöm a vizet a tálba, a kancsóból. Ti rakjátok bele a kavicsokat, azok lesznek a békák. Ti gólyák lesztek. Eljátsszuk a játékgyűjteményből a III-A/7-es számú játékot. A játék befejezése után segítenek elrakni a gyermekek az eszközöket és a csoportos szobát elrendezni. Felöltözünk és kimegyünk az udvarra. (A továbbiakban az egész csoportos együtt tevékenykedik.)
A homokozóhoz megyünk, ahol vízzel telt locsolókannák várnak bennünket és a homokozó egyik sarkában egy homokhegy. Minden gyermek vizet önt a hegyre, tetszés szerint. Megfigyeljük a víz folyását, hol gyűlik össze, mit hord magával, hová tűnik el. Beszélgetünk arról, hogy a föld belsejébe befolyó víz összegyűlhet egy-egy mélyedésben és kisebb nagyobb üregeket moshat ki. A hegyek belsejében barlangoknak nevezzük, ezeket üregeknek. Elmondjuk, hogy legközelebb egy ilyen, látogatható barlangba megyünk el.

Matematikai tartalmú tapasztalatok

Adott tér berendezése képekkel. Különnemű halmazokból meghatározott szempont szerint egynemű halmazok létrehozása. A halmazok számosságának meghatározása, mennyiségi összehasonlítása, melyik a több- kevesebb? A kavicsok (kifogott békék) megszámlálása, mennyiségi összehasonlítások, kié a több, még több, legtöbb, kevesebb, még kevesebb, legkevesebb. Kiknek van ugyanannyi.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Auditív percepció, differenciálás fejlesztése az eltakart tárgyak hangjának azonosításával.	Auditív percepció, differenciálás, szeriális emlékezet fejlesztése az eltakart tárgyak (egymás után több) hangjának sorrendi azonosításával.	Auditív percepció, differenciálás, szeriális emlékezet, intermodalitás fejlesztése az eltakart tárgyak (egymás után több) hangjának sorrendi azonosításával, lerajzolásával.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Gondolkodás fejlesztése a béka- kavicsok rakosgatásával, a berakottak számosságának megállapításával.	Gondolkodás fejlesztése a béka- kavicsok rakosgatásával, a berakottak számosságának megállapításával, több- kevesebb- ugyanannyi differenciálásával.	során Gondolkodás fejlesztése a béka- kavicsok rakosgatásával, a berakottak számosságának megállapításával, több- kevesebb- ugyanannyi differenciálásával, kiegészítéssel, ugyanannyivá tétellel.
Szociális	Érzékenyítés az élő környezet iránt, a probléma- rávilágítással a játék során.	Érzékenyítés az élő környezet iránt, a problémák megfogalmaztatásával a játék során.	Szenzitív környezettudatos magatartás alakítása a talált problémákra, önálló megoldás javaslattal.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Hányféle környezet szennyező anyagot találtunk?- felsorolással.	Hányféle környezet szennyező anyagot találtunk?- számlálással.	Hányféle környezet szennyező anyagot találtunk?- számlálással, csoportosítással.
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	A helyes mondatszerkesztés fejlesztése kérdésekre adott adekvát válaszokkal.	A helyes mondatszerkesztés fejlesztése kérdésekre adott helyes szerkesztésű fogalmazással.	A helyes mondatszerkesztés fejlesztése kérdésekre adott helyes szerkesztésű, választékos fogalmazással.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Mondatok auditív hosszúságának érzékelésével, hosszú- rövid megállapításával.	Mondatok auditív hosszúságának érzékelésével, hosszabb- rövidebb (1-2 fokozat is) megállapításával.	Mondatok auditív hosszúságának érzékelésével, hosszabb- rövidebb (1-2 fokozat is, sorrendiséggel) megállapításával.

Testi	Finommotorika fejlesztése a kavicsokkal való manipulálással.	Finommotorika fejlesztése a kavicsokkal való manipulálással, a kavicsok sorba rendezésével.	Finommotorika fejlesztése a kavicsokkal való manipulálással, a kavicsok sorba rendezésével, formák kirakásával.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	A kavicsstartó poharak összehasonlításával, kisebb- nagyobb.	A kavicsstartó poharak összehasonlításával, összemérésével, folyadéktöltéssel.	A kavicsstartó poharak összehasonlításával, összemérésével, folyadéktöltéssel. Nagyságok sorba rendezésével.

TÉMA–6. VÍZPARTON	NÁDI HEGEDŰ KIRÁNDULÁS EGY TÓPARTRA¹
A tevékenység célja	<p>Szociális képességek fejlesztése: társas kapcsolatok-, szabálytudat erősítésével. Természetvédelem alapozása, pozitív-, és esztétikai érzelmek keltésével, természet ismeret bővítésével.</p> <p>Értelmi képességek fejlesztése: vizuális emlékezettel, téri viszonyításokkal, megfigyelésekkel, megkülönböztetésekkel, hallás és látás érzékenyítésével.</p> <p>Verbális képességek fejlesztése: hangutánzással, fogalomrögzítéssel.</p> <p>Testi képességek fejlesztése: nagymozgással, állóképesség fejlesztésével.</p>
A tevékenység feladata	<p>Az utazásnál szabad párválasztással a csapat alakításnál egymás elfogadásával. A már ismert szabályok betartásával. Zenehallgatással és verseléssel. Az élőlények iránti érdeklődéssel, kíméletes bánásmóddal a megfigyelések alkalmával és azok szabadon engedésével a megfigyelés után. A tájba nem illő tárgyak felismerésével, megnevezésével.</p> <p>Egy-két állatok, növény, felismerésével, megnevezésével. A térben elfoglalt helyzetük helyes meghatározásával. A növények közti különbségek felismerésével. Hangok differenciálásával. A hallott hangok utánzásával, hangutánzó szavakkal. Az ismert fogalmak helyes használatával.</p> <p>A terep bejárásával, a partra leereszkedéssel, fölmászással. Az állóképességük növelése a folyamatos mozgással.</p>

¹Nem természetvédelmi területre, mert ott nem lehet gyűjtögetni, és levágni egy szál növényt sem!

Ajánlott megelőző tevékenység	<p>„Vízi világ” tevékenység a kiscsoportosban, „Csobbanás” tevékenység a középső csoportosban.</p> <p>Térképek és a földgömb nézegetése. Felidézzük a korábbi ismereteinket: hogy az állóvizeket a térképen kék foltokkal jelölik. Beszélgetünk arról, hogy vannak kisebb, nagyobb állóvizek. A kisebbeket tavaknak, a nagyobbakat tengernek, a legnagyobbakat óceánnak nevezzük. Megkeressük az állóvizeket, ujjunkkal körberajzoljuk, méretük alapján találgatjuk melyik a tó, tenger vagy az óceán.</p> <p>Amiről tudunk, verset, vagy éneket mondunk el a gyermekeknek, az adott helyszínnek megfelelően válogatva. Ugyancsak zenehallgatást is beütemezünk. (Óvodapedagógus éneke például: Ó mely sok hal terem a nagy Balaton... Hajlik a fűzfa, térdig fátyol... Nád a házam teteje... stb., Zenemű például: Händel - Vízizene, Versek például: Simai Mihály - Békahangra, Dénes György Mondóka, Nagy László Balatonparton, Bókkon Gábor Salamon, a rák, Szepesi Attila –Nádirigó,- Weöres Sándor Éren-nádon, stb.)</p> <p>Mesét mondunk a vízipókról.</p> <p>Természeti témájú könyvekben keresünk tavak élőlényeit, madarakat és növényeket, ismerkedünk a nevükkel. Elkészítjük a játékgyűjteményből a tápláléklánc puzzlet, a tavak élőlényeiről: II/A/3-as játék. (Például: szitakötő béka gólya..., vízi csiga vízibolha szitakötőlárva tüskés pikó kis vöcsök..., stb.)</p> <p>Előző napokban megbeszéljük, hogy vízparti kirándulást teszünk, (ha messzebbre megyünk, külön busszal) megnevezzük a tavat, ahová elmegyünk. Felelevenítjük, mi legyen a hátizsákokban, hogyan célszerű öltözködni. Ajánlatos gumicsizmát hozni.</p> <p>Az óvodapedagógus korábban tájékozódik a helyszínről, olyan partszakaszt keres, ahonnan közvetlen a vízpartjáig is lemehetnek, (esetleg a sekély vízbe gumicsizmában be lehet gázolni) és élőlényekben gazdag a vízpart és a víz.</p> <p>A szülőket az „Üzen a természet” híradóján tájékoztatjuk a kirándulással kapcsolatos tudnivalókról, és kérjük, hogy akinek szabadideje van, tartson velünk. Akinek van távcsöve, hozza magával a kirándulásra.</p>
Eszközök	<p>Dr. Fejes Erzsébet és Kanczler Gyuláné dr.: A természet ünnepei c. könyve. (Kincs Könyvkiadó 1999) Fehér Anna: „Játsszunk? Természetesen!” játékgyűjteménye.</p> <p>Egy kosárban 10-12 db távcső, 20 db nagyító, 12 db átlátszó falú pohár, egy mosdószivacs, 2 db csavaros tetejű befőttes üveg, az egyikben csapvíz. Egy műanyag tál, egy kis darab fehér vászon és egy metszőolló. Nyakba akasztható „kincses zsák” minden gyermek részére. Hátizsák minden gyermeknek, benne megtöltött kulacs, tízóra, egy csomag papír zsebkendő, 1 db alma, vagy banán, hulladékgyűjtő zacskó. A gyermekek által korábban készített, a folyónál is használt papírhajók, merítő háló.</p>
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoportos, egyéni
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos

Vázlat

A gyülekezés alatt ellenőrizzük az öltözetet, a hátizsák tartalmát. Kérjük, hogy mindenki tegyen be összehajtogatva egy „kincses zsákokat” is a hátizsákjába.

Indulás előtt felelevenítjük a már ismert szabályokat: a buszra felszálláskor udvariasak leszünk egymáshoz, az utazás alatt ülve maradunk, társainkkal úgy beszélgetünk, hogy másokat ne zavarjunk. A buszon nem étkezünk. Elénekeljük a kiránduló indulónkat, és felszállunk a buszra.

Útközben vízzel kapcsolatos énekeket, verseket mondogatunk, felhívjuk a gyermekek figyelmét az érdekesebb látnivalókra. Megérkeztünk a helyszínre, kiszállunk, kijelöljük a „telephelyünket”, a határokat, ameddig szabadon lehet mozogni. Felelevenítjük a szabályokat: Csak a kijelölt területen szabad bogarászni, játszani, gyűjtögetni. Étkezés előtt megtisztítjuk a kezünket, a higgy kendővel, a telephelyen étkezünk, iszunk. Hulladékot összeszedve a zacskóba tesszük, és a hátizsákban hazavisszük. Csak azt gyűjthetünk, amit a természet már elengedett. A közvetlen vízpartra csak felnőttel mehetünk.

A csomagjainkat a telephelyen elhelyezzük, és kialakítunk 3 csapatot: a tarisznyából mindenki húzzon ki egy kártyát. Nézzétek meg, mit láttok rajta. Az azonos állatképet húzó gyerekek keressék meg egymást és alakítsanak egy kört. Ők tartoznak egy-egy csapatba. Megbeszéljük, hogy közvetlen a vízpartra egyszerre csak az egyik csapat megy le az óvodapedagógussal. Miért megyünk kisebb csoportosokban a partra? Felelevenítjük a „Papírhajó” tevékenységen megbeszélteket. Most is lopakodva megyünk majd a vízpart közelébe. Elismételjük azt is, hogy óvatosan mozgunk a vízparton, nehogy egymást véletlen a vízbe lökjük. Amíg vissza nem térünk, addig a többiek a kijelölt területen, szabadon játszhatnak, bogarászhatnak, gyűjtögethetnek, nézelődhetnek, a másik óvodapedagógus és a többi felnőtt felügyeletével. (Hagyunk ott távcsövet és nagyítót.)

Indulunk az első csapattal, visszük magunkkal a kosarat, a szükséges eszközökkel. A fenti partszakaszon egy-egy távcsövet kapnak a gyermekek. Először szabad szemmel nézünk körbe, milyen növényeket látunk? (Kosár fűz, fehér fűz, szomorúfűz, stb. Beszélünk arról, hogy a kosárfűz ágából fonják az olyan kosarat, amelyben az eszközeink vannak.) Mutatjuk a karunkkal, hogyan állnak, lógnak az egyes fűzek ágai, milyen irányba mutatnak. Majd a távcsővel nézünk körbe. Miket látunk? Gyönyörködünk a tájban, a madarak röptében, a színes tollruhákban. Kilelessük, hová szállnak le a vízinnövényekben, látunk-e ott fészket? Megállapítjuk, hogy jól elrejtették.

Próbáljuk a korábban látott képek alapján felismerni, megnevezni a madarakat. (Vadkacsa, szárcsa, szürke gém, hattyú, gyurgyalag, jégmadár, nádirigó, kiskócsag, stb.) Összehasonlítjuk a mozgásukat, a tollazatukat, nagyságukat. Utánozzuk a hangjukat, szárnymozgásukat, ahogyan lebuknak a víz alá. Vajon miért bukhatnak le? (Táplálékot keresnek.) Beszélgetünk arról, mivel táplálkozhatnak? Melyik repül alacsonyabban - magasabban, közelebb távolabb?

Meglessük a parton, növényeken pihenő békákat, megfigyeljük, mekkorát ugranak a vízbe.

Milyen volt a víz hangja? (Csobbanó- loccsanó.) Utánozzuk

a béka ugrását, és a hangját. Megbeszéljük, hogy most még csak a barna varangy ébredt fel a téli álmából, annak van ilyen éles hangja. A kecskebékák és a levelibékák még pihennek, ők majd a melegebb időben bújnak elő. (Ha az időjárás olyan, hogy korábban tavaszodik, előfordulhat, hogy már azokat is láthatjuk március végén.) Beszélünk arról, hogy a békák védett állatok. Fő táplálékuk a szúnyogok, amelyeket nagyon ügyesen a nyelvükkel kapnak el. Megcélozzák a szúnyogot, a nyelvüket, gyorsan kilökkik és arra ráragad a szúnyog. Próbáljuk mi is gyorsan kilököni a nyelvünket. Nézzünk jól körbe, látunk-e valahol stéget, hozzá kötözött csónakot. Figyeljük meg, hogyan ringatózik a csónak a vízben. Ringatózzunk mi is.

Ezután óvatosan leereszkedünk a víz széléig. A víz fölé hajolunk, megnézzük magunkat a víztükörben. Megigazítjuk a hajunkat, mert a szellő összeborzolta. Keresünk apró kavicsokat a vízparton, újból „tükörbe” nézünk, majd beleejtjük a „tükörbe” a kavicsot. Eltörtük a „tüköröt”. Megfigyeljük a vízgyűrűket. Lehet távolabbra is dobni. Mit hallunk, amikor a kavics a vízbe esik? Próbáljuk hangutánzó szavakkal kifejezni. Tudok egy találós kérdést. „Milyen kő van legtöbb a patakban?” Ki tudja? (vizes.)

Megfigyeljük, milyen növényeket látunk a vízben? (Lehetnek: nád, sás, gyékény, káka, mocsári nőszirm, hínárok, stb.) A lebegő hínárok közül kiemelünk néhányat a műanyag tányérunkra, és nagyító alatt is megnézegetjük. Látjuk, hogy ezeknek a növényeknek nincsenek gyökerei, a víz színén lebegnek. (Békalencse, békatutaj, rucaöröm, zöld moszatok.) Gyönyörködünk a formáiban, színeiben, majd visszatesszük a vízbe a növényeket. Beszélek arról, hogy vannak olyan hínárok is, amelyek a víz színén lebegnek, de hosszú gyökeret eresztenek, hogy az iszapba elérjenek. (Békaliliom, tündérrózsa, békaszőlő, stb.)

Ha találunk gyékényt, megnézzük, van-e rajta előző évből megmaradt virágzat, (megszáradt buzogány). Szétbontjuk, nagyító alatt megvizsgáljuk a bolyhos magját.

Érezzük a puhaságát. Megemlítem, hogy vannak madarak, amelyek ezzel bélelik ki a fészkeiket. Miért bolyhos a magja? Visszaemlékezünk a pongyola pitypang magjára, hogyan repíti a szél mindenfelé. Repítsük el, fújjuk el mi is a magokat. Megnézzük a karcsú nádszálakat. Utánozzuk a hajladozását. Beszélünk arról, hogy a nád gyökere olyan, mint egy szivacs, sok levegőt, oxigént tud tárolni, ami jó az iszapban élő állatoknak is. A sok nád megszűri, tisztítja a vizet. Megmutatom, hogyan tárolja a nád gyökere a levegőt. A műanyag tálba merítek vizet, bemártom a szivacsot, hagyom, hogy megszívja magát vízzel, majd megnyomom. Látjuk, hogyan száll fel belőle a légbuborék. Beszélek arról, hogy a nádat télen levágják, learatják és a szárát több mindenre felhasználják. Tudja valaki, mi készülhet a nádból? (Nádbútor, nádtető.) A metszőollóval vágunk egy szálát és közelebről is megvizsgáljuk a szárát, levelét. A levele nagyon éles, el is vághatja az ujjunkat. Tudok egy találós kérdést a nádról: „Csomó, csomó meg csomó, csomó fölött egy farok.” (Közben húzom az ujjamat a nádszálon egyik csomótól a másikig.) A farka, a végén lévő virágzat. Találgatjuk, melyik

állat farkára hasonlít a virágzat. Megbeszéljük, hogy a nádszálakat hazavisszük, az óvodában készítünk sípot, madársípot, és „nádi hegedűt.” Melyik dal jut erről az eszetekbe, Énekeljük el. (Gólya, gólya, gilice...)

Meghallgatjuk a nádas hangját. Utánozzuk a susogását. Keresgélünk, a víz fölött és a vízben rovarokat, vajon találunk, vagy még nem bújtak elő? (Szitakötő, gyötrő szúnyog, árva szúnyog, molnárka, csibor, stb.) Megbeszéljük, hogy csak az a szúnyog csíp, amelyiknek halljuk a zümmögését. Tudok egy tréfás mondkát a szúnyogról. Hallgassátok meg: „Tudjátok, mit dunnyog a szúnyog? Azt dunnyogja, dunyha alá bújok.” Mondjuk el néhányszor.

A szúnyog, a szitakötő és a béka a vízbe rakja a petéit, ott kelnek ki a petékből a kicsinyeik, amiket lárvának hívunk. (Szúnyoglárva, szitakötőlárva, ebihal.) Most még kora tavasszal nem raktak petét, később majd, ha melegszik az idő. Mindenki vegyen el egy poharat és egy nagyítót a kosárból. Merítsétek tele a poharatokat vízzel. Láttok-e valamit mozogni a vízben? Aki lát, szóljon, hogy más is megnézhesse. Az óvodapedagógus próbálja megállapítani, milyen élőlény lehet a kimert vízben. A poharakból, a fehér vásznon keresztül megtöltjük a befőttes üvegünket vízzel, összehasonlítjuk az illatát színét a magunkkal hozott csapvízzel. A szűrőn fennakadó esetleges élőlényeket visszaengedjük az élőhelyére. Az eszközöket a kosárba tesszük.

Látunk-e olyan tárgyakat a víz partján vagy a vízben, ami nem ide illik? Mik azok? Hogyan kerülhetett ide? Hol lenne a helye? Milyen károkat okozhat? Vízre bocsátjuk a papírhajónkat, figyeljük, mi történik vele. Megtapasztaljuk, hogy nem halad. A tó vize áll, nem folyik. Kiszedjük a papírhajókat, mert nem illik ide és a kosárba tesszük.

A talált kincseket magunkkal visszük és felmegyünk a csapattal. Az eszközöket ott hagyjuk.

Várunk 10-15 percet, hogy a parti élőlények előmerészkedjenek és hívjuk a következő csapatot.

Amikor mindhárom csapat volt lent, több felnőtt kíséretével újból lemehetnek azok, akiknek ehhez kedvük van. Ott tetszés szerint gyűjtögethetnek, nézelődhetnek távcsővel, vagy a nélkül.

Haza indulás előtt ellenőrizzük, nem hagyunk-e magunk után szemetet és mindent eltettünk-e?

A buszon hagyjuk a gyermekeket csendben beszélgetni és pihenni.

Matematikai tartalmú tapasztalatok

Képekkel egynemű, azonos számosságú halmazok létrehozása. Téri irányok felismertetése a fák ágainál. Téri relációk felismerése: közelebb, távolabb, alacsonyabban magasabban látjuk a fákat, madarakat. Mit látunk a fa-, a víz fölött, alatt? Téri kiterjedések összehasonlítása: vékonyabb vastagabb, alacsonyabb - magasabb fatörzs, faág, nádszál, sás, stb. Miből látunk sokat, keveset. Miből gyűjtöttünk keveset, többet, legtöbbet. Meghatározzuk, hol látjuk a békát, mi mellet, mi alatt?

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Intermodalitás fejlesztése a nád vizuális, auditív percepciójával, és mozgásának utánzásával.	Intermodalitás fejlesztése a nád vizuális, auditív percepciójával, és mozgásának utánzásával, a szél erejének éreztetésével, hangosabban fújunk, erősebben hajladozunk, mint a nád.	Intermodalitás fejlesztése a nád vizuális, auditív percepciójával, és mozgásának utánzásával, a szél erejének éreztetésével, hangosabban fújunk, erősebben hajladozunk, mint a nád. Auditív figyelem fejlesztésével, bizonyos hangokra kezdjen csak lengedezni a nád (pl: sss...)
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Különböző levelű vízínövények összehasonlítása, a levelek alakjának azonosításával (hegyes- kerek).	Különböző levelű vízínövények összehasonlítása, a levelek alakjának differenciáltabb azonosításával. (kör alakú, ovális, hegyes, keskeny).	Különböző levelű vízínövények összehasonlítása, a levelek alakjának differenciáltabb azonosításával. (kör alakú, ovális, hegyes, keskeny). Más szempont figyelembevételével is, a növény magassága (alacsony, magas, relációk)
Szociális	Érzékenyítés a természet szépségei iránt, a víztükörben való gyönyörködéssel.	Érzékenyítés a természet szépségei iránt, a víztükörben látott képben való gyönyörködéssel.	Érzékenyítés a természet szépségei iránt a víz-tükörkép alapján mesével.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Tükörkép észlelésével.	Tükör-kép játékkal, játék a tükörszimmetriával.	Tükör-kép játékkal, játék a tükörszimmetriával, az oldaliság megnevezésével.

Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Összefüggő, folyamatos beszéd fejlesztése a tükörkép leírásával.	Összefüggő, folyamatos beszéd fejlesztése a változó tükörkép leírásával.	Összefüggő, folyamatos beszéd fejlesztése a változó tükörkép leírásával. A jobb, és bal értelem-szerű használatával.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	A vízmélység érzékelésével.	A látott víz fokozatos mélyülésének érzékelésével.	Távolságok érzékelésével: túlsó part, mélység.
Testi	Finommotorika fejlesztése a kavicsdobálással, célzott mozdulattal.	Finommotorika fejlesztése a kavicsdobálással, célba dobással.	Finommotorika fejlesztése a kavicsdobálással, célba dobással, a tovaryűrűző körök eltalálásával.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	A gyűrűző vízben a kör alak észrevételével.	A gyűrűk relációjának megállapításával.	A gyűrűző körök számlálásával.

TÉMA–7. VISZI, VISZI KISPATAK	PAPÍRHAJÓ KIRÁNDULÁS EGY FOLYÓ, VAGY PATAKPARTRA²
A tevékenység célja	Szociális képességek fejlesztése: érintkezési szokások alakításával, környezet- és természetvédelmi szokások alakítása pozitív- és esztétikai érzelmek keltésével, erkölcsi ítéletek alkotásával. Értelmi képességek fejlesztése: megkülönböztetésekkel, konkretizálással, érdeklődéssel, figyelemmel, a hallás érzékenyítésével. Verbális képességek fejlesztése: verbális kommunikációval, beszédértéssel, új fogalom megismerésével, verseléssel, versehallgatással. Testi képességek fejlesztése: nagymozgásokkal, állóképesség növelésével.
A tevékenység feladata	Egymásra figyeléssel, a gyalogos, vagy buszon való közlekedési szabályok, udvarias magatartás gyakorlásával, a partra ereszkedésnél egymás segítségével. Vers- és zenehallgatással. A vízpart és víz élőhelyének védelme, oda nem illő tárgyak megnevezésével. A madarak megkülönböztetésével, a tapasztalatok konkretizálásával, a tevékenységek, a körülöttünk lévő környezet iránti érdeklődéssel és figyelemmel, a környezetünk hangjának differenciálásával. A gondolataik megfogalmazásával, a kérdések megértésével. Új fogalmak megismerésével: gát, hód, ártér, kajak, kenu. A szabad tér bejárásával, a túra megtételével.
Ajánlott megelőző tevékenység	„A mi tengervizünk” tevékenység a középső csoportosban. Korábbi kirándulásokon, valamint a családdal gyűjtött tapasztalatok a forrásról, patakról, folyókról. A témával kapcsolatos természeti témájú könyveket nézegetünk, és beszélgetünk a képeken látottakról. Elkészítjük a játékgyűjteményből az „élőhely kirakó” játékot és a gyermekek bármikor játszhatnak vele. A kirándulást megelőzően tiszta papírból hajót hajtogatunk, a jelét mindenki rárajzolja. Az „Üzen a természet” hirdetőjére kiteszük a „méhecske” képet, és a kérést. „A gyermekekkel szeretnénk többet megismerni a folyókról, ehhez gyűjtünk: folyóparton, folyón készült családi fotókat. Köszönjük szépen!” Tájékoztatót adunk a kirándulás időpontjáról, kérjük, hogy akinek kedve van, tartson velünk. A behozott fotókat folyamatosan nézegetjük, beszélgetünk róla. Zeneműveket hallgatunk a csendes pihenő kezdetén. (Például: Brahms: I Magyar tánc - Maros vize folyik c. népdal feldolgozásával, J. Strauss: Kék-Duna, Smetana: Moldva, stb.) Ismerkedünk versekkel. (Például: Sarkadi Sándor - „Kutykurutty”, Szalai Borbála „Papírhajó”, Szalai Borbála: „Sirályok”, Kányádi Sándor - Ének a forrásról és Ballag a folyó versei.)

²Nem természetvédelmi területre, mert ott nem szabad gyűjtögetni, vízbe dobálni még kavicsot sem!

Eszközök	Dr. Fejes Erzsébet és Kanczler Gyuláné dr.: A természet ünnepei c. könyve. Kincs Könyvkiadó 1999. Fehér Anna: Játszunk? Természetesen!" játékgyűjteménye. Egy kosárban 12 db távcső, 20 db nagyító, 12 db átlátszó falú pohár, 2 db csavaros tetejű befőttes üveg, az egyikben csapvíz. Egy kis darab fehér vászon, egy merítő háló, haleledel három zacskóban elosztva, egy csipesz. Nyakba akasztható „kincses zsák” minden gyermek részére. Hátizsák minden gyermeknek, benne megtöltött kulacs, tízórai, egy csomag papír zsebkendő, 1 db alma, vagy banán, hulladékgyűjtő zacskó, és a jelükkel ellátott papírhajó. Magnetofon vagy CD lejátszó, hangkazetták, vagy lemezek.
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoportos és egyéni
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos

Vázlat	<p>A gyülekezés alatt ellenőrizzük az öltözetet, a hátizsák tartalmát. Kérjük, hogy mindenki tegyen be összehajtogatva egy „kincses zsákot” is a hátizsákjába és a jelével ellátott papírhajóját.</p> <p>Indulás előtt felelevenítjük a már ismert közlekedési szabályokat: a buszra felszálláskor udvariasak leszünk egymáshoz, az utazás alatt ülve maradunk, társainkkal úgy beszélgetünk, hogy másokat ne zavarjunk. A buszon nem étkezünk. (Ha tömegközlekedéssel megyünk: idős embereknek az ülőhelyet átadjuk.) Elénekeljük a kiránduló indulónkat és felszállunk a buszra.</p> <p>Útközben a megismert, folyóval (patak) kapcsolatos verseket mondogatunk. Felhívjuk a gyermekek figyelmét az érdekebb látnivalókra.</p> <p>Megérkeztünk a helyszínre, kiszállunk, kijelöljük a „telephelyünket”, a határokat, ameddig szabadon lehet mozogni. Felelevenítjük a szabályokat: csak a kijelölt területen szabad bogarászni, játszani, gyűjtögetni. Étkezés előtt megtisztítjuk a kezünket a higgy kendővel, a telephelyen étkezünk, iszunk. Hulladékot összeszedve a zacskóba tesszük, és a hátizsákban hazavisszük. Csak azt gyűjthetünk, amit a természet már elengedett. A közvetlen vízpartra csak felnőttel mehetünk.</p> <p>A csomagjainkat a telephelyen elhelyezzük, kijelöljük a játszóterület határait és kialakítunk 3 csapatot. A gyermekek hármával felsorakoznak, egymás mögé. Elengedik egymás kezét és az egymás mögött állók lesznek egy csapatban. Megbeszéljük, hogy közvetlen a vízpartra egyszerre csak az egyik csapat megy le az óvodapedagógussal. Megbeszéljük, hogy erre azért van szükség, mert a víz közelében óvatosabban lehet mozogni, egymásra vigyázunk, nehogy a vízbe pottyanjunk. Ha kisebb zajt csapunk és nem riadnak meg a vízparton a vízben élő állatok, jobban megfigyelhetjük azokat, mielőtt elbújnának. Lopakodva megyünk majd a közelükbe. Próbáljuk ki, hogyan tudunk csendesen járni, lopakodni. Amíg vissza nem térünk, addig a többiek a kijelölt területen, a másik óvodapedagógussal és a többi felnőttel, szabadon játszhatnak, bogarászhatnak, gyűjtögethetnek, nézelődhetnek. (Hagyunk ott távcsövet és nagyítót.)</p> <p>Indulunk az első csapattal, visszük magunkkal a papírhajónkat, a kosarat, a szükséges eszközökkel. A fenti partszakaszon egy-egy távcsövet kapnak a gyermekek. Először szabad szemmel nézünk körbe, milyen növényeket látunk? Megnevezzük azokat. Mutatjuk a karunkkal, hogy a fák ágai, milyen irányba mutatnak. Majd a távcsővel nézünk körbe. Miket látunk? Gyönyörködünk a tájban, a madarak röptében, kilessük, hová szállnak le, hogyan mozognak a vízben.</p> <p>Próbáljuk a korábban látott képek alapján felismerni, megnevezni a madarakat. (Bütykös hattyú, gyurgyalag, búbos vöcsök, jégmadár, nádirigó, kiskócsag, sirály, stb.) Összehasonlítjuk a mozgásukat, a tollazatukat, a nagyságukat. Utánozzuk a hangjukat, szárnymozgásukat, ahogyan lecsapnak a vízre, lebuknak a víz alá. Vajon miért buknak le? (Táplálékot keresnek.) Beszélgetünk arról, mivel táplálkozhatnak? Melyik repül</p>
--------	--

alacsonyabban - magasabban, közelebb távolabb? Óvatosan leereszkedünk a víz közelébe. Elővesszük az egyik, haleleséget tartalmazó zacskót, a vízbe dobáljuk. Megfigyeljük, milyen élőlények jönnek a táplálék közelébe.

Megfigyeljük, hogy közvetlen a vízpartján látunk-e valamilyen növényt, megnevezzük azokat. (Például fűzfa, nyárfa, stb.)

Keresünk vízmosás nyomait, kiálló fagyökereket, alatta kis üregeket, ahonnan a folyóvíz kimosta a talajt.

Megbeszéljük, hogy még csak most élednek fel a növények, lehet látni a nád, sás új, friss hajtásait. Melyik lehet az? A békák, a vízi- és víz közelében élő rovarok még nem ébredtek fel a téli álmukból. Vajon hol pihennek? (Iszapban, száraz növényi részekben.)

A vízben mivel tudnak az emberek közlekedni? Milyen vízi sportot ismertek? (Evezés: kajak, kenu.) Nézzünk jól körbe, látunk-e valahol csónakot, hajót, kompot? Megfigyeljük a víz felületének mozgását: fodrozódik, hullámzik. A víz fodrozódik a szellőtől, hullámzik az erősebb szélben. Az ujjunkkal mutatjuk a fodrozódást, a karunkkal a hullámzást.

A víz folyik. Milyen irányban halad? Induljunk el mi is abba az irányba. Közben mondogatjuk: „Megyen, megyen, meg sem áll, hanyatt fekszik, fel sem áll.”

Mindenki vegyen el egy poharat és egy nagyítót a kosárból. Merítsétek tele a poharatokat vízzel. Láttok-e valamit mozogni a vízben? Aki lát, szóljon, hogy más is megnézhesse. Az óvodapedagógus próbálja megállapítani, milyen élőlény lehet a kimert vízben. A poharakból, a fehér vásznon keresztül megtöltjük a befőttes üvegünket vízzel, összehasonlítjuk a színét, illatát a magunkkal hozott csapvízzel. A textilen fennakadó esetleges élőlényeket visszaengedjük az élőhelyére, a vízbe. Az eszközöket a kosárba tesszük. A parton élőlények nyomait keressük. (Üres csigaház, kagylóhéj, madárlábnym, folyami rák levetett „ruhája”, stb.)

Látunk-e olyan tárgyakat a víz partján, vagy a vízben, ami nem ide illik? Mik azok? Hogyan kerülhetett ide? Hol lenne a helye? Beszélünk arról, hogy ezek a tárgyak szennyezik a vizet, ártanak a víz élőlényeinek.

Előveszi mindenki a papírhajót és vízre bocsátja. Megfigyeljük, hogyan lebeg, hogyan emeli a hátára a víz és sodorja magával. Látjuk, hogy nem merült el. Követjük a csónakunkat a parton, majd egy kis idő elteltével, a merítő hálóval kifogjuk.

Megbeszéljük, hogy ez a papírhajó sem illik ide, nem hagyjuk itt. Visszavisszük az óvodába, még máskor is lesz rá szükségünk. Beszélek arról, hogy van olyan növény, amelynek a magjai a vízben utaznak lebegve, ha a partra vetődnek, ott kelnek ki. (Bár a tiszta papír nem szennyezi el a vizet, a szokásalakítás érdekében semmiképp ne hagyjuk a vízben.) Ha egy-egy hajó fennakadt valamiben, találgatjuk, vajon miért nem tudta tovább vinni a víz? Mi gátolta meg a mozgásában? Beszélünk arról, hogy van egy vízi állat, a neve: hód, amely gátat épít a vízben, hogy a vizet felduzzasztja. Az emberek is építenek gátat, ahol a felduzzadt víz ereje kerekeket tud forgatni, ezzel vízi energiát állítanak elő. Építsünk kavicsokból, kisebb kövekből

	<p>mi is gátat a víz szélén, próbáljuk ki, forog-e a vízikerekünk. A megfigyelés után az eszközöket a kosárba tesszük. Most egy kis kavicsot keres mindenki, és azt is a „vízrebocsátja”. Látjuk, hogy az elsüllyed. Találgatjuk, vajon miért nem süllyedt el a hajónk és miért süllyedt el a kavics? Megnézzük, hogy meddig van a folyónak ártere, beszélgetünk az árvizekről, arról, hogy mi az ártér.</p> <p>2-3 szép kavicsot, kagylóhéjat mindenki magával vihet és felmegyünk a csapattal. Az eszközöket ott hagyjuk.</p> <p>Várunk egy 10- 15 percet, hogy a parti élőlények előmerészkedjenek és hívjuk a következő csapatot.</p> <p>Amikor mindhárom csapat volt lent, haza indulás előtt közösen eljátszuk a játékgyűjteményből a II-C/13-as játékot. Ellenőrizzük, nem hagyunk-e magunk után szemetet és mindent eltettünk-e?</p> <p>A buszon hagyjuk a gyermekeket csendben beszélgetni és pihenni.</p>
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>
	<p>Hármas sorban sorakozás egymás mögé. Sorakozással azonos számosságú, egynemű halmazok létrehozása. Téri irányok felismertetése a fák ágainál. Téri relációk felismerése: közelebb, távolabb, alacsonyabban magasabban látjuk a fákat, madarakat. Mit látunk a fa-, a víz fölött, alatt? Téri irányok azonosítása, a folyó, papírcsónak haladási iránya. Miből gyűjtöttünk keveset, többet, legtöbbit. A kavicsok formái mire hasonlítanak?</p>

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális percepció, alak- háttér látás fejlesztése a madarak észlelésével, az ismeretek azonosításával.	Vizuális percepció, alak- háttér látás, vizuális differenciálás fejlesztése, a madarak észlelésével, az ismeretek azonosításával, az ismeretlenek meghatározásával.	Vizuális percepció, alak- háttér látás, vizuális differenciálás, vizuális memória fejlesztése a madarak észlelésével, az ismeretek azonosításával, az otthon képen nézegetettek felelevenítésével, az ismeretlenek meghatározásával.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Az észlelt madarak számlálásával.	Az észlelt madarak sokféleségének számlálásával.	A különböző madarak csoportosításával (színük, méretük, röpképük...), halmazalkotással, metszetek képzésével.

Szociális	A természet iránti pozitív szemlélet alakítása a természetbeli élménnyel.	A természet iránti pozitív szemlélet alakítása a természetbeli élmény megélésével, azok pozitív tartalmának tudatosításával.	A természet iránti pozitív szemlélet alakítása a természetbeli élmény megélésével, azok pozitív tartalmának tudatosításával, ill. azok tudatos keresésével.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	A madarak összehasonlításával, kisebb-nagyobb.	A madarak összehasonlításával, kisebb-nagyobb, alacsonyabban-magasabban repülők.	A madarak összehasonlításával, kisebb-nagyobb, alacsonyabban-magasabban repülők, gyorsabban-lassabban úszók.
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Folyamatos, összefüggő beszéd fejlesztése a látottakra irányuló kérdésekkel, ill. azokra való válaszzal.	Folyamatos, összefüggő beszéd fejlesztése a látottak megfogalmazásával.	Folyamatos, összefüggő beszéd fejlesztése a látottak megfogalmazásával, az új szavak használatával.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	A felvetődő kérdések számlálásával.	Az észlelt természetbeli élmények sorolásával.	Az új szavak számlálásával.
Testi	Nagymozgások fejlesztése az égbenyúló fák utánzásával.	Nagymozgások, mozgáskoordináció fejlesztése a repülő madarak utánzásával.	Nagymozgások, mozgáskoordináció fejlesztése ülő helyzetben az úszó, tollászokó madarak utánzásával.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	A látószögben levő fák felsorolásával.	A madarak végtagjainak számlálásával, csoportosításával.	Összesítés: két madár lábai, szárnyai számosság megállapítása.

TÉMA–8. HOMOK- ORSZÁG	BARLANGKUTATÓK A VÍZ ÉS FÖLD KAPCSOLATA
A tevékenység célja	Szociális képességek fejlesztése: udvariassággal, viselkedési szokások erősítésével Természetvédelem pozitív érzelmek kel- tésével, természetbarát viselkedési szabályok erősítésével. Értelmi képességek fejlesztése: koncentrációval, téri viszonyítá- sokkal, hallás- és látás érzékenyítésével, fogalomismerettel. Verbális képességek fejlesztése: beszédértéssel, nyelvi kifejező- készség fejlesztésével. Testi képességek fejlesztése: nagymozgással, állóképesség növelésével.
A tevékenység feladata	Egymásra, és a vezetőre való figyellel. A természet értékeinek óvásával, kirándulással, és esztétikai élménnyel, gyönyörködéssel. A séta során az előzetesen kért viselkedés betartásával. A megnevezett, megfigyelt területek térbeli kiterjedésének meghatározásával. A külvilág hangjainak differenciálásával, a csend, és a sötétség érzékelésével. A hallottak megértésével, ismerkedés új kifejezésekkel: hegylába, hegycsúcs, hegygerinc, hegytető, hegyorom, hegy gyomra, természetvédelmi terület, cseppkövek. Lassú járással a barlangban, lejtős emelkedős szakaszokon, a terep bejárásával, álldogálással
Ajánlott megelőző tevékenység	A „Jégcsapok”, a „Hangkereső” és a „Papírhajó” tevékenységek a nagycsoportosban. Ismerkedünk, mondogatjuk Dénes György Kecsei kő c. versét. Vízmosások megfigyelése a természetben, a lakóhelyünkön, az ereszcsatornák kifolyóinál, a lecsöpögő jégcsapoknál. Denevé- rek megismerése képről, beszélgetés az életmódjukról: Rova- rokkal, táplálkoznak, kedvenc pihenő- és szaporodási helyük a barlangok, elhagyatott padlások, nagyobb odúk. Az embereket nem bántják, nem kell félni tőlük. Megbeszéljük, hogy csak ivóvizet kell hozni kulacsban és egy megmosott almát, mert ebédre visszaérkezünk az óvodába. Kitesszük az „Üzen a természet” hirdetőre a tájékoztatást a kirándulásról, és kérjük, hogy aki tud, tartson velünk.
Eszközök	Dr. Fejes Erzsébet Kanczler Gyuláné dr. „A természet ünnepei” című c. könyve. Kincs Könyvkiadó 1999. Hátizsák, benne: kulacsban ivóvíz, megmosott alma, textil szal- vétába csomagolva, hulladékgyűjtő zacskó, papírzsébkendő. Óvodapedagógusoknál fentiekén kívül: WC papír, kéztörlő.
Szervezeti keretek	csoportos és egyéni
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos

Vázlat

A gyülekezés alatt ellenőrizzük az öltözetet, a hátizsák tartalmát.

Indulás előtt felelevenítjük a már ismert szabályokat: a buszra felszálláskor udvariasak leszünk egymáshoz, az utazás alatt ülve maradunk, társainkkal úgy beszélgetünk, hogy másokat ne zavarjunk. A buszon nem étkezünk. Elénekeljük a kiránduló indulónkat és felszállunk a buszra. Útközben énekelgetünk, verselgetünk. Az érdekesebb látnivalókra felhívjuk a gyermekek figyelmét, kérjük, hogy ők is szóljanak, ha észrevesznek valami érdekeset.

Megérkezéskor a helyszínen együtt maradunk, de nem kell sorban maradni. Megbeszéljük, hogy nem szaladgálhatunk össze vissza, mert ez itt természetvédelmi terület. Elmagyarázom, mit jelent ez. Mindent megnézhetünk, de semmit nem gyűjthetünk, semmihez nem nyúlhatunk hozzá. Ezért nem hoztunk most kincses zsákot. Közösen körbesétáljuk a terepet, megnézzük a növényeket. Felismerjük valamelyik növényt? Megcsodáljuk a szép köveket, a kiálló mohával fedett sziklákat, mindenütt csak köveket, köveket látunk. Elmondjuk Dénes György: Kecsei kő c. versét.

Elámulunk, milyen magas a hegy, nem is látunk fel a hegytetőre. Mutassuk a kezünkkel, hol van a hegylába, a hegytető, a hegycsúcs, a hegygerinc, a hegy orma. Megbeszéljük, hogy a hegy gyomrába megyünk be, ott a kijelölt ösvényen sétálunk és csodálatos dolgokat, cseppköveket fogunk látni. Nagyon vigyázunk a cseppkövekre, nem nyúlunk hozzájuk. Érezzük majd odabent a tiszta levegőt, mert oda nem jut be a füst, az autó kipufogó gáza, stb. Érzékelnünk fogjuk azt a mély csendet, amit sehol máshol nem lehet érzékelnünk, azt a nagy sötétséget, amit kevés helyen lehet érzékelnünk. Lesz egy néni, vagy bácsi, aki mesél nekünk a cseppkövekről, figyelmesen hallgatjuk majd, amit mond. Udvariasak leszünk egymással is, hogy senki ne essen el. Meghallgatjuk, milyen hangokat hallunk, mielőtt bemegyünk, próbáljuk a hangok forrását megnevezni. Belépőjegyet vásárolunk és bemegyünk. (Úgy helyezkedünk el, hogy a gyermekek között arányos távolságban legyen egy egy felnőtt.)

Köszönünk a vezetőnknek, majd nagyot szippantunk a tiszta levegőből. Hallgatjuk a vezető meséjét, lassan járunk, megmegállunk. Gyönyörködünk a képződményekben. Fantázia nevet adunk nekik, majd meghallgatjuk a vezetőnkét, ők milyen nevet adtak a köveknek. Megfigyeljük a barlang magasságát, a szűk járatokat, a lecsöpögő vizek nyomait, a nedves falakat, és ha szerencsénk van, fejjel lefelé lógó, alvó denevéreket is látunk.

A séta végén „csend játékot” játszunk: mindenki megáll, elhallgat, még a lélegzetünket is visszatartjuk, mintha a víz alatt lennénk. Érzékelnünk a mély csendet, szinte csak a szívünk dobbanását halljuk.

Elmondom, hogy most egy kis időre, a kísérlőnk lekapcsolja a villanyt, ne ijedjen meg senki. Tudjuk, hogy ti nagyon bátrak vagytok. Azt fogjuk megtapasztalni, milyen nagy a sötétség a hegy gyomrában. Most minden gyermek egy-egy felnőtthez

	<p>húzódjon közelebb. A felnőttek átkarolják a gyermekeket. (A félnélőbb gyermekekre külön figyelmet fordítunk.) Pár másodpercre leoltjuk a villanyt. Utána megkérdezzük, ki hogyan érezte magát a sötétben.</p> <p>Megköszönjük a vezetőknek, hogy ezt a sok szépet, érdekeset megmutatta nekünk és elköszönünk. Kimegyünk a napvilágra, érzékeljük és megfogalmazzuk a kinti –benti fény-, hő-, levegő különbözőségeit.</p> <p>Buszra szállunk és haza indulunk. Hagyjuk a gyermekeket beszélgetni, pihenni.</p>
	<p style="text-align: center;"><i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i></p>
	<p>Térbeli kiterjedések: a hegy magassága, szélessége, a barlang üregeinek, járatainak méreteinek összehasonlítása, nagysága, a cseppkövek formájának azonosítása ismert tárgyakhoz, élőlényekhez, alacsonyabb, magasabb megállapítások.</p>

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális percepció fejlesztése a cseppkő- látvány azonosításával.	Vizuális percepció, vizuális differenciálás, alak- háttér látás fejlesztése az alakzatok azonosításával.	Vizuális percepció, vizuális differenciálás, alak- háttér látás fejlesztése az alakzatok azonosításával, formalátással.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Téri viszonyítások fejlesztése a mélység, magasság érzékelésével.	Téri viszonyítások fejlesztése a mélység, magasság tagolásával.	Téri viszonyítások fejlesztése a mélység, magasság differenciáltabb tagolásával.
Szociális	Segítő attitűd alakítása, a zárt, föld alatti térben egymásra figyelésre való motiválással.	Segítő attitűd alakítása, a zárt, föld alatti térben egymásra figyeléssel.	Segítő attitűd alakítása, a zárt, föld alatti térben a többiek segítségével.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	A körülöttünk állók számba vételével.	A körülöttünk állók egyesével való figyelembe vételével.	A csoportos átlátásával, a körülöttünk állók egyesével való figyelembe vételével.

Kommunikációs (verbális, nonverbális)	A beszédértés fejlesztése a mesélést kísérő felnőtt általi magyarázattal.	A beszédértés fejlesztése, kontroll kérdésekkel, ha kell magyarázattal.	A beszédértés fejlesztése a mesélést kísérő új szavak, szövegkörnyezeti értelmezésével.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Irányító kérdésekkel. Hányat, mutatott, mondott a néni?	A látott formák emlékezeti sorolásával.	A látott formák emlékezeti, sorrendi felsorolásával.
Testi	Állóképesség fejlesztése a sétával, a várakozás során guggoló pihenésekkel.	Állóképesség fejlesztése a sétával, a várakozás során testsúlyáthelyező pihenőkkel.	Állóképesség fejlesztése a sétával.
	<i>Matematikai tartalmú tapasztalatok</i>		
	Hány kamrában voltunk?- számlálásos válasszal.	Hány lépcsősoron jöttünk le?- számlálásos válasszal.	Hány lépcső volt egy soron?- számlálásos válasszal.

VIZUÁLIS NEVELÉS

TÉMA–1. HÓ, VÍZ, JÉG	ÉLET A VÍZ ALATT
A tevékenység célja	Színkeverés, színhasználat lehetősége
A tevékenység feladata	Kreativitás, fantázia fejlesztése Technikai tudás bővítése, memória fejlesztése Alaklátás, formaállandóság fejlesztése
Ajánlott megelőző tevékenység	Festés különböző témákra, különböző anyagokkal, különböző technikákkal
Eszközök	ecset, paletta vagy műanyag-lap a festékkeveréséhez, fogkrém (egyszínű fehér), festék, műszaki rajzlap vagy karton
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos
Vázlat	Keverjünk a festékhez fogkrémet színenként! Sűrű és világos festéket kapunk. Fessünk vele kedvünkre, ábrázoljunk egy csodálatos vízi világot. Száradás után egy vastag festékréteg lesz a papírunkon, ami kissé törékeny (esetleg rögzíthetjük a képet hajlakkal). Meserészleteket vagy portrét is készíthetünk e technikával.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	<p>Vizuális emlékezet fejlesztése a színekről és árnyalataikról folytatott beszélgetés közben (sötét–világos színkeverés eredményei).</p> <p>Vizuális észlelés és figyelem fejlesztése a festék fogkrémmel való összekeverése előtti és utána lévő állapotának összehasonlításával (előtte hígabb, utána sűrűbb stb.)</p> <p>Alak és formaállandóság fejlesztése az ismert víziállatok és vízinövények különböző helyzetekben való lefestésével</p>	<p>Produktív képzelet fejlesztése „az én akváriumom” c. kép önálló elképzelés alapján történő létrehozásával.</p> <p>Síkon való tájékozódás fejlesztése a képelemek egymáshoz viszonyított helyzetének meghatározásával (vízinövény alatt, a vízibolha mellett, stb.)</p> <p>Analizálóképesség fejlesztése a képet alkotó elemek megnevezésével</p>	<p>Hasonlóságok és különbözőségek felismerése egymás képeinek összehasonlításával.</p> <p>Alak–háttér megkülönböztetésének fejlesztése a „Keresd meg a képemem” c. játék során: az egyik gyerek megnevezi a képrészletet, a másik megkeresi azt.</p>
Szociális	<p>Együttműködőképesség fejlesztése az eszközök megosztása és közös használata során</p>	<p>Önértékelőképesség fejlesztése az elképzelt és megvalósult kép összehasonlításával</p>	<p>Együttműködőképesség fejlesztése a párválasztás, szerepvállalás majd a játék során</p>
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	<p>Kifejezőkészség fejlesztése a színek árnyalatok, formák megnevezésével</p>	<p>Kifejezőkészség fejlesztése a kép kompozíciójának elemzésével (halakban gazdag akvárium stb.)</p>	<p>Metakommunikációs képesség fejlesztése a képrészlet keresése közben (kacsintás, hunyorítás stb.)</p>
Testi	<p>Szem–kéz-koordináció fejlesztése az eszközök (ecset, fogkrémes tubus) használatával és a formák létrehozásával</p>	<p>Mozgás feletti uralom fejlesztése a megfelelő ecsetnyomatok létrehozásával (vastag, vékony stb.)</p>	<p>Szem–kéz-koordináció fejlesztése a képrészlet behatárolása, megmutatása során</p>

TÉMA–2. JÉGVILÁG	VÍZBE FÚJT BUBORÉK
A tevékenység célja	Újszerű technika megismerése Játékos, élménnyel teli alkotás
A tevékenység feladata	Tájékozódás a síkon és a térben A díszítés másféle technikájának gyakorlása
Ajánlott megelőző tevékenység	Festés, fújás technikájának gyakorlása Díszítő motívumok alkalmazása
Eszközök	Tempera (szebb hobbifestékkel), tálak, folyékony mosogatószer, szívószálak, papír (lehet színes is)
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos
Vázlat	Egy tálka vízbe tegyünk folyékony mosogatószer, majd keverjük bele festéket. Habosítsuk fel a szívószállal (fújással), majd tartsuk a papírt a habok fölé. Készítsünk több tálkába más-más színeket. Levélpapírt és borítékot is készíthetünk e technikával, ami jó lehetőség a szociometriára.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Vizuális észlelés, figyelem és fogalomismeret fejlesztése a mosogatószer és a festék kölcsönhatásának megfigyelésével (színek változása, megnevezése, buborékképződés, lecsapódás stb.) Síkon való tájékozódás fejlesztése a papírlap megfestett részeinek meghatározásával (pl.: jobb felső, bal alsó széle stb.)	Kompozíciós készség fejlesztése a festékek színeinek tudatos kiválasztásával, a világosabb, sötétebb árnyalatok létrehozásával. Osztályozás műveletének gyakorlása a képek színárnyalatok szerinti csoportosításával. Képzelet fejlesztése az alkotás elnevezésével stb.)	Kompozíciós készség fejlesztése a festékek színeinek tudatos megválasztásával valamely irodalmi alkotás (mese, vers) vagy zenei mű hangulatának érzékelésére. Képzelet fejlesztése az alkotás elnevezésével, motivációinak feltárásával
Szociális	Az alkotás örömeinek átélése az új technika eredményeinek megismerése során	Érzelmek és hangulatok vizuális és verbális kifejezése az elképzelési mód indítékainak feltárásával	Egymás érzelmeinek, vizuális és verbális kifejezési módjának tiszteletben tartása
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Kifejezőkészség fejlesztése a papírlap megfestett részeinek megnevezésével	Kifejezőkészség fejlesztése az érzelmek és hangulatok elnevezésével	Kifejezőkészség fejlesztése egymás érzelmi indítékainak meghallgatásával
Testi	Finommotoros képesség fejlesztése a szívószál és a papírlap ujjak között tartásával	Finommotoros koordináció fejlesztése a szívószál és a papírlap összehangolt mozgásával	Egyensúlyérzék fejlesztése a papírlap buborékok fölötti, az elképzelés megvalósításához szükséges mozgásával

TÉMA–3. A VÍZ NYOMÁ- BAN	VÍZZEL HÍGÍTOTT FESTÉK
A tevékenység célja	Belső képzetek megjelenítése Formák birtokbavétele
A tevékenység feladata	Fantázia, beelátó-képesség fejlesztése Önálló, kreatív munka lehetősége
Ajánlott megelőző tevékenység	Festés, fújás technikájának gyakorlása Festéknyom kiegészítése saját elképzelés alapján
Eszközök	Temperafesték Víz Szívószál Ecset Hurkapálca
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos
Vázlat	Az ecsetet jó vizes, híg festékbe mártsuk bele, majd a festéket rázzuk egy papírra. Szívószállal fújjuk szét a nedves festéket óvatosan. Ismételjük meg ezt más színekkel is. Egy kis pálca segítségével is széthúzzhatjuk a pacákat. Nézzük meg a keletkezett figurákat, gondoljunk bele valamilyen figurát és sűrű Tempera, vékony ecset vagy a pálcika segítségével készítsük el a pacafigurákat! Közös nagy „pacaállatkert” vagy „pacafalu” „pacaváros” készítése.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	A formaismeret és az elvonatkoztatás képességének fejlesztése a keletkezett pacafigurák valamihez hasonlító, vagy aszszociáló elnevezésével (pl.: mintha mosolygó csillag lenne stb.). Képzelet fejlesztése a keletkezett formák elnevezésével. Rész–egész-viszony fejlesztése a keletkezett forma valamihez hasonlító képére való kiegészítésével (temperafestéssel, ecsettel)	Kompozíciókészség fejlesztése a kép elkészítése során. Belső kép és valóságos kép összehasonlításának fejlesztése a kép kivitelezése során	Képzelet fejlesztése a pacakép létrehozásával. azonosságok és különbözőségek felismerése egymás képeinek összehasonlításával
Szociális	A szabadon szárnyaló képzelet örömeinek átélése a formák meg-, illetve elnevezésével	Sikerélmény átélése a belső és a valóságos kép hasonlóságának felismerésével	Egymás képzeletének tiszteletben tartása a képek összehasonlításával
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Aktív és passzív szókincs bővítése a keletkezett formák meg-, illetve elnevezésével (pl.: mosolygó csillag stb.)	Kifejezőkészség fejlesztése a motivációk megnevezésével	Kifejezőkészség fejlesztése a képek összefüggő mondatokban való értelmezésével.
Testi	Az ujjak összerendezett mozgásának fejlesztése az ecset használata során	Finommotoros koordináció fejlesztése az ecset célirányos használatával	Finommotoros koordináció fejlesztése az ecsetek, pálcikák, festékek használatával

TÉMA–4. TÉLI ÖRÖMÖK	VIZES-HAVAS TÉLI ESTÉKRE
A tevékenység célja	Tájékozódás a síkon Tervező–megvalósító munka gyakorlása Precizításra, türelemre ösztönzés
A tevékenység feladata	Síkbeli formák létrehozása Arányviszonyok finomodása Alkotó fantázia, kreatív gondolkodás fejlesztése
Ajánlott megelőző tevékenység	Vágás, ragasztás technikájának gyakorlása Képzalkotás egyéni elgondolás alapján Kompozíció készítése különböző anyagokkal
Eszközök	Fotókarton, színes selyempapírok, körömolló, ragasztó, fehér ceruza a tervezéshez
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos
Vázlat	A fekete papírra tervezzük meg a házas motívumokat úgy, hogy a lap szélén hagyjunk egy ujjnyi vastag keretet. Az ablakokat, ajtókat, kivágható motívumokat vágjuk ki körömollóval. Az egyes részletek mögé színes selyempapírokat ragasszunk, melyeket előzőleg megfelelő méretűre vágunk. Ablakba kiragasztva szépen engedi át a fényt. Ha a selyempapíros fotókartonból hengert formálunk, és középebe mécsest teszünk, lámpássá alakul.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	<p>Tapintásos észlelés fejlesztése a különféle papírok megmunkálásának megtapasztalásával (karton, selyempapír).</p> <p>Rész-egész viszonyának érzékelése a házas motívum kivitelezésének folyamatában.</p> <p>Arányérzék fejlesztése a ház részleteinek kivitelezése során (ajtó, ablak stb.)</p>	<p>Vizuális–szériális ritmus fejlesztése a kép részleteinek díszítésével. (pl.: ablak kerete fölé, fenyőág, masni stb. vizuális ritmusa).</p> <p>Síkon való téri tájékozódás fejlesztése a képet alkotó elemek egymáshoz való viszonyának meghatározásával (pl.: ajtókeret fölött, ablak alatt stb.)</p>	<p>Képzelet fejlesztése a ház önálló elképzelés alapján való elkészítésével.</p> <p>Arányérzék fejlesztése a kép finomabb részleteinek elkészítése során. (pl.: ablakkilincs).</p> <p>Analizáló-, szintetizálóképesség fejlesztése a képrészletek elemzésével (pl.: ajtódísz)</p>
Szociális	<p>Összehangolt eszközhasználat fejlesztése a ház készítéséhez szükséges anyagok (olló, ragasztó stb.) megosztása és használata során</p>	<p>Kitartóképesség fejlesztése a ház díszítőelemeinek aprólékos, pontos kivitelezésével</p>	<p>Kitartóképesség fejlesztése az elképzelt formák türelmes megvalósításával</p>
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	<p>Kifejezőkészség fejlesztése a téli ház hangulatához illő dalok, mondókák, versek felidézésével</p>	<p>Kifejezőkészség fejlesztése az elkészítendő, illetve elkészült ház hangulatához illő mondóka, vers, dal kiválasztásával</p>	<p>Kifejezőkészség fejlesztése az elkészített ház hangulatához illő szavak, kifejezések gyűjtésével (pl.: hívogató ablak stb.)</p>
Testi	<p>Finommotorikus képesség fejlesztése az eszközök (olló, ragasztó stb.) használata során</p>	<p>Finommotoros koordináció fejlesztése a sorminták kivitelezésével</p>	<p>Szem-kéz-koordináció fejlesztése a ház elkészítése közben</p>

TÉMA–5. VÁLTOZÁSOK	VÍZIÁLLATOK FARSANGJA
A tevékenység célja	Tájékozódás a felületen Farsangi népszokások felelevenítése
A tevékenység feladata	Tapintásos észlelés fejlesztése Alaklítás fejlesztése Térbeli formák létrehozása
Ajánlott megelőző tevékenység	Vágás, ragasztás technikájának gyakorlása Különböző eszközök tulajdonságaival való ismerkedés
Eszközök	Újságpapírcsíkok, tál, tapétaragasztó, lufi, festék, ecset
Szervezeti keretek	csoporthoz, mikrocsoporthoz
Munkaformák	csoporthoz, mikrocsoporthoz
Vázlat	A felfújott lufi felére ragasszuk fel legalább három rétegben a tapétaragasztóba mártott újságpapírcsíkokat. Formázhatunk füleket, vagy orrot is úgy, hogy papírgömböcöt rakunk a ragasztós újságcsíkok alá. Teljes száradás után ollóval vágjuk ki a szemek, orr, száj réseit. Ízlésünknek megfelelően festjük ki. Nem csak a fejünkre, de a testünkre is készíthetünk kiegészítőket pl. teknős páncélja.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	<p>Tapintásos észlelés fejlesztése a papírcsíkok tépése, vágása, ragasztása, megformálása közben.</p> <p>vizuális emlékezet fejlesztése a vízi és vízparti állatok képének felidézésével, alakjuk megmintázásával.</p> <p>Alaklítás fejlesztése az állatok megmintázásával</p>	<p>Alak- és formaállandóság fejlesztése az elkészült papírmasé térben való mozgásának figyelemmel, kísérésével.</p> <p>Azonosságok és különbözőségek felismerése a két azonos formájú fejdísz formájának összevetésével.</p> <p>Arányérzék fejlesztése a valóságnak megfelelő vagy attól eltérő méretű testrészek megmintázásával</p>	<p>Produktív képzelet fejlesztése az állatfigura és karakterének megjelenítése során (pl.: ijesztő, csodálkozó szem stb.)</p> <p>Osztályozás műveletének gyakorlása az azonos fajtájú figurák csoportosításával (pl.: békák, gólyák, szitakötők stb.)</p> <p>Átfordítási képesség fejlesztése az álarcok szóbeli leírás alapján történő felismerésével</p>
Szociális	<p>Felnőtt és gyermek közötti együttműködés fejlesztése az új technika bemutatása és kivitelezése során</p>	<p>Humorérzék fejlesztése a formák egy-egy jellemző részletének eltúlzásával (pl.: orr megnyújtása stb.)</p>	<p>Humorérzék fejlesztése az állatfigura és az alatta lévő ember karakterének összehasonlításával</p>
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	<p>Párbeszéd folytatása a fejdíszek létrehozása kapcsán</p>	<p>Szókincs bővítés a kész farsangi díszek elnevezésével pl.: „kandi szemű béka”</p>	<p>Metakommunikációs képesség fejlesztése a figurák karakterüknek megfelelő metakommunikációjával (emberi tulajdonságok megjelenítése)</p>
Testi	<p>Mozgás feletti uralom fejlesztése a lufik felületének papírcsíkkal való beragasztása során</p>	<p>Finommotorikus képesség fejlesztése a minták megformázása során</p>	<p>A nagy- és a finommozgások fejlesztése a metakommunikáció kivitelezése során</p>

TÉMA–6. VÍZPARTON	A VÍZ NÉLKÜLI AKVÁRIUM
A tevékenység célja	Együtt készítés, együtt játszás öröme Többféle technika vegyítése (rajzolás, vágás, barkácsolás)
A tevékenység feladata	Kreatív gondolkodás Karakteres figurák ábrázolása. Finomodó arányok létrehozása. Vizuális memória fejlesztése
Ajánlott megelőző tevékenység	Különböző technikák gyakorlása: színezés, vágás, ragasztás Eltérő anyagok egymásra hatása során tapasztalatszerzés
Eszközök	Doboz, olló, rajzlap, zsírkréta, ragasztó, kartoncsíkok
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoporthoz
Munkaformák	csoportos, mikrocsoporthoz
Vázlat	Egy dobozt (tető nélkül) állítsunk fel a hosszabbik keskeny felére. Készítsenek zsírkrétával a gyerekek halakat és más vízi élőlényeket, amiket aztán vágjanak ki. Színezzék ki a doboz belsőjét is (pl. feketére vagy kékre). A kartoncsíkok két végét behajtjuk. Ragasztjuk a halhoz majd a dobozhoz a végeit. Térbeli hatást érhetünk el. Ilyen térhatásos játékot más témakörben is készíthetünk pl. virágok.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	<p>Vizuális emlékezet fejlesztése az ismert halfajták és növények felidézésével és lerajzolásával.</p> <p>Alak- és formaállandóság fejlesztése a megrajzolt állat- és növényformák kivágása és elhelyezése során.</p> <p>Tapintásos észlelés fejlesztése a formák kiterjedésének észlelése során.</p> <p>Fogalomismeret bővítése az akvárium és terrárium fogalmak közti különbségek értelmezésével</p>	<p>Azonosságok és különbözőségek felismerése a kivágott halformák összehasonlítása során.</p> <p>Képzelet fejlesztése az akvárium felnőtt segítségével történő „betelepítésével”.</p> <p>Téri irányok érzékelése az akvárium „élőlényeinek” (növények, csigák stb.) egymáshoz viszonyított helyzetének meghatározásával</p>	<p>Produktív képzelet fejlesztése az akvárium önálló elképzelés alapján történő betelepítése során.</p> <p>Azonosságok, különbözőségek felismerése, következtetések levonása egymás akváriumának összehasonlítása során (pl.: én is ugyanígy az akvárium alá tettem a csigát)</p>
Szociális	<p>A vegyes technikák alkalmazása során az eszközök (olló, ragasztó, ecset stb.) helyes használatának fejlesztése</p>	<p>Együttműködőképesség fejlesztése felnőtt és gyermekek között az akvárium benépesítésének tervezése és kivitelezése során</p>	<p>Kitartó képességre nevelés az elképzelt akvárium türelmes kivitelezésével.</p>
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	<p>Aktív és passzív szókincs bővítése az akvárium és terrárium közötti különbség értelmezése kapcsán</p>	<p>Az akvarisztika témájába illő párbeszéd folytatása</p>	<p>Kifejezőkészség fejlesztése az akvarisztika témájához illő szavak helyes használatával (pl.: díszhal fajták, szárított bolha stb.)</p>
Testi	<p>Finommotorikus képességek fejlesztése az ábrázolási eszközök (olló, ragasztó) használatával</p>	<p>Az ujjak összehangolt mozgásának fejlesztése a halak, vízinnövények illesztése, ragasztása közben</p>	<p>Ujjak finommozgásának fejlesztése az akvárium élő halainak etetése során</p>

TÉMA–7. VISZI, VISZI KISPATAK	VIZEN ÚSZIK A TUTAJ
A tevékenység célja	Térbeli formák létrehozása Technikai és anyagismereti tudás bővítése Tájékozódás a térben
A tevékenység feladata	Tapintásos észlelés fejlesztése Rész-egész viszonya és arányviszonyok fejlesztése
Eszközök	16 db parafa dugó, 1 db fa nyárs, 2 db fogpiszkáló, textilmaradék (kb. 15 cm x 15 cm-es)
Ajánlott megelőző tevékenység	Különböző anyagok tulajdonságaival való ismerkedés
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos
Vázlat	Ragasszuk össze a 15 db dugót úgy, hogy 5 db legyen egy sorban és 3 sor legyen. Az utolsó (16.) dugóba függőlegesen szúrjuk bele a nyársat, majd jobbról és balról a két fogpiszkálót. Az anyag te- tejét ragasszuk a fogpiszkálóhoz és kész a kis tutaj árboca is, amit az alapba, kb. középre szúrjunk bele. Egy egész térbeli vízimakettet készíthetünk az elkészült alkotásokból.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	<p>Tapintásos észlelés fejlesztése a parafa dugó, fanyárs, fogpiszkáló és textília megmunkálása során.</p> <p>fogalomismeret bővítése „vízben lebeg” kifejezés értelmezésével.</p> <p>Rész- egész viszonyának érzékelése a tutaj készítés folyamatában.</p> <p>Téri tájékozódás fejlesztése a parafa dugók egymáshoz viszonyított helyzetének megnevezésével az elkészítés folyamatában</p>	<p>Képzelet fejlesztése a tutajok felnőtt segítségével történő díszítésével (színezés, lakkozás, terményragasztás stb.).</p> <p>Arányviszonyok érzékeltetése a díszítő elemek elképzelése és kivitelezése során.</p> <p>Téri tájékozódás fejlesztése a tutaj elemeinek egymáshoz viszonyított helyzetmeghatározásával</p>	<p>Képzelet fejlesztése a tutajok önálló elképzelés szerinti díszítésével.</p> <p>Azonosságok és különbözőségek felismerése a tutajok díszítéseinek összehasonlításával.</p> <p>Téri tájékozódás fejlesztése a tutajok egymáshoz viszonyított helyzetének meghatározásával.</p> <p>Rész-egész viszonyának érzékeltetése a hajócsapatok önálló majd egyesülő „flottájának” létrejöttével</p>
Szociális	<p>Együttműködőképesség fejlesztése felnőtt- gyermek, gyermek- gyermek között az új technika megismerése és kivitelezése során.</p>	<p>Egymás ötleteinek tiszteletben tartása a tutajok díszítése során</p>	<p>Együttműködőképesség fejlesztése a vízi csata részleteinek megbeszélése és összehangolása során</p>
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	<p>Szókincs bővítése a „vízben lebegő” kifejezés értelmezésével</p>	<p>Kifejezőkészség fejlesztése a tutaj elemek egymáshoz viszonyított helyzetének pontos meghatározásával (között, mögött, fölött, rá stb.)</p>	<p>A „vízi csata” során érzelmek és indulatok verbális kifejezésének fejlesztése</p>
Testi	<p>Finommotorikus képesség fejlesztése az eszközök illesztgetése, ragasztgatása során</p>	<p>Finommotorikus képességek fejlesztése a tutaj arányaihoz méretezett díszek elkészítésével</p>	<p>Nagy- és finommozgások fejlesztése a csatajelenetek kivitelezésével (lépések, hajlások, tutajok mozgása stb.)</p>

TÉMA–8. HOMOK- ORSZÁG	A VÍZPARTI HOMOKBÓL KÉP KÉSZÜL
A tevékenység célja	Tájékozódás a síkon Önkifejezés lehetősége az egyéni munkában Rajzi képzetek formavilágának gazdagítása
A tevékenység feladata	Tapintásos észlelés fejlesztése Kreativitás, fantázia fejlesztése
Ajánlott megelőző tevékenység	A szórás, ragasztás technikájának gyakorlása Képalakítás, egyéni elképzelés, elgondolás alapján
Eszközök	nagyobb doboz (pl. cipős) vagy nem használt fiók, homok, rajzlap, ragasztó (Kenőfejes vagy folyékony is lehet, de akkor fülpuccoló segítségével használjuk!)
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos
Vázlat	A már kigondolt motívumot, ábrát ragasztóval „rajzoljuk” fel a papírra. Tegyük egy dobozba, majd szórjuk tele homokkal. Száradás után lerázva a homokot elővarázsolódik a kép. Más anyagokkal is kipróbálhatjuk e technikát (pl. só, őrölt kávé, paprika).

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	<p>Formaemlékezet fejlesztése az elképzelt formák „ragasztórajzával” és annak beszóráásával.</p> <p>Rész-egész viszony fejlesztése az elképzelt de csak részben megragadt formák kiegészítésével (befejezésével).</p> <p>Azonosságok és különbségek felismerése egymás formáinak összehasonlításával</p>	<p>Átfordítási képesség fejlesztése a „Te vagy a kezem” páros játék során: az egyik gyermek mondja az irányokat a másik a ragasztóval „rajzolja”, majd beszórája azt.</p> <p>Formaismeret fejlesztése az elkészült forma megnevezésével.</p> <p>Síkon való téri tájékozódás fejlesztése a megadott irányok pontos követésével</p>	<p>Kompozíciókészség fejlesztése valamely zenei mű hangulatának vizuális formákkal, való érzékeltetésével.</p> <p>Képzlet fejlesztése az alkotás elnevezésével a megvalósítás motivációinak indoklásával</p>
Szociális	<p>Sikerélmény átélése az elképzelt formák megjelenésével</p>	<p>Együttműködőképesség fejlesztése a mű párban való kivitelezésével</p>	<p>Érzelmek, hangulatok vizuális és verbális kifejezése a kép formavilágának indoklásával</p>
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	<p>Kifejezőkészség fejlesztése a formák meg- illetve elnevezésével. (pl.: hullámszó tenger stb.)</p>	<p>Kifejezőképesség fejlesztése a térirányok meghatározásával és pontos kivitelezésével</p>	<p>Kifejezőkészség fejlesztése az érzelmek és hangulatok megnevezésével</p>
Testi	<p>Az ujjak finommozgásának fejlesztése a homok, kávé stb. szórása közben</p>	<p>Szem-kéz-koordináció fejlesztése a vonalak, irányok szóbeli leírás alapján való létrehozásával</p>	<p>Szem-kéz-koordináció fejlesztése a vonalak, formák elképzelés utáni kivitelezésével</p>

IRODALOM-ANYANYELV

TÉMA–1. HÓ, VÍZ, JÉG	ÚJÉVI KÖSZÖNTŐK (VERS)¹
A tevékenység célja	Az új mondókák bemutatása, gyakorlása A mondás bemutatása
A tevékenység feladata	A közös munkálkodás során átélt hangulat kifejezése a mondókák bemutatásával, gyakorlásával A mondás kapcsán az idő múlását érzékeltetjüta, az elmúlt évben még középső csoportosok voltak, most nagycsoportosok és jövő évben iskolások lesztek.
Ajánlott megelőző tevékenység	Kányádi Sándor: <i>Aki fázik vacogjon</i> ; előzetes szólások, közmondások bemutatása
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos
Vázlat	Közösen készítünk faháncsból és kukorica csuhéból egy tizenkét ágból, ötvenkét virágból álló fát. Bemutatjuk a „Kerek egy ég alatt...” ² újévhez kapcsolódó hagyományról szóló verset. Komplexé tesszük a tevékenységet azzal, hogy összekapcsoljuk más tevékenységek idetartozó anyagával, a hónapok, hetek megbeszélésével. Felidézzük, hogy az elmúlt évben még középső csoportosok voltak. Beszélgetünk arról, hogy most nagycsoportosok és jövő évben iskolások lesznek. Ahogy növekednek, úgy lesz egyre több gyertya a szüli napi tortáton, stb.

¹Óvodai nevelés játékkal, mesével. Tél, 41. o. Eötvös József Könyvkiadó

²Dr. Tóth Tiborné: *Néphagyomány A világ befogadásának elérhetősége* 4. sulinova Kht. Budapest. 2006, 58 o.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	<p>Figyelem és képzelet fejlesztése a köszöntő élményszerű előadásával.</p> <p>Elvonatkoztatás képességének fejlesztése az életfa, mint szimbólum megjelenítésével, az élet körforgásának érzékeltetésével: a 12 ág a 12 hónap, a virágok a hetek.</p> <p>Évszak körképeinek forgatása, nézegetése közben a képeken lévő fák évszakok szerinti változásának a változás ciklikusságának megfigyelése.</p> <p>Megfigyelőképesség fejlesztése a közelben lévő fák életkorának megbecslésével.</p> <p>Ok- okozati összefüggés megismertetése a fák élete és az idő múlása között. A fák között is van fiatal, öreg stb., mint az emberek között.</p>	<p>Fogalomismeret bővítése a népköltés bemutatásával és értelmezésével (pince, kamra, öröm, boldogság).</p> <p>Ok- okozati összefüggés megismertetése az évkör nézegetése, forgatása során: amikor eltelik egy év az emberek fordulópont-hoz érnek, jön az újév, a tavasz. Nem tudják, mi történik majd az újévben, ezért jót kívánnak egymásnak. Mivel egy közösséghez tartozunk, ha ott mindenki jól érzi magát az nekünk is jó lesz, hiszen függünk egymástól stb.</p>	<p>A szolás bemutatásával az idő periodikus, de előrehaladó változásának érzékeltetése. Családi fotók nézegetésével a szolás tartalmának érzékeltetése: nagyszülők gyermekkori, fiatal, és jelenkori képeinek nézegetésével az idő múlásának érzékeltetése. A saját magukról készült babakori, kis csoportos, középsős, és jelenkori képek nézegetésével az idő múlásának saját életükre vonatkoztatása. Következtetések levonása: az évek során az emberek megnőnek, megöregszenek, mint a természet állatai, növényei is.</p>
Szociális	<p>Az idő múlásának érzékeltetésével a napi közös örömök megbecsülésére való nevelés</p>	<p>A közösséghez tartozás az egymás iránti segítőkészség jó érzésének erősítése az újévi jókívánságok értelmezésével</p>	<p>A családi fotók nézegetésével a fiatalok, idősek egymás iránti tiszteletére nevelés</p>
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	<p>A vers hallgatása, értelmezése során beszédértő képesség fejlesztése</p>	<p>Szókincs bővítése a népköltés új szavainak megismerésével (kamara, öröm, boldogság)</p>	<p>Nonverbális kommunikáció fejlesztése a képek nézegetése és a beszélgetés élményeihez használt spontán gesztikulációk végzésével</p>

Testi	Finommotorikus képességek fejlesztése az életfa különböző technikai eljárásokkal történő elkészítése során	Nagy mozgások fejlesztése a négy vándorc. énekre való négyes csoportosokban történő körbenjárással	Szem- kéz koordináció fejlesztése az életfa virágainak hajtogatásával, díszítésével
-------	--	--	---

TÉMA–2. JÉGVILÁG	JÉGORSZÁG KIRÁLYA (MESE)³
A tevékenység célja	A mese bemutatása A tájnyelvi szólás bemutatása
A tevékenység feladata	A mese cselekményének, fordulatainak nyomon követése. A mesei kettős tudat megerősítése, ok–okozati összefüggések feltárása A szólás bemutatását követően a természet figyelemmel kísérése és következtetések levonása
Ajánlott megelőző tevékenység	Csanádi Imre: <i>Hólabda</i> ; előzetes szólások, közmondások bemutatása
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos
Vázlat	Közösen ujjbábokat készítünk, a mese szereplőit. Ezek segítségével mutatom be a mesét. A környezetismeret ide tartozó anyagának (tél, fagy, jég, hideg) összekapcsolásával az ismeretanyag bővítése. A napsütés hatása a jégre, fagyra <i>SOK HÓ SOK BÚZA</i> ⁴ Szólásmagyarázat: ha sok hó esik télen, jó búzatermesre számíthatunk. Közös beszélgetés: mit jelent az a szó, hogy „hótakaró”; miért jó a búzamazognak, ha hó borítja; miért jó, ha bőséges a búzatermes? stb.

³Óvodai nevelés játékkal, mesével Nyár, 42. o. Eötvös József kiadó

⁴O. Nagy Gábor: *A magyar szólások és közmondások* Gondolat, 1982. 287. o.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	<p>Figyelem és képzelet fejlesztése a mese élményszerű bemutatásával.</p> <p>Fogalomismeret bővítése az új szavak, kifejezések tartalmának értelmezésével (rosta lika, megszólta a magáét, teketóriázott, keletje stb.).</p> <p>A mese erkölcsi ítéleteinek, és azok indokainak megalkotása a beszélgetés során:</p> <p>A szegénység rossz, dolgozni kell, hogy segítsünk azon. Királynak lenni jó, de jó királynak lenni nehéz.</p> <p>Együtt könnyebb elérni a célt, mint egyedül. Az emberek megszerették Jánost, ezért kiáltották ki királynak.</p>	<p>Mesetudat, kettőtstudat fejlesztése a mesében szereplő mesés elemek felsorolásával (pl.: medve és a nap beszélnek stb.).</p> <p>Következtetés levonása: milyen jó, hogy a mesében minden előfordulhat.</p> <p>Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése a mese cselekményrészeinek felidézésével.</p> <p>Szubjektív lényegkiemelő képesség fejlesztése a mese részletének kettő-négy gyerek számára fontos kiemelésével és annak bábozásával</p>	<p>Vizuális észlelés és figyelem fejlesztése a cselekmény lényeges mozzanatainak három-négy gyermek állóképszerű megjelölésével.</p> <p>A mese állóképeinek történeti sorrendbe állításával az időrendiség érzékeltetése.</p> <p>Fogalomismeret bővítése a szólás bemutatásával.</p> <p>Ok-okozati összefüggések feltárása és következtetések levonása:</p> <p>a hótakaró beborítja, melegíti a földet, így a benne lévő magot is. A mag a hidegtől nem fagy meg, ezért kikel. Ha sok mag kel ki, bőséges termés lesz.</p>
Szociális	<p>Egymás iránti segítőkészre nevelés a mese erkölcsi ítéleteinek megbeszélése kapcsán</p>	<p>Együttműködőképesség fejlesztése a meserészlet kiválasztása, a szerepek megosztása és a bábozás során</p>	<p>A földeken dolgozó emberek munkájának megbecsülésére nevelés a szólás tartalmának értelmezésével</p>
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	<p>Aktív és passzív szókincs bővítése az új szavak, kifejezések megismerésével (rosta lika, teketóriázott stb.).</p>	<p>Kifejezőképesség fejlesztése a mesében megismert szavak kifejezések helyes használatával</p>	<p>Kifejezőképesség fejlesztése a szólás megismerésével, és helyes használatával</p>
Testi	<p>Nagymozgások fejlesztése a mese egyes szereplőinek megjelenítésével</p>	<p>Finommotorikus képesség fejlesztése a mese jeleneteinek bábozásával</p>	<p>Nagymozgások fejlesztése az állóképek kivitelezésével</p>

TÉMA–3. A VÍZ NYOMÁBAN	DEVECSERI GÁBOR: BUNDÁS MEDVE (MESE)⁵
A tevékenység célja	Az új vers bemutatása, gyakorlása A hasonlat bemutatása
A tevékenység feladata	A gondolkodás, képzelet fejlesztése, a vers hangulatának érzékel- tetése, fokozása, az ok–okozati összefüggések feltárásával a medve életmódjának megbeszélése A hasonlat tartalmának érzékeltetése, a benne rejlő ellentétpár felfedeztetése (partra vetett hal, vízben lévő hal)
Ajánlott megelőző tevé- kenység	A medve, a róka, meg a bödön vaj, az előzetes szólások, közmon- dások bemutatása
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoporthoz
Munkaformák	csoportos, mikrocsoporthoz
Vázlat	Közösen medve síkbábok készítése kartonpapír, szőrmedarabok, ragasztó felhasználásával A vers bemutatása ÉL, MINT HAL A VÍZBEN ⁶ A hasonlat magyarázata: remekül érzi magát, vígan, gondtalanul él. Közös beszélgetés: mitől érezzük magunkat jól; rosszul; mindig lehet jókedvünk; mitől érezhetik jól magukat a medvék, a halak; mitől nem? stb.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
<i>Képességfajták</i>	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Figyelem és képze- let fejlesztése a vers élményszerű bemuta- tásával. Fogalomismeret bővítése (prém, szőrmancsuklya stb.). Testséma fejlesztése a vers értelmezése so- rán pl.: szőrmancsom hús körme, az em- bereknél a kezük és lábuk ujjain lévő hús körömnek felel meg stb.	Testséma fejlesztése az emberek és a medve testrészeinek összeha- sonlításával. Képzelet és a vers hangulatával való azo- nosulás képességének fejlesztése az óvoda- pedagógus szavlatára előadott mimes játé- kal	Szubjektív lényegkiemelő ké- pesség fejlesztése a hívóképek egyéni elképzelés szerinti elkészítésével. Elvonatkoztatás ké- pességének fejlesztése a közmondás értelme- zésével: A hal vízben élő állat tehát ott érzi jól magát (él, mint hal a vízben). A száraz- földön megfullad stb.

⁵Óvodai nevelés játékkal, mesével Tél, 101. o. Eötvös József kiadó

⁶O. Nagy Gábor: *Magyar szólások és közmondások* Gondolat, 1982. 261. o.

Szociális	Egymás türelmes meghallgatására nevelés a vers türelmes meghallgatása során	Együttműködő képesség fejlesztése óvodapedagógus gyermek között a mimes játék bemutatása során	Egymás és környezetünk iránti figyelemre nevelés annak megbeszélése során, hogy ki mitől érezheti jól magát
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Aktív és passzív szókincs bővítése a versben szereplő új szavak megismerésével: prém, szőrcsuklya stb.	Metakommunikációs képesség fejlesztése a vers tartalmának mimes játékkal, való megjelenítésével	Érzelmek, hangulatok árnyalt kifejezésének fejlesztése a kellemes, vagy kellemetlen közérzet összetevőinek megbeszélésével
Testi	Nagymozgások fejlesztése a medve mozgásának utánzásával	Nagy és finom mozgások fejlesztése a metakommunikációs játék során	Finommotorikus képességek fejlesztése a hívóképek elkészítése során

TÉMA–4. TÉLI ÖRÖMÖK	WEÖRES SÁNDOR: NAGY A HÓ (VERS)⁷
A tevékenység célja	Az új vers bemutatása A népies szólás bemutatása
A tevékenység feladata	Téli élmények felidézésével az ok–okozati összefüggések felfedezése, gondolkodás, képzelet fejlesztése A szólás kapcsán az időjárással kapcsolatos megfigyelések gyűjtése Szókincsbővítés: ízík, takarmány
Ajánlott megelőző tevékenység	Csanádi Imre: <i>Hólabda</i> . Előzetes szólások, közmondások bemutatása.
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos
Vázlat	A meseszőnyegen mesegyertya gyűjtésével a hangulati alapozás megteremtése A vers bemutatása HA FÉNYLIK GYERTYASZENTELŐ ⁸ Szólás magyarázat: ha február 2-án süt a nap, a tél hátralévő része még nagyon hideg lesz. Közös beszélgetés: amikor nagy hó van, és hideg van, hogyan védekeznek az ember a hideg ellen; mivel lehet fűteni; hogyan védekeznek az állatok a hideg ellen; milyen táplálékot kapnak? stb.

⁷Óvodai nevelés játékkal, mesével Tél, 23. o. Eötvös József kiadó

⁸O. Nagy Gábor: *Magyar szólások, közmondások* Gondolat, 1982. 252. o.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	<p>Figyelem és képzelet fejlesztése a vers élményszerű bemutatásával. Hosszú- és rövidtávú emlékezet fejlesztése a vers tartalmának személyes élményekre épülő értelmezésével: hogyan csúszik, fut alattunk a szán? stb. Kreativitás és képzelet fejlesztése a vers szövegének két gyermek által való megjelenítésével.</p> <p>A párok mimes játékkal, való összehasonlításával, azonosságok és különbözőségek felismertetése</p>	<p>Képzelet és szubjektív lényegkiemelő képesség fejlesztése a vers hívóképek egyénekénti elkészítésével. Egymás hívóképek összehasonlításával azonosságok és különbözőségek felismerőképességének fejlesztése</p>	<p>Elvonatkoztatás képességének fejlesztése a szólás bemutatásával és értelmezésével. Rövid- és hosszútávú memória fejlesztése a hideg elleni védekezés módjainak földidézésével emberek, állatok, növények vonatkozásában.</p> <p>Általánosítás gondolkodási műveletének gyakorlása az egyéneként elkészített téli képek összehasonlításával, a képekből a tél jellemzőinek kiemelésével</p>
Szociális	<p>Együttműködő képesség fejlesztése gyermek és gyermek között a párok önálló szerveződésével, a mimes játék kivitelezésével</p>	<p>Egymás látásmódjának tisztelőben tartására nevelés a hívóképek összehasonlítása során</p>	<p>A téli képek elkészítése közben és után az ábrázolási eszközök tisztán, rendben tartásának alkalmazása</p>
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	<p>Metakommunikációs képesség fejlesztése a párok összehangolt mimes játéka során</p>	<p>A hívóképek rajzának indokolásával, kifejezőkészség fejlesztése</p>	<p>A tél jellemzőinek kiemelésével a hívószavak meghatározásával, kifejezőkészség fejlesztése</p>
Testi	<p>nagy és finom mozgások fejlesztése a mimes játék kivitelezésével</p>	<p>Finommotorikus képességek fejlesztése a hívóképek elkészítésével</p>	<p>Az ábrázolási eszközök használatával finommotorikus képességek fejlesztése</p>

TÉMA–5. VÁLTOZÁSOK	MÓRA FERENC: A CSÓKAI CSÓKA (VERS)⁹
A tevékenység célja	Az új vers bemutatása, gyakorlása A tájnyelvi szólás bemutatása.
A tevékenység feladata	A vers hangulatának felidézésével a szereplők A munka tiszteletére, megbecsülésére nevelés.
Ajánlott megelőző tevékenység	<i>Madarak voltunk...</i> , előzetes szólások, közmondások bemutatása
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos
Vázlat	<p>A gyermekekkel közösen síkbábót készítünk, a vers szereplőit róka, csóka. A madár egyik oldala fehér, a másik oldala fekete. A vers bemutatása Közösen elbábozzuk a verset NEM LÉP KÉTSZER EGY NYOMBA¹⁰ Szólásmagyarázat: nem lustálkodik, hanem iparkodik Közös beszélgetés: mi jellemzi a lusta embert; ki a lusta ember ellentéte; ha kétszer ugyanabba a lábnyomunkba lépünk, mi történik? stb.</p>

⁹Óvodai nevelés játékkal, mesével Tél, 101. o. Eötvös József kiadó

¹⁰O. Nagy Gábor: *A magyar szólások és közmondások* Gondolat, 1982. 509. o.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	<p>Figyelem és képzelet fejlesztése a vers élményszerű bemutatásával.</p> <p>Ok-okozati összefüggések felismertetése, erkölcsi ítéletek megfogalmazása:</p> <p>a róka becsapta a csókát, mert meg akarta enni. A hazugságból mindig baj származik. A csóka nem tudott örülni csóka mivoltának, galamb akart lenni, ezért tudta a róka ravaszsággal becsapni. Mindenki fogadja el saját magát olyanak, amilyen.</p>	<p>Figyelem és képzelet fejlesztése azáltal, hogy az óvodapedagógus elmondja a verset, a gyermekek pedig mimes játékkal bemutatják azt.</p> <p>Azonosságok, hasonlóságok és különbségek felismerése a vers szereplőinek változtatása, így a megjelenítési mód változásainak összehasonlításával</p>	<p>Szubjektív lényegkiemelő képesség és képzelet fejlesztése a vers hívóképek egyénenkénti elkészítésével.</p> <p>A hívóképek összehasonlításával azonosságok és különbségek felismerésének fejlesztése. Fogalomismeret bővítése a szólás bemutatásával és értelmezésével: nem lustálkodik, hanem iparkodik.</p> <p>Összehasonlítások és következtetések levonása a lusta és a szorgalmas ember összehasonlításával: A szorgalmas ember halad előre, mert elvégzi a munkáját. A lusta ember nem halad, ezért akadályoz másokat stb.</p>
Szociális	<p>A vers erkölcsi mondanivalója kapcsán az önelfogadás képességének fejlesztése</p>	<p>Együttműködő képesség fejlesztése gyermek-gyermek között a vers dramatizálásával</p>	<p>A szólás erkölcsi tanulságainak megbeszélésével a munka értékének megbecsülésére nevelés</p>
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	<p>Metakommunikációs képesség fejlesztése a báboknak vers tartalma szerinti mozgásával</p>	<p>Metakommunikációs képességek fejlesztése az érzelmek, indulatok mimikai ábrázolásával</p>	<p>Vizuális kommunikáció fejlesztése a vers tartalmának hívóképeken való megjelenítésével</p>
Testi	<p>Szem-kéz-koordináció fejlesztése a bábok irányításával</p>	<p>Nagy- és finommozgások fejlesztése a vers dramatikus megjelenítése során</p>	<p>Finommotorikus képességek fejlesztése a hívóképek egyes technikával, történő elkészítésével</p>

TÉMA–6. VÍZPARTON	WEÖRES SÁNDOR: BÉKA A FA TÖVÉN (VERS)¹¹
A tevékenység célja	Az új vers bemutatása A szólás bemutatása
A tevékenység feladata	A vers bemutatása, gyakorlása, a vers ritmikusságának, dallamának felfedeztetése. A békák életmódjának felelevenítése, gondolkodás, emlékezet fejlesztése. Ellentétpárok (betegség, egészség, tél, tavasz) felfedeztetése a szólás során.
Ajánlott megelőző tevékenység	Hosszúlábú gólya bácsi, előzetes szólások, közmondások bemutatása
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos
Vázlat	Origami hajtogatással különböző színű, méretű békákat készítünk közösen. A vers bemutatása Békaugrató versenyt rendezünk, kinek a békája ugrik el a legmesszebbre. HAJ, KI KISZE, KISZŐCE ¹² Betegségűző szólás magyarázata: a betegséget felválthatja az egészség, ha már az étvágy is erőre kap. Közös beszélgetés: mikor, mitől vagyunk egészségesek; mikor, mitől betegedhetünk meg; kinek mi a kedvenc étele; észre lehet-e venni, ha az állatok, a vízi állatok megbetegednek; mit tehetünk értük (pl.: a békákért), stb.?

¹¹Óvodai nevelés játékkal, mesével Nyár, 23. o. Eötvös József kiadó

¹²Csáky Károly: *Haladás, 14 évf.* 1987.12.Sz.2. p. o2.o.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	<p>Figyelem és képzelet fejlesztése a vers élményszerű előadásával.</p> <p>Fogalomismeret bővítése: „Ezer éves, csodavén”, „keresi a vacsorát”, „szünyogokra foga fáj”, „vacsorál” Beszélgetés a béka életmódjáról, táplálkozási szokásairól.</p> <p>Produktív képzelet fejlesztése a versben szereplő béka megmintázásával</p>	<p>Produktív képzelet fejlesztése a versben szereplő béka hajtogatásával, díszítésével (szabad technikaválasztás).</p> <p>Belső kép és megvalósított kép összevetésével összehasonlítás képességének fejlesztése.</p> <p>Cselekvés és verbalitás összekapcsolása a kép elkészítési indítékainak és megvalósítási módjainak magyarázatával</p>	<p>Azonosságok és különbözőségek fejlesztése egymás képének összehasonlításával.</p> <p>Alak-háttér megkülönböztető képességének fejlesztése: két gyermek páros játéka. Az egyik kijelöl a saját képén egy apró részletet, megnevezi, a párja pedig megkeresi azt, majd cserélnek.</p> <p>Fogalomismeret bővítése a szólás megismerésével és értelmezésével</p>
Szociális	<p>Az állatok életmódjához való alkalmazkodás fejlesztése a vers értelmezésével</p>	<p>Önértékelő képesség fejlesztése a belső és a megvalósult kép összehasonlítása során</p>	<p>Egészséges életmódra nevelés a szólás értelmezése során (Mitől betegedhetünk meg? Mivel erősíthetjük egészségünket? stb.)</p>
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	<p>Aktív és passzív szókincs bővítése a versben szereplő kifejezések megismerésével (szünyogokra foga fáj, vacsorál stb.)</p>	<p>Kifejezőkészség fejlesztése a kép elkészítési indítékainak, megvalósítási módjainak magyarázatával.</p> <p>Érzelmek és hangulatok árnyalt kifejezésének fejlesztése (pl.: élete alkonya stb.)</p>	<p>Az összefüggő, egyszerű és összetett mondatokban való beszéd fejlesztése a képek összehasonlítása, a képrészletek felismerése során</p>
Testi	<p>Nagymozgások fejlesztése a béka mozgásának utánzásával</p>	<p>Finommotorikus képesség fejlesztése a kép kivitelezésével</p>	<p>Nagymozgások fejlesztése a vers tartalmának mimes játékával</p>

TÉMA–7. VISZI, VISZI KISPATAK	MÓRA FERENC: TÉL APÓ HARAGJA (MESE)¹³
A tevékenység célja	Az új mese bemutatása Szövegértés gyakorlása
A tevékenység feladata	Az új mese megszerettetése, a mese cselekményének nyomon követése. A gondolkodás, képzelet fejlesztése. A gyerekek tapasztalatainak bővítése, ismereteik gazdagítása, az ok–okozati összefüggések feltárásával. A mondat szerkesztési szabályainak gyakorlása. Mondathangsúlyos szóelem kiemelésének gyakorlása.
Ajánlott megelőző tevékenység	Weöres Sándor: <i>Száncsengő</i> , előzetes anyanyelvi játékok
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos
Kapcsolódási pontok	Játék, vizuális, környezeti, matematikai, zenei és mozgásnevelés, Hagyományok
Eszközök	Képek a vízről, patakról, folyókról, vízesésekről, hang-CD vagy kazetta.
Vázlat	A mese bemutatását megelőző napon egy tálba bekészítünk havat egy edénybe. Megfigyeljük másnap, hogy mi történt a hóval, a vízzel, megbeszéljük ezeket a jelenségeket a természetben történő változásokra kivetítve. A mese bemutatása. Majd téli kép készítése ragasztással, színes papírból, búzadarából. VISZI, VISZI KISPATAK... mondat kiegészítés hívószavakkal: morajlik, hömpölyög, csöpög, csurog, zajlik. meghallgatjuk a felvett hangokat, majd megbeszéljük, vajon mit hallunk. Magnevezzük a hívószót. Kezdődhet a mondatformálás.

¹³Óvodai nevelés játékkal, mesével Tél, 34. o. Eötvös József kiadó

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	<p>Figyelem és képzelet fejlesztése a mese élményszerű bemutatásával.</p> <p>Fogalomismeret bővítése a mesében szereplő kifejezések megismerésével (nem lesz becsülete a kemencének, meredezik, meghasadozott a föld stb.).</p> <p>Emlékezet fejlesztése a mese cselekményrészeinek felidézésével.</p> <p>Ok-okozati összefüggés felismertetése a négy évszak periodikus váltakozása és a búzatermés között.</p> <p>Erkölcsei ítélet megfogalmazása: ha felborítjuk a természet rendjét, akkor bajba kerülünk.</p>	<p>Szubjektív lényegkiemelő képesség fejlesztése a mese cselekményrészletének lerajzolásával.</p> <p>Időrendi sorrend érzékeltetése a cselekményrészletek történeti sorrendbe helyezésével.</p> <p>Átfordítási képesség fejlesztése a lerajzolt mesejelenetek közül az egyik megfigyelésével, szóbeli leírásával, majd annak a leírás alapján történő kiválasztásával</p>	<p>Rész- egész viszonyának érzékeltetése a mesejelenetek dramatizálása során.</p> <p>Téri tájékozódás fejlesztése a mesedramatizáláshoz szükséges tér kitöltésével.</p> <p>Időrendi sorrend érzékeltetése a teljes mese dramatizálásával.</p> <p>Fogalomismeret bővítése az egyes szavak (pl.: zajlik) szöveggörnyezetben való értelmezésével</p>
Szociális	<p>Erkölcsei ítélet megalkotása során, környezetünk elfogadására nevelés</p>	<p>Egymás türelmes meghallgatására nevelés a mesejelenetek szóbeli leírása során</p>	<p>Együttműködő képesség fejlesztése gyermek és gyermek között a mese dramatizálásához szükséges szerepek megosztásával, az eszközök kiválasztásával, az előadásmód összehangolásával</p>
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	<p>Kifejezőképesség bővítése a mesében előforduló szavak, kifejezések megismerésével (nem lesz becsülete a kemencének stb.)</p>	<p>Kifejezőképesség fejlesztése a mesejelenetek árnyalt bemutatásával</p>	<p>Beszédértő-képesség fejlesztése az egyes szavak szöveggörnyezetben való értelmezésével</p>
Testi	<p>Az új mesére való rácsodálkozás közben az izmok ellazító képességének fejlesztése</p>	<p>Finommotorikus képességek fejlesztése a mese jeleneteinek lerajzolásával</p>	<p>Nagymozgások fejlesztése a dramatizálás során</p>

TÉMA–8. HOMOK- ORSZÁG	MÓRA FERENC: HOMOKORSZÁGBAN (MESE)¹⁴
A tevékenység célja	A mese bemutatása A közmondás bemutatása
A tevékenység feladata	A mesei kettőstudat erősítése, a gondolkozás, emlékezet fejlesztése A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése a közmondás kapcsán
Ajánlott megelőző tevékenység	előzetes, szólások, közmondások
Szervezeti keretek	csoportos, mikrocsoportos
Munkaformák	csoportos, mikrocsoportos
Vázlat	Homokvárat építünk az udvaron. KINT VAN A VÍZBŐL ¹⁵ A közmondás magyarázata: sikerült kijutnia a bajból. Közös beszélgetés: mit jelent a baj; hogyan lehet túljutni rajta; hogyan könnyebb: egyedül vagy társakkal; milyen érzés, amikor túl vagy a nehézségen, a bajon stb.

¹⁴Óvodai nevelés játékkal, mesével Nyár, 42.o Eötvös József kiadó

¹⁵O. Nagy Gábor: Magyar szólások és közmondások Gondolat, 1982. 727. o

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS			
Képességfajták	Differenciálási szintek		
	I. szint	II. szint	III. szint
Értelmi	Figyelem és képzelet fejlesztése a mese élményszerű bemutatásával. Emlékezet fejlesztése a mese szereplőinek és a cselekmény részleteinek felidézésével. Ok- okozati összefüggések felismertetése, következtetések levonása: S rigó, szarka, nem postamadár. A nagyszülők meghalották a kislány madaraknak elmondott vágyát, és másnapra teljesítették azt. Az ajándékot meg kell köszönni, mert nem természetes, hogy megkapjuk.	Átfordítási képesség fejlesztése a mese szereplőinek lerajzolásával, illetve megmintázásával. Az elkészült meseszereplők összehasonlításával azonosságok, különbségek felismerése. A mese részleteinek kiemelésével analízis-, szintetizálóképesség fejlesztése	Figyelem és emlékezet fejlesztése a mese szereplőinek, cselekmény részleteinek szóbeli leírása alapján való felismerésével (pl.: Ki az, aki katona korában szarka nyelven is megtanult? Stb.) Átfordítási képesség fejlesztése páros játékok során: a pár egyik tagjának szóbeli leírása által felismert szereplőt a pár másik tagja mimes játékkal megjeleníti, majd váltanak. Időrendi sorrend érzékelte a szereplők történeti sorrendbe állításával (egy szereplőből akár kettő, három is lehetséges). Fogalomismeret bővítése a közmondás értelmezésével (Kint van a vízből: túl van a bajon.)
Szociális	Szülők, nagyszülők tiszteletére, megbecsülésére nevelés a mese tanulságainak kibontásával	Családtagjaink, otthonunk, ajándékaink megbecsülésére nevelés a mese erkölcsi tartalmának értelmezése során	A közmondás kapcsán problémamegoldó képesség fejlesztése, az egyéni problémák megoldásának felidézésével
Kommunikációs (verbális, nonverbális)	Beszédértő képesség fejlesztése a mese cselekményének elemzése során	Összefüggő mondat alkotás képességének fejlesztése az erkölcsi álláspontok megfogalmazása során	A problémamegoldás során átélt érzelmek megfogalmazásával kifejezőképesség fejlesztés
Testi	Nagymozgások fejlesztése a cselekmény szereplőinek mimes megjelenítésével	Finommotorikus képesség fejlesztése a vers szereplőinek lerajzolása, illetve megmintázása során	Nagymozgások fejlesztése mese részleteinek állóképpel történő megjelenítésével